
VZDĚLAVACÍ KNIHOVNA KATOLICKÁ.

Pořádají

Dr. JOS. TUMPACH.

Dr. ANT. PODLAHA.

SVAZEK XXIX.

| ██████████ | SEŠIT 1.-2.

FRANTIŠEK TISCHER

Heřman hr. Černín z Chudenic.

OBRAZ ZE ŽIVOTA
A ČINNOSTI JEHO.

V PRAZE 1903.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

Cena 1 K.

Vzdělavací knihovna katolická.

Pořádají

Dr. Jos. Tumpach a Dr. Ant. Podlaha,

Schváleno nejd. k. a. Ordinariátem v Praze 22. května 1896 č. 4884.

Sv. Otec Lev XIII. ráčil dne 24. dubna r. 1900 přijati v soukromé audienci spisy vydané ve „Vzdělavací knihovně katolické“, uděliv milostivě pozhnání Svého všem spolupracovníkům a čtenářům, jakož i redakci a nakladatelství knihovny této.

Vzdělavací knihovna katolická

přinesla doposud následující spisy:

- Svazek I.: **„Apologie víry křesťanské na základě věd přírodních“**. Sepsal kanovník F. Duilhé de Saint-Projet. Přeložil Dr. A. Podlaha. Cena 4 K 20 h.
- Svazek II.: **Dra Jana Sýkory „Umučení a oslavení Pána našeho Ježíše Krista podle čtyř evangelií“**. Četná vyobrazení v textu a 2 přílohy. Cena 6 K.
- Svazek III.: **Dra Pavla Vychodila „Básnictví a mravouka“**. Cena 80 h.
- Svazek IV.: **Dra Eugena Kadeřávka „O původu tvorstva dle zpráv biblických“**. Cena 80 h.
- Svazek V.: **Arnošta Hella „Podobizny Svatých“**. Z frančtiny přeložil Sig. Bouška, O. S. B. Četné obrazy starých i novějších mistrů. Titulní list kreslil mistr Jenewein. Cena 4 K.
- Svazek VI.: **Dra. Frant. Kryštůfka „Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských s obzvláštním zřetelem k zemím koruny české od r. 1740—1898“**. (S obrazy vladařů rakouských.) — Díl I. Cena 6 K. Díl II. Cena 11 K.
- Svazek VII.: **P. Jindř. Pesche a P. Vict. Cathreina „Soukromé vlastnictví“**. Dvě sociologických studií. Z německého podává Dr. Jos. Tumpach. Cena 2 K 70 h.

VZDĚLAVACÍ
KNIHOVNA KATOLICKÁ.

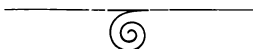

POŘADAJÍ:

Dr. JOS. TUMPACH. * Dr. ANT. PODLAHA.

—•• Se schválením ••—

nejd. kníž. arc. Ordinariátu v Praze ze dne 22. května 1896 čís. 4884.

SWAZEK XXIX.

SWAZEK XXIX.

Heřman hrabě Černín
z Chudenic.

V PRAZE 1903.

Majitel: Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství
V. Kotrba.

Heřman hr. Černín z Chudenic.

==== Obraz ze života a činnosti jeho. ====

Napsal

František Tischer.

V PRAZE 1903.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

Heřman hrabě Černín z Chudenic.

I.

V těch dobách, kdy strašná pohroma stihla zem českou, a kdy hrozila takořka neodvratná záhuba Rakousku od hord tureckých, setkáváme se s mužem, pocházejícím z jednoho z nejstarších šlechtických rodů českých, s Heřmanem hrabětem Černínem z Chudenic. Nejen jeho povaha, nýbrž hlavně ony poměry, za kterých žil, obohatily dlouhý život jeho osudy druhu nejrozmanitějšího, osudy namnoze významnými; patří také Heřman k mužům o říši rakouskou nejzasloužilejším, a život jeho jest jeden z nejzajímavějších.

Heřman Černín z Chudenic byl synem Jana nejstaršího Černína z Chudenic na Nedrahovicích a Lštíní, hejtmana kraje Vltavského, a Marie Anny, rozené z Říčan, vdovy po Petru Zálužském z Podboře, pánu na Nedrahovicích. ¹⁾

¹⁾ Jan nejstarší Černín z Chudenic na Nedrahovicích a Lštíní, syn Diviše Černína z Chudenic a Elišky Bobuchvalovy z Hrádku, jest zakladatelem větve Nedrahovické, která podnes v Čechách kvete. Matka Heřmanova, Marie Anna, rozená z Říčan, byla dcerou Jana z Říčan na Kosové Hoře a Ludmily z Říčan, roz. ze Svárova. — Srv. Dvorský, Jan st. z Talberka vypisuje Heřmanu Černínovi z Chudenic paměti o rodu pánů z Říčan. (Památky archaeologické X. str. 176.)

Narodil se dne 24. července 1576 ve 12 hodin o polednách v Nedrahovicích, kraji Táborském, a jak sám ve své závěti připomíná, ztratil záhy své rodiče. Otec jeho zemřel dne 24. srpna 1580 a byl s manželkou svou, jejíž den úmrtí nebylo lze vypátrati, pohřben v kostele Jesenickém u Vysokého Chlumce, kde se podnes mramorový jeho náhrobek s podobou rytíře a v pravo znakem Černínským, v levo pak Říčanským, nápisem opatřený spatřuje.

Heřman, nemaje příležitosti vědecky se vzdělati, vzdělával se sám pevností své povahy, nezdolnou silou vůle a stanovil si vlastním duchem onu dráhu, která jej vedla k touženým jeho cílům, nádheře a lesku; k vznešenosti a moci. Pídil-li se Heřman jednak tak-kořka bez oddechu po vědeckém vzdělání, tož nezapomínal při tom nikterak, aby též zušlechtil v sobě mysl zbožnou a mravnou.

Z krátkého životopisu Heřmanova, sepsaného Humprechtem Janem Černínem, vyjímáme, že Heřman již ve svém čtrnáctém roce do cizích zemí cestoval, kde nebezpečně onemocněl; nemaje peněz, pohřešuje vši pomoci, přátelské péče, ano i znalosti cizího jazyka, v bídě a svízeli svůj život spasil. Již tu jeho duševní vlohy, jeho síla vůle tou měrou se utvrdily a zmohutněly, že odolaly vítězně všem pozdějším osudům druhu podobného.

Když osiřel a byl opuštěn, odvrátili se od něho nejlepší jeho přátelé, ano i příbuzní, a předstírajíce později, že zahynul nebo zmizel, hodlali se rozdělití mezi sebou o jeho majetek. Avšak prozřetelnost jinak usoudila. Nejen že zprávu dal svým příbuzným o svém zdraví a zcela spokojeném životě, nýbrž kromě toho sdělil jim, že cizinec nabídl mu laskavě svou ochrannou ruku, která o vzdělání přirozených vloh jeho otcovsky se starala. Tímto jeho příznivcem a dobrodincem byl vévoda Vespasianus Gonzaga, který poznáv jeho nezlomnou povahu, učinil si povinností, vésti jej po pravých cestách v dalším jeho životě.

Po dlouhém čase, který Heřman věnoval pilně svému všestrannému vzdělání, vrátil se do své milé otčiny s pocitem hluboké vděčnosti a nezlomným vě-

domím neomezené úcty k svému příznivci, vévodovi Gonzagovi. Nejen duševně, nýbrž i tělesně změnil se Heřman značně po čas dlouhého svého pobytu pod paprsky slunce italského. Dokladem toho jest, že nejlepší přátelé a nejbližší příbuzní jeho teprve tenkrát ho poznali, když jim ukázal na prsou znamení, jež měl od svého narození. K rozkoším Heřmanovým náležela náklonnost k cestování, touha po seznání cizích zemí. Tato vřelá tužba jeho nezůstávala dlouho nekonejšena.

Křištof Harant z Polžic a Bezdruzic ¹⁾ zasnoubil se totiž r. 1585 s Evou Černínovou z Chudenic, i byl Heřmanovi nejen příbuzným, nýbrž i milým přítelem. Počátkem roku 1597 zesnula choť Křištofa Haranta v Plzni, zanechavši svému manželu dvě dítky, Ludmilu Kateřinu a Viléma Humprechta. Veliký bol a hluboký zármutek nad utrpěnou ztrátou ovládly úplně Haranta. Pod břemenem nevyslovitelného strádání cítil, že tělo a duch jeho v brzku upadne v chorobu. Povinnost jeho jakožto otce, vychovatele a ošetřovatele přikazovala mu, aby zdraví a život zachoval pro své dítky, jedinou to vzpomínku na tak v brzku zmařené štěstí rodinné. Zatoužil tedy po dalekých končinách, aby nemusil prodlévati na tom místě, kde ho vše na tak záhy zlomené štěstí upomínalo, kde každý pohled a všechno obcování nezacelenou ránu ještě více rozjitřovaly. Ale nejen tato okolnost, nýbrž i myšlenka, aby na hrobě Spasitelově útěchy vyhledal, přiměly Haranta, že spolu s 22letým Heřmanem Černínem uskutečnil svůj úmysl, cestovati do zaslíbené země. Děti svoje svěřil Harant po čas své nepřítomnosti péči příbuzné své, paní Ludmily Markvartové z Hrádku, rozené Černínové z Chudenic, sestry zvěčnělé své manželky, která tenkrát v Plzni žila a úkolu na ni vloženého mileráda se podjala.

Heřman Černín vyžádal si za příčinou své cesty od císaře Rudolfa doporučující list k vévodovi Benátskému a jemu oddané šlechtě, by ve svém kvetoucím

¹⁾ Křištof Harant byl synem Jiřka Haranta na Klenové a manželky jeho Johanny, roz. Černínové z Chudenic.

mládí poněkud delší cestu podniknouti mohl do cizích zemí. Ve své žádosti píše Heřman Černín:

Nemohu, Vaše císařský král. Veličenstvo, tímto v nejhlubší oddanosti tajiti, že jsem zcela se rozhodl a odhodlal nyní při svém bohudík čerstvém zdraví a kvetoucím mládí cestu do cizích zemí předsevzítí, abych poznatky a zkušenostmi svými snad budoucně Vašemu císařskému Veličenstvu a jasnému rodu Rakouskému s oddaností věrně a užitečně sloužiti mohl.

Poněvadž pak úmyslem mým jest, ježto mi Bůh tolik milosti propůjčuje, cestovati do země zaslíbené a bez Vašeho císařského Veličenstva listu cestovního nebo doporučovacího cesta má by mi buď překážky neb nebezpečností skýtati mohla, proto žádám v hluboké oddanosti, aby mi k uskutečnění úmyslu mého z císařské milosti list doporučný povolen a udělen byl na vévodu Benátského a jemu oddanou šlechtu, abych nejen jejich územím se spoludruhem a sluhou svým cestovati, nýbrž také od nich nadále v cestě své podporován byl, což bych si od Vašeho císařského Veličenstva po celý život svůj zasloužiti hleděl.

Žádosti Heřmanově císař ochotně vyhověl doporučujícím listem na vévodu Benátského ze dne 13. března 1598.

K cestě připraven setkal se 31. března 1598 Heřman s Křištofem Harantem na ustanoveném místě v Bystřici na Šumavě, v kraji Plzeňském. Těžkou mysl, jež starostlivou hlavu Harantovu tísnila, hluboký žal, jenž srdce jeho pronikl, pokusil se Heřman, seč byl, zaplašiti jak svými bystrými úvahami, tak žertovným vypravováním.

Jediným věrným služebníkem jsouce provázeni, opustili oba poutníci svou drahou otčinu a zaměřili do Itálie, kde umění a věda od Turků z Řecka byvše vytlačeny, pod ochrannými křídly četných příznivců rychle vzkvétaly a učence z dalekých krajů k sobě vábily. Harant i Černín, oba ctitelé Mus a klassických děl, našli při tomto zřídle vědomostí příležitost, nasytiti svou touhu po vzdělání, navštěvující nejslavnější knihovny a vešedše ve známost i styk s mno-

hými učenici tehdejší doby. Mimo to navštěvovali oba naši cestující též italská města a prohlíželi si důkladně starobylá díla stavitelská a ostatní jejich památky.

Křištof Harant, jenž dle denníku svého paměti ze své cesty bedlivě popsal a r. 1608 ve dvou dílech tiskem vydal, nedotýká se pouze všech zažitých příhod při cestování, nýbrž doličuje i národopisné, kulturně-historické a státoprávní poměry jednotlivých krajin.

Vydavše se na cestu dne 2. dubna 1598, přibyli 19. dne téhož měsíce přes Bavorsko a Tyroly do města hrdých dóžů, Benátek, odtud navštívili města Ferraru a Paduu. Když chtěl Černín s Harantem a svým sluhou z Tridentu do Benátek odcestovati, požadovali od nich úředníci na hranicích vysvědčení cestovního či pasu. Vysvědčení to však vzal s sebou jen Heřman pro sebe a svého sluhu. Když od úředníka na hranicích zadrženi byli, tu Harant vesele se tvářil a směje se, vykládal listinu: »Signor Hermanus Czernin«, i ukázal na Černína, »de Chudenitz col un servitore« a ukázal na sebe a sluhu; není ve Vlaších zvykem více než dvě jména míti. S pomateným pak úředníkem ještě se vyvadil, že je marně zdržuje.

Poučení byvše příhodou touto, aby všem příkořím a nahodilým překážkám na cestě tureckým územím se vyhnuli, dali si zhotoviti pasy jakožto polští poddaní a za takové se všude též vydávali, ano i jinak neopomenuli žádných prostředků, jež jim ukládala opatrnost a obezřetnost. Bývaliť okolnostmi nuceni též brzy za Francouze, brzy za Benátčany se vydávati.

Zájmy hmotné pohnuly je k tomu, že opatřili si poutnická roucha pro zaslíbenou zemi. Jsouce jimi oděni, vstoupili na loď a podnikli cestu po moři k řeckým ostrovům, kde stihla je mnohá, zvláště pro Heřmana zajímavá dobrodružství, načež přistáli dne 25. července u ostrova Zante, dne 31. u Kandie a 19. srpna u Cypru, až se dne 31. téhož měsíce do Joppe doplavili. Dne 3. září ocitli se v Jerusalémě, kde se zdrželi až do 19. září. Svého pobytu v Jerusalémě užili k vycházkám do blízkých měst a na místa

historicky pamětihodná, jako do Betléma, Jericha, k Jordánu a moři Mrtvému.

Na posvátných místech v Jerusalémě, Betlémě a Nazaretě vykonali vroucně oba věrní poutníci svou pobožnost a díky k Bohu naplněni, vydali se na cestu do Egypta. Na památku, že jim bylo popřáno na svatá místa vstoupiti a kolébku křesťanství poznati, dali se dne 16. září na rytíře Božího hrobu pasovati.¹⁾

Z Jerusaléma vedla je cesta po zemi do Gazy a odtud po lodi do Damiatty, kam přišli dne 28. září, do Kaira pak přibyli dne 4. října, kde u francouzského konsula radu a pomoc našli. Sestoupili tu v hostinci, a když poněkud si odpočinuli, pokračovali dne 8. října ve své cestě k moři Červenému a minuvše úžinu Suezskou dále k poušti arabské.

Pověst o zbožnosti o samotě žijících mnichů na hoře Sinai a neméně známá jejich pohostinnost vzbudily v našich poutnících přání, by klášter jejich navštívili. Mniši, přijavše je co nejlaskavěji a nejprůvětivěji, hleděli, by oběma našim poutníkům jejich návštěvu nezapomenutelnou učinili. Z pamětihodností ukázali jim známou jeskyni svaté Kateřiny, kde dle tradice Mojžíš kamenné desky od Boha obdržel.

Potěšení příznivým dojmem, jaký na ně učinil jak klášter sám, tak průvětivost obyvatelů jeho, rozloučili se poutníci s mnichy, kteří při posledních slovech na rozhodnou neopomenuli upozorniti nezkušených na loupeživá přepadnutí arabských hord.

Když vstoupili též na horu Oreb a Sinai, vrátili se dne 19. října do Kaira. Zkušená rada mnichů v brzku ukázala se pro ně důležitou. Na cestě potkali se s loupeživými a kořistivými Araby, a toto setkání způsobilo oběma nezapomenutelné dobrodružství, neboť Harant při něm nejen ztratil své peníze na cestu až na 24 dukátů, nýbrž musil převzít na se i úlohu Adamovu.

Oba totiž poutníci unaveni a zemdleni na velbloudech nepřehledným mořem písčitém se ubírajíce,

¹⁾ Harant. Cesta I. 274, 276 a 317. (Vyd. Erbenova I, 208, 210 a 241.)

byli najednou od tlupy jízdních Arabů přepadeni. Tito se vřavou a velikou rychlostí hnali se na cizince a žádali od nich své kořisti. Haranta strhli s jeho velblouda, oloupili úplně všechny tři a zanechali je pak jejich smutnému osudu.

Heřman Černín upadl téměř v zoufalství, neboť zbaven byv peněz a prostředků životních, ano i oděvu, cítil se v této situaci zcela ztraceným. Harant však, jenž klidně poslouchal nárek svého soudruha, uchopil svého přítele Heřmana za ruku a vedl jej několik kroků stranou, kde jej vyzval, by písek poněkud odstranil a místo důkladně prohlédl. Z počátku nerozuměl Heřman žádosti Harantově, ale nálada jeho se okamžitě změnila, když připadl na pásek, který byv zlatem naplněn, pro ten okamžik nejmilejší a nejdražší věcí mu byl. Na otázku, jak v ta místa peníze přišly, odvětil mu Harant, že v nestřeženém okamžiku, když Arabové je loupili, peníze v pásku zašité nohama do písku zahrabal.

Při skrovnosti a šetrnosti všech tří poutníků dostačil obsah pásku — 24 dukáty — by pomocí jich většího města došli a odtud prostřednictvím benátských obchodních domů novou sumu k další cestě si získali. Heřman Černín, přítel jeho Harant a sluha přišli jako pariové do Kaira, kde Harant důkladně všechny znamenitosti egyptské říše vylíčil.

Každého roku vracející se vystoupení Nilu překazilo Harantovi a Černínovi, by k pyramidám si mohli vyjít, a tak pozdravili jen z veliké vzdálenosti tyto ctihodné kolosy, z nichž jakoby je děje dávno minulých století ovanuly.

Na zpáteční cestě dostali se do Alexandrie dne 12. listopadu a odtud k další cestě vzít si chtěli benátského rychloplavce; avšak Harant hned v prvním městě dostal zimnici a musil ulehnouti na lože. Když se pozdravil, ač nikoliv úplně, chystali se k další cestě a nakoupivše potřebné prostředky k výživě, znamenali, že sice nabyli různých zkušeností a všelikých dobrodružství zažili, leč že z váček jejich zeje prázdnota, tak že Harantovi až na jeden široký tolar nic více nezbylo.

Dne 12. prosince 1598 plavili se po vlnách siné Adrie k nádherou oslňujícímu městu dóžů, kam o polednách dne 26. prosince přirazili. V domněnce, že jsou nakaženi morovou ranou, byli zadržáni a teprve po důkladném výsledku a prohlídce propuštěni. S jakým pocitem, s jakým vše překonávajícím dojmem umdlení poutníci na pevninu vstoupili, kdo mohl by takovými barvami vylíčiti, aby aspoň črty ty poněkud skutečnosti se blížily?

Umdlení a unavení jsouce cestou po moři a lomcování pocitem nejistoty, zaměřili váhavým krokem zrovna do svého, již dříve známého hostince »u bílého lva«. Tu bylo po tak dlouhé cestě oběma poutníkům zase popřáno užití odpočinku plným douškem.

Heřman Černín, jenž po několika dnech dřívější svěžesti a síly nabyt, nesnesl, aby prázdný čas dlouho bez prospěchu mu míjel. Čtrnáctiletá arcivévodkyně rakouská Markéta totiž měla přivedena býti ze Štýrského Hradce k Filipovi III., králi španělskému, a této příležitosti užil Heřman, by spolu s dvorem podnikl cestu do Španělska. Touha, aby poznal někdejší zemi Maurův a Saracenův, zvítězila nad přátelsky a věrně uzavřeným svazkem s Harantem, který v Benátkách zůstal, jsa ještě sláb a nemocen. Teprve, když na delší dobu navštívil město učenců, starožitnou Paduu, a úplně se zotavil, vrátil se Harant ke své drahé rodině do Čech.¹⁾

Obohacen četnými zkušenostmi vrátil se Heřman r. 1599 do své vlasti, kdež stihlo jej milé překvapení. Císař, chtěje obzvláště Heřmana vyznamenati, povolal jej ke dvoru a jmenoval jej dne 1. února 1600 nejvyšším komořím nad stříbrem, kterýžto úřad Heřman zastával správně, obratně a bedlivě.²⁾ Úřad tento přivedl Heřmana na blízko samému císaři, s nímž spolu s nově jmenovaným komořím a dvorním maršálkem Vilémem Slavatou z Chlumu a Košumberka a Kri-

¹⁾ Srov. Dr. M. Rypl, Úvaha o cestopisu Harantově. Listy filologické XIII. str. 257—280.

²⁾ Dr. Edm. Schebek, Aus dem Leben des böhm. Freiherrn Christoph Harant von Polžic und Weseritz (Prag, 1874) str. 10.

štofem Harantem z Polžic, jenž úřad nejvyššího truck-
sasa zastával, obcoval při stole a ve společnostech.

Císař Rudolf II. byl veliký příznivec Heřmana Černína, čemuž nejlépe nasvědčuje jeho osobní inter-
vence, když Heřman o ruku Anny, vdovy Hradištské
z Hořovic, roz. Pauzarové z Michnic, se ucházel. Na-
psaltě sám císař Rudolf II. dne 18. července 1602
dopis paní Anně Hradištské z Michnic na Nebilově,
následujícího znění:

»Nábožná nám milá!

Oznámil jest Nám poníženě slovutný Heřman
Černín z Chudenic, nejvyšší stříbrný komorník, Náš
věrný milý, že jest z vnuknutí Pána Boha všemo-
houchého k osobě tvé mysl a lásku přiloživ a toho
velice žádostiv tebe k stavu manželskému dostati,
Nás, aby toto pobožné předsevzetí a úmysl jeho tím
snáze s pomocí boží svůj průchod míti a k dobrému
vykonání přijíti mohlo, za milostivou přímluvu Naši
poníženě prosíc.

I poněvadž dotčený Heřman Černín rodu dobrého,
starožitného a s mnohými vzácnými předními rody
v království tomto spřízněn jest, neráčili jsme mocí
této ponížené prosby (jsouc jemu pro jeho věrné a
pilné služby, kteréž Nám činí a napotom činiti
může, vši milostí naší naklonění) oslyšeti; a protož
se k tobě za dotčeného Heřmana Černína přimlou-
vati a milostivě žádati ráčíme, když toho dále při
tobě a přátelích tvých s náležitou uctivostí, jakož
toho učiniti nepomine, vyhledávati bude, že jemu
na takové jeho přátelské hledání přívětivou, laska-
vou a příjemnou odpověď a této Naši milostivé
přímluvy, jakž pak nepochybujem, skutečně užiti
dáš.

A my tobě to milostí Naši císařskou spomínati
ráčíme.«

Úsilí císařovo a Heřmanovo, rozehráti tvrdé srdce
chladné vdovy, se zmařilo, stala se však místo ní
zvláštním řízením osudu r. 1606 choť Heřmanovou

blízká její příbuzná, Marie Anna Čáslava, dcera Václava staršího ze Svárova na Oseku, Suchomastech a Těnovicích a Ludmily Machkové z Bukové, vdovy po Karlu Kokořovci z Kokořova, která Heřmanovi veliké bohatství přinesla; především statek Nebilov, jehož paní a majitelkou zůstala až do své smrti (1624).

V pátek po neděli Cantate, dne 13. května roku 1607 přijali stavové čeští Heřmana Černína do starobylého stavu panského. Ve středu totiž po sv. Diviši, dne 15. října 1608 bylo uloženo při odbývání sněmu zemského zvoleným relatorům ze stavu panského, by úřadu desk zemských oznámili, že při sněmu, jenž ukončen byl ve středu po neděli Rogate (dne 23. května) platně uzavřeno bylo, aby císařský komoří nad stříbrem Heřman Černín z Chudenic na Nebilově, hledíc k starobylému původu rodu jeho, pod tou podmínkou do stavu panského přijat byl, jestliže v osmi týdnech k tomuto stavu dle práva hlásiti se bude a potřebný revers podá, že dle předpisů tohoto starobylého stavu povždy se zachovávati chce.

Ve středu po neděli Reminiscere, dne 18. března 1609 udělil císař Rudolf Marii Anně Čáslavě Černinové z Chudenic, rodem ze Svárova, právo, by mohla se dáti zastupovati při žalobách a sporných záležitostech v království Českém, a by mohla si voliti a do zemských desk zapsati poručníky a prokuratory na tři léta.

Dne 15. září roku 1609 pozval císař Rudolf Heřmana Černína k poradě na hrad Pražský. V pondělí po Zvěstování Panny Marie, dne 29. března 1610 bylo sněmu zemskému relatory oznámeno, že Heřman Černín řádně svůj původ rytířský dokázal, jak z otcovské, tak z mateřské strany čtyřmi předky, a že na základě toho v pondělí po neděli Rogate (dne 25. května) 1609 započatém a o masopustním úterý, dne 2. března r. 1610 skončeném sněmu zemském do stavu panského skutečně přijat byl, načež ve středu po neděli Laetare dne 24. března před úřadem královských desk zemských slib za sebe a své potomky učinil.

Úmrtím císaře Rudolfa se postavení Heřmanovo ke dvoru císařskému nezměnilo, neboť když císař

Matyáš r. 1612 na trůn dosedl, těšil se Heřman Černín i u tohoto panovníka nemenší přízni, než jaké byl požíval u císaře Rudolfa.

Dne 21. srpna 1613 podal Heřman císaři Matyáši žádost, jejížto obsah — výklad to poměrů tehdejších — jest velice zajímavý. Píše v ní, že nechce císaři tajiti, kterak nebožtíkovi bratrovi jeho, císaři Rudolfovi II., po patnácte let jako rada a komoří při mnohých komisích a posláních do cizích zemí co nejjednoději sloužil, při tom také vlastní jmění přisadil a z peněz se vydal, jemu několikráte orientální vzácné starožitnosti a jiné výborné dary v ceně několika tisíc tolarů daroval; též, když si podobných věcí přál, poslušně a ochotně je opatřil, za to však žádné milosti nikdy účastným se nestal, konečně pak úřad nejvyššího lovčího a nejvyššího hejtmana na pěti hlavních panstvích koruny královské v Čechách, totiž v Brandýse, Přerově, Lysé, Benátkách a Pardubicích, které značnými požitky zlepšil, beze všeho odškodnění složil.

Ačkoliv císař Rudolf mu za náhradu dlouhé, věrné služby, vydání a námahy, které vyžadovala, Trutnovské vesnice, které mimo všechna panství a lesy se nacházely, milostivě daroval, a to na dekrét mu dáti poručil, přece se mu ho nikdy nedostalo, nýbrž obdržel jiný dekrét, kterým místo jmenovaných vesnic dostati se mu mělo 2000 tolarů. Ačkoli česká komora k výplatě potřebný poukaz obdržela, přece jmenovaný obnos vyplacen nebyl; prosil tedy Heřman Černín za obnovení zmíněného dekrétu.¹⁾

Dekrétu císaře Rudolfa II. nebylo lze se dohledati. Zmíněné vesnice Trutnovské jmenují se v konceptu české komory následující:

Maršov (Marschendorf), Albeřice (Albendorf), Kolbendorf a Zďár (Saar), kteréžto tři prvé nabízely 2000 tolarů a poslední 700 tolarů, jen aby zůstati mohy při panství koruny královské v Čechách a nedostaly se pod vrchnost jinou. Koruna česká žádala (5. října 1613) císaře Matyáše za rozhodnutí, zda se oněch nabízených 2700 tolarů Heřmanu Černínovi jakožto od-

¹⁾ Originál archivu místodržitelského C 1⁹/₂₄.

měna za jeho výdaje a věrné služby rodu Habsburskému prokázané povoluje.¹⁾

Jak však tato žádost jeho vyřízena byla, nelze uvést; než tolik jest jisto, že císař žadateli svou nejvyšší milostí nakloněn byl a jej osobní důvěrou svou poctil.

Již tehdáž ukázal Heřman vlohy své pro hospodářství a šetrnost, kterýmiž vlastnostmi statky jeho pozemské se množily. Roku 1606 držel pouze statek Nebilov, v kraji Píseckém, společně s manželkou svou Marií Annou, a teprve r. 1615 koupil od Václava Chotouchovského z Nebovid za 60.000 kop grošů panství Žlebské.²⁾

Dne 16. ledna 1616 při korunovaci choti císaře Matyáše Anny za královnu českou byla též k uspořádané dvorní hostině v zámku královském na Hradčanech pozvána Marie Anna Čáslava Černínová, manželka Heřmanova.

V témž roce 1616 Heřman Černín z Chudenic na Nebilově a Žlebech, komoří arcivévody Ferdinanda, byl přítomen poprvé se stavem panským sněmu zemskému jako císařský rada a hejtman Starého Města Pražského.

Za příčinou obnovení míru a vyrovnání sporů, které vznikly o výklad některých článků Žitvatorožského míru, měl býti roku 1616 do Cařihradu poslán zvláštní vyslanec. Kardinál Melchior Khlesel navrhl již před sedmi roky svobodného pána Teufla a jednoho Uhra a vypočítal útraty celého vyslanectví a dary na 300.000 zl., které císař sám zaopatřiti měl.

Než místo vyslance Teufla byl jmenován vyslancem hejtman Starého Města Pražského Heřman Černín z Chudenic, jemuž císař Matyáš velice byl nakloněn, a oč se také sám první ministr císařův kardinál Khlesel vřele zasadil, jak dosvědčuje list jeho císařovi a předsedovi české komory Vilému Slavatovi, datovaný v Praze dne 10. listopadu 1615, následujícího obsahu:

¹⁾ Koncept archivu místodržitelského T 7/9.

²⁾ Památky 1862, 37 a 1868, 855. — Dačický, Paměti II. 153

»Urozený svobodný pane, zvláště důvěrný, milý pane! Když jsem přišel domů z kanceláře, nalezl jsem nejvyšší rozhodnutí císařské o záležitosti sv. pána Černína, o které jsem byl minulou neděli zprávu podal, s odpovědí, že J. Cís. Veličenstvo, chtěje zvláštní přízeň a náklonnost ke království Českému na jevo dáti, k tomuto důležitému vyslanectví jej vyvolil, poněvadž doufá, že volbu tu za císařskou milost považovati a toho Jeho Cís. Milosti zazlívati nebude, protože se to od jiných jemu rovného neb vyššího stavu osob nikdy nestalo. A poněvadž svobodný pán Černín tu podmínku J. Cís. Veličenstvu klásti chtěl, že bez záruky 10.000 tolarů úlohy té na sebe nepřijme, Jeho Cís. Veličenstvu na Vašem úsudku více záleží, než na kohokoliv jiného, poněvadž znáte ty, kteří jemu s láskou slouží. Povaha a postavení J. Veličenstva vyžaduje, aby věrné služebníky milostí svou odměňoval, což až doposud činil a činiti chce. Než císař nedá si předpisovati neb poroučeti, což by žádný šlechtic od svého poddaného líbiti si nedal, nýbrž učiní sám, co pro koho za dobré uznává. Císař byl by si přál, aby se nikdy nebyl dověděl o této podmínce svobodného pána Černína, protože od něho jako starého dvořana a zkušeného Čecha více uctivosti, lásky a oddanosti k Jeho Cís. Veličenstvu očekával. Pokud se mé osoby týče, co mám činiti, o tom mám již rozkaz, ale jest mi o sv. pána Černína líto, že tu službu J. Cís. Veličenstvu takovouto podmínkou hned rozhodně odříká, pročež ty vesnice žádané nedostane, upadá do nemilosti, ničl sebe samého a má málo naděje k budoucímu povýšení, kterého by tímto vyslanectvím byl v hojně míře došel, protože J. Cís. Veličenstvo po dobrém pořízení jemu se všemi královstvími a zeměmi by zavázán byl. Mohl by si věčnou pamět zachovati, jméno své v dějinách proslaviti a před rozličnými osobami přednost míti. Já sám mezi jiným za dobré uznávám, chce-li rozumně jednati, bude si hleděti získati důvěry J. Cís. Veličenstva a uposlechne naší rady, což jemu nikterak ke škodě nebude. Protože však zítra k J. Cís. Veličenstvu odcestuji, tedy prosím pána, aby mi svou odpověď o tom k mé informaci

dal a mne nezdržoval, abych k vůli tomu službu Jeho Císa. Veličenstva nezanedbal.«

Heřman Černín splnil přání císařovo a byl nejvyšším nařízením ze dne 22. května 1615, poněvadž na své cestě do Orientu o tamějších poměrech mnohých známostí a zkušeností nabyt, poselstvím pro zájmy Rakouska tak důležitým pověřen a přidán mu byl k ruce Vlach Caesare Gallo.

Dne 4. února 1616 obdržel Heřman z tajné rady milostivé oznámení císařské, by ve jménu božím vydal se na cestu, a buď ve Vídni aneb na hranicích u Komárna další průvod delegovaných kommissarův očekával.

I vyjel Heřman s průvodem 150 osob, spolu s tureckým vyslancem Achmetem Chiai a jeho kommissářem Kašparem Gratianem.

Družina Heřmanova byla z těchto osob sestavena (dle pořádku, jak u stolu zasedali):

I. Stůl vyslanců v: Františkán či bosák, rodem Uher; Jaroslav Volf ze Šternberka, z českého stavu panského, s ním jedno páže; Ferdinand Rudolf Lažanský, z českého stavu panského, s ním jedno páže; Václav Bukovanský, z českého stavu panského, s ním jedno páže; Adolf z Buchheimu, sv. pán, Rakušan; Vavřinec z Hofkirchen, sv. pán, Rakušan a jedno páže; Kristian Schenk, sv. pán, Slezan; Heřman Koc z Dobrše, z českého stavu panského; Jan Černín z Chudenic, z českého stavu panského; Hans Werner Hundbiss z Waltram, šlechtic švýcarský, hofmistr a dva sluhové; Burian Sekerka, šlechtic český, štolba; Hubert Račín, šlechtic český; Ladislav Lukavský, šlechtic český se sluhou; Václav Heraklius, šlechtic český; Markvart Příkladovský, šlechtic český; Abraham z Buschwey, šlechtic slezský, pana Lažanského hofmistr; Matouš Markus Ungar, přidělený císařský sekretář; Julius Caesar Durian, Vlach, pana vyslance sekretář; Jan Berchtold Breuning, měšťan augšpurský; Jan Pavel Damiani, Chorvat, tlumočník; Křištof Jakob ze Zakšova u Chebu; Jiří Soldin z Heilbronn na Nekar; Ondřej Guntzel ze Slezska.

II. Stůl důstojníků a pážat: Abraham z Haugvic, šlechtic z Lužice, důstojník; Jan Jaroslav Griespek, Jan Vostrovec, Jan Karel Sanomatský, Jan Krištof Malovec, Jan Jiří Scharf, vesměs Čechové; Šebestian Egen z Vídně, Rakušan.

III. Úřednictvo a ostatní služebnictvo vyslancovo: Magister Martin Horký ze Slavkova; Adam Besserer z Gmündu, Rakušan, komorník; Adam Wenner z Krailsheimu ve Francku, sekretář a spisovatel denníku této první cesty vyslance Heřmana Černína z Chudenic; Adam Štěpán Zscheidna z Prahy; Hanuš Albrecht Štíperský z Prahy; Hanuš Jakub Göbel ze Špýru; Kristian N. z Frankfurtu na Mohanu; Valentin Helbich z Hallu v Sasku, lékárník; Pavel z Krausenthalu z Jáchymova, komorník nad zlatem a stříbrem; Jan Thoniss z Hamburku, lazebník; Abraham Knoef z Antwerp v Nizozemsku, malíř podobizen; Ondřej Pillonk, Prus, instrumentista; Zebeceus d'Galazzi, Vlach, diskantista; Jacoma Batozzi z Milána, Vlach, loutenník; Josef Steckleder z Vídně, Rakušan, bassista; Abraham Ebert ze Štrassburku, hodinář; Jan Stenderle ze Švihova v Čechách a Jiří Preuss z Neumarku ve Slezsku, postol; Jan Rüdinger z Lipska, sklepmistr; Kilian Florisch z Mohuče na Rýnu, malíř; Martin Lampert z Altenburku v Míšni, perel krumplíř; Vavřinec Lang ze Schessburku v Sedmihradsku, tělesný krejčí; Michal Rausch z Brašova (Kronstadt) v Sedmihradsku, druhý tělesný krejčí; Vavřinec Rüdiger z Brodu »Furt in der Mark«, vrchní kuchař; Jiří Angermaier ze Štýrského Hradce, kuchař; Jan Putzki z Gerau ve Slezsku, kuchař paští; Kašpar Tausend z Heierswerthu ve Slezsku, kuchtík; Jakub N. z Čech, Diviš Bosoja z Čech a Pavel Gütel z Vídně, jídlonoši; Tomáš Opffermann z Nesselbachu v Rakousku, špižník; Michal Mayer z Braunu ve Slezsku, Martin Jakonič z Karlovce v Chorvatsku, Jiří Weiss z Celovce v Korutanech a Oldřich Zepfler z Oettinku v Bavořích, trubači; Jakub Starr z Prešpurku, vojenský bubeník; Jan Zeller z Wiesenbrunnu v Bavorsku, pištec; Jan Diepelt z Michelfeldu v Horní Falci, podkovář; Mikuláš Podek z Prahy a Mikuláš Gesolt ze Žlutic v Čechách,

koláři; Jindřich Ludwig z Pruska, Samuel Hermolaus z Malého Hlohova ve Slezsku, Eliáš Schort z Vídně a Jiří Privolovic z Petrina v Chorvatsku, tělesní myslivci a lokajové; Jan Eberwein z Itlingen ve Švábsku, lazebník; Lukáš N. z Horních Uher, provazník; Martin Keil z Bartfeldu v Dol. Uhrách a Matiaš Mešecký z Černemblu v Chorvatech, uherští krejčí.

IV. Kočí a ostatní služebnictvo počtem 30 osob. Všech osob dohromady 150.¹⁾

Stůž zde také zajímavý seznam darů císařských:

I. Pro sultána: 100 zlatých knoflíků diamanty posázených v ceně 4000 zl., stříbrem zdobený psací stůl (740 zl.), velký stříbrný kotel (1200 zl.), 8 stříbrných lahví uvnitř zlacených (857 zl.), velké zrcadlo (900 zl.), 2 pozlacené hodiny s hracím strojem (1850 zlatých), velká stříbrná lékárna (10.000 zl.), 2 křišťálové svícny (400 zl.), pozlacené hodiny (470 zlatých), pouzdro z achátů (600 zl.), 2 velké stříbrné a pozlacené džbány (711 zl.), 2 stříbrné pozlacené svícny (900 zl.), 3 jiné stříbrné nepozlacené svícny (1200 zl.), 2 velké stříbrné poháry s víky (600 zl.), křišťálová láhev (800 zl.), 4 křišťálové sklenice (850 zl.), stříbrná truhla uvnitř vyzlacená (2318 zl.). Summa 28.396 zl.

II. Pro sultánovu ženu: polštářek na šití (700 zl.), 2 pozlacené hodiny (360 zl.), 70 zlatých drahokamy vykládaných knoflíků (1000 zl.). Summa 2060 zl.

III. Pro nejvyššího kněze (Mufti): stříbrem zdobený psací stůl (740 zl.), lékárna (300 zl.), 3 stříbrné pozlacené svícny a 4 láhve (500 zl.), 2 hodiny (450 zl.). Summa 1990 zl.

IV. Pro velkovezíra (vezír Azem· neb vezír baša): stříbrná truhlička (1800 zl.), stříbrná lékárna (500 zl.), hodiny (990 zl.), psací náčiní a pouzdro na hřeben (300 zl.), pouzdro z jaspisu (300 zl.), 2 stříbrná umyvadla a konvičky s dvěma lahvemi a čtyřmi džbánečky (840 zl.). Summa 4730 zl.

¹⁾ Adam Wenner, Türkisches Reisebuch, str. 128—131.

V. Pro místodržitele (Kaimekan): stříbrná truhlička (1350 zl.), veliké zrcadlo (600 zl.), hodiny a lékárna (1000 zl.), pouzdro z jaspisu (300 zl.), 2 křišťálové hodinky (280 zl.), 2 stříbrné číše a 3 láhve vnitř zlacené (455 zl.). Summa 3985 zl.

VI. Pro vezíry u Porty: Stříbrné nádobí a jiné věci v ceně 3500 zl.

VII. Pro bašu Alia v Budíně: zrcadlo a lékárna (700 zl.), 2 hodiny (940 zl.), 4 stříbrné láhve vnitř vyzlacené (560 zl.), 12 vykládaných pohárů (250 zlatých), polštář k šití (300 zl.), 6 koní s krásným sametovým kočárem (1400 zl.). Summa 4150 zl.

VIII. Pro místodržitele v Bělehradě (Habib Effendi): stříbrem zdobený psací stůl (300 zl.), 2 hodiny (600 zl.), 2 stříbrné láhve a 2 vásy (280 zl.), polštář k šití (250 zl.). Summa 1430 zl.

IX. Pro nejvyššího hofmistra v harému (Kislar Aga): vysoké pozlacené hodiny (400 zl.), pouzdro jaspisové (200 zl.), hodiny (180 zl.), křišťálové sklenice (186 zl.), šálek jaspisový (235 zl.), 4 láhve vnitř zlacené (400 zl.). Summa 1601 zl.

X. Pro Scendera bašu: stříbrná číše pozlacená (160 zl.), pouzdro na hřeben (140 zl.), 4 hodiny a to 2 velké a 2 malé (750 zl.). Summa 1050 zl.

XI. Pro nejvyššího nadopatrovníky dveří (Kapizilar Azem Aga): hodiny v ceně 210 zl. a pouzdro na hřeben (140 zl.) Summa 350 zl.

XII. Pro Agu janičárů: pozlacené hodiny v ceně 230 zl.

XIII. Pro vrchního nadopatrovníky dveří (Čauš baša): pozlacené hodiny v ceně 230 zl.

XIV. Pro Achmeta Chiai, hofmistra Alia baši v Budíně, bývalého tureckého vyslance: stříbrná truhla v ceně 2268 zl.

Celkem císařských darů za 55.070 zl.¹⁾

Denně odváděli Turci pro vyslanectvo: 280 budínských pinet či mázů vína, 400 chlebů, jednoho vola, z něhož si ponechalo vyslanectvo 200 liber (80 oka. Oka = 2¹/₂ staré libry), 10 živých ovcí, 100 kuřat, 10

¹⁾ Wenner l. c. 132—135.

kachen, 20 holubů, 5 měřic rýže, 10 oka másla, 5 oka medu, 12 oka pěkné mouky, 12 oka mléka, 55 oka soli, 150 vajec, 10 velkých voskových svíček, 100 lojových svíček; dále všelikého koření, ryb, octa a zeleniny s dostatek.

Toto dodávání potravin počalo 10. června a trvalo do 29. srpna 1616; protože však Turci velice liknavě při dodávání si vedli, zaopatřovalo si vyslanectvo později vše samo, za potraviny pak denně odváděli Turci 150 zl. ¹⁾

K císařskému rozkazu bylo vyslanci Heřmanu Černínovi z císařské účtárny výnosem ze dne 6. února r. 1616 pro výživu dosavadních služebníků povoleno 500 zl., a dále ustanoveno, aby jemu na základě uzavřené smlouvy, jestliže jeho cesta se přes 6 měsíců protáhne, odváděno bylo vždy řádně a správně 1000 zlatých každého měsíce. Ve zvláštním slyšení na rozchodnou byl Heřman u arcivévody Maximiliana přijat dne 18. a u císaře dne 19. února. Bylo-li poselství, jež císař svěřil Heřmanovi, samo sebou obtížné, ještě obtížnějším se stalo vzhledem k tehdejší politické situaci. Bočkaj a Bethlen, tito dva pověstní vůdcové nespokojené strany, kteří prapor vzbouření ve mnohých končinách Uher a Sedmihradská rozvinuli, zjevně odpor a odtrhnutí od dědičného rodu panovnického na všech místech hlásali, tito oba měli v rukou otěže moci vladařské a neopomenuli žádného prostředku, by své libovůli pevného podkladu a vzpouře své omluvy dodali, nahodilou moc za právo prohlašující. Ano, neodvrátili se ani od tak zrádného skutku, jímž provinili se proti vlasti své, že spojili se s těmi barbary, od jichž násilí zbraně rakouské je osvobodily, k vůli nimž tolik krve prolito a tolik statků a životů obětováno bylo. A za takových okolností, kdy Turci proti Rakousku se sápali, měl Heřman Černín o smír a pokoj jednati. I nepředpojatý musí nepokrytě přiznati, že přes vlohy a chytrost státnickou, přes klidnou rozvahu a důvtipné úsudky Heřmanovy poselství jeho nelze nazvati závistihodným.

¹⁾ Wenner I. c. 131—132.

Prvním úspěchem Heřmanovy výmluvnosti bylo, že osvobodil Ferdinanda Rudolfa Lažanského, který dlel jako turecký zajatec v Bělehradě. Jsa s velikou slávou a okázalostí všude vítán, projel Heřman Černín se svým četným dvorem různými zeměmi a kraji a blížil se stále více ke svému cíli, k malebně rozkošnému Stambulu, na jehožto minaretech a zlacených báních půlměsíc se stkvěl.

Dostav se k městu, slavil Heřman Černín jakožto císařský vyslanec velikolepý vjezd do Cařihradu. Ke vjezdu tomuto učinil všemožné přípravy a byl prvním křesťanským vyslancem, jenž se odvážil vjeti se zvučnou hudbou a vlajícemi korouhvemi, na nichž se stkvěl obraz ukřižovaného Spasitele i dvojhlavý císařský orel, do hlavního města panovníka všech Moslemínů a nepřitele křesťanstva. Touto rozhodností, ba smělostí, touto nepochopitelnou odvahou omráčeno bylo vše — celý Stambul ocitl se v nebyvalém dosud rozčilení. Teprve když první okamžiky pominuly a všeobecný obdiv se utišil, ozývaly se hrozby z úst všech Moslemínů, kteří vesměs ve své rozpoutané zuřivosti všechny křesťany chtěli povraždit. Slova stala se brzo skutkem; generálního vikáře Františkánů v Galatě vrhli nelidští Moslemínové do moře a mnoho Jesuitů uvěznil v žalářích z obavy před vítězstvím zbraní křesťanů. Sultán Achmet I. osobně po celou noc v čele své tělesné stráže na vše dohlížel, a císařský vyslanec pro svou vlastní bezpečnost byl na místo nebezpečí prosté doveden. Staré proroctví, že záhuba říše se přiblíží, zavějí-li prapory s křížem v Cařihradě, polekalo veškeré Moslemíny, ano i samého sultána. Roznesla se pověst po městě, že jest v křesťanských kostelích, klášteřích a domech zbraň ukryta, Řekové že touto zbraní se chtějí vyprostiti ze jha tureckého, a Kozáci od Černého moře že jim přijdou na pomoc.

Když vzbouřený lid se utišil, měl Heřman dne 4. září r. 1616 slavnostní slyšení u sultána a podal mu i vezírům jeho dary, jež byl přivezl.

Poselství Heřmana Černína ospravedlnilo důvěru, císařem mu udělenou, svými překvapujícími výsledky diplomatickými. Uzavřelť Heřman Černín s Portou

první rakouskou obchodní smlouvu o 50 člancích, a k tomu ještě podařilo se neúnavné jeho snaze, že ujednal dvacetileté příměří.

Jest podivuhodno, že toto tak slavné poselství až podnes ještě dostatečně známo není. Heřman sám, jenž druhou svou vyslaneckou cestu popsal, odvolává se tu a tam k prvnímu svému věru epochálnímu posláni.

Na cestě zpáteční zakusil Heřman Černín mnohých nesází a nebezpečí. V Budíně bylo poselství oloupeno a do vězení uvrženo, ježto prý nechtělo vydati zakoupené dvě mouřenínské a jednu ruskou dívku. Heřmana Černína vzal ve vazbu sám baša budínský a teprve, když od císaře obdržel psaní, dal jemu svolení k další cestě. Vrátiv se do vlasti své, byl Heřman od císaře vyznamenán důkazy nejvyšší milosti a zvláštní přízně.

Účet o vydáních na poselství vykazuje, že Heřman Černín 18.000 zl. ještě ze svého vlastního jmění přidal. Císařská účtárna oznámila Heřmanovi výnosem ze dne 4. dubna r. 1618, že k jeho požadavku 18.000 zl. mu zapsáno bylo 2000 zl. na císařově domě Quintinském na Hradčanech v tom způsobě, aby jej převzal s podmínkou, že jej opět císaři odstoupí, bude-li si toho přát a bude-li mu příslušný obnos zaplacen. Ostatek však že mu z prvních příštích příjmů zemských odveden a zaplacen bude.

Psaní denníku na této první cestě vyslanecké svěřil Heřman svému sekretáři Adamovi Wennerovi. Jest psán německy, neobsahuje však kromě několika národopisně zajímavých poznámek mnoho, co by bylo pro dějepisce nebo diplomata důležité. Denník ten rozhodně nelze ku příjemné a poutavé četbě počítati.

Nalézáme v něm popisy důležitých měst, kterými se na své cestě do Cařihradu ubírali a kteréž spisovatel neopomíjí srovnávati s městy říše Německé. Nalezneme tu popisy následujících měst: Prešpurka, Komárna, Ostrihoma, Budína, Bělehradu, Niše, Sofie, Plovdiva, Drinopole a Cařihradu s Galatou.

Od vyslance samého zachovaly se účty pro kulturní historii zajisté zajímavé, které nesou nadpis:

»Léta Páně 1616. 1. Máje ve jménu Pána Boha všemohoucího připravil sem se do Prešpurku z Vídně s Ahmet Chiai, Kratianem a Czeser Gallem a všemi našimi táhnouce šťastně ke Konstantinopoli. Pán Bůh rač dáleji milostí svou opatrovati. Od toho dne, co jest se běžně krom potrav vydalo, kde a jakým způsobem, komu a nač, pořádně poznamenáno a přepsáno.«¹⁾

Nebude zajisté nemístno, podáme-li zde itinerář této cesty s některými důležitými poznámkami.

Dne 20. února 1616 vrátil se Heřman po slyšení na rozloučenou do Prahy a vypravil se odtud se šesti kočáry a dvěma spížními vozy na panství Žlebské, kam dne 21. t. m. dorazil, prodlévaje tam až do 27. února. Dne 28. února, po rozloučení se s manželkou svou, nastoupil cestu do Vídně, kamž dojel dne 6. března. Ubytoval se i s průvodem v hostinci »u Červeného raka«. První čas svého pobytu v metropoli říše až do 19. května věnoval Heřman tomu, aby jednak si zjednal bližší informace, jednak aby vynikajícím osobnostem, jako místodržiteli Pavlu Sixtu hraběti Trautsohnovi, míst. veliteli Hanuši sv. pánu Molartovi, tajným a vojenským radům, jakož i pánům tureckého vyslanectva svou poklonu učinil. Při té příležitosti doplnil si komonstvo své a dal dle vzoru uherského služebnictva červenou livrejí opatřiti. Dne 15. května byl přítomen schůzi tajné vojenské rady v císařském hradě a obdržel na den 18. téhož měsíce zvláštní audienci u biskupa vídeňského, kardinála Khlesela, kdež mu pověřovací spisy a instrukce, poseství se týkající, jakož i dary pro sultána a ostatní vznešené Turky doručeny byly. Poučen a obeznámen úplně s cílem a důležitostí svého poslání, opustil císařský hrad, aby cestu do Cařihradu nastoupil. Dne 20. května dával hostinu na rozloučenou, kteréžto mnoho vynikajících osobností, příbuzných a přátel se účastnilo. Téhož večera odebral se se svou družinou a služeb-

¹⁾ Srv. Dr. Č. Zlábrt, Co kupoval a jak utrácel Heřman Černín z Chudenic na cestě do Cařihradu r. 1616—1617 (z archivu Jindřichohradeckého) (český Lid IX. (str. 485—488).

nictvem k červené věži, kde lodi pro ně připraveny, a odtud s tureckým vyslancem a přiděleným jemu kommissařem, jichž lodi na levém břehu Dunaje přistály, cestu nastoupil. Vlající korouhve, hlahol trub a kotlů označovaly okamžik, kdy kotvy byly vytaženy. Nepřehledné množství lidí po obou březích řeky tvořilo pestrý rámeček k tomuto obrazu. Po nějaké chvíli plavby mezi císařským letohradem a novým stavením spuštěny kotvy a zde přenocováno. Dne 21. května dostavil se též Ital Caesare Gallo, přidělený kommissař Heřmanův. Hned na to zvednuty kotvy a celé loďstvo — 26 lodí se 400 osobami, nepočítajíc v to mužstvo lodní — v plavbě pokračovalo. Ze zámku Děvice, při ústí Moravy do Dunaje ležícího, pozdravováno kol plující loďstvo. Dne 22. května ve 2 hodiny odpoledne přistálo loďstvo vyslancovo v Prešpurku pod arsenálem. Městská rada Prešpurská neopomenula Heřmanovi svou poklonu učiniti a počtila vyslance darem nemalého množství červeného a bílého uherského vína. Téhož večera vystrojil Heřman v arsenále hostinu, ku které pozván palatin Pavel hr. Pálffy s uherskými magnáty, turecký vyslanec, kommissař a jiné vznešené osoby. Celá společnost výborně se bavila, Heřmanova hudební kapela k tomu nemálo přispěla. Dne 22. května zůstal Heřman v Prešpurku proto, aby tu slavil svátky svatodušní. Ale tu přihodila se mu nemilá událost. Turečtí kuchaři, nemohouce pro vítr na lodích vařiti, odebrali se na pevnou zemi a zde vařili. V malé chvíli shromáždilo se kolem nich veliké množství chátřů, která je obklopila, kameny po nich házela a k návratu na lodi donutila. Heřman, dovědév se o tom, odebral se ihned s palatinem Pavlem hr. Pálffym na místo a věc urovnali, a slíbil velice pohněvanému tureckému vyslanci, že vinníci budou potrestáni. Ačkoli zprvu turecký vyslanec nechtěl se dáti uspokojiti, žádaje okamžitě za odjezd, přece Heřmanově výmluvnosti a chování podařilo se vyslance obměkčiti k dalšímu pobytu. Silná stráž uzavřela přístav a zamezila další výtržnosti.

Dne 23. května odpoledne o 10. hodině pokračováno v plavbě až do vesnice Nagy Budak, kde pře-

nocováno. Následujícího dne ráno vyplulo se kolem pevnosti Rábu do Komárna, kam za nepříznivého větru pozdě v noci dorazili. Plukovník tamější posádky, Jan Dietrich z Reiffenberku, přivítal je s posádkou svou s vlajícemi korouhvemi a střelbou z děl. Dne 25. května přítomno bylo poselství službám Božím, načež prohlédli si celou pevnost. V Komárně bylo zvykem, že každá přistálá loď podrobena byla prohlídce. Tak stalo se i tentokráte. Při této příležitosti byli nalezeni v lodi tureckého vyslance dva křesťané, kteří ihned na svobodu propuštění. Třetího však, hochu to 17letého, sličného obličejem a štíhlého vzrůstu, přivezl vyslanec až do Cařihradu. Pocházel rodem z Vídně a byl prodán Ali Agovi, agentovi Alia baši Budínského u Porty, za značnou sumu peněz. Velitel pevnosti vyžádal si, aby směl vyslance i jeho družinu pohostiti v zahradě, blíže pevnosti ležící. Při této příležitosti se podařilo přidělenému kommissari vyslanectva, Chorvatovi Kašparu Gratianovi, výmluvností svou osvoboditi dva zajatce, jednoho Turka a jednoho Tatařa. Dne 26. května poslal Heřman českého šlechtice Markvarta Příchovského z Příchovic s listem k Aliu bašovi do Budína, aby jemu příjezd vyslancův oznámil. Odpoledne v 1 hodinu vyplulo poselství dále k Ostřihomu. Malé lodi válečné vzaly lodi vyslanecské do vleku a dopravily je z pobočného ramene do hlavního proudu Dunaje. Dva prapory husarů tvořily při tom na břehu čestný průvod. Heřman jel v lodi, která se v čele loďstva nalézala, s plukovníkem z Komárna a přiděleným kommissarem Caesarem Gallem. Půl míle pod Komárnem očekával příchod Heřmanův turecký vyslanec, jenž z Komárna byl napřed vyjel, a velitel pevnosti Ostřihomské s několika tureckými jezdci a janičáry. Přistávše k pevné zemi, přátelsky se navzájem pozdravili a uvítali. Velitel pevnosti Komárna oslovil tureckého vyslance i jeho družinu a vřele jim blaho poslance Heřmana i jeho důležité posláni na srdce kladl a přál císařskému vyslanci, aby po skončeném poselství se svým služebnictvem bez překážky a zdráv do své vlasti se navrátil. Turecký vyslanec ujišťoval, že přání velitele Komárenského co nejlépe

možná bude vyhověno. Zatím se oddávalo mužstvo na lodích po široké hladině Dunaje plovoucích nenucené zábavě a veselosti. Více než 28 válečných lodí ozdobených vlajkami kroužilo kolem za hlaholu trub a znění šalmají, ve kterou orientální harmonii hřmotně hmoždíře svůj hlučící třesk mísily. Potom vyvečeno loďstvo vyslanecké za hlučného jáсотu do proudu dunajského. Velitelé tvrže Komárenské a Ostrihomské s Černínem se rozloučili a vrátili do svých tvrží. Téhož večera v 6 hodin zakotveno na pravém břehu Dunaje blíže vesnice Nezmil, kde turecký vyslanec Heřmana uctil vším, co jen sehnati mohl.

Dne 27. května ráno v 7 hodin připluly lodi minuvše vesnici Tata (Dotis) k pevnosti Ostrihomské. Když se k pevnosti blížily, pozdravily se výstřely z děl a vítal je vlající prapor s půlměsícem. Druhý výstřel zavzněl, když lodi přistály a spustily kotvy. Na břehu stálo mnoho lidí, dílem ze zvědavosti, dílem, aby poslanectvo pozdravili, mezi nimi i vznešení Turci jménem velitele pevnosti přišli poselství uvítat. Blíže přístavu na zelenajících se lukách rozbity stany, v nichž rozličné pokrmy a hojně vína od Turků přichystáno k občerstvení. Po poledni poslal Heřman veliteli pevnosti pro něho určený dar, kterýžto on se zvláštními díky přijal.

Odpoledne odeslal velitel tvrže 25 pěkných, bohatě ustrojených koní k lodím, aby na nich Heřman s tureckým vyslancem a kommissary i ostatním dvorem do tvrže jeli. Po cestě prokazována poselstvu všemožná pocta. Když se pozdravili a uvítali, dal velitel pevnosti po krátké rozmluvě v porculánových a majolíkových koflících po způsobu východním šerbet¹⁾ podávati. Po skončeném osvěžení prohlédnuta tvrž a nastoupena zpáteční cesta.

Heřman vyžádal si k slavnostní hostině přítomnosti velitelovy, tureckého vyslance, kommissarův a ostatních členů vyslanectva. Nálada při hostině pod

¹⁾ Serbet jest nápoj turecký, pozůstávající z vody, cukru a šťávy ovocné.

širým nebem byla veselá, a hudba Heřmanova všemožně se přičinila veselost rozmnožiti.

Dne 28. května, ráno o 5. hodině, nastoupena cesta k Vyšehradu (Blindenburg), poboženému zámku na vysoké skále. Velitel Ostrihomský až sem rakouské poselstvo doprovodil. Tu přistáli ku břehu a byli střelbou z děl uvítáni. Z protějšího břehu dostavil se velitel tvrze Vácova, patřící Rakousku, na dvou lodích, a vyžádal si prohlídku své tvrze, kterémuž přání ochotně vyhověno. Dne 29. května bylo lze čilý život na palubě lodi pozorovati: lodníci i plavci, veslaři i lodní vojsko, vše přičiňovalo se, seč síly stáčily, o čistotu na lodích, neboť co nejdříve mělo se doraziti do metropole Buda-Pešti. Po 4. hod. ranní zvednuty kotvy a zaměřeno do Starého Budína, vesnice to čtvrt míle vzdálené od pevnosti Budína. Až sem přijelo 25 lodic, mnohými vlajkami zdobených, vyslanectvu vstříc, a za zvuků bubnů a polnic, šalmají a hřmění hmoždířů radostně je uvítalo. Tuto počtu naše hudba stejnou měrou oplácela. Množství Turků jízdních obklopovalo břehy. Krásný byl pohled na tyto jezdce. Nad obličejí jejich sluncem opálenými mihaly se pestré turbany, které mnohou lesklou přeskou a ozdobami se stkvěly; kol beder přepásání byli jata-gany postříbřenými neb pozlacenými, na nichž i drahokamy bylo lze spatřiti, přes ramena přehozeny toulce se šípy a tetivami. V pestré směsici hned v klubku se ocitli, hned zase v široký voj rozestavili, při čemž lesknoucími se meči ve vzduchu mávali, čímž ukázati chtěli, jak dovednými jsou jezdci a kterak ovládati dovedou své koně. K tomuto divadlu zvučela děla z pevnosti Peštské. Lidstvo, na obou březích Dunaje stojící, hlasitými výkřiky svou radost na jevo dávalo. Konečně k 9. hodině ráno přistálo vyslanectví pod pevností u královských stájů. Dva důstojníci janičářští přišli, aby Heřmana dovedli do besídky, kde pro něho pohodlná lenoška připravena byla. Ali bašův štolba s některými vznešenými Turky přistoupil k Heřmanovi, aby tlumočil jemu blahopřání Aliho k šťastnému přistání, s přáním odpočinku po tak namáhavé cestě. Když Heřman za blahopřání vřele poděkoval a svůj

pozdrav Aliu bašovi vzkázal, vyprosili si oba důstojníci, aby směli Heřmana doprovoditi do stanu, kde přichystáno občerstvení. Zde vyslanec se svým kommissařem a družinou a několika vznešenými Turky obědval a poblíž něho i ostatní služebnictvo jeho. Dne 30. května doručil Heřman svým štolbou Aliu bašovi dar, od Jeho Veličenstva pro něho určený, za který baša uctivé díky vzkázal a štolbovi krásný kaftan věnoval. Dne 31. května poslal Ali baša k lodím 35 bohatě zdobených koní, na nichž Heřman se svým kommissařem a družinou ke slyšení jel, veškero služebnictvo po dvou před nimi se ubíralo. V čele průvodu jeli vznešení Turci a čahoušové. Po obou stranách cesty, kudy průvod se ubíral, stáli janičáři a čajkáři (lodní veslaři) ve zbraních. Před sídlem bašovým stálo též mnoho janičářů; v nádvoří pak setníci janičářští a vznešení Turci. Když Heřman na dvůr vešel, obklopila jej stkvělá tato družina, aby ho dále provázela. U schodů čekal již štolba Aliův, jenž Heřmanovi s koně pomohl, načež jej dovedli dva vznešení Turci do velkého sálu, kde baša slyšení udílel. Zde bylo připraveno vyvýšené místo, pestrými koberci tureckými pokryté, kde baša na nízké stoličce, sukrem potažené, seděl. Když se Heřman přiblížil, šel mu baša dva kroky vstříc, po turecku jej přivítal, načež se posadil a uctil císařského vyslance tím, že jej po levé straně posadil; vedle Černína seděl kommissař Caesare Gallo, na druhé straně pak turecký vyslanec s Chorvatem Kašparem Gratianem. Okolo nich kupila se ostatní družina. Když celý průvod do sálu vešel, oslovil Heřman bašu, vyřizuje mu pozdrav a ujištění milosti císařské, předložil mu spolu svěřené listiny. Když baša několik slov díky vyslovil, políbil na znamení úcty odevzdané mu listy císařské a pozvedl je k turbanu. Na to tázal se baša po zdraví Jeho císa. Veličenstva a vznešeného bratra jeho; dále i po zdraví ministra Melchiora Khlesela, hraběte Adolfa Althana a jiných hodnostářů dvorských. Když odpověď obdržel a poněkud s vyslancem si pohovořil, vypukli přítomní v sále Turci ve veliký jásot nad nastávajícím uzavřením míru. Heřman, turecký vyslanec a ostatní dvo-

Heřmanovi obdrželi darem od Alia stkvostné kaftany, zlatem, stříbrem i pestrým vyšíváním zdobené; sluhové pak několik loktů dobrého sukna, začož dle tureckého zvyku Aliu bašovi ruku a lem jeho kaftanu políbili. Potom rozloučil se Heřman s bašou a ubíral se Vídeňskou branou s celým průvodem k lodím. Když s koní sestoupili, vojáci, seřadivše se, vystřelili salvu. Přišli také na pobřeží trubači a bubeníci, kteří je hrou uctívali, začož odměnu obdrželi. Po té přiblížili se cikáni, a opěvovali za průvodu houslí a cymbálů hrdinské skutky sultánů tureckých. Konečně dostavili se k přístavišti také zápasníci, kteří po dlouhém zápase jeden druhého k zemi povalili, na způsob římských gladiatorů. Dne 1. června poslal Ali baša každému z dvořanů Heřmanových peněžitý dar. Dne 2. června měl Heřman opětně slyšení u Alia, načož druhého dne daroval bašovi velkého, krásného anglického psa, kterého tento s obzvláštními díky přijal. Dne 5. června pozval jej k hostině štolba bašův. Při této hostině, jež konána byla druhého dne v zámku Budínském, podařilo se výmluvnému Heřmanovi mimo pana Ferdinanda Rudofa Lažanského, ještě dva zajatce osvoboditi, totiž Antonína Selzemana z Augšpurku a Václava Starka z města Stübitz ve Slezsku, kteří do zajetí upadli s plukovníkem Janem Markem hrab. Isolanim (jenž v zajetí zemřel) a s jinými ještě důstojníky při dobytí Stoličného Bělehradu Turky r. 1602. Po tureckém zvyku skončen banket štváním psů na vola, který tak dlouho štván, až mrtev klesl k zemi. Dne 7. června na večer byla slavnostní hostina na lodi Heřmana Černína, které se všechny vznesené osoby účastnily. Baša dal na Dunaji i na břehu k Pešti ležícím veliké ohňostroje vypalovati, což až do půlnoci trvalo. Celá slavnost skončena pěkným koncertem. Dne 9. června měl Heřman třetí a poslední slyšení, v němž se s bašou rozloučil. Baša poslal mu darem krásného arabského hřebce

Ali baša byl rozený Uher; byv v mládí zajat a u tureckého dvora vychován, pojal za manželku sestru sultánovu. Byl velice vzdělán a přítel křesťanův.

V Budíně navštěvoval Heřman se svou družinou často sirné i parní lázně, pohodlně a bohatě dle východního zvyku zbudované. Poznali barvu, již sobě Turci nehty barví, gonna zvanou, a jiné orientální zvyky při koupání. Do Budína dodali vyslanci císařskému Uhři z Vácova a okolních vesnic uherský chléb, víno, kuřata a ovce, začež peněžitou odměnu obdrželi. Dne 10. června pokračoval Heřman s družinou svou v plavbě. K večeru o 5. hodině přistáli u vesnice, sv. Mikuláš (Sz. Miklós), na pravém břehu Dunaje ležící. Druhého dne o 4. hodině ranní odrazili od břehu a přistáli večer u vesnice Kovin (Rácz Keve), na pravém břehu dunajském. Dne 12. června přistáli na témže břehu u vesnice Bochsadu, a následující den dospěli k vesnici Tolně. Zde zase Turci štvali vola anglickými psy, štvané zvíře však vrhlo se do řeky a utonulo. Dne 14. června přistáli na levém břehu u vesnice, Baja zvané; následujícího pak dne u Veresmarthu (Vörös Márton). Toho dne přihodila se nešťastná událost. Asi hodinu před příjezdem do města posléze jmenovaného 18letý sluha Ferdinda Rudolfa Lažanského, Bartoloměj Hübner z Erfurtu, posadil se blíž kormidla, únavou usnul, spadl do Dunaje a utonul. Ačkoli ihned dva lodníci jej hledali, námaha jejich zůstala marna. Dne 16. června přistáli u městečka Vukovaru, v němž dlouhý most dřevěný jest výmluvnou památkou na sultána Solimana, který jej vystavěl, když roku 1566 proti pevnosti Sziget u táhl, aby měl s vojskem a děly snažší přechod přes Dunaj. Zámek Vukovar náležel tureckému vyslanci, jenž navštívil manželku svou právě zde dlejší. Dne 17. června nastoupena cesta do Illoku, kde vystoupeno na pevnou zemi. K ukrácení chvíle byla tu uspořádána štvance na tři medvědy. Dne 18. června přirazili k Petrovarádu, kde výstřely z děl přivítání byli. Heřman vystoupil na břeh a navštívil s kommissařem tureckého vyslance a u vesnice Karlovic ležící srbský klášter, při kterém byl památný kostel s překrásnými obrazy, z nichž nejkrásnější »Ecce homo«. Na zpáteční cestě zastřelen z neznámé příčiny jeden srbský veslař. Vyšetřování okamžitě zavedené nepřivedlo k žádnému výsledku.

Jelikož zabitý veslař byl vyznání pravoslavného, pochován byl následujícího dne od kněze téhož vyznání s obřady obvyklými. Dne 19. června pokračováno v jízdě mimo městečko Titel na levém břehu ležící až ke Slankameni, kteréžto se nalézá na pravém břehu Dunajském. Dne 20. června doplaveno ke tvrzi Zemuni, hodinu cesty vzdálené od Bělehradu. Když dospěli k místu, kde řeka Sáva do Dunaje se vlévá, a Uhry od Srbska dělí, uvítalo je 20 lodí, v podobě půlměsíce rozestavených. Hřmot, působený křikem a střelbou kusů z lodí, přehlušován střelbou s hradeb tvrze. Když lodi k zemi přistály, ozval se zástup lidu na břehu novým jásotem. Místodržitel turecký, Habil Effendi, přiblížil se ku přístavišti v průvodu mnoha vznešených Turků a janičárů pěších i jízdních, s vlajícími prapory a bubny, kotly a troubami, sedě na stkvostně vyzdobeném hřebci berberském a přivítal srdečně Heřmana. Po salvě, která ku poctě byla vypálena, odebrali se zpět. K ochraně před loupeživými hejduky postavena u lodi silná stráž. Dne 21. června navštívili členové vyslanectva trh. Téhož dne zemřel Heřmanův osobní sluha Jindřich Ludwig, z Pruska rozený, vyznání augšpurského. Zemřelý byl dne 22. června s vojenskými poctami pohřben. Pohřbu účastnil se Heřman s celým svým průvodem. Téhož dne táhlo mnoho tureckého vojska Bělehradem do Sedmihradska, při čemž se bylo lze obávati porušení příměří. Dne 23. a 24. června prohlíženy znamenitosti Bělehradské. Následujícího dne odeslán kurýr Berchtold Breuning z Augšpurku k císaři a do Prahy. Dne 26. června odcestovali Jan Jiří Soldin, Caesare Gallo a Jan Wagner, rodilý z Brunšvicka, napřed do Cařihradu, aby příchod vyslanectva oznámili a o ubytování se postarali. Dne 27. června odevzdal Heřmanův hofmistr místodržiteli dar císařův. Následujícího dne byla slavnostní hostina u místodržitele.

Dne 29. června přišel k Heřmanovi německý odpadlík, který před několika lety v Uhrách byl zajat a do tureckého zajetí se dostal, se ženou a 11letou dcerou z Mětovic u Bělehradu a prosil Heřmana, aby dceru jeho dal od mnicha, kterého na své lodi

měl, pokřtiti. Když se vyslanec klonil k tomu, aby přání jeho vyhověl, dověděli se o tom někteří Turci, hrnuli se k lodím vyslancovým a žádali za vydání zmíněného odpadlíka s dcerou. Heřman, nechtěje porušiti míru a maje na mysli důležitost svého poslání, poturčence jim vydal. Odpadlík, byv před tureckého vyslance předveden a tázán, zda jest Turkem, dal kladnou odpověď; začez měl býti oběšen, než k přímluvě Heřmanově byl ušetřen.

Od 30. června do 2. července věnován čas kromě diplomatických záležitostí úplnému klidu. Dne 3. července připraveny povozy a naložena zavazadla k další jízdě. Z rána dne 4. července podniknuta cesta po souši se 125 vozy, na níž půl míle cesty tureckými jezdci doprovázeni jsouce, dorazili k poledni k vesnici Hisardžik, kde se pod širým nebem utábořili. Za večera podnikli další cestu, až druhého dne o 5. hod. ranní zastavili u Hasan Baši Palanky, kde pod stany odpočinuto. Za dne oddali se všichni, jsouce cestou zmořeni, posilujícímu spánku, kromě stráže, k večeru nastoupena další cesta, a 6. července o 9. hod. ranní dorazili do vesnice nazvané Batočina, odkud nehostinnou krajinou pozdě v noci, aby ušli velikému vedru, komárům a jinému hmyzu, který v ohromných houfech za dne cestující obtěžoval, vydali se na další pouť.

Dne 7. července ráno přiblížilo se poselstvo k Jagodně. Ačkoliv v tomto městečku dobré hostince se nalézaly, přece tábořeno pod širým nebem. Dne 8. července nastoupili cestu pustou krajinou a překročili řeku Moravu. Tábořeno v rozkošné nivě. Dne následujícího, vyrazivše o půlnoci, tábořili u vesnice Alexince (Alexina Palanka). Dne 10. července dojela výprava do Niše, kde přivítáni mnohými vznešenými Turky na koních.

Odtud přes Kuručešme, Pirot (turecky Šarköi, vlastně Šeherkoi) a přes Dragoman dorazili dne 15. července do Sofie (Srědec); také tu jim přišlo vstříc mnoho Turků, kteří je až k městu doprovázeli. V Sofii ubytovalo se poselstvo, jež dosud z pravidla pod širým nebem bylo tábořilo, pod střechem. Spolu ustanovil Heřman delší čas pobytu (15.—19.), aby se

řádně zotaviti mohli. Víno tamější nechutnalo jim; než dostalo se jim od jistého žida dobrého malvazí. Poněvadž čtyřicet mužů z vyslanectva nemocných leželo, nemohli poskytnutého malvazí dobře a vesele užiti.

Dne 19. července nastoupena cesta do Hadžikarmanu, bídné vesničky.

Dne 20. července cílem cesty bylo městečko Ichtiman. Následujícího dne překročili pohoří Rhodopské a minuvše vesnice Vjetren (Jeni Derbend = Jeniköi) a Sarambey dorazili dne 23. července do Plovdiva, kdež je jízdní vojsko uvítalo. Dne 25. července docestovali do bídné vesnice Papazli, kde mor řádil, 27. července do vesnice Harmanli, kde baša Sinan zřiditi dal krásný, kamenný, vysoký most o jednodom oblouku; dne 28. července dorazili do vesnice »Mustáfa baša Zeupri« (Köpri, Koprüsü) zvané, kde byl baša téhož jména pěkný most vystavěl. Dne 29. července dojeli do Drinopole (Odrin), kde se v paláci Nam baši ubytovali. Dne 30. a 31. července a 1. srpna odpočinuli si a věnovali čas prohlídce města.

Dne 2. srpna dorazili do vesnice Hafsý, kde ubytovali se v krásné budově, vystavěné od baši Mehmeta. Dne 3. srpna nocovali v místě Eski-Baba zvaném, a dne 4. srpna dorazili do většího městečka Burgasu; o 9. hodině večerní nastoupili cestu krásnou dlážděnou silnicí, která z Adrianopole do Cařihradu vedla. Dne 5. srpna dopoledne dorazili do Čorli (Tzurullon-Chorleu), památného bitvou svedenou r. 1511 mezi sultánem Bajazetem II. a jeho synem Selimem, v níž Selim poražen a jen rychlostí svého koně unikl poputnému zajetí. Následujícího dne pokračováno v cestě k Silivri (Selymbria), malému městečku přímořskému, na skalnatém ostrohu zbudovanému a zdí obehnanému, pod nímž pěkný přístav a veselý trh se nalézal. V městě tom užili pěkné pohody při koupání. Po dni odpočinku přijel dne 8. srpna z Vídně pan Michal Starzer, císařský sekretář, jenž s vyslancem císařským se domluvil o jeho vjezdu do Cařihradu a jiných vyslanectva se týkajících záležitostech. Dne 9. srpna vyslanectvo dorazilo do vesnice Ponte Grande

(Böyük Çekmedže) a 10. srpna do Ponte Piccolo (Küçük Çekmedže.)

Dne 12 srpna poslal Heřman pana Ferdinanda Rudolfa Lažanského s depešemi do Cařihradu. Druhého dne se týž pán vrátil se zprávou, že jest dovoleno dne 17. téhož měsíce do Cařihradu vjezd slaviti. Proto hned v následujících dnech (14.—16. srpna) konány přípravy ke slavnostnímu vjezdu. Dne 17. srpna nadešel onen památný okamžik, kdy se rozhodnouti mělo o míru neb válce mezi Rakouskem a Portou. Od rána všichni členové vyslanectva i služebnictvo konali horlivé přípravy ku vjezdu. Turci přivedli z Cařihradu padesáte stkvěle ustrojených koní; vyjeli naproti též členové francouzského, anglického, benátského a nizozemského vyslanectví. V čele průvodu jeli vznešení Turci, kteří jim z Cařihradu naproti vyjeli, s některými služebníky Heřmanovými; pak šest pážat Heřmanových, šlechta ve vyslanectví účastněná, pět trubačů a jeden vojenský bubeník, praporečník s vlajícím praporem, na němž s jedné strany byl znak císařský a s druhé strany obraz bl. P. Marie; vyslanecové ostatních států, pan Caesare Gallo, pak Černín s tureckým vyslancem a jeho kommissařem na koních, sekretáři poslanectva francouzského, rakouského a benátského. Průvod zakončovali panu Heřmanovi naproti vyslaní Turci, kočáry a spižní vozy. V otevřeném údolí čekal je velitel osobní stráže se setninou jezdců, kteří, utvořivše špalír kol průvodu, dále spolu jeli. Branou Adrianopolskou pohyboval se průvod městem k německému domu, který za obydlí vyslance byl vykázan. Velikolepý průvod, jenž za zvuku trub i kotlů, mísících se v to hlasů lidských, od velikého množství lidu kolem se kupícího a tlačícího pozorován, těžko i obratnému péru vypsati. Při vchodu do německého domu na severní straně stál velitel stráže s osmi janičáry, kteří tu čestnou stráž konali. Tento portál byl spolu ukončením jedné z nejživějších ulic, kudy se vezírové, pašové a ostatní vznešení Turci do blízkého paláce sultánova neb z něho kolem ubírali.

Velitel stráže, jenž Heřmanovi naproti poslán, měl býti zbaven svého úřadu a všech svých hodností,

protože průvodu s vlajíci prapory, což posud nikdy se nestalo, do města vejíti dovolil; jen na veliké omluvy a přimluvy ponechán v úřadě. Dne 26. srpna přijel císařský kurýr Jiří Kazensteiner, několik dní po něm pak kurýr Berchtold Breuning z Vídně, s listy J. Veličenstva. Dne 27. srpna dodán dar Achmetovi bašovi, místodržiteli Cařihradu.

Dne 28. srpna byli čtyři jesuité, kteří se bez dovolení do Galaty dostali, zadrženi a do Cařihradské tvrze Jettigule zvané dopraveni; zde mrskáni a teprve na přimluvu francouzského vyslance na svobodu propuštěni.

Dne 29. srpna byl též generální vikář řádu Františkánského, představený kláštera v předměstí Galatském, do moře vržen. Téhož dne prohledávány byly domy křesťanův, poněvadž se za to mělo, že zbraně v nich jsou uschovány; všichni křesťané, kteří na ulici v noci dopadeni, počtem čtyřicet, oběšeni; což vše pokládati třeba za účinky strachu, který Turkům nahnalo slavné poselství, s vlajíci prapory do Cařihradu vjedší.

Dne 30. srpna procházel se Adam Wenner s poturčeným Němcem na zapřenou městem. Tu obořil se naň jakýsi křesťanský poturčenec, chtěje mu odebrati jeho zbraň. Wenner tasil k obraně své dýku, dal však útočníka dříve poturčeným průvodcem osloviti. Když se útočník dověděl, že Wenner k družině vyslancově náleží, odpověděl, že jej měl za křesťana z Galaty, který do města za podezřelými zámysly vešel. Po té se v klidu rozešli.

Konečně dne 4. září povolil sultán slavné slyšení. V čele průvodu vezeny na třech vozích, doprovázených janičáry, dary císařské sultánovi. Za nimi kráčel hofmistr tureckého vyslance s kommissařem Kašparem Gratianem, pak vyslanec Heřman Černín s Caesarem Gallem, a ostatní dvořané ve dvojstupu. V prvním dvoře paláce stála četná tlupa jezdců, kteráž je uvítala. Projedše prvním dvorem, přiblížili se ke druhému, kdež dle panujícího zvyku minuvše stráž, s koni slezli a pěšky dále se ubírali. I zde nalézaly se četné skupiny janičářů, strážců paláce a vznešených Turků.

Dvůr tento zdočen byl cypřiši a jinými krásnými stromy. Zde byli u cíle. Heřman ve společnosti kommissarů přijat byl v přízemí paláce, v levo v síni, která »divan« slula, četnými vezíry a baši, a hned šerbetem i jiným občerstvením poctěn. Se skříženými nohama, po způsobu Turků na koberecích sedě, bavil se vyslanec nejvíce s Čahouš bašou, nejvyšším nad strážci dveří. Po některé chvíli objevili se dva Turci s bubny, na velbloudech sedící, a za nimi jiní, kteří pět zajatých Peršanů v okovech vedli. Dále asi sto osob jakýmsi druhem hrábí vyzbrojených, na nichž po 3—5 perských hlavách, senem vycpaných, bylo nastrčeno. Za nějaký okamžik neseny od strážců palácových a janičarů dary na místo svého určení. Na to vyslanec, oba kommissari a ostatních 45 osob z vyslanectva oděni kaftany a vedeni od nejvyšších nad strážci paláce přes poslední dvůr, jenž byl bílým a černým mramorem vykládán a ve středu studnou opatřen, do síně, kde turecký sultán audience přijímal. Když tam došli, políbil Heřman sultánovi ruku, a ostatní přítomní lem jeho roucha, načež mimo Heřmana, oba kommissare, pana Starzera, císařského sekretáře, tlumočnický a čtyři vezíry, ostatní všichni přijímací síň opustili a do dvora ven vyšli. Po té odevzdány císařské ověřovací listiny a memoriály, načež vyslanec sultána následující řečí oslovil: »Nejjasnější a velmocný císaři Turků v Asii a Řecku! Jeho Veličenstvo císař, můj nejmilostivější pán, vyslal mne jakožto vyslance k Vaší Výsosti, abych, jako vysocectěnému sousedu a příteli, Vaší Výsosti nejsrdečnější pozdrav přinesl a přání vyslovil, aby Bůh všemohoucí dlouhého života a úplného zdraví popřáti ráčil. Jeho Veličenstvo přeje si, aby toto mé posláni i dobrovolné dary smýšlení přátelské Vaší Výsosti k Jeho Veličenstvu veřejně utvrdily. Na všeobecném míru záleží Jeho Veličenstvu velice, již ze soustrasti k poddaným obou těchto států, a nemůže se zajisté popřít, že Jeho Veličenstvo sebe těžšího úkolu se podjal, jen aby říším těmito a obyvatelstvu jejich žádoucí mír zabezpečil. Jeho Veličenstvo císař nepochybuje, že také se strany Vaší Výsosti vše se stane, aby na základě stá-

vajcích smluv mezi oběma státy dobré sousedství udrženo bylo. Jelikož Jeho Veličenstvo císař toto nynější poselstvo k tomu cíli vyslal, aby Vaší Výsosti zvláštní důkaz své hluboké úcty na jevo dal a pásky přátelské upevnil, jest Jeho Veličenstvo toho přesvědčení, že Vaše Výsost podobným projevem jemu splácti bude, a brzo slavné vyslanectvo k Jeho Veličenstvu císaři Římskému odešle, aby veřejně potvrdil, že mezi oběma mocnými panovníky nejlepší přátelství jest, jak Vaše Výsost slíbila a jak to též celá minulost vyžaduje. — Po čtyři sta let měli katoličtí kněží klíče k posvátným místům v Jerusalémě a Bětlémě, až konečně jim od Řeků vzaty byly. Jeho Veličenstvo císař žádá, aby Vaše Výsost rozkaz vydala, by klíče ty dřívějším majitelům vydány byly. Konečně prosím Vaší Výsost, byste ráčil vezírovi Hassanovi naříditi, by zbývající záležitosti, poselství se týkající, se mnou dojednal, a naději se do velikomyslnosti Vaší Výsosti, že rozhodnutí Vaše se smlouvami a přáním Jeho Veličenstva souhlasiti budou.

Sfň ke slyšení stanovená byla prostřední velikosti a s přepychem v pravdě orientálním vyzdobena. Po pravé straně vchodu byl trůn zlatotkaným brokátém a perlami značné velikosti posetý, na němž sultán seděl.

Sultán Achmet I. byl 32 léta stár, postavy vysoké a silné. Bledý jeho obličej věnčil tmavý, krátce přistřižený plnovous, oko jeho bylo bystré a pichlavé, na hlavě měl veliký turban, jenž zdoben třemi svazky černých rajčích per, zavěšených na zlatých řetízcích a přidržovaných sponami. Na malíku pravé ruky leskl se démant báječného ohně a krásy.

Po skončené audienci ubíral se průvod v témž pořádku zpět. V následujících dnech byly odevzdány císařské dary sultánově manželce, nejvyššímu knězi, vezírům a bašům. Dne 10. září měl Heřman s komisařem svým C. Gallem a s kommissařem vyslanectva tureckého Kašparem Gratianem u místodržitele slyšení. Dne 12. září byl návštěvou u nejvyššího nad zahradami v serailu, při čemž navštívil sul-

tánovy zahrady pod palácem a pozoroval, že tam as 4000 křesťanských dětí pracuje.

Dne 25. září vedena byla okolo domu vyslancova tlupa zajatých Poláků, mezi nimi jeden mnich, mnoho nemocných a ve zvláštním voze vznešená paní jakás s dvěma mladičkými syny, do paláce sultánova, kteří od Tatarů zajati byli v Podolsku. Všichni odsouzeni na galeje, pouze vznešená ona paní poturčila se a zůstala se syny svými v paláci sultánově.

Za pobytu svého v Cařihradě projížděli se členové vyslanectva často na Černém moři. Jedenkráté navštívili též krásný přístav u Columny Pompeji. Z počátku byl vítr příhodný, než brzo zdvihla se moře klidná hladina ve velké vlnobití. Ačkoli lodníci k návratu napomínali, nechtěli účastníci jízdy hlasu zkušených uposlechnouti, chtějíce se vyhnouti posměchu, který je od ostatních doma očekával. Od vlny uchvácení ocitli se bleskurychle v nezměrné výšce, odkud zase dolů sjeli. Měli ještě odvahu k další jízdě, avšak v nitru cítili, že bylo by dobře bývalo, uposlechnouti rady zkušených lodníků. Vlny stále byly větší a nebezpečí rostlo. Úzkost zahánělo výborné palermské víno, a tak celí omámeni dočkali se konce bouře, načež příznivým větrem poháněni, dojeli ke Zlatému rohu.

Dne 17. října zemřel Jan Jiří Soldin, rodilý z Heilbronu na Nekarů, který již dříve s panem Adamem svob. pánem z Herberštejna v Cařihradě dlal, a druhého dne na povoze až k moři dovezen, odtud převezen a za Galatou s náležitou vojenskou poctou pohřben.

Dne 30. října měl Heřman s Caesarem Gallem a Kašparem Gratianem třetí audienci na rozloučenou u místodržitele v Cařihradě. Chytrý Turek všemožnými vytáčkami nepřiznal barvu. Dne 1. listopadu měli u sultána druhé slyšení, při němž se Caesare Gallo rozloučil. Dne 12. listopadu ustanoven turecký vyslanec Achmet Chiai bašou Kanýžským a zároveň jeho kommissaři Kašparu Gratianovi darovány dva ostrovy ve Středozemském moři, Naxos a Paros. Dne 16. listopadu pozval místodržitel ve jménu sultána

Heřmana, tureckého vyslance, kommissaře a ostatní šlechtu ve vyslanectvu k hostině, při níž španělští židé společnost rozličnými kratochvilemi obveselovali. Dne 28. listopadu navštívili Heřmana vyslanec francouzský u osmanské Porty Achilles d'Harli svobodný pán Sausi, odpoledne pak anglický vyslanec JUDr. Pavel Binther, dne 29. benátský vyslanec Almoró Nani rytíř Bailo, odpoledne pak nizozemský vyslanec Cornelius Hagi, kteréžto návštěvy Heřman s Caesarem Gallem 30. listopadu a 1. prosince jmenovaným vyslancům v Galatě, kde bydlili, oplatil a s Caesarem Gallem se rozloučil. Dne 6. prosince v poledne odcestoval Caesare Gallo s vyslaným na místě Achmeta baši Kašparem Gratianem a hofmistrem baši zmíněného z Cařihradu; Heřman na půl míle s družinou jej provázal. — Dne 23. prosince došla zpráva, že v Budíně náhle zemřel Ali baša, jenž pro svoji mírumilovnost velice byl oblíben. Dne 25. prosince, na slavný Hod Narození Pána Krista, Heřman s družinou a služebnictvem byl v Galatě a tam v kostele františkánském slyšel kázání a mši svatou, při níž šest pážat Heřmanových přísluhovalo. Na cestě jim sloužil každodenně Františkán, rodem Uher, kterého s sebou měli, mši svatou. — Dne 13. ledna r. 1617 navštívil Heřman kapitána nizozemské lodi válečné s družinou a hofmistrem nizozemského vyslance; Heřman jej pozval k hostině. Dne 15. ledna vykonal Heřman návštěvu bašovi Scenderovi, rozenému Uhrovi. Dne 16. ledna navštívil Heřmana polský vyslanec Štěpán Kojanocki, královský tajný rada a kancléř, který se brzo po té s dobrým pořizemím do Varšavy navrátil. Dne 18. ledna v sedění rady sultánovy povýšen Halil Capitan baša za velkovezír a Mehmet baša z Egypta za vezír v Budíně. — Dne 22. ledna navštívil Heřman nového velkovezír, aby mu blahopřál. Dne 17. února zemřel Mikuláš Podek (Bötting) z Prahy. Dne 24. února měl Heřman slyšení u vezír Budínského Mehmeta baši, jemuž blahopřál k povýšení a v přízeň jeho se poroučel jakožto nejbližšímu sousedu. Dne 2. března měl slyšení u velkovezír, při němž se mu podařilo několik zajatců osvoboditi, mezi nimi pol-

ského šlechtice Boremského, jenž na galeje prodán a jehož svobodu Ferdinand Rudolf Lažanský 150 zlatými vykoupil. Za to však odměnil se vykoupený černým nevďekem. — Dne 16. března odjížděl vezír Budínský z Cařihradu, jemuž ke cti vyslanec, když okolo německého domu táhl, hudbu hráti poručil. — Dne 24. března, na Velký pátek, navštívil Heřman kostel františkánský v Galatě, a 26. března na Boží Hod přítomen byl tamtéž kázání a mši sv. — Dne 27. března na prostřední svátek, když Ferdinand Rudolf Lažanský s Hubertem Račínem na nešpory do Galaty jíti chtěli, strhl jeden Turek Hubertu Račínovi uherský jeho klobouk s rajčím peřím a dal se na útěk, však od janičára dohoněn a k velkovezírovi předveden, kde si šlechtici na násilí stěžovali a prosili, aby vinník příkladně byl potrestán, což se také stalo. Dne 6. dubna navštívil Heřmana benátský poslanec. Dne 17. dubna uspořádal Heřman se svou družinou štvanici, při níž v překrásném parku studená jídla podávána byla. Dopoledne navštívili někteří z družiny Heřmanovy vinárnu. Na zpáteční cestě potkali čtyři Turky, kteří jim nevěřících psů nadávali. Avšak družina Heřmanova nezůstala odpověď dlužna, a dostali se slovy, ano i noži a dýkami tak do sebe, že Heřmanův postol Jiří Preuss těžce zraněn, jeho tělesný krejčí Michal Rauš téměř ubit a mnozí jiní lehce zraněni byli. — Dne 20. dubna obdržel Heřman od císaře dopis, ve kterém z Cařihradu byl odvolán. Měl tedy závěreční slyšení dne 24. dubna u velkovezíra, dne 1. května u místodržitele a dne 3. května u Muftia.

Dne 17. května jmenován byl Mehemet baša v Budíně kaimekanem či zástupcem velkovezíra v Cařihradě a na jeho místo dostal se Nakas Hassan baša. — Dne 24. května navštívil vyslanec Heřman velitele tureckého vojska námořního. Dne 25. května konána slavnost Božího Těla v klášteře františkánském v Galatě. Dne 29. května jel Heřman s družinou do Skutari, kde navštívil sultánův hřebčinec, v němž arabští a berberští hřebci chováni byli. Svému komorníku Adamovi Bessererovi poručil, aby jel napřed je ohlásit. Při tom přihodila se Bessererovi zajímavá příhoda.

Besserer, padnuv před lety do tureckého zajetí, naučil se také řeči turecké. Když okolo jdoucího Turka se tázal po místě, kde nalézá se hřebčinec ve Skutari, nabídl se Turek, že mu cestu ukáže, i vodil komorníka tak dlouho, až konečně jej do úzké, odlehlé uličky dovedl. Teprve nyní pochopil Besserer nebezpečnou situaci a přemýšlel, kterak by se z rukou tohoto zákeřníka vysvobodil. Turek však násilím chopil komorníka a vlékl jej dále. V kritickém okamžiku tomto, nemoha se brániti, počal tureckou řečí volati o pomoc. Volání jeho slyšel jiný Turek ve svém domě, podíval se oknem a hrozil násilníkovi. Když to násilník spatřil, pustil komorníka a prehl, Besserer pak poděkoval se vřele svému vysvoboditeli a vrátil se zase k Heřmanovi, aby jej o své příhodě zpravil. Dne 10. června měl Heřman třetí a poslední slyšení u sultána. — Dne 14. června navštívil Heřman velkovezíra v táboře u Skutari a byl při té příležitosti stkvostným kaftanem obdarován. Velkovezír zmínil se o nastávající válečné výpravě proti Peršanům. — Dne 21. června plula družina Heřmanova do Columny Pompeji, kterážto plavba tentokráte byla šťastnější než poprvé. Dne 26. června odjel Nakas Hassan baša do Budína, při které příležitosti jemu Heřmanova kapela při pochodu okolo německého domu poctu vzdala. Dne 29. června navštívil Heřman Hassana bašu v ležení nedaleko Cařihradu. — Dne 6. července daroval sultán Heřmanovi krásného plnokrevného vráného koně z Misíru. Dne 8. července navštívil vyslanec ještě jednou velkovezíra ve vojenském ležení. I obdržel od velkovezíra dva krásné honící psy. — Dne 9. července vrátil se Heřman domů a činil již všem hodnostářům návštěvy na rozloučenou.

Za pobytu vyslanectva v Cařihradě úpěli ve vězení dva vznešení polští páni, Budowski a Korecki. Pan Budowski darován Gratianovi, který jej za vysoké výkupné na svobodu propustil, druhého pak ujal se Heřman; než, až do odjezdu svého nemohl propuštění jeho dosáhnouti. Po odjezdu jeho pak pomohl panu Koreckému vyslanec francouzský na svobodu a za hranice, začož sám nějaký čas pykati musil.

Dne 20. července 1617 nadešel konečně den odjezdu. Na cestu jsouc připraveno, vydalo se poselství okolo desáté hodiny k poledni s 38 vozy, 40 jízdními koni a čtyřmi velbloudy na pochod za zvuků hudby, bubnů a trub a se svinutými prapory ubíralo se ulicemi. Když dojel průvod k Adrianopolské bráně, přiblížili se Turci a Řekové k vozům, aby hledali uprchlé otroky. Tři skutečně zde našli a s sebou odvedli.

O 12. hodině dorazilo poselstvo do Ponte Piccolo, kde se ubytovali. Vyslanec Heřman zanechal v Cařihradě Michala Starzera, císařského sekretáře, i tlumočníka a Jana Berchtolda Breuninga, aby obstarali ještě některé nutné záležitosti.

Dne 22. července dorazili do Ponte Grande, načež dorazili dne 25. července do Silivri-Čorli, kde čekáno na příchod v Cařihradě ponechaných členů poslanectva.

Dne 26. července v Bargasu dorazil k nim Starzer, který zase do Cařihradu se vrátil. Přenocovavše dne 27. července v Eski Babě, dorazili dne 29. července do Drinopole. Druhého dne odeslán Breuning jako kurýr do Vídně.

Dne 31. července přišli Turci a Řekové a stěžovali si u vyslance, že pohřešují ještě některé otroky, i prosili za jejich vypátrání. Pátrání zůstalo však bez výsledku. Další cesta ve dnech 1.—4. srpna vedla je místy Mustafa baši Zeupri, Harmanli, Semižce a Pappazli, až dorazili dne 5. srpna do Plovdiva, spěchajíce do blízko položeného městečka Tatar-Pazardžiku, kde se téměř dva dny zdrželi. Při návštěvě tohoto města došlo mezi vyslaneckým mužstvem a Turky k nepřátelství, které však rozvážlivostí Heřmanovou urovnáno, když všechny vchody do tábora uzavřítí a silně střežiti dal.

Dne 8. srpna dorazili do bulharské vesnice Jeni Derbend (Jeniköi - Vjetren). Na úpěnlivé prosby vzal vyslanec Heřman jednoho zdejšího tatarského jinocha s sebou.

Poněvadž vesnice byla od obyvatelů opuštěna, nemohlo vyslanectvo ani chleba, ani vína dostati, ač Heřman vše dobře zaplatiti chtěl, a proto každý sám

vzal si, kde co dostati mohl. K večeru vrátily se ženy a zpozorovaly, že mnoho věcí jim pobráno; tu přiběhly do tábora s křikem a prosily za odškodnění. Vyslanec odměnil bohatě obtížné hosty, kteří pak odešli. S nimi přišel též starý Tatar a žádal urputně za vydání svého syna. Vyslanec stavěl se, jakoby o věci nevěděl, neposkytl žadateli žádného sluchu a nedovolil další prohlídky, takže mladý Tatar dále s vyslanectvem táhnouti mohl. V noci byl tábor bedlivě strážěn před Bulhary.

Dne 9. srpna dorazili do Ichtimanu, odkud cesta vedla je do Sofie (Srědec), kde od 10.—12. srpna pobýli; minuvše v následujících dnech 13.—18. srpna místa Dragoman, Pirot (Sarköi), Kuručešme (Kuričešme), Niš a Ražani Palanka ocitli se v příjemném městečku Jagodně.

Dne 20. srpna dorazili k vesnici Hassan baši Palance, kde zemřel na uherskou nemoc Heřman Koc z Dobrše, syn sestry vyslance Heřmana, ve stáří 20 let. Z neblaze pamětihodného místa smrti nadějného mladého šlechtice a příbuzného vyslancova minuli vesnici Malou Palanku (Kücük Palanka) Hissarlyk (Hissardžik, Grocka = Kücük Palanka — Malá Palanka) a ocitli se dne 23. srpna v Bělehradě. Odtud jim oddělení tureckých jezdců naproti vyjelo, mezi nimiž byli i dva synové Hassana baši, stáří 8 až 9 let, a je odtud do tábora doprovázeli.

Dne 24. srpna pohřben zesnulý Heřman Koc z Dobrše na bělehradském latinském hřbitově. Černín dal vystrojiti tomuto příbuznému svému pohřeb co nejstkvělejší.¹⁾

V Bělehradě zdrželi se do 10. září. Dne 4. září měl Heřman slyšení na rozloučenou u Hassana baši, který jej i družinu kaftany obdaroval. Téhož dne pozván vyslanec k hostině, kde mnoho vznešených Turků přítomno bylo.

Starý Tatar šel z Vjetrenu za vyslancem až sem

¹⁾ Heřman Koc z Dobrše byl synem sestry Heřmanovy Ludmily, provdané 1588 za Jana Václava Koce z Dobrše na Bystřici.

a stěžoval si u baši, že mu odvezl syna; poněvadž se však nic nevypátralo, musil s nepořízenou odejíti.

Dne 11. září opustili Bělehrad, přeplavili se přes Sávu do Zemuně, kde poblíže tvrze přenocovali. Večer dával Heřman stkvělou hostinu, k níž nejvyššího berního z Bělehradu, jakož i vznešené Turky pozval. Od Zemuně ubírali se kolem místa Prhova 12. září do Mětovic. Dne 17. září dospěli minuvše Továrník a Vukovár do Moháče, bažinaté a nezdravé krajiny, místa proslaveného bitvou krále uherského a českého Ludvíka se sultánem Solimanem. Z Moháče zamířili k Budínu nevelmi zajímavou cestou přes Tolnu, Földvar, Szan Katornya a Karansebeš (ve dnech 19.—22. září), kam dne 23. září dospěli.

Jim naproti přijely 4 kornety Turků s pozdravem. Zde u města rozbili svůj tábor, u něhož setník s dvánácti janičáry stráž konali. Turci žádali vydání všech tureckých zajatcův a chtěli je i násilím vynutiti. Přepadli tábor a i stan vyslancův zpusťovali. Heřman odebral se hned ku přítomnému bašovi Achmetovi z Kanizie a roztrpčen vyprávěl mu, že s rozjitřenou chátrou neví, co počítí. Nevěda si pomoci, dovolil Heřman prohlídku, po níž srocený lid odešel.

Dne 24. září vzkázal velitel tvrze Vácovské svým pobočníkem Heřmanovi pozdrav.

Téhož dne měl Heřman slyšení u baši Achmeta, při němž naléztí se dali místodržitel Hassan baša a sudí s dvěma vznešenými Turky. Heřman neúprosně žádal, aby mu pro císařovnu určené dvě mouřenínské a jedna ruská dívka, které mu roztrpčeným davem odňaty, zase byly vráceny. Než za odpověď obdržel, že mezi tímto roztrpčeným davem ani sami oni nejsou životem jisti. Tato neočekávaná odpověď tak špatně Heřmana naladila, že ihned síň opustil. Bouře se opakovala, a Heřman na vlastní oči pozoroval, že sám Achmet u davu nic nezmohl. Ani osobní zakročení vyslance, který se na samého sultána odvolával, nepomohlo.

Dne 25. září obnovil Heřman stížnost u baši Achmeta, kdež mu veškerá pomoc příslibena, načež Heřman do tvrze budínské přesídlil.

Dne 26. září dal místodržitel Heřmanovi oznámiti, že baša budínský se vrací z Bělehradu a jemu písemný rozkaz zaslal, aby vyslanec s 25 osobami až do jeho příchodu do Budína zadržel a ostatní výpravu napřed se silnou stráží odeslal. Dne 6. října zemřel na uherskou nemoc mladistvý Řek Bernard, roditel z ostrova Sigo, syn kupecký, jehož otec s ním se v Praze setkati chtěl. Oblíbený dvanáctiletý Bernard byl dne 7. t. m. na uherském hřbitově pohřben.

Téhož dne přišel kurýr od velitele pevnosti Komárna, který 10. téhož měsíce s tajnými depešemi k císaři, kardinálu Khleselovi a jiným vznešeným osobám odeslán. Kurýr císařský z ležení od Vídně dostavil se 22. října a druhého dne odcestoval zpět.

Dne 24. října spasili se útekem čtyři zajatci, jimž Heřman doporučovací psaní dal. Ostatní tři zůstali v družině Heřmanově, mezi nimi šlechtic polský Malicki.

Dne 1. listopadu slavil baša Hassan vjezd do Budína, jemuž druhého dne odevzdal kurýr Petro Buonhomo psaní kardinála Khlesela. Dne 3. listopadu měl kurýr slyšení u baši Hassana a druhého dne odcestoval.

Dne 5. listopadu odpoledne měl vyslanec Heřman u baši Hassana slyšení, při němž dvě uherské paní a jednoho polského šlechtice ze zajetí vysvobodil. Rozloučiv se druhého dne s místodržitelem a bašou Achmetem, připravoval se k další cestě. Potom přes Ostrihom, Komárno, Most nad Litavou a Švechat spěchal Heřman s komonstvem do Vídně, kamž o polednách dorazil a v hostinci »u Červeného raka« se ubytoval. Téhož dne odeslal Heřman Černín kurýra do Vídeňského Nového Města ke kardinálu Khleselovi, aby mu šťastný svůj návrat zvěstoval.

Dne 18. listopadu obdržel vyslanec nejvyšší rozkaz, aby do příchodu císařova ve Vídni se zdržel.

Dne 10. února 1618 vydal se Heřman s družinou a šesti vozy za císařem do Ebersdorfu a obdržel u zotavujícího se císaře z těžké nemoci milostivé slyšení.

Sděliv s císařem nejdůležitější události a výsledky vyslaneckého posláni, žádal ho zároveň za soukromé

slyšení, které mu povoleno. Při tomto slyšení odevzdal Heřman císařovně dar z Cařihradu pro ni přivezený, který od tamějších Řeků koupil, totiž poprsí Marie Panny, zlatou mosaikou vypracované. Téhož večera vrátil se do Vídně, kde nepotřebné služebnictvo ze služeb svých propustil.

Due 21. dubna měl Heřman druhé mimořádné slyšení, při němž poděkoval za udělený sobě pochvalný dekret za výtečné a zvláště vydatné služby, které vyslanectvím svým císaři a celé říši byl prokázal.

Dne 1. května blížil se Heřman ke stověžaté Praze, kdež od rady Starého Města Pražského jako hejtman jejich slavnostně uvítán a na počest jeho hostina vystrojena.

Dvě léta a tři měsíce byl Heřman vzdálen své vlasti v divokém Orientu, každého dne, ba každé hodiny životem nejasa jist, od svých drahých a vřele milované manželky odloučen.

Konečně propuštěn též ze služby vyslancovy spisovatel denníku vyslanecké jeho cesty Adam Wenner, který byl jemného vzdělání a čilého ducha pozorovatelského a tak živým a věrným dolíčením tomuto prvnímu epochálnímu posláni Heřmanovu knihou svou věčnou pamět zůstavil.

Spisovatel první vyslanecké cesty Heřmanovy Adam Wenner, pocházel z Krailsheimu ve Francku, odkud, žádostiv poznati cizí země, vydal se do Prahy, kdež čekal, až by vhodná příležitost se mu naskytla. Zdržoval se u appellačního a lenního rady Jana Kř. Eisena právě v ten čas, kdy císař Matyáš poslanectví do Turecka vyslati zamýšlel. Vyslancem ustanoven byl Heřman Černín z Chudenic, který na doporučení appellačního rady Eisena Adama Wennera za svého sekretáře na této první vyslanecké cestě přijal. Cestu tuto Adam Wenner důkladně popsal a tiskem vydal pod názvem: *Türkisches Reisebuch von Prag aus bis gen Constantinopel, das ist: Beschreibung der Legation und Reise, welche von der Röm. Kais. auch zu Hungarn und Böheim etc. Königl. Majest. Mathia II. an den Türkischen Kaiser Ahmet, den Ersten dies Namens und den sechszehenden des Osmanischen*

Geschlechts neben desselben zu Wien angekommener Botschaft nach Constantinopel ani die Osmanische Porten abgeordnet; so Anno 1616 angefangen und Anno 1618 glücklich verricht und völlig abgelegt worden. (Nürnberg, 1665.)

K vypravování našemu srovnej K. Jireček, Die Heerstrasse von Belgrad nach Constantinopel und die Balkanpässe (Prag, 1877). — P. Matkovič, Putovanja po balkanskom polnotoku XVI. vieka Putni dnevnicí Jakova Bongarsa od god. 1585 i Vratislava s Mitrovica od god. 1591. (Záhřeb 1897. Práce jihoslovanské akademie CXXX)

Heřman Černín měl u dvora Viktora Amadea, vévody Savojského, jednoho z blízkých svých příbuzných, o jehož návrat do vlasti r. 1618 žádal. Jaké povinnosti tento mladý Černín u dvora Savojského zastával, nedá se s jistotou stanovit; tolik však může se tvrdit, že byl buď pážetem, nebo že sloužil ve vojsku; neboť v průvodní listině, sepsané ve způsobu jakéhosi vysvědčení mravného chování, důraz klade se na slova: »jako já, tak i princ pronášíme o jeho nám prokázaných službách úplnou spokojenost.«

Poněvadž Heřman Černín byl hortivý katolík a věrný stoupenec rodu Habsburského, hrozilo mu v Praze veliké nebezpečí. Když totiž r. 1618 vypukly nepokoje v Praze, zastával Heřman úřad královského hejtmána Starého Města Pražského. Jakožto katolík a přívrženec dynastické strany pokládali jej stavové pod obojí za nebezpečného nepřitele a pokoušeli se zprvu jej na svou stranu přivést. Avšak ani příklad věrného přítele Křištofa Haranta a bratra jeho Diviše, ani sliby, ani hrozby neotřáslly věrností a pevnou povahou Heřmanovou. On, jakož i mnozí z vrstevníků s ním stejně smýšlejících, zůstali věrni víře katolické a spolu rodu panovnickému Habsburkův.

Stavové podobojí dali své nedůvěře proti Heřmanovi vypsět tak povážlivým způsobem, že vášnivost jejich vzbudila v nich myšlenku, by Heřmana ode dvora odstranili a pro svoje záměry získali. Aby uvaroval se hrozícího nebezpečí, konal Heřman s Václavem Heraltem Liebštejnským z Kolovrat a jinými stejně smý-

šlejícími sjezdy v Hoře Kutné a vyjednával s generálem Dampierem, jenž strojí se z Moravy do Čech vtrhnouti.

Vláda direktorů vinila Heřmana v dopise ku městské radě Čáslavské ze dne 22. února 1622, že prý na Železných Horách k Lichemburku cestu skrze lesy proklestiti dal, a že pány stavy a obyvatele skrze pohružky strašlivé i jinak všelijak rozpakoval.¹⁾ Kromě toho se ještě roznášelo, že Heřman dne 14. listopadu chtěl odeslati nepřátelskému vojsku císařskému do Budějovic tři kusy střelby a čtyři vozy mušketů. Tyto potřeby válečné stavy českými zabráný, ano i Heřman sám na zámku Kolínském vězením opatřen byl.²⁾

Když stavové podobojí dne 18. března r. 1619 vydali patent o osobách, které nemají v zemi trpěny a do úřadu přijímány býti, bylo jméno Heřmanovo mezi nimi též uvedeno.³⁾ Než přese všecko setrval Heřman přece nejen v zemi, nýbrž v samé Praze. Ale počátkem srpna hrozilo mu opět uvěznění. Byl právě Heřman v den sv. Vavřince — dne 10. srpna r. 1619 — v kostele na vrchu Petříně v Praze⁴⁾ přítomen mši svaté, když obdržel od jednoho ze svých dobrých přátel výstrahu, že mu od stavů podobojí hrozí nebezpečí, a že se jedná o jeho zajetí, neb dokonce o jeho život. Ihned klekl Heřman před oltářem sv. Vavřince a prosil vroucně o pomoc a ochranu. Pomodliv se, dal si Heřman k nosu šátek kapesní, předstíraje, že mu teče krev, odešel z kostela, vyšvihl se ruče na perského koně před kostelem stojícího, kterého při svém vyslanectví do Cařihradu si koupil, a uprchl z Prahy o $\frac{3}{4}$ 11. hod. ku hranicím saským.

Šťastně a s neuvěřitelnou rychlostí — 18 mil uraziv za 8 hodin — dojel na témž koni večer o sedmé hodině do vesnice Zavidova (Saida), ležící na hranicích saských v Rudohoří. Když na cestě seskočil s koně

¹⁾ Památky archaeologické a místopisné 1862, str. 144.

²⁾ Skála, Historie česká II. 457. — Vávra: Dějiny Kolína II. 52.

³⁾ Slavata, Paměti II., 219. — Skála, Historie česká III, 83.

⁴⁾ Heřman ve své závěti praví »na Bílé Hoře«.

před zámek Petršpurským, který tehdy Jaroslavu Liebštejnskému z Kolovrat náležel, učinil slib, že při patě rozkošné výšiny Petršpurské, zdobené kdysi pevným hradem, kostel sv. Vavřinci zasvěcený vystaví, a že špitál pro chudé založí, unikne-li šťastně nástrahám svých nepřátel a do kruhu své drahé rodiny opět se vrátí.

Věrný kůň, jenž Heřmana před pronásledováním zachránil, a jenž rychlým tryskem takřka život Heřmanův zachoval, podlehl velkému napjetí sil svých. Na vděčnou vzpomínku a věčnou pamět dal jej Heřman vycpati a podnes stojí v jednom sále zámku Petršpurského. Pokud dle jeho podoby souditi lze, byl šedohnědé barvy, ušlechtilého plemene, štíhlého a silného vzrůstu.

Tak jako Heřman uprchli ještě jiní šlechtici z téže příčiny do Saska, a zde čekali v dobrovolném vyhnanství událostí, jež nastanou, jsouce zmítáni pocity úzkosti a nejistoty.

Avšak jen na krátko souzeno bylo Heřmanovi pro jeho věrnost rodu panovnickému projevenou tráviti dni vyhnanství v dálce od své vlasti. Vrátil se v brzku do Čech a stavům podobojím, kteří jej vyzvali dne 17. října 1619, aby zemi přísahu složil, dal počátkem listopadu odpověď, že by milerád přísahu složil, kdyby se neobával, že tím proti vlastnímu svědomí se prohřeší; nicméně však že nechce ničeho podniknouti proti majestátu císařovu a proti vyrovnání mezi oběma stranami, by o něm nebylo mluveno jako o nezdárném synu vlasti; jedině žádá si, by stavové nechali jej ve službě, již právě u Jeho Milosti Císařské zastává a již u dvou císařů zastával.¹⁾ Stavové, vzavše toto jeho prohlášení na vědomí, nečinili nic proti němu, nýbrž na sněmu ku konci března 1620 odbyvaném učinil nejvyšší purkrabí Bohuchval Berka z Dubé, když jednalo se o poselství do Turecka, návrh, by žádána byla zpráva od Heřmana o daru sultánovi podaném, ježto on výborně toho vědom jest, jak veliký dar za jeho vyslanectví r. 1616 jemu dán byl.²⁾

¹⁾ Skála, Historie česká IV. 35.

²⁾ Ibidem IV. 27.

Jiné však poměry nastaly, jakmile císař Ferdinand prohlásil, že jemu přísluší koruna česká a jakmile rozhodl se i zbraněmi si ji vybojovati. Císařská, bavorská i polská vojska, vedena jsouce více méně vynikajícími vůdci, táhla proti Bedřichu Falckému, jehož vůdčí myšlenkou bylo, vsaditi si korunu císařskou na hlavu a zlomiti nadvládu Habsburků v Německu. Pod ochranou těchto vojsk vrátili se i rodu Habsburskému věrní páni do své vlasti.

Heřman Černín, by dokázal císaři svou nezlomnou věrnost, vstoupil sám do vojska a opásal se mečem, aby práva císařova ke koruně české hájil.

V onom památném dni, kdy bratr proti bratru, otec proti synu s rozpoutanou vášnivostí bojovali, onoho dne, kdy rozhodoval se osud království Českého, bojoval též Heřman Černín.

Dne 8. listopadu 1620 vidíme v bitvě na Bílé Hoře Heřmana v předních řadách jak bojuje, nepamětliv svého života, své rodiny, Heřman vrhal se v největší nebezpečí, neboť jemu platilo ve všem »právo předchází moc«. Kde nejprudčeji vřava válečná zuřila, kde muž proti muži pomstou soptě obnažený meč tasil, kde jen smrt přinášela smír a pokoj, jevil Heřman rovněž tak svou zkušenost jako na dráze diplomatické svého činného života.

Jak císař Heřmanovy neoblomné věrnosti a statečnosti si vážil, dokazuje jedno místo z diplomu, datovaného v Řezně dne 15. března 1623, jímž povýšen byl na říšského barona, kde výslovně zmínka se činí, že Heřman, obnaživ meč pro právo císařovo, v bitvě na Bílé Hoře pod prapory císařskými bojoval.

Mezi bitvou na Bílé Hoře — aniž lze udati, na kterém místě — ztratil zimní král Bedřich Falcký anglický řád podvazkový, jenž náhodou dostal se do rukou prostého mušketýra. Tento oslněn lesklými drahokamy (démanty), domníval se, že nález jeho jest veliké ceny a že nejlépe mohl by jej prodati někteřému vznešenému pánu. Právě nedaleko Heřmana ubíral se onen mušketýr, ukazuje svůj nález. Heřman bohatě jej odměnil, vzal si k sobě podvazkový řád a druhého dne daroval jej osobně kurfiřtovi bavorskému,

jenž ujistil jej svou přízní a slibem, bude-li míti k němu kdy nějakou žádost, že ji též vyplní.

Heřman Černín potřebuje do svého hospodářství 1000 beček soli, obrátil se sám se žádostí ke kurfirstu bavorskému, prose o volný převoz solního nákladu z Halle v Solnohradsku do Pasova městem Straubinkem neb Vilzhofenem. Aby žádost jeho kurfiřt příznivě vyřídil, užívá Heřman vhodné příležitosti a zmiňuje se o události, která hned po bitvě na Bílé Hoře mezi ním a kurfiřtem se sběhla.

Zmiňuje se o příhodě této též v žádosti ze dne 6. listopadu 1635, když žádá za povolení, aby směl jemu kurfiřtem bavorským darovaných 400 beček soli přes Iśl, Münd a Mauthausen do Budějovic vézti.¹⁾

¹⁾ Archiv Jindřichohradecký. 8 F. Rodina Černínů z Chudenic.

II.

Bitvou na Bílé Hoře bylo povstání české potlačeno. Vojsko Mansfeldovo mělo po nějaký čas ve své moci ještě několik pevných měst; leč již dne 9. listopadu podrobila se města Pražská a holdovala císaři. Vévoda Bavorský Maximilian slavil vjezd svůj s vítěznými vojsky císařskými a logistickými téhož dne do Prahy, kterou byl časně ráno Bedřich Falcký se svou družinou opustil.

V řadách císařského vojska nalézal se Heřman Černín z Chudenic, který jediný z pánů českých v bitvě na Bílé Hoře při straně císařské bojoval.¹⁾

Vévoda Bavorský zdržel se jen krátký čas v Praze, a dříve než vrátil se do své země, odevzdal správu zemskou Karlu knížeti z Liechtenštejna, jenž od císaře místodržitelem jmenován a co možno největší pravomocí obdařen byl.

Kníže z Lichtenštejna uchopil pevně otěže svěřené mu správy a velmi často počínal si s přílišnou přís-

¹⁾ Valdštejn osobně bitvy na Bílé Hoře se nesúčastnil. Srv. Dvorský, Albrecht z Valdštejna až na konec r. 1621, str. 119. — Srv. ČCM. 1878 str. 297 Dvorský, Heřman Černín z Chudenic.

ností, ba ukrutností. Celé Čechy chtěl přivést k neomezené poslušnosti císaře, pročež vyslal část posádky Pražské do západních Čech, aby některá města ještě v poslušnost uvedla, kdežto jiná města ve východních Čechách místodržiteli dobrovolně se podrobila. V podrobených městech nařídil místodržitel obnovení úřadů městských, za kteroužto příčinou do nich císařští komisaři s vojáky byli vysíláni. Takového vyslání musil se též Heřman Černín podjati. Přidán mu byl úředník desk zemských Adam Ryžmberský z Janovic, prokurator Václav Magerle ze Sobíšku a 200 lidu jízdného, s nimiž měl v těch královských městech českých, kde byla se stranou Bedřichovou smýšlející rada, tuto sesaditi a ji muži císaři věrnými nahraditi. Spolu měl Heřman Černín se snažiti, by v těchto městech co nejvíce kontribucí a půjček sehnal. Oněch měst královských bylo počtem jedenácte, a to: Český Brod, Kolln, Kouřim, Hora Kutná, Čáslav, Chrudim, Bydžov, Jaroměř, Králové Dvůr, Vysoké Mýto, Králové Hradec.

Heřman vykonal úlohu na něho vznesenou horlivě a obezřele a odevzdal jakožto výsledek svého poslání asi 20.000 kop grošů komoře české.

Za tohoto svého poslání dal se Heřman Černín v Králové Hradci pohnouti úsilovnými prosbami některých šlechticů, již účast jakousi měli při povstání stavovském, jako Vilémem Kinským, Rudolfem Trčkou, Purkhartem Štrelou z Rokyc, by část drahocenných svrškův a hotových peněz pro větší bezpečnost u sebe uschoval. Později za tuto ochotu Heřman hořce pykal; neboť skutek jeho dal mnohým, proti němu zaujatým lidem do rukou zbraň ke snižujícím denunciacím, které Černínovi, jak později uvidíme, způsobily mnohé nepřijemnosti. ¹⁾

Vrátiv se do Prahy, ujal se Heřman svého úřadu

¹⁾ Heřman sepsav r. 1638 memoriál o tom, co se r. 1620 sběhlo, poznamenal:

Aller Menschen Gewalt, Gelt und Gut
in Augenblick verwelken thut.

císařského hejtmana Starého Města Pražského, jenž rozhodně za tehdejších poměrů důležitý byl i obtížný.

Dne 20 února 1621 a ve dnech následujících nastalo k rozkazu císařovu zatýkání v zemi meškajících někdejších direktorův a jiných v povstáníúčastných osob. Soud proti nim zřízený odsoudil dvaadvacet z nich ke ztrátě hrdla, kteří dne 21. července skončili život svůj na náměstí Staroměstském.

Mezi popravenými byl též bratr Heřmanův, Diviš Černín z Chudenic na Nedrahovicích, a jeho důvěrný přítel a společník na cestě do svaté země, Křištof Harant z Polžic a Bezdručic na Pecce. Divišovi Černínovi (*1565), jenž za svého mládí byl podobojí a později katolíkem se stal, za prvních let mladosti dostal se též osud údělem jako Heřmanovi; ztratitě záhy své rodiče. Bylo mu vytrpěti mnoho příkoří a útrap, i musil hleděti, aby stavu svému přiměřeného vzdělání došel. Jako bratr jeho Heřman, byl i Diviš povolán ke dvoru slavné paměti císaře Rudolfa, kdežto vyznamenán dříve ještě než bratr jeho Heřman hodností truksasa a později jmenován císařským radou a soudcem zemským; k hodnostem těmito přistoupila pak r. 1605 hodnost hejtmana kraje Vltavského, kterou hodnost před tím otec jeho Jan nejstarší Černín na Nedrahovicích zastával. Jméno jeho častěji jmenováno při sněmích a záležitostech veřejných. R. 1616 převzal Diviš po své matce statek Nedrahovice a na něm podíly bratrů Humprechta, Heřmana a sestry Anny Wiedersperkové, roz. Černínové. Aby vlastní krb si založil, pojal za choť Annu, rozenou Černínovou z Chudenic, dceru Martina Černína z Chudenic a na Tasnovicích a jeho první manželky Elišky ze Šlovic. Nucen jsa vypláceti podíly sourozencům svým, upadl ve dluhy, neměv ani dříve v poměrech peněžních na různých ustláno, což dokazuje list jeho z r. 1614 k Janu Jiříkovi ze Švamberka, v němž ho žádá, aby mu půjčil 1000 kop, jichž nevyhnutelně a v brzku potřebuje. ¹⁾

¹⁾ Jediná to zpráva v rodinném archivě Černínském v Jindřichově Hradci, týkající se Diviše Černína.

Jako vysoký úředník císařský býval Diviš přidělován různým kommisím, baúčastnil se i sněmu dne 6. června r. 1617, kde Ferdinand ode všech stavů téměř jednohlasně za krále přijat. Později divnou za to přijal odměnu.

I za císaře Matyáše těšil se neztencené přízni. Právě v oné době byl hejtmanem hradu královského na Hradčanech, kdy stavové podobojí do něho vnikli a s okna svrhli Slavatu, Martinice a Fabricia. Když slyšel, že stavové nahoru se ubírají, tázal se nejvyššího purkrabí Adama ze Šternberka, co má činiti, má-li je vpustiti aneb zámek zavřítí. Když pak purkrabí odpověděl, aby jen dobré jejich přátele do hradu pustil, zachoval se Diviš Černín po jeho rozkazu, řídě se přesně podle zřízení zemského.

Za vlády Bedřicha Falckého sesazen Diviš s úřadu hejtmana hradu Pražského, avšak přece na něho nezapomenuto. Dosazen byl r. 1621 do soudu zemského a jmenován hofmistrem nového krále. Po bitvě na Bílé Hoře byl sice opět na úřad svůj dosazen se srozuměním samého vévody Bavorského Maximiliana, jenž při něm žádné viny neshledal. Teprve později k výslovnému rozkazu císařovu byl úřadu svého zbaven, uvězněn a k smrti odsouzen. Kladeno mu za vinu, že stavy podobojí, císaři nepřátelské, do hradu vpustil. To bylo hlavním bodem jeho obžaloby. Marně uváděl Diviš Černín k svému obhájení, že jednal dle zřízení zemského, kde se přikazovalo, že hejtman za nepřítomnosti královny má ve všem poslušen býti nejvyššího purkrabí, který by spolu vinu jeho nésti musil. Ale vina ta byla příliš nepatrnou, ba ani vinou jeho nebyla a nepochybně působili tu proti němu různí nepřátelští živlové, snad i politické ohledy, neb nějaké intriky, aby se ukázalo, že tu nebyli trestáni toliko stavové podobojí, nýbrž že spravedlnost ani vinných katolíků neušetřila. Možno ovšem, že jiné důkazy pro jeho vinu se tenkrátě naskytily, nejsou však známy, aniž Diviš sám jich si byl povědom, doufaje v milost do posledního okamžiku.

Lítost pronikne srdce každého, vzpomene-li sobě, že Diviš, jsa vlastně nevinnen, přece skloniti musil

hlavu svou pod katův meč na náměstí Staroměstském. Tane nám na mysli otázka, nemohl-li Heřman, vlastní, krevní bratr Divišův, před smrtí ho zachrániti? Požívalť veliké vážnosti a vlivu u dvora císařského pro věrné služby císaři a říši prokazané a vina Divišova nebyla takořka žádná. Buď tedy panovalo mezi bratry nějaké tajné záští, nebo byly poměry tehdejší tak spletité a nebezpečné, že Heřman Černín nebyl s to by ve prospěch bratra svého něco učinil, nechtěl-li sám upadnouti v podezření u živlů, tehdy svrchovanou mocí vládnoucích, anebo konečně ve své prosbě za život Divišův byl oslyšán. Zprávy však o tom nejsou žádné známy, že by byl za život bratrův žádal, pročež těžko nestranný soud o Heřmanovi v této věci provéstí. ¹⁾

Když přišla při exekuci řada na Diviše Černína a on měl předstoupiti před kata, vzdálil se bratr jeho Heřman, jenž jakožto hejtman Starého Města Pražského exekuci byl přítomen a vrátil se na své místo teprve po dokonané jeho popravě. Tělo Divišovo i s hlavou vloženo do rakve a odevzdáno k pohřbu manželce jeho; na noc pak odvezeno na zámek Nedrahovický a v kostele Jesenickém ochováno. ²⁾

Předsíň kostela v Jesenicích, kde byl Diviš Černín z Chudenic pohřben, byla na jiné straně kostela, než je předsíň nynější. Při přestavbě kostela r. 1799 byla zbourána stará předsíň a hrobka pod ní otevřena. Nalezena v ní byla jediná kostra s hlavou, zaobalená do hrubého rezného plátna, které bylo k ní přilepeno.

Náhrobní kámen, který přičítal se dosud Divišovi, složen byl ze dvou kamenů náhrobních. Na vrchním s vyobrazeným rytířem ve zbroji s hlavou obnaženou a rukama sepjatýma před křížem s podobou Spasitelovou nalézá se znak rodu Kaplířů ze Sulevic a druhý s nápisem, o němž se mělo za to, že vztahuje se na

¹⁾ V archivě Jindřichohradeckém, kde nalézá se mnoho látky dějepisné k životu Heřmanovu, jmenovitě hojnost vlastních jeho zápisků, nečiní se o Divišovi sebe menší zmínky, nepřímý to důkaz, že Heřman a Diviš v příliš dobré shodě nežili.

²⁾ Domečka, Diviš Černín. Nástin životopisný. (Česká Rodina X. č. 4—5.)

Diviše, pochází z hrobky Talmberků, majitelů Dobrohoště, jak svědčí vytesaný na něm jejich znak. Náhrobní kámen Divišův se tam nenalézá.

Jako bratr Heřmanův Diviš, tak i věrný přítel a příbuzný Krištof Harant z Polžic (*1564) dokonal činný a plodný život svůj na náměstí Staroměstském. Harant byl povahy přímé, poctivé a srdce nad míru dobrého. Avšak právě jeho úslužnost k jiným, povolnost a ctižádostivost byly hlavními příčinami jeho nešťastného konce. Za císaře Rudolfa povolán r. 1600 ke dvoru císařskému, kdež mu úřad truksasa svěřen byl. Následujícího pak roku (11. května) jmenován císařským radou a komořím a svěřeny mu klíče. Dne 12. května 1603 vstoupil Harant ve druhý sňatek manželský (měltě za první manželku Evu Černínovu z Chudenic) se vdovou Barborou Škopkovou, rozenou Miřkovskou ze Stropčic na Pecce, která však v brzku (10. července 1607) se životem se rozžehнала.

Dne 16. listopadu 1609 vstoupil Harant v manželství po třetí s Annou Salomenou Hradištskou z Hořovic na Vildštejně, nejmladší dcerou Jana Hradištského z Hořovic na Hradišti, Vildštejně a Žďáru a Anny Hradištské, rozené Pauzarové z Michnic, opět provdané svob. paní z Landštejna.

Po smrti císaře Rudolfa (14. ledna 1612) cestoval Krištof Harant s Oldřichem Desideriem Pruskovským z Pruskova do Španělska, a vezli s sebou zlaté rouno po zemřelém císaři Rudolfovi, aby je králi španělskému vrátili. Cestovali z Čech do Norimberka, odtud celou říší a mnohými krásnými městy do Bruselu ke dvoru arcivévodý Alberta. Odtud vedla je cesta Francií do Paříže, načež odtud odebrali se do hlavního města Španělska, Madridu. Zde odevzdali při audienci zlaté rouno. Na zpáteční cestě navštívili koňmo poutní místo Kompostellu, dávajíce se po neschůdných a úzkých cestách nosiči ve zvláštních nosítkách přenáseti. Z Kompostelly vrátili se do Madridu, odtud pak směrem k Milánu Německem r. 1615 do Prahy se vrátili. Knížku o této cestě, v řeči německé sepsanou, mnil Harant vydati tiskem,

avšak neblahé poměry ve vlasti zavinily, že knížka ta s mnohými jinými věcmi ze ztratila.¹⁾

Když za císaře Matyáše vznikly první bouře mezi katolíky a stranou podobojí, přestoupil Harant, dosud horlivý katolík, k podobojím, byv k tomu asi r. 1618 přiveden radou přátel a svou ctižádostivostí, aby došel od sněmu, ve dnech 18.—23. března r. 1619 odbývaného, nějaké vysoké hodnosti. I byl zvolen kommissářem vojsk krajů Boleslavského, Královéhradeckého a Kouřimského. V měsíci červnu stál jako velitel dělostřelectva s Matyášem hr. z Thurnu před Vídní a dovednému jeho řízení dělostřelby se připisuje, že koule lítaly až do oken hradu císařského, tak že život císaře Ferdinanda nebezpečně byl ohrožen. Král Bedřich učinil jej svým komořím a radou, jakož i presidentem komory české. Harant však v brzku počal litovati, že přidržel se Bedřicha, a jak z jeho vlastních dopisů vysvítá, radil stavům, by ku předešlým poměrům se vrátili a s Ferdinandem se smířili; ale nebyl slyšán a sám vrátiti se nemohl, neboť již byl příliš daleko zašel.

Po bitvě na Bílé Hoře byl Harant na svém hradě Pece zajat a do Prahy přivezen. Za vinu mu kladeno, že přísahu Ferdinandovi zrušil a Bedřichu Falckému přísahal a že presidentství komory české na se vzav, příjmy království Českého ku prospěchu odbojných stavů obracel.

Omluvy Harantovy nespomohly, nýbrž 19. června r. 1621 byl odsouzen k smrti mečem. Tělo jeho převezeno na hrad Pecku a tam v hrobce pod chrámem vedle druhé manželky jeho Barbory, rodem Miřkovské ze Stropčic, ovdovělé Škopkové, pohřbeno.

Harantovi pomoci bylo by Heřmanu bývalo za tehdejších poměrů velmi obtížno. Vina Harantova byla daleko značnější než Divišova, přátelský pak svazek mezi ním a Heřmanem dávno utuchl. Heřmana odpuzovalo od Haranta to, že odchýlil se od své zděděné víry, přestoupiv k podobojím. Roztrpčenost jeho rostla,

¹⁾ Dr. Edm. Schebek, Aus dem Leben des böhm. Freiherrn Christoph Harant von Polzitz und Weseritz (Prag 1874), str. 15.

když na témž sněmu, kde Harant ustanoven byl kommissařem stavovského lidu válečného, Heřman zbaven byl svého úřadu jako hejtman Starého Města Pražského. Tyto a snad i jiné důvody mohou dostatečného důvodu nám poskytnouti, proč přátelství obou mužů se změnilo v úhlavní nepřátelství. Křištof Harant jakožto nejvyšší kommissař vydal ordinanci v Hausleutenu dne 17. června 1619 na zaopatření spíží vojska, které on k Vídni vedl a jím samého císaře Ferdinanda v hradě císařském ohrožoval. Vlastnoruční tato ordinance dostala se do rukou Heřmana Černína; jakým způsobem se to stalo, nedovedeme na tento čas vysvětliti. Podobá se, že ještě tenkrát Heřman Haranta varoval, ale již bez účinku. Harant byl již daleko v odboji zašel — rady jeho neuposlechl, začož později pykal. Tu Heřman bezpochyby po smrti Harantově, vzpomínaje jeho neposlušnosti, kterou ztrátu hrdla zavinił, napsal na zmíněnou ordinanci slova: »Křištof Harant dal se zvoliti za generálního kommissaře, lehkomyšlně zachoval se proti svému pánu dědičnému a proto zaslouženě odpykal.«¹⁾ Slova tato zní velmi chladně a nejeví velikého soucitu s nešťastným osudem Harantovým. — —

Jak se podobá, bylo při dvoře vídeňském již dávno uzavřeno, kořeny strany podobojí v Čechách docela vymýti. Následkem toho byli dekretem ze dne 13. prosince r. 1621 čeští duchovní podobojí ze země vypovězeni, neboť jim přičítala se hlavní vina na povstání českém, načež byly též činěny přípravy, by universita se podobojím odňala a odevzdala jesuitům. K tomuto účelu bylo dekretem ze dne 22. února 1622 nařizeno hejtmanu Starého Města Pražského, Heřmanu Černínovi z Chudenic, spolu s Michalem Pečkou Smržickým z Radostic a konšelem Starého Města Pražského, Jiříkem Mathiadesem a Jiříkem Mollerem, že mají na professorech toho žádati, by se jim předložila universitní privilegia, statuty a

¹⁾ »1619, 17. Juni. Der Christoph Harant hat sich zum General Commissari machen lassen, hat leichtfertig gegen seinen Erbherrn gehalten und darnach woll gebiesset.«

ostatní důležité dokumenty.¹⁾ — Dne 21.—31. října měl podle rozkazu císařského hejtman Starého Města Pražského, Heřman Černín, kazatele podobojích Starého Města a Malé Strany předvolati a jim rozhodnou vůli císařskou oznámiti, že obřadů protestantských dále šetřeno nebude. Téhož dne byly kostely a školy podobojích v obou jmenovaných městech zavřeny a duchovní i učitelé ze země vypovězeni.²⁾

Heřman Černín uměl poměrů po bitvě bělohorské dobře využítovati a získal si následující statky: Petršpurk, Soseň (Sossen) a Pšovky (Psychoblik), které Jaroslavu Liebštejnskému z Kolovrat byly konfiskovány, od císařského fisku přivlastněny a na 98.004 kopy míšenské 4 groše 6 $\frac{1}{2}$ denárův odhadnuty a 6. října 1622 za 76 000 zl. rýnských prodány Heřmanovi Černínovi z Chudenic, za kteréž summy jemu od císaře z milosti bylo prominuto 17.500 zl. Když r. 1628 dcera po Kolovratovi, Anna Sidonie, provdaná za Colonu z Felzu, si při císaři stěžovala, že příliš nízkým prodejem statkův otcovských byla zkrácena a tudíž za navrácení statkův těch žádala, uvolil se Černín dobrovolně na zaplacení dluhů přidati 6000 kop míšenských.

Kysibl (Gieshübel), Andělskou Horu (Engelhaus, Engelsburg), Bochov (Buchau), Hartenštejn na kopci »Hungerberg« u Bochova a Cínov neboli Šenov (Schönau), které konfiskovány Linhartu Colonovi z Felzu, od císařského fisku přivlastněny a na 114.242 zl. 20 kr. odhadnuty, byly v říjnu 1622 Heřmanovi vyměněny za panství Žlebské, při čemž fiskus mu ještě 2078 zl. 20 kr. doplatil.³⁾ Najdek (Neudek) dosáhl Heřman od vévody Friedlandského na splátku dluhu za panství Pecku dne 5. října r. 1622. V témž roce koupil Heřman tak zvaný Roderišský či Rederův

¹⁾ ČČM 1847 II. 687. — Winter, Děje vysokých škol Pražských (1409—1622), str. 204.

²⁾ Skála, Historie Česká V. 223.

³⁾ Postoupen jemu též statek Senomaty u Rakovníka, odhadnutý na 14 986 kop míš., náhradou za škodu 25.751 zl. r., kterou postoupením panství Žlebského za statek kysibelský utrpěl (Bilek, Konfiskace 1199.)

dům na Malé Straně, v pravo od chrámu Matky Boží konventu Maltézského ležící, kdysi Křištofovi svobodnému pánu z Raedern patřivší, za 3500 zl.

Posléze prodán mu od královské komory statek Žihle (Schöles), konfiskovaný panu Jiříkovi Chotkovi z Chockova, dne 14 prosince r. 1622 za 48.000 zl., ze kteréžto summy trhové císařskou resolucí sleveno mu 15.000 kop míšenských.

Od roku 1618 byl Heřman v držení tak zvaného domu Quintinského na Hradčanech, který byl po první cestě vyslanecké od císaře za svůj požadavek 18.000 zlatých převzal, který však Heřman dne 6. dubna 1620 své manželce Marii Anně ze Svárova zase prodal, maje ještě sám na něm pohledávku. Brzo po té dostal se opět dům tento v držení císaře, a zřízeny v něm kanceláře.

Za četné i věrné císaři prokázané služby byl Heřman Černín z Chudenic diplomem, datovaným v Řezně dne 15. března 1623, od císaře Ferdinanda II. povýšen za říšského barona (der alte Freiherrenstand des heil. röm. Reiches und der Erbländer). Týmž diplomem byl též stanoven nynější znak rodu Černínského. Práví se totiž v něm, že pro věrnost císaři a rodu Habsburskému prokázanou smí si Heřman Černín dáti doprostřed svého bývalého starobylého panského znaku a klenotu vymalovati střední rakouský štítek, jenž jest barvy červené anebo rubínové a bílé nebo stříbrné; nad ním císařskou korunu zlaté barvy a v levém poli ve třech bílých břevnech zlatem písmena R, M a F na památku, že drahně let sloužil věrně a spravedlivě císařům Rudolfovi, Matyáši a nynějšímu císaři a králi českému a uherskému, zvláště pak vytrvale za českého povstání. Mezi obě křídla orlí, nad znakem vztýčená, bylo ještě Heřmanovi přidáno bílé pravé ramé, třímající vytasenou šavli s pozlaceným jílcem a vedle něho zelená palmová ratolest, nejen proto, že roku šestnáctistého patnáctého v Cařihradě u Porty Otomanské byl a jakožto císařský vyslanec u sultána Achmeta Haana pro veškeré křesťanstvo dvacetileté příměří uzavřel, nýbrž že se i účastnil rozhodné bitvy a pomocí Boží dobytého vítězství, a tudíž že

má a může výše zmíněnou vytasenou šavlí a palmovou ratolestí činným býti proti všem nepřátelům rodu Rakouského.¹⁾

¹⁾ Vergönnen und erlauben Ihme demnach, dass Er und obgerürte seine eheliche Leibserben und derselben Erbenserben Mann und Frauen Personen, nun hinfüro in ewig Zeit in Ihren anererbt: und bishero geführten freiherrlichen Tscherninischen uralten Wappen und Kleinod, mitten in dem Schild, Wegen obenverstandener seiner Uns und vor Hochbesagtem Unserm löblichen Erzhause Oesterreich erzeugten Treu und Beständigkeit, Hochgedachts Unseres Erzhauses Oesterreich Herzschildtle so roth oder rubin; und weiss oder silberfarb ist, und ob demselben ein kaiserliche goldfarbe Krone, zur linkhen Seiten auf dem halben Schild, aber in den untern ersten Weissen folgenden goldfarbenbuchstaben R., mittern den Buchstaben M. und obern dritten Strassen oder Balken den Buchstaben F. zur Gedächtniss, dass Er oft Hochbesagten Unsern Hochgeehrten Vorfahren am Reiche, auch geliebten Herren Vetter: und Vätern, Kaiser Rudolf dem Andern, und Kaiser Mathiasen, wie auch Uns selbstn als jetzt regirenden Römischen Kaiser und Königen zu Hungarn und Böhaimb, inmassen hievorn gemeldet, etliche Jahr aneinander sehr getreu und redlich, und zumahl bei füngangener böhemischen Rebellion ganz beständig gedienet. Die beide hinter oder nebeneinander stehende und mit den Sachssen fürwerts gekerte Adlersflügen zu ewiger Freude und Gedächtnis hinfüro zu beiden Seiten: mit den Sachssen gegen einander einwärts Aufgethan oder ausgebreitet, und zwischen denselben einen weissen rechten Arm, so in der Hand ein blossen Säbel zum Streich sammt verguldtm Kreutz oder Gefäss; und neben demselben ainen Palmzweig seiner natürlichen Farb, umb willen, dass Er Unser Cammerer Herman Tschernin Jahrs Sechzehnhundert fünfzehne zu Constantinopel an der Ottomanischen Porten gewesen, und als ein kaiserlicher Ambasciator und Gesandter bei dem Soltan Achmet Haan als dem Haupt- und Erbfeind allgemeiner Christenheit, nicht allein mit Schliessung des zwanzigjährigen Anstands dasjenige verrichtet und gethan, was ainem getreuen Ambasciatoren gepüret, sondern dass Er sich auch vor Unserer Kaiser- und königlichen Haupt- und Residenzstadt Prag, bei der vorübergegangenen Hauptschlacht und dahero vermittelt göttlicher Schickung erhaltenem Sieg und Victori befunden, mit und dabei gewesen, und auch durch erstberürten blossen Säbel und Palmzweig gegen allen Unsern und Hochbesagts Unsers löblichen Hauses Oesterreich wissent und unwissentlichen Feinden führen soll und mag alsdann solch uralt Tscherninisch freiherrlich Wappen und Kleinod mit erstbeschriebener Veränderung und Besserung hiezu gegen in Mitte dies Unsers kaiserlichen Brief gemahlet, und mit seinen unterschiedlichen Farben eigentlicher ausgestrichen ist. — Diplom, na pěti listech pergamenových německy psaný, jest poškozen, zlatá císařská hulla utřena; nyní

Brzy na to dostalo se Heřmanovi nové hodnosti: byl jmenován předsedícím soudu zemského.

Místodržitel Karel kníže z Liechtenštejna navrhl již dne 25. května 1621 císaři, aby v domě Quintinském na Hradčanech, Heřmanovi Černínovi r. 1618 postoupeném, zřízeny byly císařské kanceláře, tudíž aby výměnou za tento dům Quintinský dáno bylo Heřmanovi panství Falknovské, čímž pretense Heřmanova a jeho manželky byly by vyrovnány. I obdržel Heřman Černín panství Falknovské v zástavu od královské komory dne 4. července r. 1621, o něž se byl již r. 1620 ucházel; avšak brzo se ho vzdal, poněvadž bylo velice od císařského vojska zpustošeno.¹⁾ Na to roku 1623 bylo panství Falknovské od místodržitele Liechtenštejna jménem královské komory prodáno Ottovi Nosticovi z Nostic za 45.000 kop grošů.²⁾

Téhož roku (1623) v létě vzdal se Heřman Černín úřadu císařského hejtmana na Starém Městě Pražském. V žádosti za propuštění ze dne 14. května 1623 uvádí, že k nejmilostivějšímu rozkazu někdy císaře Matyáše tento úřad na se vzal a přes devět let zastával, že však i dále ochoten jest, na jiných místech horlivě s nasazením svého statku a krve věrně a poslušně dáti se potřebovati a nalézti.

Vážnost, jaké Heřman Černín požíval, a bohatství, jehož nabyt v několika letech šetrností a chytrým využitím časových poměrů, vzbudily proti němu mnoho závistivých nepřátel, kteří hleděli mu škoditi a jeho vážnost u dvora císařského denunciacemi snížiti. Již výše zmínka učiněna, že tyto denunciace vztahovaly se k nějakým svrškům a penězům, které Heřman Černín za svého posláním do východních Čech r. 1620 od některých šlechticů k uschování byl přijal. Heřmanovi podařilo se odraziti šťastně veliká, na něho me-

jest svázán v černých deskách. — Diplom stvrzovací, daný ve Vídni dne 26. ledna 1629 na desíti listech pergamenových, česky psaný, byl velice poškozen a roztrhán, v novější době svázán v zelenou kůži, bulla císařská však již dávno utržena.

¹⁾ Dvorský, Albrecht z Valdštejna až na konec roku 1621, strana 142.

²⁾ Bílek, Dějiny konfiskací, str. 601.

taná obviňování a přesvědčivě dokázati, že jsou úplně bez podstaty a že třeba je pokládati za nízké a bídné utrhačství.

Veiké nepříjemnosti působili Heřmanovi nejvyšší hofmistr král. Českého Adam z Valdštejna a nejvyšší lovcí zemský Volf Vřesovec z Vřesovic. Hněv pojali proti Heřmanovi, o němž známo bylo, že mnoho bohatství chová proto, že jim peněz půjčovati a drahocenný kožich sobolí, který ze své první vyslanecké cesty do Cařihradu měl, darovati nechtěl.¹⁾

V roce 1624 zesnula Heřmanova manželka Marie Anna Čáslava, rozená ze Svárova, a byla ve vesnici Stebně u Petřšpurku pochována. Manželství toto bylo bezdětné a Nebilov připadl synům zesnulé z prvního manželství, Jiřímu Petru a Křištofovi Karlovi Kokořovcům z Kokořova.²⁾

Dne 17. března 1624 jmenoval císař Ferdinand II. Heřmana Černína radou komory české a nařídil místodržiteli Karlu knížeti z Liechtenštejna, aby jej na úřad ten installoval.

Heřman Černín nezůstal dlouho vdovcem, nýbrž, odhodlav se k druhému sňatku, oženil se s vdovou po svém někdejším nešťastném příteli a příbuzném Harantovi, Annou Salomenou Hradištskou z Hořovic, která pocházela z váženého rodu a měla značné jmění. Bylať dcerou oné dámy, jejíž ruku Heřmanovi získati se císař Rudolf II. sám marně snažil. Po smrti Harantově bylo Anně Salomeně přestáti těžké zkoušky; v těch věru smutných pro ni poměrech byl jí Heřman utěšitelem a rádce a ničeho neopomenul, co by přispělo k jejímu blahu a ukojení rozechvěné mysli.

¹⁾ Heřman zaznamenal r. 1625 na konceptu ospravedlnění svého: »Das sein angelegte Schelmstück von dem Obersten Landhofmeister Adam von Waldstein und Wolfen Wřesowec, Obersten Jagrmastr, inventirt und mich eingebaut haben, dass ich ihnen nit Geld leiben und den schönen Pelz nit verehren wollen; haben mich mehr als um 20.000 fl. in dem gebracht. Gott hat beede sichtbarlich elendiglich gestraft.«

²⁾ S rodinou Kokořovců zůstal Heřman v přátelských stycích a byl dne 24. dubna 1631 se svou druhou manželkou Annou Salomenou při křtu prvorozeného syna Jiřího Petra Kokořovce z Kokořova kmotrem.

Sňatek došel uskutečnění s neobyčejnou nádherou dne 9. února 1625. Sám císař poslal ke svatbě Černínově svého zástupce a dal Heřmanovi podati svatební dar; podobně i kurfirst Bavorský Maximilian.

Jak velikolepá byla svatba Heřmanova, nejlépe dokazuje zazuamenání všech při ní spotřebovaných pokrmů. Upotřebeno masa dvou dobrých volů, 15 čerstvých jazyků, 12 vemen, 12 telat, 16 skopců, 16 jehňat, 19 vepřů, 20 krocánů, 40 kapounů, 120 kuřat, 30 husí, 24 kachen, 50 kuřátek, 60 holoubat, 3 pávů. Zvěřiny, co dostali (jelení jalovice, divoké vepře, srnce, zajíce, bažanty, tetřevy, koroptve, tažné ptáky). Z ryb 12 velikých štik, 40 malých štik, 24 velikých kaprů, 120 jiných dobrých kaprů, 12 úhořů, 60 mníků, 60 uzených mníků, soudek zvláštního druhu mníků, 120 pěkných pstruhů, okouny a jiné říční ryby, 8 liber sardelí, ústřice, 24 kopy šneků. Z uzeniny užito 12 šunek, 15 liber cervulátů, 24 uzených jazykův a maso z jednoho uzeného vepře. Koření bylo třeba následující: $\frac{1}{2}$ libry šafránu, $1\frac{1}{2}$ libry tlučeného a $\frac{1}{4}$ libry celéhořebíčku, 5 liber tlučeného a 1 libru celého pepře, 3 libry tlučeného a 1 libru celého zázvoru, 1 libru tlučeného a $\frac{1}{4}$ libry celého muškátového květu, 10 liber velikých hrozinek, 30 liber mandlí, 2 libry skořice, 7 liber hrozinek, 4 libry piniových oříšků, 1 bedna fíků, 6 liber kaštanů, 18 liber rejže, 6 klobouků cukru, 50 citronů, 30 pomerančů, 10 liber pocukrovaných citronů, 15 liber kaprlat, 15 liber oliv, 15 tabulek perníku a marcipánu, 30 žejdlíků medu, 5 liber parmasánského sýra, 5 liber vyziny, $\frac{1}{2}$ libry barveného cukru, 4 libry amoniaku, $\frac{1}{4}$ libry růžové vody, 6 liber dřevěného oleje. Ze zeleniny květák, kdoule, kapusta, brukev, špenát, petržel, cibule, mrkev, majoránka, rozmarina, jalovec, kmín, bobkové a pomerančové listí, rozličné saláty, červená řípa, 2 kopy jablek. Dále použito 2 strychů pěkné bílé mouky, 4 strychů výražku na paštiky, 300 žejdlíků čerstvého másla, 180 žejdlíků převařeného másla, 20 žejdlíků vinného octa, 1 sud pivního octa a j.

K tomu použito z nádobí všelijakého: škopky, kádě, 6 velikých a malých konvic na vodu, 2 putny,

3 jemná síta, vařečky, veliká síta, struhadla, hrnce a rendlíky, 2 železné lopaty, 2 džbery na vodu, 3 vozy uhlí, 6 kop polen podskalského dříví, 15 loket plátna do špižirny. Nosičům jídel na fértuchy 18 loket plátna, 3¹/₂ kopy prken k nutným potřebám.

* * *

Anna Salomena držela spolu s dřívějším svým chotěm Krištofem Harantem statek Pecku na Jičínsku.

Když Harant byl cti, hrdla i statku svého odsouzen, byla polovice Pecky odhadnuta na 21.289 kop 34 grošů 2 denáry a propadla královské komoře; léta však 1626 31. října byla vdově Harantově propuštěna, která měla při komoře české pohledávku v obnosu 35.000 zl rýnských. V listopadu r. 1624 přinutil Albrecht z Valdštejna vdovu Annu Salomenu úskokem ku prodeji statku Pecky, který potřeboval k tomu účelu, by své veliké statky ve východních Čechách zaokrouhliti mohl. Poněvadž však vdova Harantova dobrovolně mu Pecky postoupiti nechtěla, Valdštejn poslal silný oddíl vojska, aby na statku jejím se ubytoval, a poručil rytmistru Sanischolovi, aby v zámku se ubytoval se 100 koní. Jemu samému bylo Valdštejnem rozkázáno, by obýval panské pokoje a neustoupil dříve, až vdova Harantova svolí, že statek svůj prodá.¹⁾ Tato vidouc, že úskokům Valdštejnovým nijak neujde, postoupila mu Pecku kupní smlouvou za 130.000 kop grošův a 1000 říšských tolarů klíčného, z kteréžto summy 30.000 kop grošů hned splaceno bylo, zbytek pak měl v pololetních lhůtách doplacen býti. Zároveň bylo ustanoveno, nebudou-li termíny zachovány, že dřívější majitelka zase na tak dlouho má se ve statek Pecku uvázati, až by všechny závazky se strany kupujícího splněny byly.

Dne 9. srpna 1625 odstoupila Anna Salomena veškeré své movité i nemovité jmění svému manželu Heřmanu Černínovi pod tou podmínkou, by jejím dětem z prvního manželství Harantům Janu Vilémovi, Leo-

¹⁾ Památky archaeologické a místopisné 1858, str. 40.

poldu Jiřkovi, Václavu Rudolfovi a Sybille vyplatil na rovné díly (po 25.000 kop grošů) 100.000 kop grošů míšenských, které na statku Pecce pojištěny byly.¹⁾

Ještě však nebyly všechny kupní podmínky vyplněny, když Valdštejn zámek a městečko Pecku s jedenácti vesnicemi daroval klášteru Kartusiánů ve Valdicích u Jičína, který byl dne 8. prosince 1627 sám základní listinou z r. 1624 v život uvedl. Než tito vzpěchovali se statek tento přijati pro pohledávku na něm váznoucí, a převor jejich Filip Buschek (Buzek) obrátil se r. 1634 1. září prosebně k císaři Ferdinandovi II., aby je od Harantovské pretense osvobodil.²⁾

Po smrti Valdštejnově dostala se celá sama sebou dosti spleťtá záležitost do dlouho trvajícího processu jak s komorou královskou, tak s dědici Harantovými, kteří majíce na Pecce pojištěných 100.000 kop gr. míš., dne 17. prosince r. 1634 i list stíhací proti Heřmanu Černínovi vymohli.

Heřman Černín napsal vlastnoručně na rub stíhacího listu: »Tuto jednal proti mně Vilém Harant jako nevděčný zlosyn za všechny milosti, které jsem mu učinil bez vědomí jeho matky, mé vřele milované manželky; daroval jsem mu mladíku 1000 zl. mimo celou výbavu, kterou mu matka špatnou dala, odporučil jsem jej markýzovi de Grana do Italie, jej odtud k markýzovi z Mantovy rekomandoval, po smrti markýza z Mantovy o všecko mne žádal, několik směnek jsem mu poslal prostřednictvím pana Jana de Vitte. Když vrátil se ke mně na Petršpurk, daroval jsem mu hotových 300 říšských tolarů, by si šaty koupil, vévodovi Friedlandskému, který právě u mne na Petrš-

¹⁾ Jan Vilém sloužil ve vojsku císařském pod Valdštýnem, kdež došel hodnosti podplukovníka; Leopold Jiří držel při dvoře úřad truksasa a zastífen, oddav se povolání vojenskému, jako plukovník (1652); Václav Rudolf vstoupil do řádu Augustiniánského, kdež zemřel v hodnosti převora u sv. Václava na Novém městě Pražském (1664); Sybilla zemřela v 5. roce věku. —

²⁾ Mělitě Kartusiáné Valdičtí mocného přímluvce ve Vilému Lamormainovi, zpovědníku císařovu, jehož pomocí také svůj požadavek prosadili.

purku meškal, k službě jsem jej doporučil; stal se komorníkem, pak mně takto se odvděčil — také věci, co žiji, se mi ani od nízkého ani od vznešeného nestalo, — také ještě tvrdí, že jim nechci dáti jejich podíly dle odkazu zvěčnělé matky, což všecko před Bohem selháno bylo, hned téhož dne raději nežli druhého poručil jsem jemu 6000 kop nad oněch 25.000 kop, které jemu nepatřily, které bych ani dlužen nebyl, dáti, ježto mi při vyrovnání s mou zvěčnělou manželkou zamlčeny byly a které patřily k oněm 100 000 kopám gr., které po úmrtí obou manželů vyplaceny býti měly. To byl vděk světa!*)

Ježto Heřman odkaz Salomenin dětem jejím nepsal, dal si nejstarší syn Harantův Jan Vilém pohledávku Peckovskou zapsati na statku Petršpurském na statcích a dvorech Sedčicích, Vroutku, Šmikousech a vesnicích Senově a Brodech (Pröllas či Prölles) a spolu listem obranným v ně se uvázal. Tím nebyl Heřman spokojen, nýbrž napsal list místodržícím do Prahy, v němž si stěžuje, že Vilém Harant jedná proti zřízení zemskému, že si přivlastnil vesnice, které ku zmíněnému statku nepřislušely, a že vesnice pustoší, dle své libosti na nich hospodaří a ze dvorů neslušně

*) Da hat der Herr Wilhelm Harant an mir gehandelt wie ein untreuer Bösewicht für alle Gnaden, die ich ihm gethan, ohne Wissen seiner Mutter, meines herzlichsten Weibes; ihm 1000 fl also einem Jungen über alle Ausstafirung geschenkt, da ihm die Mutter ein schlechtes geben hat, ihn zu dem Marquis de Grana nach Italien befördert, ihn alldorten zu dem von Mantua recommandirt, nach Tod des von Mantua, jedes angefordert, etliche Wechsel zugeschickt durch den Herrn Hans de Vitte. Nach Ankunft bei mir zu Petersburg ihm 300 Reichsthaler, um Kleider zu kaufen, bar geschenkt; dem Herzog von Friedland, welcher gleich bei mir zu Petersburg war, in Dienst befördert, zum Kämmerer worden, darauf hat er mir diese Dankbarkeit erzeugt, — das, weil ich lebe, mir von keinem weder von klein noch gross Sachen geschehen, — auch noch vorgeben, ich vollte ihnen nicht das Ihrige gemäss der Mutter Testirung mit geben, welches Alles vor Gott erlogen gewesen, lieber den Tag als den andern hab ihm auch 6000 Schock über die 25.000 Schock, die ihnen mit gebührt, haben geben, welche ich auch mit wäre schuldig gewesen, weil sie bei Vergleichung meines seeligen Weibes verschwiegen worden und in die 100.000 Schock zu beiden Theilen der Ueberlebung gehört haben. Das war der Weltlohn.

některé věci pobrati dal. I žádá místodržících, by záležitost tu uvážili a spravedlivým regressem urovnali. ¹⁾

Buď nedostal Heřman odpovědi na tento list nebo chtěl spornou záležitost věcněji vyložit, proto poslal do Prahy nový list, v němž poukazuje k tomu, že Jan Vilém Harant k vůli nároku na podíl Peckovský 33.333 kop 20 gr. listem obranným v část statku jeho Petršpurského se uvázal a v držení jeho úplném zůstává a poněvadž odtud nic se nestalo, domnívá se, že dle obnoveného zřízení zemského G. 51. sobě dobře hospodaří Avšak on zle hospodaří, statku nevzdělává a jak se mu vidí, utrácí, jakoby od toho dne, co se uvázal v cizí majetek obranným listem, úrok míjel a on místo úroků aby všecko, co tu jest, prodával a užíval, do zaplacení sumy úrokův, zadržalých škod a nákladů.

Počínání toto odporuje obnovenému zřízení zemskému, ale jenom panu Janovi Vilému Harantovi se to nevidí. Prosí tudíž Heřman poníženě místodržících, by mu místo G. 51. ve zřízení zemském, kterak by se tomu držení a užívání statku rozuměti mělo, vysvětlili, aby i on i Harant věděli, čím se spravovati.

Obdržev vysvětlení dotčeného článku (G. 51.) ze zřízení zemského, zdvihl Heřman proti Janu Vilému Harantovi při. Výsledek její byl Heřmanovi přízniv; neboť nařízením císařovým k místodržícím českým ze dne 5. ledna 1637 bylo prohlášeno, že Vilém Harant ve statky a vesnice Černínovy neplatně a bezprávně se uvázal, a Heřmanovi aby po právu učiněno bylo.

Na poslední stranu kopie nařízení císařského napsal Heřman: »Opět mi Vilém Harant velice lehkomyslný kousek vyvedl, když jsem strany jejich pozůstalosti a své po svojí manželce ve Vídni po celý rok trávil (ježto jsem u dvora zlým osočováním mnichů Kartusiánů o všecko přijíti měl a je jakoby nic potkati nemělo, jakoby byli zkráceni strany koupě a prodeje Pecky, kdybych to nebyl vysvětlil.) Zatím uvázal se v mé tři statky se dvory a zle hospodařil a

¹⁾ Český koncept v archivu Jindřichohradeckém.

pustošil. Ať ho žádný kůň nesnese, avšak faleš na věky zůstane.«¹⁾

Dlouho bylo marno všecko namáhání a žádosti Heřmanovy, hlavně k císaři posílané, by se mu jeho, vlastně děti Harantových, pohledávka na statku Pecce nahradila. Teprve r. 1639 byla celá záležitost vyrovnána tím, že mu bylo od komory královské za jeho pohledávku Peckovskou prodáno panství Schmiedeberg ve Slezsku, při které příležitosti jeho pohledávky na statku Pecce odpočteny byly. Byla to však pro Heřmana celkem špatná náhrada, jak vidno z listu jeho k nejvyššímu sudí zemskému Bernardovi Ignáci hraběti z Martinic ze dne 19. ledna 1646, kde píše: »Před Bohem J. M. C. bez rozmýšlení pro duši pana otce svého i sebe, zachování justice a dobrého svědomí, za tak mnoho tak málo učiniti by měli, nebo proč jsou fundirovali J. M. C. pan otec mým statkem zpupným dědičným, žádnému na světě ani halfřem nezavadným, můj statek Pecku na sebe a Kartauzům jej dali za 150.000 fl., po smrti Fridlanda in fallo vzali a nenechali mi mého, a potom Šmidberg naproti mi vstrčili za 216.000 fl. Musel jsem, nevida ho jakživ, dodati, a nikdy, co svět stojí, za 80.000 nebyl. Je-li to justice, a ta věc se nijakž jináč očistiti nemůže, leč se mě ta špatná (proti ztrátě) satisfakcí stane.«

Jako nejstarší syn Harantův Jan Vilém všemožným způsobem hleděl domoci se podílu matčina, tak i nejmladší syn jeho Václav Rudolf byl nemálo proti Heřmanovi popuzen z téže příčiny. Tento stal se mnichem řádu bosáckého sv. Augustina a přijal klášterní

¹⁾ Na rubu psáno: »Copai Befehls J. König. Majestät an die H. Statthalter wegen Harants Beschwerden. — Hat mir wider ein gross leichtfertig Stuckh begangen der Wilhelm Harant, als ich wegen ihrer und meiner Verlassenschaft halber nach meinem Weib zu Wien ein ganzes Jahr mich beworben hab; (da man uns hat bei Hoff durch böse Verleumdung der Cortriser Minichen umb alles bringen wollen und sie sowol als nichtrefen hette, als wan es ein Lesio were gewesen wegen Khaufs und Verkhaufs Peczka) wan ichs nit erertert hette. Unter dessen hat er sich mir in 8 Meiergütter eingefürt und übel gehaust und geblundert. Sole in khein Ross tragen, aber die Falschheit ewig bleiben.«

jméno Augustinus a S. Clara de Monte Falco. V řádě nabyt hodnosti převora konventu Augustiniánského v Táboře, ¹⁾ později u sv. Václava na Novém Městě Pražském. Rozhořčenost jeho proti Heřmanovi jeví se nejjasněji v zajímavém listě, datovaném v městě Hradišti Hory Tábor dne 22. května 1648. Heřman Černín upomínal ho o vypůjčených čtrnácte zlatých; i dokazuje mu Harant, že mu je zaplatil, načež dokládá: »Pročež vidouce já to patrně, že mne ráčíte o ně připraviti a mně v mém spravedlivém ubližovati, to s lítostí srdce mého říci musím, pokudž přece na tom státi a to, že jsem V. M. paní hraběnce takových 14 zl. nevykázal, affirmovati ráčíte, tehdy Bůh spravedlivý sám mé křivdy pomstíti ráčí, takže v poslední den též peníze na duši V. M. shořeti musejí. Že V. M. mimo předešlý obyčej můj jsouce k tomu přinucen a musejíce všeho respektu na stranu odložiti, tak ostře psáti musím, při V. M. ponížně vymluven býti žádám, a ačkoliv mně jakožto duchovnímu a tuhého řádu řeholníku tolik před sebe bráti se nedobře trefuje, ale poněvadž jsem netoliko já sám, ale i můj rod tak málo od V. M. respektován, anobrž že bych zlatníků syn býti měl, tím od V. M. titulován, vidí mi se dosti příčiny od V. M. k tomu sobě dané mám, nebo jestli jest moje nejmilejší máteř taková byla, proč jste ji za manželku pojíti ráčili? Když pak i to ráčíte křivě a neprávě o mne mluvíti, že jsem já netoliko o mou sumu, ale také i o hrdlo přijíti měl, nevím, kterak bych toho času, jsouce dítětem, proti J. M. mému nejmilostivějšímu pánu se prohřešiti, mohl, abych toho zasloužiti měl. — Jestli jest můj nejmilostivější pan otec co provinil, za to také snad z ponuknutí V. M. hrdlo ztratiti musel. — Naposledy v tom se před V. M. na konec protestiruji, pokudž mne dáleji v té tak špatné příčině zaneprazdňovati a obzvláště před vzácnými lidmi pomlouvati a do vědomí sáhati ráčíte, že to všecko při příjezdu p. pátera Generála našeho, kterého na každou hodinu očekávám, na vlastní osobu J. M. C. nejponížněji vznášeti a toho při J. M. C.

¹⁾ Schebek, l. c. str. 16.

v nehlubší pokoře vyhledávati musím, aby mému svatému řádu od V. M. netoliko interesse náležitě placeno, ale tak i hlavní suma od V. M. poučinná vypořádána býti mohla. Neb jakoukoliv jest námluvu Páter Marek z strany placení s V. M. bez consensu capituly kláštera a pana pátera Generála našeho s V. M. zavřel, to nikoliv dáleji svého místa míti nebude, nýbrž při příjezdu šťastném to všecko témuž panu páteru Generálu předneseno býti musí. Měl jsem sice na mysli před dávným časem to všecko V. M. oznámiti, ale však pro respekt jak osoby V. M. tak mého sv. řádu toho jsem až dosavad učiniti pominul, až nyní teprva z veliké lítosti srdce mého, majíce čím dál více příčiny k tomu sobě od V. M. dané, to činím, v čemž při V. M. poníženě vymluven býti žádám. V. M. v Kristu Pánu Fr. Augustinus a Sta. Clara, olim dictus Harant. «¹⁾

Podíly dětí Harantových zůstaly pojištěny na výše jmenovaných statcích panství Petršpurského a Václav Rudolf Harant odkázal dne 17. srpna 1632 veškeré své jmění dvěma klášterům bosáckým sv. Augustina ve Vídni a v Praze, každému z nich polovici.

Statek Pecka jedině způsobil rozhořčenost, ano snad i zášť mezi Heřmanem Černínem a dětmi Harantovými. Heřman trpěl od nich různých ústrkův a výčitek nezaslouženě i nevinně. Anna Salomena, prodávši Pecku Albrechtovi z Valdštejna, nedostala celé kupní ceny, nýbrž zůstaly jí na něm mnohé pohledávky ještě tenkrát, když Valdštejn Pecku daroval klášteru Kartusiánů ve Valdicích. Všecko své jmění, tudíž hlavně pohledávky na statku Pecce, odkázala vdova Harantova, nyní choť Heřmanova, svému manželu spolu s odkazy pro své dívky z prvního manželství. Nejstarší syn Harantův, Jan Vilém, měl plné právo, svůj podíl z odkazu matčina na Heřmanovi požadovati; než Heřman tehdy ze statku Pecky nic nebyl ještě dostal, a po mnohých žádostech teprve roku 1639 mu za pohledávku Peckovskou dáno bylo

¹⁾ Na poslední stranu listu napsal Černín stručně: »1648 25. máje od p. Haranta mnicha«.

panství Schmiedeberg. I praví Heřman sám v listě k císaři, již citovaném, v němž stěžuje si na Viléma Haranta: »Však do této hodiny p. páter převor Kartouzský našeho statku skrze fundaci V. C. M. v držení zůstává, mně a sirotkům veliké zkrácení se děje a já jich, nepřijavši nic, kontentírovati nemohu (a majíce my statek Pecku v smlouvě obsažený ve deskách zemských) ani statku vlastního svého ani za odměnu toho nám se nic nedává.« Nové panství Schmiedeberg mnohé příčiny poskytovalo mu ke steskům; tak stěžuje si na komoru slezskou pro bezprávi stran panství Schmiedeberku v listě svém ze dne 22. dubna 1649. Dokud živ byl vévoda Fridlandský, jenž panství Pecku za 150.000 zl. ke svému knížectví koupil a Kartusiánům je daroval, dával mu správně úrok. Potom, když fiskus panství jeho ujal, požadavek Heřmanův se zastavil až do r. 1637. Císařskou resolučí ze dne 11. března 1636 postoupen byl Heřmanovi za pohledávku Peckovskou statek Neudek v Chebsku, a na veliký nářek a domáhání od J. M. C. mu ten milý statek Schmiedeberg ve Slezště navržen, ježž nikdy neviděl, žádné zprávy o něm od nikoho neměl, do toho vlezl, tak draze převzal, že co živ měl na tom lízati za 216.000 zl. a přes to jakýs dobrý muž (beze jména) do smlouvy jedno slovo namázl, kteréž Heřman přehlédl, vzdal se mimo to veškerých svých požadavků (pretensí) a sám dodává: »dobře se mě stalo« (bin wol angekommen). Tak mu J. M. C. ve smlouvě jasně vytknul, poněvadž se mu řeklo, že veliké dluhy se zde nacházejí, aby za to 3000 zl. vzal, které dobře zaplacený budou. Když po koupi dlouho tam u velikém nebezpečenství přišel, jemu se holdovalo a odstoupilo, převzal těch 3000 zl., poněvadž se domníval, že jsou jisté.

Zatím válka hýbala Evropou; koalice roku 1624 mezi Anglickem, Francií, Hollandskem, Dánskem a několika knížaty v severním Německu směřovala hlavně proti císaři. Vedení války bylo se strany koalice svěřeno králi dánskému Kristiánovi. Válka počala v létě roku 1625 v severním Německu, kde ligistické vojsko pod Janem hr. Tillym stálo proti Dánům a jejich spo-

jencům. Císař Ferdinand uznal za dobré, vlastním vojskem císařským této války se účastniti, a Valdštejnovi připadl úkol, postavití k tomu účelu armádu, jejíž vrchní velení převzal. Toto naverbované vojsko císařské shromáždilo se v měsíci srpnu 1625 v Chebu, a Heřman sv. pán Černín z Chudenic ustanoven byl při něm nejvyšším správcem polní zásobárny.

Byli-li již nedostatek peněz v císařských pokladnách takový, že vojsko sestavití na útraty říše nebylo lze a Valdštejn sám potřebných peněz musil poskytnouti, tož nemělo se to jinak i s opatřováním spíše. Tak již dne 14. července 1625 byl pan Heřman Černín od místodržících království Českého dožádán, aby půjčil peněz ke koupi potřebné spíše pro vojsko u Chebu a v městě samém ležící a pak aby si dal svou půjčku z příjmů zemských zaplatiti.

Podobných půjček poskytl Heřman Černín ještě několik za svého úřadu jakožto nejvyšší správce polní zásobárny i pro jiné státní potřeby, pokud mu vlastní peněžité prostředky dovolovaly; tak zapůjčil r. 1629 a 1634 na císařský list pokaždé 20.000 zl. k účelům válečným, roku 1639 arcivévodovi Leopoldu Vilémovi k týmž účelům 6000 tolarů, na kterouž summu vystavil arcivévoda Heřmanovi následující dlužní úpis:

»My Leopold Vilém, z Boží milosti arcivévoda Rakouský, vévoda Burgundský, Stýrský, Korutanský, Krajinský a Würtensberský, biskup Štrassburský, Halberstadtský, Passovský a Olomucký, hrabě v Tirolsku a Gorici, generál nad armádami císařskými a plnou mocí opatřený gubernátor království Českého vyznáváme tímto, že nám k obecnému prospěchu a k naší milostivé žádosti urozený náš milý věrný Heřman hrabě Černín z Chudenic na Petršpurce, Jesenici, Bochově, Krtech, Andělské Hoře a Kysibli, J. C. M. rada, komorník a přisedlíci soudu zemského v království Českém, šest tisíc zlatých rýnských v samých zlatých mincích portugalských hotově půjčil, které my jemu tímto milostivě ve čtyřech týdnech od tohoto dne počítajíc ve zlatě opět složití slibujeme. V Praze, dne 4. prosince 1639. Leopold Vilém.«

Když však Heřman Černín po uplynutí v dlužním úpise vytknuté lhůty zapůjčené sumy neobdržel a od mnohých věřitelů upomínán byl, obrátil se prosebně dopisem ze dne 20. března 1641, v Praze datovaném, k předsedovi komory dvorské, Oldřichu Františkovi Liebštejnskému z Kolovrat, strany assignací 6360 zl. takto :

»Vysoce urozený pane, pane Patrone můj nejmilejší !

Dnes datum psaní laskavé od V. M. v příčině assignací a vyrozumění toho jsem dostal, ale račte mi věřiti, tak jsem to všecko zouplna vyzvěděl, že na ty všecky tácy z měst bych nikoliv pro mnoho jiných assignací za dlouhý čas přijíti nemohl, sv. Jiří se přibližuje a věřitelové mi jako nejtíže paní Šternberková, Vřesovcová, z Felzu a Harant, mniši svatého Václava na krku leží a z nich někteří těžké mé zapsání na sněmě posledním souvázáním mají. Protož nevědouce lepší cesty, ihned píši J. M. arciknížecí, aby V. M. o to psaní učiniti ráčila, služebně račte to fedrovati, pilně prosím a ze vsí milosti a rady i odeslání druhé věci děkuji. A s tím V. M. stále upřímný slouha zůstávám Heřman Černín hrabě z Chudenic.«
Obrátil se též prosebně téhož dne i roku k nejvyššímu kancléři království Českého Vilému hr. Slavatovi slovy :

»Vysoce urozený hrabě a vladaři domu Hradeckého, nejvyšší kancléři v království Českém, na mne pane laskavý!

Vedle mých povolných služeb V. M. pilně a služebně žádám, že ráčíte sobě večer neb ráno, kdyžkoli okupírován býti neračte, můj spis ouvod neb příčiny k revisi náležejcí, místo novin dáti přečísti, tak abyste dobře informování býti ráčili a k spravedlivému posouzení a výpovědi přijíti mohlo a mně tu velikou milost prokázati a dáleji (vedle spravedlnosti) mým laskavým pánem a patronem ve všech occurenciích zůstávati, toho se V. M. po všecky časy chci odsluhovati. S tím V. M. v ochranu Boží poroučejíce zůstávám slouha do smrti Heřman hrabě Černín z Chudenic.« — Samému arcivévodovi Leopoldu Vilémovi

napsal: »Vaši Arciknížecí Jasnost poslušně zpravuji a při tom služebně prosím, abyste mi tu milost prokázal a panu presidentu dvorskému z Kolovrat psal, aby panu Vinagovi ¹⁾ rozkaz dal, aby mne z vinného tácu a soli (kromě toho $\frac{1}{2}$ fl solní přirážky) v příčině známých peněz, jako se to p. Morzinovi stalo, při mé nynější ještě větší potřebě spokojil a mne poslal, protože z této nové kontribucí, která před vojáky nebyla zachráněna, nelze ničeho dostati, kteréžto milosti Vaší Arciknížecí Jasnosti vždycky chci si zasloužití a poroučím se v milosti Vaší Arciknížecí Jasnosti Heřman hrabě Černín z Chudenic.« — Po té obrátil se Heřman Černín opět prosebně na pana presidenta české komory Oldřicha Františka Liebštejnského z Kolovrat dopisem ze dne 20. máje 1641 v Řezně daném, kterážto prosba zní: »Vysoce urozený pane, pane presidente a patrone můj nejmilejší, sluha jsem a vstanu do smrti nezměnitelný, tím jist býti račte. Dostal jsem v Praze skrze V. M. fedrung dvoje poručení, jedno pánům nejvyšším berníkům a druhé panu Vinagovi, aby každá strana polovici toho dluhu těch 6360 zl. mně vypravili a zaplatili. Předetřel a odevzdal jsem to obě poručení, kde náleželo, ale jak zpraven jsem, na dlouhý čas by se táhnouti chtělo a malý efect by dosáhlo. Já pak skrze mou pilnou službu J. M. arciknížecí, též J. M. Císařské k dobrému prokázanou, k veliké škodě (kde se mně, nesložím-li jisté quoty 3500 zl. paní vdově ze Šternberka, hned v statek kterýkoliv dle tuhého zapsání po sněmě posledním uváže) přijdu. Jako i v pravdě od věřitelů svých pro sumy a ouroky jsouce ony osoby »privilegiati.« obtěžován, tlačěn jsem. Protož Vaši Milost pilně a služebně žádám, že nějakou jakoukoli cestu vedle dobré discreti své při J. M. C. vynajíti račte, anebo panu Vinagovi, aby ze všech příjmů, ne jako ondy z toho $\frac{1}{2}$ zl. Aufschlagu (přirážky) solního, an co na něj vykázáno, dlouho mne meškati

¹⁾ Vinago Antonín, nejvyšší výběrčí či kommissar nad obchodem solním, tácem z pív a vín, jenž zemřel dne 13. února r. 1645.

bude, naříditi, neb para z Kolovrat nejvyššího berníka¹⁾ také se obávám, že dlouho by a snad nikdy šlo. Proto že nyní opět Praha se pevniti má, stále vydání následovati bude, nebo já již se V. M. jakožto mého laskavého ve všem Promotora držím a nespustím. Též protestiruji, dokad se nesloží ourok od velkonoci poslední prošlé a za slušné znáti račte, neb jej sám každému dávati musím. A v celé pravdě přes to na všech statcích od dobytků, potahů obnažen, bez osetí pole zůstávají a větší díl popálený jsem, odkud napravit, když v světě malý credit nastává. Též V. M. služebně žádám, že strany té přijaté revisi a ode mne spisů potřeby mé podaného račte laskavě (však na dlouze není) dajíc sobě to přednísti, pohlédnouti, majíce od Pána Boha všemohoucího sobě daný dar velikého rozsouzení, za mne při J. Mti. obou nejvyšších páních kanclířích (vedle spravedlnosti) intercedirovati a při sobě a Jich Milostech recomandrovati: toho V. M. se každého času odloužím. Heřman hr. Černín z Chudenic.*

Zároveň s tímto listem podával císaři memorial strany tohoto dluhu, jenž zní:

•Nejmilostivější císaři, králi a pane!

Když Vaše Císařské Veličenstvo nejmilostivěji poručilo svému presidentu pánu z Kolovrat v Praze, aby Jeho Jasnosti Arcivévodovi Leopoldovi ode mne půjčené peníze (které V. Císařskému Veličenstvu tehdy podány) jednak od nejvyššího berního úřadu z polovice a z druhé polovice mi od pana Vinago splaceny byly; avšak jenom část z nich mi poukázána, také k vůli velikým válečným výdajům zaplacení prodloužením, jak každý v Čechách ví, velikou škodu mi trpěti jest a uvázání v mé statky jsem si líbiti dáti musil. Řídím k V. C. Veličenstvu nejponiženější prosbu, že račte poručiti skrze pana presidenta panu Vinagovi, aby ty peníze mi bez výjimky z příjmů V. C. Veličenstva splatil. Vynasnažím se dále V. C. Veličenstvu všemi svými skutky věrně sloužiti. Poroučeje se při tom do

¹⁾ Vilém Albrecht Krakovský z Kolovrat.

ustavičné milosti Vašeho královského Veličenstva nej oddanější sluha Heřman hrabě Černín.«

Když pak Heřman v podobném případě od arcivévody Leopolda Viléma za půjčku byl žádán, poslal mu list, v němž praví, že co právě ve svém srdci, myslí a pravdě chová, zjevně pronáší jako před Bohem. Dal si nové stříbrné náčiní v Augšpurku zhotoviti za 8000 zl., ježto o předešlé dvakráte byl oloupen. Dále klenot z diamantu v Řezně koupil za 8000 zl. Všech hotových peněz kromě 700 tolarů říšských a 300 zl. potřebuje k dennímu výdaji, 200 zlatých peněz portugalských k nejnnutnější své potřebě, což slovy i písmem Jeho Jasnosti předložil. Kdyby se Jeho Jasnost o opaku přesvědčila, chce se v zajetí a věznění za to před svého milostivého pána k potrestání dostaviti.

Též cizí knížata obracela se v nedostatku peněžním k Heřmanovi hr. Černínovi. Tak vypůjčil si od něho v únoru r. 1637 kurfiřt Ferdinand z Kolína 3000 kusů dukátů. V nejednom ovšem případě stálo ho velikou námahu, než opět své peníze obdržel; z půjček však učiněných ve prospěch státních potřeb mnohdy měl užitek, neboť při prodeji zkonfiskovaných statků býval na něho vzat ohled a půjčky mu od ceny kupní sráženy. Nejdéle musil Heřman upomínati kurfiřta Kolínského, než svému závazku dostál.¹⁾ Rozmrzen připsal Heřman Černín na koncept listu ke kurfiřtovi:

»1638 26. ledna psal jsem Jeho kurfiřtské Jasnosti z Kolína strany půjčených 3000 dukátů. Bůh dejž, bych dostal příznivou odpověď; tentokráte a nikdy více nechci nic jednati s velkými pány.«²⁾

Dne 13. srpna 1625 koupil Heřman od královského fisku statek K r. t. y (Gerten), konfiskovaný Jindřichovi Štampachovi ze Štampachu, za 10.635 zl.³⁾

* * *

¹⁾ Tyto peníze mu přinesl Michal Dotzauer z Andělské Hory, jenž cestoval ke dvoru kurfiřtovu do Bonn.

²⁾ 1638 25. Januar hab ich an Ihrs Churfürstl. Durchlaucht von Köln wegen der 3000 Dukaten geliehener geschrieben. Gott gebe gute Antwort zu haben; diesmal und nimmer mehr will ich mit grossen Herren zu thun haben.

³⁾ Bílek, Dějiny konfiskací str. 620.

Shromážděné u Chebu vojsko pod velením Valdštejnovým vytáhlo odtud 2. září 1625 a postupovalo lantkrabstvím Hessensko-Kasselským do biskupství Halberštadtského. Ale ke konci srpna spěchal již nejvyšší správce polní zásobárny Heřman Černín se setninou jezdců do Šmalkaldu a odtud do Ešwegen, aby učinil přípravy k zásobení vojska.

Vévoda Friedlandský vyhotovil jemu následující průvodní list: »Z Boží Milosti My Albrecht vévoda Friedlandský, Římského Císařského Veličenstva vojenský rada, komoří, nejvyšší v Praze a generál nad celou armádou :

Uvádíme ve známost všem a každému vznešeného i nízkého stavu, úřadu, hodnosti a postavení jakéhokoliv, ježto jsme uznali potřebu toho, aby nově jmenovaný J. C. Veličenstva český komorní rada, komoří a nejvyšší správce polní zásobárny, urozený nám zvláště milý pán a přítel Heřman Černín sv. pán z Chudenic, na Petršpurku a Kysiblu, do Ešwegen se odebral, aby tam všemožné přípravy předsevzal k vydržování císařského vojska, které tam přitáhnouti má a nám svěřeno jest. A poněvadž k tomu uloženému nutnému dílu sousedních kurfiřtův a jiných stavů podpory potřebuje, též jest rozličných stavů povinností dle našeho vévodského uznání, smýšlení a přání, aby Jemu v řečeném zaopatřování a smlouvání nezbytné spíše, vydatnou pomoc, příznivě nakloněnou vůli a všemožnou podporu poskytli, a tím službu J. M. C. potřebně fedrovali.

Císařským, našemu velení přiděleným, vysokým i nízkým důstojníkům a vojenským vůdcům a veškerému vojsku tímto přísně poroučíme, aby Jemu a jeho lidem vozy a koně nejen všady s jistotou propustili, než aby na Jeho a lidí Jeho žádost, kolikráte a mnoholy zapotřebí bude, Jemu průvod potřebný poskytli a všemožně jej fedrovali.

Dáno v hlavním táboře v Chebu, poslední den měsíce srpna Anno 1625.

Valdštejn, vévoda Friedlandský. •

Zatím co ligistické vojsko pod Tillym proti Dánům rázně válčilo, choval se Valdštejn s vojskem císařským více passivně. Nicméně podporoval podniky Tillyovy tím, že obsadil biskupství Halberšadtské, pravé křídlo vojska Tillyova kryl a každému podniku krále Dánského v tomto směru překážel. Zároveň udržoval Valdštejn v míru některá knížata ve středním Německu, kteří čekali příležitosti, by se k Dánskému vojsku připojili. V zimě ubytovalo se císařské vojsko mezi Halberšadtem, Halle a Dessavou a ji na obou březích Labe obsadilo, jakož i most u Dessavy. Hlavní tábor však a s ním vrchní správce polní zásobárny pan Heřman Černín nalézali se v Ašerslebech (Aschersleben).

V měsíci dubnu r. 1626 počal Mansfeld s vojskem k mostu u Dessavy se blížiti a učinil na něj 25. t. m. útok; než, byl s velikými ztrátami odražen a musil do marky Braniborské odtáhnouti.

Brzy na to obdržel Heřman Černín list od nejvyššího purkrabí Jaroslava Bořity z Martinic, v němž mu tento radost všech císaři věrných nad vítězstvím Dessavským vylíčil a prosil Heřmana, by císaři jeho nejponížejší blahopřání sdělil.

V dopise na počátku července oznamuje Pavel hrabě Michna z Vacnova Heřmanu Černínovi, že obilí objednal a že mu posílá prostřednictvím Jana de Witte 40.000 korců obilí, k jehož přijetí od Jana de Witte Engelmann k Labi byl poslán.¹⁾ V témž dopise zmiňuje se Michna o vzácné návštěvě choti Heřmana Černína a připojuje žertovnou poznámku: »Paní manželka Tvé Milosti těchto dnův mne navštíviti ráčila, přemluvil jsem ji, že ráčíš milovati dceru purkmistra v Ašersleben; i abych snad žertem pravdy nepověděl, sám v pochybnosti jsem, neb při zahálce, nemajíce s ouřadem svým tak veliké práce, takové věci se přiházejí.« Heřman napsal na rubu tohoto dopisu:

¹⁾ Jan de Witte, velkoobchodník rodilý z Hollandska, spřízněn byl s radou a sekretářem české kanceláře dvorské Danielem Freisslebenem z Bischöffen, jenž po jeho smrti jakožto švagr sirotků po něm pozůstalých se ujal.

•Z Prahy od pana Michny strany obilí, ano též pán žertuje — má pivo doma.◀

I při válečném tažení r. 1626 počínal si Valdštejn passivně a Tillyovi přenechal vlastní vedení války. Jediné poslal jemu na pomoc počátkem srpna t. r. 32 prapory jízdy a 2 pluky pěšího vojska pod velením plukovníka Desfoursa.¹⁾ Císařské vojsko, porazivši Mannsfelda, utábořilo se u Dessavy a dne 26. července postoupilo k Srbišti (Zerbst), aby pravé křídlo Tillyovo krylo a jemu obranu ulehčilo. Avšak již 7. srpna nucen Valdštejn s vojskem císařským krajinu u Srbiště opustiti a obrátiti se do Slezska.

Mannsfeld se totiž po své porážce opět tou měřou zotavil, že mohl pomýšleti na nový útok. Koncem července vytáhl z marky Braniborské a dal se na pochod přes Frankfurt do Slezska. Měltě úmysl ve Slezsku spojití se s Betlénem Gaborem, jenž přistoupil ke koalici proti císaři, a válku rozšířiti v dědičné země rakouské. Jakmile došla první zpráva o pohybu vojska Mannsfeldova, dal se Valdštejn domnělou zprávou o slabém vojsku Mannsfeldově zmýliti a spokojil se pouze tím, že proti němu poslal plukovníka Pechmanna s devíti slabými pluky.

Když tento proti silnějšímu nepříteli ničeho poríditi nemohl a ve Slezsku stále větší nebezpečí hrozilo, vydalo se celé vojsko císařské na pochod. Dne 18. srpna přirazilo do Zahaně a táhlo přes Javoří a Nisu k Olomouci. Dne 3. září přibylo vojsko císařské do Kroměříže a táhlo odtud přes Uherský Brod k Hlohovci v Nitranské stolici.

Pokud vojsko císařské nevstoupilo na uherskou půdu, mohl Heřman Černín, třeba mnohdy s velkými obtížemi, vyhověti řádně požadavkům svého úřadu. Potřebná spíže pro vojsko byla vždy opatřena v pravý čas a v dostatečném množství, takže nikdy žádné nouze vojsko nepocítilo. To však změnilo se na uherské půdě. Palatin uherský přivedl Valdštejnovi značné

¹⁾ Týž, jenž pro nestatečnost a předčasný útěk z Breitenfeldské bitvy popraven na Staroměstském rynku dne 10. června 1648. Rezek, Děje Čech a Moravy za Ferdinanda III. p. 351.

posily, takže vojsko císařské na 59.000 mužů čítalo, o které již nemohlo býti takovým způsobem postaráno jako dříve. Od Uhrů bylo vojsku císařskému mnoho spíše slíbeno, leč jen velmi málo splněno. Tak zavázalo se město Neustadt na Váhu, že dodá po vodě do Hlohovce 400 korců mouky a chleba tolik, co bude moci. Ale místo 400 korců mouky odevzdal Kašpar Elisshusi toliko 100 měřic žita a 1000 bochníků chleba, nad to 10 věder vína z Liptovské, Oravské a Trenčínské stolice. Na zprávu o této dodávce poznamenal Heřman Černín:

•1626 9. Septembris. Hanba, hřích a posměch, co jest Kašpar Elisshusi na Trenčíně J. M. Císařské, když u Váhu při Neustadtlu ležela armáda, fedrunku od profiantu i město též učinilo.◀

Následkem skrovné podpory od obyvatelů domácích trpělo vojsko císařské v brzku velikou nouzi, ze které posléze vznikla opravdová bída. Nejvyšší správce polní zásobárny, Heřman Černín, nemohl při nejlepší vůli této nouzi odpomoci, neboť odvedená spíše, jak se zdá, nikterak neuspokojovala.

Ke konci svého pochodu zatlačil Va'dštejn až k Levě (Levencz) spojené vojsko Mannsfelda a Betléna Gabora, k němuž se připojilo ještě 18.000 Turků, a knížete Sedmihradského přinutil k míru. Vojsko Mannsfeldovo bylo rozpuštěno a vojsko císařské rozloženo na zimu v Moravě a v Čechách. Heřman Černín vzdav se vrchní správy nad zásobárnou, odebral se rovněž do Čech.

Jestliže Heřman Černín při neutěšené prazdnotě státní pokladny byl nucen za svého úřadování jakožto nejvyšší správce polní zásobárny potřebných peněz k zaopatřování spíše pro vojsko z vlastního jmění půjčiti, tož nemůže býti o pravidelném služném ani řeči; ano toto nebylo zhusta tenkrát ani napřed ustanoveno

Jakmile Heřman Černín svého úřadu se vzdal a své požadavky u státní pokladny oznámil, počaly teprve dlouhé účty u královské komory a u všech oněch osob, které tento úřad dříve spravovaly. Výsledek toho byl, že Heřman Černín svůj požadavek z pokladny

státní vypočetl v žádosti k císaři ze dne 23. května r. 1633 za dobu šestnácti měsíců na 17.568 zl. Tento požadavek jeho byl potvrzen a r. 1639 při odstoupení panství Šmiedeberku ve Slezsku odečten.

* * *

V létě roku 1626 vypuklo veliké povstání selské v Čechách, které se až do Horních Rakous rozšířilo, při němž mnoho statků šlechtických bylo zničeno. Statky Heřmana Černína byly až na panství Kysibelské od hrozného povstání ušetřeny.

Místodržitel Karel kníže z Lichtenštejna pozoroval obezřele protestanty a bděl nad tím, by náboženským shromažďováním bylo zabráněno.

Dne 18. července 1626 poručil, aby Heřman Černín byl otázan, zdali pravda jest, že na jeho panstvích, ležících mezi Žatcem a Chomutovem, dva kazatelé a asi 200 poddaných protestantského vyznání se shromažďuje, kostely otvírá, kalich a jiné náčiní kostelní do domů soukromých odnáší, kacířským způsobem přijímá a sňatky slaví, což zjistí-li se, má čelné původce schytati, zajati a k potrestání do Prahy poslati.

Počátkem roku 1627 bylo prohlášeno „Obnovené zřízení zemské“ a nabylo pro Čechy platnosti. Heřman byl v tom čase (4. února, 15. března, 5. dubna a 24. července) povolán k důležitým poradám na královský hrad pražský, které týkaly se asi výše zmíněného zřízení zemského. Bratr Heřmanův Humprecht, Vilém hr. Slavata, Jaroslav Bořita z Martinic, Jan Hartvík sv. pán Nostic a jiní byli sepsání tohoto zřízení účastni.

Velké zásluhy, které si Heřman Černín opět a opět o stát a rod panovnický získal, byly hlavní příčinou, že byl od císaře diplomem ze dne 20. května r. 1627 povýšen do stavu hraběcího.¹⁾

¹⁾ Diplom na pergameni německy psaný poškozen a bulla císařská utržena — Diplom konfirmace povýšení do stavu hraběcího ze dne 8. června 1627 německy na pergameni psaný též jest silně poškozen a císařská bulla utržena.

V obnoveném zřízení zemském ustanoveno bylo dle článku A. XXIII. katolické náboženství za jediné oprávněné, vedle něhož nemělo býti žádné jiné vyznání náboženské v zemi trpěno. V brzku (31. července 1627) prohlášen byl císařský patent, jímž rozšířen byl článek A. XXIII. obnoveného zřízení zemského v ten smysl, že protestantům bylo uloženo, by buď k církvi katolické přistoupili nebo ze země se vystěhovali.

Následkem tohoto patentu oznámil v měsíci srpnu 1627 Heřman hrabě Černín na zámku Petršpurském, aby nekatoličtí obyvatelé městečka Zihle (Schölles) a okolních míst, která k panství Petršpurskému přináležela, ve čtrnácti dnech buď dle katolického obřadu se vyzpovídali, svého představeného zpovědního otce a kněze naučení přijali, jako praví křesťané velebnou svátost přijímali, a vykonajíce tento svatý, spasitelný skutek, lístkem zpovědním při vrchnostenském úřadě v Petršpurce se vykávali. V tom však případě, kdyby kdo zatvrzelým zůstal a těchto svatých prostředků uznati a přijati nechtěl, týž po uplynutí zmíněných čtrnácti dnů nemá následujícího dne zůstati déle než do slunce západu a pak bez meškání město neb obec opustiti, majetek však jeho, leží-li nebo je-li vezen, nechť ihned zřízenými k tomu úřady jest seznamenán a zkonfiskován. Na to mají statky ony býti postoupeny těm, kteří k náboženství katolickému přestoupí.

Jakkoliv v celé zemi přísně prováděna byla reformace katolická, udrželi se protestanté přes to v některých krajinách po delší dobu. Tak sděluje r. 1637 Jiřík Haslauer z Haslau (Hozlauer z Hozlau) na Thierbachu ¹⁾ s Heřmanem Černínem, že by byl ochoten ke katolické církvi přestoupiti a dosud že mu překážela jenom nemoc jeho choti a dítek. Při sv. Janu Křtiteli bude prý se zpovídati a velebnou svátost přijímati. Hrabě tudíž nemusí se obávati, že by za něho zodpověden neb pokutován byl.

¹⁾ Thierbach (Dürrbach), vesnice v kraji Chebském na bývalém panství Neudeckém, kde Jiřík Hozlauer z Hozlau na dvorci usazen byl.

Jakožto rada komory české obdržel Heřman Černín od císaře Ferdinanda II. dva vlastnoruční dopisy. V prvním, datovaném dne 5. srpna 1627, píše císař, že ustanoveno bylo, aby na zamýšlenou cestu jeho do Čech každý poddaný pět krejcarů měsíčně, a to od minulého 1. července po šest měsíců platil, za kterým účelem poslal svého dvorního komorníka a milého věrného Krištofa Pappenbergera, nepochybuje, že Heřman ze své strany se vynasnažil o docílení úmyslu císařova. A proto poroučí císař, aby se tohoto díla horlivě ujal jako všickni ostatní místodržící, kteří touží a přejí si ze srdce, aby do Čech zavítal, a aby se vynasnažil, aby zmíněný obnos peněžný napřed sebrán a zmíněný dvorní komorník Krištof Pappenberger s dobrým a vydatným pořizem vrátiti se mohl, začez sliboval mu císař svou císařskou a královskou milostí nakloněnu býti.¹⁾

V druhém dopise, datovaném dne 25. srpna 1627, zmiňuje se císař o vyrovnání půjčky 15 000 říšských tolarů, kterou byl Gerhard z Kvestenberka Albrechtu z Valdštejna na střelivo poskytl, a poroučí Heřmanovi, aby se postaral o její vyplacení nejvyšším výběrcím daní Štěpánem Beníkem z Petersdorfu.

V témže čase poslal vévoda Friedlandský Heřmanovi Černínovi list, datovaný v hlavním táboře v Itzehoe dne 21. září 1627, v němž píše: »Sdělujeme s panem hrabětem, co jsme se dověděli, že Jan de Witte za střelivo dosud zaplacen nebyl, pročež prosíme pána, by toho byl pamětliv, aby on co nejdříve uspokojen byl, neboť nebude-li míti v brzku satisfakci, nebude nám střelivem a podobnými potřebami pomáhati; jak by tím J. M. C. špatně bylo poslouženo a jaké ne-

¹⁾ Na tomto psaní poznamenal Sezima hrabě z Vrtby: »Můj nejmilejší! Jak mně, tak Tvé Milosti Jeho Milost Císařská ráčí psáti, prosím rač bez odkládání sem přijeti, a tu sobě pomůžem, co můž býti, jen paní teta ať ráčí nám pomoc učiniti, něco připůjčiti, ráčí učiniti Tvé Milosti dobré slovo a já se při tom též nejlépe najdu. Hrabě z jest nejvyšším na regiment Pechmonů, zejtra odsud jede, mnoho na tom záleží, aby ráčil sem přijeti a to brzy. Pan Ferdinand z Kolovrat do soudu komorního má dosazen býti.«

šťěstí na jeho země přivoděno býti mohlo, to může pán snadno uvážiti.«

Císařským reskriptem ze dne 22. listopadu 1627 byl Heřman hrabě Černín spolu s Jiřikem Vilémem Grafem a Krištofem Gradem z Grűnnenberka, hejtmanem v Jáchymově, do Chebu odeslán, aby urovnal spor vzniklý mezi městem a kommandou řádu německých rytířů. Jednalo se tehdy totiž o patronát a některé řádu odstoupené statky. Město Cheb koupilo dům řádu německých rytířů s právem patronátním a příslušnými statky bez souhlasu císařova. Poněvadž tato koupě neplatná byla, bylo kommissi uloženo, aby zaplacenou trhovou cenu městské radě Chebské opět vrátila a řádový dům s příslušenstvím Krištofu Šimovi, svobodnému pánu Thunovi, odevzdala.¹⁾

* * *

Za nedlouho na to osočila Kateřina Vratislavová z Mitrovic, rozená ze Šanova, Heřmana Černína u císaře, že poškodil fiskus. Dne 2. února 1628 odeslala císaři list, v němž dří, že císaři po vítězství na Bílé Hoře oznámila o truhle po Václavu Štastném Pětipeském, jednom z rebellů, v níž bylo mnoho klenotův a drahých věcí od zlata i stříbra a peněz v sumě 24.000 kop míš. císaři v pokutě propadených, načež dále praví: »Ačkoliv jest ke mně dobré paměti pan generál Buquoy pana Lebla posílal, na mně o té truhle vyzvěděti žádal a mně odtud za 10.000 kop míš. na hotově vydati chtěl, čímž jsem já od sebe vším povrhla a raději toho V. C. Milosti, což spravedlivě náleželo, přála a pro dobré V. C. M. ku panu Pavlovi hraběti Michnovi sjela, jemu o té truhle, aby k ruce V. C. M. vzata býti mohla, oznámiti; kterážto truhla nejprvé jest v Starém Městě Pražském, kdež »u be-ránků« slove, zůstávala, potom pak odtud skrze pana Jana Adama Haugvice vyzdvižena a ku panu Heřmanovi hraběti Černínovi k schování dána byla, takže

¹⁾ Krásl, Arnošt hr. Harrach, str. 49 a 86.

potom, když jest pan Pavel hrabě Michna slavné paměti knížeti z Lichtenštejna skrze mé oznámení o takové truhle pověděl, pan Heřman Černín jest ji od sebe vydati se vzpěčoval, až teprv po druhém neb třetím dekretu V. C. M. jest ji J. M. Knížecí odvedl, kteráž když jest potom otevřena byla, toliko 12.000 kop míš. samých peněz v ní nalezeno bylo. Kam jsou se pak klenoty aneb více peněz podělo, o tom já věděti nemohu, nýbrž se toho V. C. M. nejspíše od pana Štastného Pětipeského manželky jeho a pana Adama Haugvice doptati moci ráčí! To, co v truhle nalezeno bylo, jest k ruce a dobrému císařovu vzato a obráceno, jí pak třetí díl za věrnost náležel. Od komory české jest jí 1000 kop míš. na Adamovi Myslíkovi z Hyršova, tehdáž v pokutě, dáno a ukázáno, jenž však, když po dvou letech od císaře pardon obdržel, jím proti ní se zastíral a bránil, tak že za svou věrnost nic nedostala. I prosí tudíž císaře jakožto ubohá, skrze touž nešťastnou rebelii na nejvyšš ubraná a sirá vdova, aby jí konečně slušný rekompens učinil a vykázal.

Na to následoval list císařův ze dne 11. května r. 1629 k místodržícím českým, aby od Heřmana Černína z Chudenic zevrubnou zprávu žádali, zda-li mu za Karla knížete z Lichtenštejna truhla ona byla odevzdána neotevřena, což dokáže-li, bude ode všeho podezření očištěn.

Jiný list o téže záležitosti obdržel od císaře sám Heřman. Císař vyzývá jej, by mu podal hodnověrnou zprávu, co se stalo s velkou sumou peněz, jež ve truhle Štastného Pětipeského byly uloženy, a z nichž jen malá část k jeho dobrému obrácena byla. I poroučí, aby ihned mu Heřman dal zprávu, mnoho-li oněch peněz bylo, jakého druhu, kam byly odvedeny, byly-li kvitovány neb vůbec kam se poděly.

Všechna podezření proti Heřmanovi zůstala bez výsledku. Když Adam ze Švamberka žádal od něho stříbro, které mu uschovati dala Anna Maximiliana ze Švamberka, uváděl, že truhly jeho za pobytu místodržících v Budějovicích se nalézaly, kde je Volf hr.

Vřesovec z Vřesovic otevřítí dal a obsah jejich vybral. I hájil se kommissařům v té věci ustanoveným listem datovaným ze 7. prosince 1638, řka :

»Dodáno jest mi psaní V. Mtí pod datum 29. Octobris leta tohoto 1638, při tom puncta denunciationis sub N. 1, též poznamenání nějakých truhel N. 2 a obzvláštní poznamenání a specifikací nějakého stříbra pod titulem urozené paní paní Anny Maximiliany Žerotínské, rozené z Opperstorfa.

Z bedlivého přečtení toho všeho co v sobě obsahuje a nač se vztahuje, tomu jsem porozuměl.

I v pravdě z bolesti srdce nemálo lítostivě mně to přichází, že při J. M. C. pánu mém nejmilostivějším jsem tak bez všelijakého ušetření omluven, jako bych některé ty věci na těch poznamenáních zaznamenané Švamberské v létu 1620 měl k sobě přijítí, je za sebou zadržovati a jich pak p. Adamovi ze Švamberka, též i paní Anně Maximiliáně na onen čas Švamberkové, a již Žerotínské z Opperstorfu nechtíti navrátiti. Proti čemuž, co se tu koliv podává, tak pravím, že já tomu, abych kdy co toho takového od kohokoliv k sobě přijmáti, za sebou mítí aneb co takového jí paní Anně Maximiliáně již Žerotínské neb p. Adamovi z Švamberka zadržovati měl, světle a patrně odpírám, a oni toho také nikdy proti mně za pravé učiniti moci nebudou, neučiní. Pročež V. Mtí pp. komisařův za to služebně a šetrně žádám, že ráčíte tuto mou pravdivou omluvu přijítí, J. M. C. v známost uvéstí s dobrým zdáním V. Mtí za mne se k J. M. C. přimluvití, aby J. M. C. ráčil mne svého vždyckny věrného poddaného a stálého služebníka slavného domu Rakouského při takové mé pravdivé omluvě pozůstaviti a takovým nedůvodným zprávám o osobě mé aby neráčil místa dávatí.

Jestliže by pak nadjmenovaná paní Anna Maximiliána Žerotínská aneb p. Adam z Švamberka nechtěli na této mé zprávě přestatí a že by se domnívali, že bych co takového za sebou mítí a zadržovati měl, tehdy aby J. M. C. ráčil toho při pořadu práva,

ke kterémuž já jakožto jeden obyvatel v zemi usedlý se odvolávám, pozůstaviti a zanechati.«¹⁾

Roku 1628 skoupil Heřman hrabě Černín četné statky v Čechách. Dne 6. dubna 1628 koupil od Jiříka Kamejského ze Lstiboře statek Kamýk, Kamejk (Kamaik) za 29.000 kop grošů. Dne 17. dubna téhož roku od Protivy Černína z Chudenic statek Dubkovic za 21.250 kop grošů. Dne 12. května 1628 s manželkou svou od Jana Viléma Bohuše z Otěšic (Oten-schütz) statek Přehořov (Přehoř) za 9500 kop grošů. Dne 20. května od Kateřiny Kaplířové ze Sulevic statek Sedčice (Sedschitz) za 41.000 kop grošů. Dne 31. května statek Milčoves od Maximiliana Krakovského z Kolovrat za 31.000 kop grošů.²⁾ Téhož roku koupil dvůr Čeradice (Tscheraditz) za 2100 zl. rýnských, jenž Bedřichu Doupovcovi z Doupova náležel, a statek Velkou Černoc (Gross-Czernic). Smlouva kupní vtělena do desk zemských teprve dne 10. března r. 1644.

Dne 31. prosince 1628 převzal Heřman od Vojtěcha Šebastiana Leskovce koupený za 600 kop grošů dům v Novém Městě Pražském.

* * *

Dne 17. ledna 1629 poručil císař, aby půjčených od Heřmana Černína 20.000 fl. pojištěno mu bylo na panství Falknově.

V měsíci květnu 1629 byl Heřman Černín opět k politické činnosti povolán a jmenován hejtmanem kraje Litoměřického.

Jako mnoho znamenitých mužů tehdejší doby, byl též Heřman Černín milovníkem astrologie a věřil, že hvězdy mají vliv na lidský osud. Roku 1629 dal si pro sebe a vévodu Friedlandského od astrologa Jana Scholastika v Kasselu předpovědět ze hvězd, kdy se kdo z nich narodil, jaké má znamení od narození a co ho čeká. Jan Scholastikus mu v listě odvětil, že jeho

¹⁾ Srovnej Blšek, Konfiskací str. 663.

²⁾ Památky archaeologické a místopisné 1868, str. 47.

zdraví nebo štěstí přihodí se cosi nepříjemného, den však a znamení že určití nemůže, nevěda dne nebo měsíce, kdy která událost významnější v životě Heřmanově se sběhla. Proto předkládá mu některé otázky, by k nim odpověděl. ¹⁾

Heřman Černín dal Janu Scholastikovi v Kasselu za jeho práci 160 říšských tolarů, jež mu měl zaplatiti měšťan Gabriel Stange z Ešwegenu.

Rok 1630 uplynul Heřmanovi tiše; žádné zvláštní události nesběhly se v jeho životě. ²⁾ Dne 18. června koupil od Václava Protivy Černína z Chudenic statek Dlažkovice za 20.000 zl. a statek Oujezd za 20.000 zl.

Dne 13. dubna 1630 psal Vilém hr. Slavata Jaroslavu Bořitovi hraběti Martinicovi z Vídně mimo jiné o Heřmanovi:

»Pan hrabě Černín, nepochybuji, že Tvé Milosti povídal, jak jest se jemu zde vedlo, vedle toho jak jest byl těžce při J. M. C. donešen, a jak J. M. C. těžce proti němu hněvem byl pohnut, tehdy tu pokutu za milost má přijíti. Já jsem merita causae jeho neviděl, pročez také jeho zastávati jsem nemohl, než co jsem k zkrocení J. M. C. hněvu k dobrému téhož pana Černína vésti a přimlouvati se mohl, to jsem v pravdě učiniti nezanedbal. Dále nepochybuji, že sám tam v Praze to sollicitirovati bude, aby vždy věci jeho sem na kancelář českou odeslány byly, ne k dalšímu roze-

¹⁾ O Valdštejnovi připsal Jan Scholastikus toto: Druhému pánu narozenému dne 24. července 1576 jest se příště obávati neštěstí neb slabosti kolem 19. října, 3. listopadu tohoto roku 1629 a r. 1630 25. ledna, 18. února, 22, 23. dubna, 7., 8. května, 7., 8. října r. 1631 11. července. Přežije-li tyto dny, zbývá mu dobrá lhůta několika roků. Na tento list napsal Heřman: »1629 4 května obdržel jsem v Kasselu. Bylo by třeba toho při příležitosti Jeho Knížecí Milosti pánu jenerálu zjeviti a oznámiti.« (Originál německý).

²⁾ Velice pozorným byl Heřman k manželce své Anně Saloméně; ke svátku jejímu r. 1630 věnoval jí těžkou, stříbrnou a bohatě vyzlacenou konvici, kterou k tomu účelu v Augšpurku byl objednal.

znání, než aspoň poněkud k jeho očištění. Bude-li sem posláno, rád to přehlídnouti chci.«¹⁾

V měsíci únoru 1631 byl Heřman hrabě Černín ob císaře Ferdinanda II. do Vídně pozván ke sňatku syna jeho, krále Uherského a Českého (později císaře Ferdinanda III.), jež slavil s princeznou Španělskou Marií Annou, dcerou Filipa III., krále Španělského, která se přes Terst do Vídně brala, kdež 22. února očekávána byla.

Dne 6. února 1631 koupil Heřman Černín statek Vroutek (Rudig), konfiskovaný Oldřichu Hrobčickému z Hrobčic, pánu na Pětipsí a Šmikusu, od prodávající komise císařské za 30.000 zl. rýnských.²⁾ Dne 27. čerence téhož roku zaměnil s Humprechtem st. Černínem z Chudenic statek Kostomlatský za statky Mirotice a Vrchotice a připlatil 25.500 kop grošů.

Dne 17. května 1631 byl Heřman Černín ustanoven hejtmanem kraje Žateckého a obdržel 20. června od místodržitelství císařskou resoluci, jakým způsobem zaplacení býti by měly požadavky emigrantů v cizích zemích žijících.³⁾

V tomto roce Heřman onemocněl. Nejvyšší soud Jindřich Liebštejnský z Kolovrat přeje mu dopisem ze dne 1. října 1631 brzkého pozdravení a doufá, že bude

¹⁾ Archiv Jindřichohradecký, korespondence Viléma hraběte Slavaty.

²⁾ Památky archaeologické a místopisné 1868. 192 — DZ. 298 G. 27.

³⁾ Někteří z exulantů zavázáni mu byli vděkem. Jan Jiří Kamejský ze Lstiboře, exulant v Perně v Sasku, učinil v poslední vůli své Heřmanu hr. Černínovi a manželce jeho odkaz slovy: »Z té tedy summy hlavní a jistinné 5000 kop míš. dávám a odkazuji po smrti mé teprva (a nic dříve) vysoce urozenému pánu, panu Heřmanovi svatě římské říše hraběti Černínovi z Chudenic, též vysoce urozené paní, paní Sylvii hrabínce Černínové, rozené hrabínce z Millesimu paní manželce nejmilejší, dědicům a budoucím Jejich Milostí. A že já nadepsané osoby za dědice nazývají činím to proto, že za mne J. M. pan hrabě s Její Mti paní manželkou svou v mých velikých nedostatech a nouzi, kterou jsem v této mé pohostinosti snášel, penězi zakládati ráčili.«

moci za nedlouho účastniti se zasedání při soudě zemském.

* * *

Mír v Lubeku uzavřený dne 22. května 1629 učinil konec dánské válce. Ale již v následujícím roce vypukla dlouholetá válka se Švédy, za níž zakusily Čechy hrůz válečných plnou měrou. Ačkoli veliké nebezpečení hrozilo, povolil císař přece domluvám německých stavů říšských v Řezně shromážděných, propustil část svého vojska a dopustil, aby Valdštejn zbaven byl vrchního velení. Zhoubné následky povolenosti císařovy objevily se záhy. Mocný nepřítel jeho Gustav Adolf docílil v krátkém čase velikých úspěchů na poli válečném, takže většina protestantských knížat německých k němu se přidala; on pak již v létě r. 1631 dostal se s vojskem svým do severního Německa. Když pak i Sasko přidalo se ke Švédům, nabyli tito veliké moci. Dne 17. září 1631 strhla se bitva u Breitenfeldu mezi císařským a ligistickým vojskem, které vedl Tilly, a mezi Švédy spojenými se Sasy, kteří vedeni jsou Gustavem Adolfem, dobyli stkvělého vítězství.

Gustav Adolf táhl na to k Rýnu, Sasové vpadli počátkem listopadu do Čech a obsadili 15. téhož měsíce město Prahu. Nikde nenalezli žádného odporu, neboť země byla úplně vojska prosta, a tak se stalo, že mohli Sasové bez překážky opanovati severní část země. V měsíci lednu 1632 začal Valdštejn k úsilovné žádosti císařově opět sbírat vojsko v Čechách a na Moravě, nad nímž i vrchní velení převzal. Týmž časem byl též Matiaš hr. Gallas z Německa do Čech povolán a rozbil tábor s 1000 muži v krajině Plzeňské. Heřman hrabě Černín dal se (1631) vévodou Friedlandským a Pavlem hr. Michnou z Vacinova pohnouti, by na svůj groš postavil pluk kyrysarů s 1000 koňmi. Najímání k tomu konci počalo asi v měsíci únoru r. 1632, ne-li dříve, v Domažlicích a Pelhřimově, neboť již 17. února r. 1632 byla jedna setnina jezdců pod velitelem rytmistrem Janem Ludvíkem Nesslingerem ze Schöllen-

- Svazek VIII.: P. A. Lapôtra T. J. „**Moravané**“. Stat ze spisu: »Evropa a svatá Stolice za dob Karlovců«. Z frančtiny přel. Dr. Fr. Ehrman. Cena 1 K.
- Svazek IX.: Dra J. Bilczewského „**Archaeologie křesťanská ve službách dějin církevních a věrouky**“. S četnými ilustracemi v textu. Z polského originálu podává Dr. Jos. Tumpach. Cena 5 K.
- Svazek X.: Msgra Em. Bougauda „**Ježíš Kristus. Důkaz Jeho božství**“. Z frančtiny přeložil Antonín Melka. Cena 90 h.
- Svazek XI.: P. Victora Cathreina T. J. „**Socialismus**“. Autorisovaný překlad VII. vydání z r. 1898. Cena 3 K.
- Svazek XII.: J. A. Zahma „**Věda a učenci katoličtí**“. Z angl. přel. ThC. Václav Hazuka. Cena 1 K 50 h.
- Svazek XIII.: Dr. Ant. Vřešťála „**Lichva a úrok ve světle mravouky katolické**“. Cena 1 K 50 h.
- Svazek XIV.: „**Mimo církev není spásy**“. Studie o nesnášlivosti církve. Napsal August Nicolas. Vyňato ze spisu »Filosofické studie o křesťanství«. Dle VII. franc. vydání přeložil Vojtěch Kameš. Cena 1 K.
- Svazek XV.: P. Lva z Hammersteinů T. J. „**Od atheismu k plné pravdě (Edgar)**“. Autorisovaný překlad dle 9. vyd. pořídil Alois Svojsík. Cena K 2·30.
- Sv. XVI.: P. J. Biederlacka T. J. „**Otázka sociální**“. Přeložil Dr. Ferdinand Beneš. Cena 2 K 50 h.
- Svazek XVII.: Rudolfa Vrby „**Stávky**“. Několik úvah z bojiště práce s kapitálem. Cena 1 K.
- Svazek XVIII.: P. Aug. Röslera C. SS. R.: „**Pravá a nepravá emancipace žen**“. Cena 60 h.
- Svazek XIX.: „**Mozek a duše**“. Napsal Dr. Štěp. Pawlicki. Přeložil Frà Jos. Mergl. Cena 80 h.
- Svazek XX.: P. Bern. Duhra T. J. „**Bajky o jesuitech**“. Přeložili a doplnili Dr. Jos. Tumpach a Dr. Ant. Podlaha. S dodatkem „**Co jsou jesuité?**“ od P. Jos. Svobody T. J. Cena K 12·60.
- Svazek XXI.: Dra Rich. Špačka „**Práce ve světle zjevení Božího**“. Cena 80 h.
- Svazek XXII.: „**Katolická filosofie dějin**“. Napsal Louis Leroy, přel. Vojt. Kameš. Cena 80 h.

- Svazek XXIII.: „**Několik vynikajících katolických povah XIX. století**“. Napsal L. z Hammersteinů, přel. prof. Jan Kosina. Cena K 2·30.
- Svazek XXIV.: Dra. Jana Sýkory „**Pravost, neporušenost, věrohodnost a příslušná vážnost knih novozákonních vůbec, evangelii pak zvlášť**“. Cena K 1·60.
- Svazek XXV.: P. J. A. Krose: „**Jak náboženské vyznání působí na mravnost**“. Cena 1 K.
- Svazek XXVI.: Fr. Tom. Cármary „**Náboženství a věda**“. Odpověď na Draperovy Dějiny konfliktů mezi náboženstvím a vědou. Ze špan. přeložil A. Freer. Cena K 4·80.
- Svazek XXVII.: „**Východní církevní otázka a úkol Rakouska při jejím řešení**“. Napsal prof. dr. Alb. Ehrhard. Přeložil Dr. K. B. Kašpar. Cena 1 K
- Svazek XXVIII.: „**Víra katolická dokázaná a obhájená slovy a důvody nepřátel**“. Napsal Jak. Bottau. Ve výběru z vlaš. podává ThC. J. Mergl. Cena K 2·50.
- Svazek XXIX.: Fr. Tischera: „**Heřman hrabě Černín z Chudenic**“. (Sešit 1.—2.)
- Svazek XXX.: „**O bolesti**“. Napsal Msgr. Em. Bougaud, biskup lavalský. Přel. Ant. Melka. Cena 90 h.

Na řadu přijdou: „**Dějiny filosofie**“ od prof. Dr. Jos. Kachníka; „**Bedřich Nietzsche a jeho filosofie**.“ Napsal Dr. Ant. Podlaha; „**Eucharistie ve světle nejstarších památek literárních, ikonografických a epigrafických**“. Napsal Dr. Josef Bilczewski, arcib. ve Lvově, podává Dr. Josef Tumpach; „**Stručné dějiny křesťanského umění výtvarného se zvláštním zřetelem k zemím českým**“ od Dra Ant. Podlahy. (S hojnými obrazy.) „**Ženská otázka**“ od profes. Dra. Jana Sedláka v Brně. „**O původu křesťanství**“ od prof. J. Havránka; „**Dějiny staršího písemnictví křesťanského**“ s připojenou anthologií; **Aestetika** všeobecná i zvláštní; **Astronomie** a mn. j.

Vzdělávací knihovna katolická

vychází v seš. o 3 arších. — Cena sešitu **50 hal.**

Cyrille-Methodějské knihkupectví G. Franci v Praze.

VZDĚLAVACÍ KNIHOVNA KATOLICKÁ.

Pořádají

Dr. JOS. TUMPACH.

Dr. ANT. PODLAHA.

SVAZEK XXIX.

SEŠIT 3.-4.

FRANTIŠEK TISCHER

Heřman hr. Černín z Chudenic.

OBRAZ ZE ŽIVOTA
A ČINNOSTI JEHO.

V PRAZE 1903.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

Cena 1 K.

Vzdělávací knihovna katolická.

Pořádají

Dr. Jos. Tumpach a Dr. Ant. Podlaha,

Schváleno nejd. k. a. Ordinariátem v Praze 22. května 1896 č. 4884.

Sv. Otec Lev XIII. ráčil dne 24. dubna r. 1900 přijati v soukromé audienci spisy vydané ve „Vzdělávací knihovně katolické“, uděliv milostivě požehnání Svého všem spolupracovníkům a čtenářům, jakož i redakci a nakladatelství knihovny této.

Vzdělávací knihovna katolická

přinesla doposud následující spisy:

- Svazek I.: „**Apologie víry křesťanské na základě věd přírodních**“, Sepsal kanovník F. Duilhé de Saint-Projet. Přeložil Dr. A. Podlaha. Cena 4 K 20 h.
- Svazek II.: Dra Jana Sýkory „**Umučení a oslavení Pána našeho Ježíše Krista podle čtyř evangelií**“
Četná vyobrazení v textu a 2 přílohy. Cena 6 K.
- Svazek III.: Dra Pavla Vychodila „**Básnictví a mravouka**“. Cena 80 h.
- Svazek IV.: Dra Eugena Kadeřávka „**O původu tvorstva dle zpráv biblických**“. Cena 80 h.
- Svazek V.: Arnošta Hella „**Podobizny Svatých**“.
Z frančtiny přeložil Sig. Bouška, O. S. B. Četné obrazy starých i novějších mistrů. Titulní list kreslil mistr Jenewein. Cena 4 K.
- Svazek VI.: Dra. Frant. Kryštůfka „**Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských s obzvláštním zřetelem k zemím koruny české od r. 1740—1898**“.
(S obrazy vladařů rakouských.) — Díl I. Cena 6 K.
Díl II. Cena 11 K.
- Svazek VII.: P. Jindř. Pesche a P. Vict. Cathreina „**Soukromé vlastnictví**“.
Dvě sociologických studií. Z německého podává Dr. Jos. Tumpach. Cena 2 K 70 h.

grabu v Litoměřicích vyzbrojena. Hlavní tábor nalézal se v Brozanech u Litoměřic.

Nově najaté pluky byly poslány do jižních Čech a již v měsíci březnu ovládla císařské vojsko neobyčejná činnost. Tato omezovala se až do měsíce dubna na boj dílem proti přečetným tlupám povstalců, kteří podnětí od vracejících se emigrantů zvláště v okolí Prahy se shromažďovali, dílem proti roztroušeným po zemi saským posádkám.

Takovou jednu saskou posádku pod nejvyšším Karlem Bosiem přepadl též plukovník Rudolf sv. pán Morzin v Žatci dne 23. února 1632 s 1000 mušketýry a 500 jezdci a zajal ji z větší části (přes 200 mužů vojska saského), města pak se zmocnil.¹⁾ Při tomto podniku plukovníka Morzina účastnil se i Heřman hrabě Černín, který k němu přirazil se sestaveným od něho oddělením jezdců a pěším vojskem. Z této doby také pochází jeho titul: »nařízený nejvyšší nad 1000 jezdci (Geordneter Oberst über 1000 Pferde-Reiter).«

Heřman hr. Černín, jak ze všeho souditi lze, nevelel svému pluku později osobně, nýbrž zastával ho podplukovník Izák z Brandenštejna a na Koloději. Nejvyšším strážmistrem byl strýc Heřmanův Jan Vilém Černín z Chudenic na Cerhonicích. Rytmistry: Kašpar Melichar Winkelhofer z Englassu na Lhoticích Šádových, Jan Leopold Voračický z Paběnic na Proseči, Václav Malovec z Malovic na Kameně. Avšak již po několika měsících vzdal se Heřman své hodnosti plukovníké a pluk jeho dostal se pod velení plukovníka z Ulenfeldu.

Později počítal Černín státní pokladně útraty za postavení a dílem vydržování najatého od něho pluku v obnosu 114.400 zl., musil však dlouho čekati, nežli požadavek jeho byl uspokojen. Poněvadž však zatím důstojníci, kteří najímání vojska převzali, zapravení

¹⁾ Rudolf sv. pán Morzin, jenž patentem Albrechta z Valdštejna r. 1632 plukovníkem se stal, vyznamenal se v boji proti Sasům v Čechách, zvláště u Litoměřic, stal se brzo potom generálem a nabyv z konfiskací majetku Friedlandova panství Vrchlabského, založil si slušné rodinné jmění.

svých výdajů a platů žádali, vznikl proto dlouhotrvající process s nimi, hlavně s podplukovníkem Izákem z Brandenštejna.

Když podplukovník Brandenštejn Heřmana Černína ve své replice urazil výčitkou, že nebyl vojákem, odpověděl na to Černín, že jemu sice není nucen odpověděti, avšak že tak přece činí k instrukci Jeho Cís. Veličenstva, že dříve vojákem byl než Brandenštejn, že nejen při tehdejších dobytí Frýburka, nýbrž všude, kde toho třeba a poručeno bylo, každého času se nalézt dal a své možné konal a pod princem z Parmy ve Francii a Nizozemsku, kde zajat a do Bredy odveden a od pana Víta Kieselera jako rukojmí držán byl, pak v uherských válkách s bratrem bývalého nejvyššího kancléře v království Českém Václavem Popelem z Lobkovic po celý rok v polním tažení trval, i obrany proti Passovským za císaře Rudolfa, když jiní nechtěli, se platně k získání klidu účastnil a zaslouženě oblibou svého nejvyššího svoji šarži si získal; nikdy však nebyl takovou uherskou mouchou, aby o to, co jinému patří, jej oloupiti chtěl. ¹⁾

Počátkem května 1632 počaly operace císařského vojska, které Valdštejn u Plzně sebral. Dne 23. května r. 1632 obrátil se Valdštejn do Prahy a v měsíci červnu Čechy byly najednou prosty Sasů. ²⁾ Sasové za svého pobytu v Čechách zpustošili namnoze zemi, kterážto spousta zasáhla i některé dvory Heřmanovy. Dle zaznamenání Heřmanova obnášely dávky ze dvorů Milčevse, Radičevse a Čeradic na hotových penězích 30 říšských tolarů, pšenice přes 301 korec, žita přes 219 korců, ječmene přes 143 korce, hrachu přes 8 korců, ova 79 korců. Náčiní pro 10 tažných koňů, vzato koňů 27 kusů, 2 vozy, 4 býci, 16 krav, 5 tažných volů, 7 dvouročních telat, 12 odstavených telat,

¹⁾ Také čteme v seznamu pánů českých, kteří se pod vrchním velením Petra Voka z Rožmberka (1594) válečné výpravy proti Turkům účastnili, jméno Heřmanovo a bratří jeho Humprehta a Viléma (Archiv Třeboňský c. 5777).

²⁾ Obšírné a znamenité doličení vpádu Saského ve spise dra. A. Rezka, Dějiny saského vpádu do Čech (1631—1632) a návrat emigrace (Praha, 1888).

9 vepřů, 8 starých ovec, 2 berani, 53 starých skopců, 12 krmných ovcí, 45 ročních skopců, 2 krmní berani, 159 jehňat, 16 centnýřů sýra v ceně 60 kop grošů, 1 tuna čerstvého másla v ceně 18 rýnských, 600 žejdlíků rozpuštěného másla v ceně 60 kop grošů, masa za 11 zl. 15 kr., piva 1 $\frac{1}{2}$ sudu, mladého piva 3 sudy, vína 95 žejdlíků. Kuřata, husy, kapouny atd. ze zmíněných tří dvorů všechny Sasové snědli.¹⁾

Téhož roku 2. srpna zemřel dlouholetý přítel Heřmana Černína, Pavel hrabě Michna z Vacinova, v hlavním táboře u Norimberka. Psaním datovaným 2. října 1632 oznamuje syn jeho Václav Heřmanovi úmrtí svého otce a zve jej ku pohřbu odbývanému 12. t. m. odpoledne o 5. hodině na Malostranské svatě pole.

Nedlouho po smrti přítele hraběte Michny stihla Heřmana Černína ještě větší ztráta. Zesnulá mu po sedmiletém manželství (1625—1632) druhá choť, Anna Saloména, a byla jako první jeho manželka ve Stebně (Steben) pohřbena. I toto manželství bylo bezdětné.

Hrobku ve vesnici Stebně na panství Petršpurském dal vystavěti Heřman hrabě Černín z Chudenic, jak zvláště z jeho závěti na jevo vychází, pro svůj rod, a děkana z městečka Jesenic (Jechnitz) zavázal, aby každý pátek v kostele Stebenském mši svatou sloužil.¹⁾ K tomu účelu věnoval na věčné časy 300 kop grošů, pojištěných na majetku manželů Krištofa a Doroty Beckových v Žatci, kteří však o všecko jmění přišli, takže nadace tato sama sebou zanikla. Když však kostel ve Stebně vyhořel, poručil Heřman Černín, aby nová hrobka zřízena byla pro něho a rod jeho v domě sv. Víta v kapli sv. Zikmunda na hradě Pražském. Proto nebyly též nad hrobkou obou jeho manželek ve Stebně žádné kameny náhrobní položeny, nýbrž místo nich zhotoveny pouze padací dvěře.¹⁾

¹⁾ Na děkanství povýšena fara Jesenická přímluvou Heřmana hr. Černína r. 1635, o čemž se též ve kšaftu svém zmiňuje.

²⁾ Jan Hájek z Alberic, stařec sedmdesátiletý, udal při úradě Petršpurském hejtmanovi Danieli Florianu Šaškovi z Mezihůře

Vřelá touha Heřmanova po potomcích přiměla ho, ač ve stáří valně pokročil, ještě ke třetímu sňatku.

Dne 18. dubna 1633 slavil sňatek manželský se Sylvíí Kateřinou, dcerou Štěpána Caretto, markrabě ze Savonny a hraběte z Millesimo. Matka její Majdalena byla rodem česká šlechtična Koštomlatská ze Vřesovic. Strýc Heřmanův Jan starší Černín z Chudenic, manžel v dějinách proslulé Zuzany Černínové z Chudenic, rodem Homutové z Harasova, byl při této svatbě svědkem.

Z blahopřejných dopisů zmínky zasluhuje dopis Václava hr. Michny z Vacinova, syna věrného kdysi přítele Heřmanova, jenž vinšuje jemu upřímně svornost, lásku a božské požehnání ve stavu manželském, připojuje poznámku, kdyby se při jeho svatebním veselí podobně nakazil, toho že by sobě vinšoval.

Tento sňatek byl velice šťastný; starý hrabě byl své choti něžně nakloněn a nazýval ji obyčejně Saletel, Solatie neb Sylvička.

Sylvie byla mladá, spanilá a plná života, přecež nebývala spokojena častou nepřítomností svého chotě, který za příčinou různých záležitostí státních často mimo dům i vlast dlíti nucen byl.

Již dne 27. července 1635 putovalo z Petršpurku psaní paní hraběnky nejmilejšímu panu manželu do Vídně, kdež na drahnu meškal dobu, v němžto Sylvie lituje velmi, že u něho není, neboť jí pan hrabě Vratislav psal, jak často hostiny v domě svém dává a při nich dobře se baví. Touhu svou projevuje Sylvie slovy: »Vašnosti nejmilejší srdce! Dokonce se poručím a

dne 19. května 1714, že viděl za svého mládí dvě rakve ve hrobce Stebenské, jedna byla z mědi, druhá z cínu. Tyto dvě rakve, z nichž uložena byla těla dvou manželek Heřmana hraběte Černína, Marie Anny ze Svárova a Anny Salomény Hradištské z Hořovic, odvezeny byly s vědomím hejtmána Petršpurského Schwarze, purkrabí Martina Plochovského, písaře důchodního Paulera a písaře kontribučního Adámka do Plzně k roztavení. Brzo po té podává sekretář Černínský Jakub Josef Richtersohn dne 10. května 1719 zprávu Františku Jos. hr. Černínovi o nadání na mše svaté, jehož kapitál pojištěn na majetku manželů Beckových v Žatci, kteří však o celé své jmění přišli, čímž insolventními se stali, kapitál byl ztracen a nadání takto zaniklo.

vidím, že pro ten dobrý čas, který tam račte mít, na nás tu račte zapomínat, že pak já svým psaním Vašnosti tak často nepřiležitost činím. Píše mi pan hrabě Vratislav, jak se račte stattlich (ve) Vídni chovat, že račte bankety každý den strojit, na tisíce hrát, v tak pěkným domě že račte být a jaký kočáry tam chovat a 6 jizdních koní. Je mi dosti líto, že při tak velkém prachu taky nejsem, já ale Vašnosti to všechno přeji, bych pak sama od toho daleka byla, musím sobě nejčky myslet, že sem já již svůj nejlepší čas strávila a že již musím pašije zpívat. — Mama též mi z Drážďan píše — dodává Sylvie — a tak hrubě prosí, abych se k ní vyprosila, že by pro mne přijela, že nemá zač, prosím račte mi tam na tejdén odpustiti neb jen do Perna, šak tam jede kdo chce a pro mů sestru bych tam taky něco koupila, je tam lacino.« — Přání její stručnou poznámkou Heřmanovou: »To na ten čas býti nemůže,« v niveč vešlo.

Když v únoru r. 1634 Adam Erdman Trčka s vévodou Friedlandským z Plzně do Chebu odtáhl, oloupil některé věrné přívržence císařovy o hotové peníze i klenoty. Mezi nimi byla též Sylvie hraběnka Černínová, již v domě měšťana Jana Krištofa Wolfingera ze sklepa odňaty truhla a truhlice se stříbrem v ceně 7000 řísských tolarů.¹⁾

V té truhle a truhlici všechno to stříbro složeno bylo, které Heřman v létě 1628, když s J. M. C. v Řezně pobýval, od rozličných kupců z Augšpurku dobře za 3000 tolarů širokých koupil. Mimo pak to stříbro bylo v též truhle více složeno jedenácte měděnic s nálevkami, dobře pozlacené, mezi nimi jedna veliká nákladným mustrem dělaná měděnice s nálevkou od J. M. kurfiřta Bavorského skrze posla zvláštního k předešlému veselí Heřmanovu v dar odeslaná, též velkých vysokých kredenců (pohárů) několik, svícňů na tabuli též drahně, jako i také všelikých větších a menších koflíků, vyhrívadel, lžic, slánek a šálků.

¹⁾ Srv Hurter, Wallensteins vier letzte Lebensjahre (Wien, 1862) str. 425.

Hraběnka byla později z konfiskovaných statků rodiny Trčkovské odškodněna.

Mezi šlechtou českou požíval Heřman velké důvěry a to i mezi politickými svými odpůrci. Příkladem sloužij nám Jáchym Libštejnský z Kolovrat. Když jemu statky jeho Rabštejn a Oudrč k vůli účastenství ve vzpouře zkonfiskovány byly, psal Heřmanovi dne 1. dubna 1634 následující dopis:

V. M. truchlivým a zarmouceným srdcem oznamuji, kterak neřkuli jsem odsouzen statku svého, mně již déleji zde žádného vychování dávati nechtějí, ale do konce abych se odstěhoval a jinam pryč se odebral, k tomu ženou.

Poněvadž pak jsem vždycky k V. M. velikou nadějí a důvěrnost míval a posavád silnou víru mám, že v čas největší potřeby od V. M. opuštěn nebudu, jakož jste se také jednou zde na Rabštejně, když jsem V. M. toho vraného koně s osmi pistolami daroval, se ke mně toho času milostivě a laskavě zakázovati ráčili těmito slovy: Kdyby mně statek můj byl vzat, že mně žádným způsobem do smrti opustiti neráčíte, nýbrž mne k sobě přijíti a nějaké vychování až do mé smrti dávati chtíti ráčíte, a zejména jmenujíc na Kysibli.

Poněvadž jest pak k tomu pro mé velké hříchy přišlo, V. M. to své milostivé a laskavé zakázání ku paměti přivozují a služebně a poslušně prosím, že mně svého starého služebníka v ničemž opouštěti neráčíte a je-li možná věc to, na Petrsburk k sobě, anebo kde by se kolivěc V. M. líbiti chtělo, přijíti, mně vychování a vyživení laskavě do vůle V. M. dávati ráčíte, jistě nebudu V. M. na škodu žádnou, nýbrž ve všelikých příčinách, poněvadž mnoho statkův a panství ze všech stran míti ráčíte, rád pomoci hospodařiti ve všech mně možných příčinách co mně jen poručiti ráčíte, volen ke všemu býti, pomáhati, opatrovati a co mně jen poručiti ráčíte, v ničemž se nelenovati, nebo bych jinde také, jak pak od mých některých krevních přátel to zakázání mám, že mne k sobě přijíti, mne v ničemž opouštěti nechtějí, příležitost měl; ale já, majíce po mém milém Pánu Bohu k V. M.

obzvláštní důvěrnost a naději velikou, že mne opustiti neráčíte, co tu kolivěc pro mne, svého volného služebníka učiniti a mne fedrovati ráčíte, bude V. M. toho zase Pán Bůh zde časně a potom tam věčně hojná odplata a já do své smrti se budu toho V. M. dnem i nocí volně odsluhovati. Odpovědi s naplněním prosby a žádosti své od V. M. s radostí očekávati budu. S tím milost Boží rač s vámi se všemi býti.

Dán z Rabštejna 1. Aprilis L. P. 1634.

J. L. z Kolovrat.

Odpovědi Heřmanovy nemohli jsme se dohledati.

Dne 5. listopadu r. 1635 byl Heřman hrabě Černín od císaře Ferdinanda II. vyznamenán hodností palácového či falckého hraběte (comes palatinus, Pfalz- oder Hofgraf), čímž jemu, jeho dědicům a potomkům rozličné důležité privileje a svobody uděleny byly, které byly údělem ostatních hrabat palácových.¹⁾ — Až na toto vyznamenání scházejí podrobnější a důležitější zprávy ze života Heřmana hraběte Černína z let 1634, 1635 a 1636, čehož zvláště litovati jest vzhledem k historicky důležitému roku 1634, v němž udála se katastrofa Chebská. Dne 7. října 1637 koupil Heřman panství Kost s hradem od Václava Eusebia knížete Lobkovice za 160.000 zl.²⁾ Hrad Kost pro svou pevnost, jakož i pro svou krajině vévodící polohu byl veliké strategické důležitosti a často do něho dávána byla posádka císařská. Sezima hr. z Vrtby byl smluvčím při smlouvě kupní Heřmana Černína s Václavem

¹⁾ Nejdůležitější privileje v krátce dle diplomu uvádíme: »Taugliche und geschickte Personen zu Notarien, öffentlichen Schreibern und Richtern creiren, uneheliche Personen legitimieren, Tutores, curatores oder Pfleger zu confirmiren, Adoptiones und Arrogationes zu confirmiren, infamierte Personen tam juris quam facti zu restituiren, in allen Facultäten als der Heiligen Schrift, der Rechten und Arznei Doctores und Licentiaten, auch der Freien Künste Magistros, Baccalaureos und Poetas Laureatos zu creiren; nobilitieren.« — Diplom na desíti pergamenových listech německy psaný jest ozdobně do kůže v novějším čase zavázán, císařská bulla utržena.

²⁾ DZ. 300 A. 6.

Eusebiem knížetem z Lobkovic, ale nezachoval se Heřmanovi dle slibu, načež Heřman ve svých zápiskách k r. 1640 zaznamenal: »Důvěřil jsem se hraběti z Vrtby Sezimovi v té smlouvě a jej za přítele zvolil, jak jest spravedlivý, po důvěření vedle zůstání bez dohlédnutí jsem ji zpečetil a podepsal, mnoho falešných kusů, neupřímných tejně mi jakživ k mé velké škodě pro závist mého štěstí (an jsem mu několik tisíc daroval) učinil, za dobrodiní se zle odplatil, bude jej Pán Bůh souditi a pokutovati, to se uzná na čemkoliv, já s ním do smrti nic míti činiti nechci, též každému poctivému radím.«

Dne 14. října 1637 zpravoval Jan Rudolf hrabě Puchheim Heřmana Černína o cestě císaře do Prešpurku okolo svátku sv. Martina, k němuž se jako ostatní komorní radové dostaviti má. Na podzim tedy r. 1637 dostavil se Heřman do Vídně, odkud ubíral se s císařem Ferdinandem III. a jeho družinou do Prešpurku k sněmu uherskému. — Dne 10. listopadu r. 1638 koupil Jan starší Černín z Chudenic od Heřmana statek Kostomlaty. ¹⁾ I třetí manželství Heřmanovo zůstalo až posud bezdětným, a on již pozbýval úplné naděje, že bude míti nějakého dědice. — Spišovatel »Paměť rodu Černínského« (Syntagma Illustrissimae Gentis Czerniniorum Commitum et Baronum de Chudenic), ²⁾ Bohuslav Balbín vypravuje, že slyšel od starého Ferdinanda Václava Švihovského z Riesenberka, pána na Nalžovech a Lužanech, když P. Jiřímu Plachému T. J. vypravoval, že Heřman Černín, když neměl žádných potomků a viděl, že žádných míti nebude, pamětliv jsa stejného původu a starého příbuzenství s rodem Švihovských z Riesenberka, tehdy velmi zchudlým, přišel k němu a nabízel mu své jmění a všechna panství a cokoliv měl, kdyby jen starý pan Ferdinand Václav Švihovský uznal, že Švihovští a Černínové jsou jedna rodina, a jednoho ze svých synů jemu dal, aby jej za vlastního přijati a dědicem svým ustanoviti mohl, ale starý Švihovský tento

¹⁾ Landtäfl. Inst. N 301. D. 14.

²⁾ Rukopis v archivě Jindřichohradeckém, VIII. F² Genealogia. —

úmysl Černínův odmítl, řka, že dle jeho mínění zákonitě staré a pravé šlechtictví nezakládá se na bohatství, ale v zákonitém odvození od předků. Švihovští nyní sice že nemají takového jmění, jako Heřman Černín, avšak ze všech annálů tohoto království dokázanou stvělou pamět zásluh předků svých o krále a toto království; pročež že děkuje co nejvíce možná za takovou, tak liberální nabídku, avšak že na živu jsou ještě přemnozí Černínové, kteří v nedostatku se nalézají, na ty aby Heřman zřetel svůj obrátil a je obohatil. Dále pravil, že není příkladu, aby Švihovští, královské plémě, potřebí měli od jiného rodu se obohatiti, že on i syn jeho dosti má jmění na památce předků svých, pročež aby vzal zřetel na členy rodiny své. ¹⁾

Zanášel se Heřman nyní myšlenkou, koho z četných příbuzných mužských by ustanovil dědicem svých rozsáhlých statků, k čemuž povolení od císaře obdržel.

Dle jednoho záznamu hraběte samého z r. 1638, jenž se nalézal v jeho spisech, byli tito potomkové starobylého rodu Černínů na živě:

Nedrahovická větev.

Heřman hrabě Černín z Chudenic.

Jan Choustnický, jediný syn Humprechta, nejstaršího bratra Heřmanova, jenž sňatkem se Zuzanou Homutovou z Harasova (1621) nabyt Radenína, Choustníku a Bělé; po otci svém zdědil statek Mitrovic. K těmto statkům prikoupil zámek a město Pacov, (1630), dva domy v Táboře a statek Kostomlaty (1638). Jan st. Černín z Chudenic byl hejtmanem kraje Be-

¹⁾ Jakkoli Balbín praví, že toto vypravování o hrdosti starého pána Švihovského slyšel sám vyprávěti od starého Ferdinanda Švihovského, nedobře přece dá se srovnati to s povahou Heřmanovou, který přece tak pečliv byl a hrdý na starobylý rod svůj, že těžko pomysliti lze, že by veškeré značné jmění cizímu rodu, byť tak úzce spřízněnému, odkázati chtěl. Mimo to bohatá korespondence Heřmanova v archivě Jindřichohradeckém o události této úplně mlčí, a ni nejmenší zmínky nalézti nebylo lze, již by se slova Balbínova potvrzovala.

chyňského, ale záhy zemřel (22. listopadu r. 1642 v 45. roce věku svého) a pochován jest ve filiálním kostele sv. Markéty na Radeníně, jako otec jeho Humprecht nejstarší Černín z Chudenic. Více zpráv zachovalo se o manželce jeho Zuzaně Černínové, rozené Homutové z Harasova, paní všemi ctnostmi zdobené, jejíž tklivé a dojemné listy, ovanuté čistou staročeskou poctivostí, jsou ozdobou archivu Jindřichohradeckého. Vydání jejich obstaral František Dvorský spisem: Zuzana Černínová z Harasova. Dopisy české šlechtičny z polovice 17. století (1886).

Humprecht Jan, syn Jana st. Černína a Zuzany, narozen dne 14. února r. 1628, jemuž kmotrem byl Heřman hr. Černín z Chudenic. Tento stal se hrabětem a dědicem svěřenství Černínského (1651). Již před tím byl skutečný císařský komoří (1650), došel úřadu přisedícího soudu zemského (1655), místodržícího v král. Českém (1657), císařského vyslance do Benátek (1660), skutečného tajného rady (1668), hodnosti rytíře řádu zlatého rouna (1675). Zemřel 13. března r. 1682 v Kosmonosích, odkud do Prahy převezen a u sv. Víta v rodinné hrobce pohřben. Za manželku pojal Vlašku Dianu Marii, markraběnku z Hyppolitů a Gazzoldo (naroz. v Mantově dne 2. září 1636) dne 31. května r. 1652, která ho o pět let přežila. Zemřelať dne 22. září 1687 v rodišti svém

Heřman Václav, mladší bratr Humprechta Jana, narozen dne 22. července 1634, stal se vojákem. Oženil se (1662) s Marií Markétou hraběnkou Desfoursovou. Držel statky Choustník, Radenín a Bělou, které však brzy prodal. Zemřel dne 24. června 1683 a pohřben u Františkánů v Turnově.

Václav Diviš, syn Viléma Černína Trkovského, jenž dne 19. listopadu 1652 v Sušici slavil sňatek s Žofíí Barborou Strauszovou z Heildelsdorfu. Zemřel r. 1660.

Heřman Maximilian, syn Jana Viléma na Cerhonicích u Písku († 1636), hejtmana kraje Vltavského, a Elišky Vratislavové z Mitrovic, která se jako vdova za dona Kryštofa šlechtice de los Olivos pro-

vdala. S ní měl Jan Vilém syny Protivu, Jiřka Václava a řečeného Heřmana Maximiliana.

Jiřík Václav, vulgo Jíra zvaný, zemřel v Praze dne 13. června 1685 a pohřben v Horšově Týně.

Chudenická větev.

Jindřich Švihovský, syn Humprechta na Chudenicích a Švihově (1525—1601), pán na Švihově, Ouňovicích a Ježovech, roku 1622 krajský hejtman Plzeňský, r. 1629 povýšen do stavu svobodných pánů. Měl dvě manželky, první Kryzeldu Kokořovcovou z Kokořova (1599—1624) a Veroniku Čejkovou z Olbramovic, ovdovělou Hrzanovou z Harasova. Zemřel dne 8. února r. 1640 a pohřben v kostele sv. Václava ve Švihově.

Humprecht Protiva, syn předešlého, byl pázetem u císařského dvora, držel Švihov a Kamýk a pojal za manželku r. 1645 nekatoličku Annu Kateřinu Černínovou z Chudenic, dceru Jana Karla na Leštanech. Zemřel dne 25. dubna roku 1666 bezdětek a pochován dne 13. května 1666 v kostele Švihovském.

Jan Maximilian, bratr předešlého, na Švihově a Ježovech, soužil jako nadporučík ve vojště císařském. Zemřel r. 1664 ve Švihově a v hrobce farního kostela pohřben. Po smrti jeho dcera z Elišky Polyxeny, rozené Švihovské z Riesenberka, Františka Maximiliána vstoupila s matkou svou do řádu Uršulinek, kde matka zemřela r. 1672 a dcera r. 1721.

Děpolt Protiva, syn Adama Černína z Chudenic a Johanny Lokšanové z Lokšanu, zasnouben byl s Annou Majdalenou Hrzanovou z Harasova († 17. března 1683). Povýšen do stavu svobodných pánů; byl pánem na Chudenicích a Švihově, dal kostel Chudenický obnoviti a daroval mu bibli, která se tam podnes nalézá. Zemřel dne 2. prosince 1660.

Jan Heřman, syn předešlého, na Ježovech a Kšenicích, narozen r. 1632, pojal za manželku nekatoličku Elišku Salomenu, dceru Jana Karla Černína

z Chudenic na Leštanech. Za něho Chudenice prodány a připojeny ke svěření Černínskému. Zemřel dne 9. května 1707 na Ježovech v 75. roce věku a odpočívá v kostele Chudenickém.

Václav Bedřich, bratr Děpolta Protivy, sloužil ve vojstě císařském.

Heřman, bratr Děpolta Protivy a Václava Bedřicha.

Humprecht mladší Ouňovský, jehož otec Jan (syn Humprechta zbožného [1525—1601] na Chudenicích a Švihově) dostal se na Svaté Pole v Berounsku s manželkou Ludmilou Byšickou z Byšic, strejnou svou, s níž měl nadřečeného syna Humprechta Ouňovského. Víme o něm z archivních zpráv toliko, že měl r. 1623 spor se strýci Jindřichem a Adamem v příčině statku Ouňovice.

Mělničti (Mělnice).

Jíra Vostračský, druhorozený syn Viléma Černína z Chudenic na Tasnovicích, držel Vostrašín a Radonice (1627—1669).

Maxmilián Jan, syn bratra předešlého Drslava na Mělnicích († r. 1627) a Ludmily Widersperkové z Widersperku, jemuž byl Jíra Vostračský poručníkem.

Václav Protiva, syn Jana Černína na Chotimiři (1630), jež měl s manželkou Alžbětou z Janovic, ovdovělou z Příchovic. Zabil se roku 1662 pádem s koně, jeda s družinou císaře Leopolda I. do Řezna.

Z emigrantů jmenuje Heřman: Karla Černína z Chudenic u Pappenheima (syn po něm ve Frankrejšchu a dcera ve Švýcařích), Jana Callabres a Dyonisia, syna jeho, v Drážďanech.

Karel, syn Jakuba na Leštanech, měl Vlachovo Březí.

Václav. Kteřížto oba pocházeli z větve Lištanské.

Zároveň činil Heřman hrabě Černín všemožné přípravy, by zřízením svěření (fideikomissu) lesk a slávu svého rodu proti všem vrtochům štěstěny pojistil. Dne 24. března 1639 odeslal Heřman Černín

žádost strany zřízení svěřenství císaři a dne 19. září téhož roku ještě dodatek, v němž o dovolení prosí, aby v závěti své mohl ustanoviti stupeň v následnictví (gradus substitutionis). Když pak všecky formality skončovány a kancelářské taxy v obnosu 500 kop grošů uhrazeny byly, následovalo dne 28. prosince 1639 svolení císařovo.¹⁾

Za příčinou urychlení této záležitosti obrátil se Heřman Černín k Jiříku Adamovi Bořitovi hraběti z Martinic a Vilému hraběti Slavatovi; avšak od toho žádné odpovědi neobdržev, napsal: »Slavata zůstává přece ve svých starých, nevyklepaných kalhotách.«

V čas zřízení svěřenství skládal se nemovitý majetek Heřmana hraběte Černína ze statků allodiálních: Kamejku, Dubkovic, Dlažkovic a Oujezdu.

Kamejk koupil dne 6. dubna 1628 od Jiřího Kamejského ze Lstiboře za 29.000 kop gr.; Dubkovic koupil od Protivy Černína z Chudenic za 21.250 kop grošů, Dlažkovic a Oujezd koupil dne 18. července 1630 od Václava Protivy hr. Černína z Chudenic, každý statek za 20.000 zlatých. Statek Kamejk u Lovosic odkázal Heřman hr. Černín z Chudenic manželce své Sylvii kšaftem svým ze dne 15. června 1650. Statky Dubkovic, Dlažkovic a Oujezd prodal jí dne 7. května 1650.

Statky, které Heřman ve fideicommissum familiae perpetuum uvedl, byly:

Petršpurk, Pšovky, Soseň (koupěny dne 6. října r. 1622 zkonfiskované Jaroslavu Liechtensteinskému z Kolovrat), Krty (koupěné po konfiskaci Jindřichu ze Štampachu dne 13. srpna 1625), Kysibl, Andělskou Horu, Bochov a Šenov (které po Linhartovi Colonovi z Felzu na 114.242 zl. 20 kr. odhadnuté vyměnil Heřman dne 16. října 1622 za panství Žlebské), Neudek (dostal dne 5. října 1622 od vévody Friedlandského na splátku za panství Pecku), Milčeves, Sedčice, Velkou Černoc, Přehořov, Čeradice (statky ty skupoval roku 1628; smlouva vtělena do desk zemských teprve

¹⁾ Diplom na pergameni německy psaný protažen silnou zlatou šňurou, na níž císařská bulla přivěsena.

10. března 1644), Vroutek (koupil 6. února 1631 po Oldřichu Hrobčickém z Hrobčic, pánu na Pětipsech a Šmikousech), Žihle (koupil po Jiříku Chotkovi z Chotkova dne 14. prosince 1622), Kost (koupil dne 7. října 1637 od Václava Eusebia, knížete z Lobkovic), Velechov (zdědil po druhé manželce své zesnulé), Mělník (na kterémžto panství císařském mu smlouvou ze dne 2. ledna 1646 pojištěno 95.000 zl.) v Čechách a Schmiedeberg ve Slezsku (které dne 16. září 1639 od císaře koupil), dvůr v Unhošti pod správu křivo-klátskou náležející, který však později manželce své Sylvii odkázal.

Kromě těchto panství věnoval fideikomissu tři domy v Praze: Dům v menším městě Pražském, zapsaný v zemských deskách, který od paní Veroniky z Valdštýna koupil; dům v Starém Městě Pražském »u bílého jednorozce« řečený (dnes dům čís. 551 na rynku, co jest lékárna); dům šosovní v Novém Městě Pražském, jenž slove Lyskovců, jež od Vojtěcha Šebastiána Leskovce za 6000 kop grošů koupil. (Později prodán [1667] Voršilkám, zbořen a na jeho místě postaven klášter Voršilek). Smaragd orientálský v zlatě ve dvou hadech fasovaný a safír velký v zlatě fasovaný a řetěz od J. M. kurfiřta Kolínského darovaný, »kteréžto tři kusy, jsouce s J. M. Císařskou v Linci, toliko před vpádem Švejdským a jiného nic zachováno.«¹⁾

Dne 15. února 1637 zemřel císař Ferdinand II., leč smrtí jeho nezměnilo se nic v poměrech Heřmanových ke dvoru císařskému, neboť i císař Ferdinand III. byl Heřmanu Černínovi velmi nakloněn a, jak uvidíme později, svěřoval mu jedny z nejdůležitějších posláních politických. Manželka Heřmanova Sylvie roz

¹⁾ V závěti dne 15. července 1644 na lodi u Budína sepsané jmenuje Heřman následující klenoty: Klenot s devíti pěknými diamanty za několik tisíc, smaragd veliký orientálský, nenajde se brzy rovný, safír veliký ve zlatě šmelcem dobře fasovaný, též aqua marina kámen, dosti pěkný, jedna nádoba ze zlata ryzího a dvě sklenice křišťálové, s kterými J. Mti císařské slavné paměti Rudolfovi sloužil, a jeden řetěz od kurfiřta Kolínského Ferdinanda zlatý, jemu v dar odeslaný.

nemohla se r. 1638 a odebrala se z Petršpurku na léčení do Karlových Varů, odkud dne 28. dubna Heřmanovi psala, že vždycky na jeho zdraví hrníček karlovarské vody pije, aby on vínem to nahradil a všem známým ji poroučel. Z Karlových Varů shlédnuvši statek Dubkovic, odebrala se choť Heřmanova opět do Prahy. Když však nakažlivé nemoci v Praze rádití počaly, sdělovala hraběnka Sylvie svému choti, že velmi ráda jest, že Prahu opustila a na čerstvém vzduchu v Budějovicích se nachází, odkud do Strakonice se odebrati chce, kde jest snadnější živobytí. Ve Strakonicih dlela Sylvie opuštěna od svého manžela a stěžovala si, že se jí nedostává v čas potřebných prostředků k jejímu vychování. Heřman Černín napsal na dopis její z 20. listopadu 1639: »1639 20. Nov. ze Strakonice od manželky Sylvie, že je zdráva a nemá žádné peníze. Já také. Psal jsem jí zas, že v dobrém místě jest, nemůže se jí zle vésti a ordinoval jsem jí peníze.«

Počátkem měsíce května 1639 vpadli Švédové pod Janem Banérem ze Sas do Čech. Nenalézajíc nikde překážky, vniklo nepřátelské vojsko Labským údolím až do Litoměřic. Vojsko císařské totiž po nešťastné bitvě u Kamenice (Chemnitz) v Sasku ustoupilo do Čech ke Brandýsu na Labi a střežilo pod vedením generálů Raimunda hrab. Montecuccolia a Vavřince Hofkircha na levém břehu přechod přes řeku Labe.¹⁾ Banér učinil dne 29. května útok na císařské u Lobkovic a způsobil jim rozhodnou porážku, při níž oba generálové Montecuccoli i Hofkirch zajati. Zbytek prchajícího vojska císařského zachránil se v Praze, kde posádce 6000 mužů silné veleli Jindřich hrabě Šlik a Matyáš hr. Gallas.

Dne 30. května postoupil Banér před Prahu, na kterou v následujících třech dnech střeliti dal, a když na jednom místě požár vznikl, poručil na město hnáti

¹⁾ Bývalý saský plukovník, později císařský generál, Vavřinec Hofkirch, vstoupil r. 1638 do služeb císařských, upadl do švédského zajetí (29. května 1639) a odvezen do Štětína; podobný osud stihl i hraběte Montecuccolia.

útokem. Útok jeho byl odražen, a ježto švédský voje-
vůdce se přesvědčil, že Prahy nelze tak snadno se
zmocniti, ustoupil večer 2. června do Brandýsa.

Heřman hrabě Černín, zatím co útok trval, byl
přítomen v Praze a netřímá-li právě tentokráte meč
v ruce, byl přece jinak činným pro věc císařovu a
pomáhal posádce, pokud mohl, penězi a prostředky
životními. Za jeho oddanost a horlivost v čas oble-
žení Prahy vzdal mu sám císař díky v dopise dato-
vaném ve Vídni dne 28 června r. 1639 a ujistil jej
spolu svou císařskou a královskou milostí.

Švédové opanovali skoro celé severní Čechy; ale
v měsíci dubnu následujícího roku byli odtud vypu-
zeni do Sas sesíleným a nově zorganizovaným vojskem
císařským, jehož vůdcem byl arcivévoda Leopold Vilém,
jenž také se stal gubernátorem či místodržitelem Čech.

Zatím učinil Banér v měsíci říjnu r. 1639 ještě
jeden marný pokus, by Prahy dobyl. Po celou válku
třicítiletou nezkusily Čechy tolik, jako v roce 1639
od vojska Švédského.

V prohlášení ze dne 24. dubna 1639 slíbil sice
Banér obyvatelům Čech šetření jich majetku, což
i přísně svým vojínům přikázal. Přes to Švédové ne-
vyhýbali se nikterak vraždám a žhářství a proměnili
širé kvetoucí nivy namnoze v pustiny. V Čechách
panovala té doby pro ustavičné běhy válečné také
veliká bída, kterou jasně spatřovala hraběnka Sylvie,
když jakožto výborná hospodyně navštěvovala statky
hraběcí v Čechách, kdež tentokráte celé vesnice po-
bořeny a vypáleny byly.

I statky Heřmana Černína byly zle pustošeny a
většina jeho poddaných o všecken majetek připra-
vena. Ochotně otevřely hraběcí opevněné zámky své
brány a poskytly prchajícímu lidu mocné ochrany,
zuboženým pak nouzí dostalo se velikomyslné pod-
pory k uhájení živobytí.

Dle vlastnoručního zaznamenání Heřmanova ze
dne 25. října 1640 bylo mu v roce 1639 ze dvorů a
vesnic na panství Petršpurském spáleno:

Petršpurk (Petersburg): stodola, kolna, ves.

Pšovlky (Pschoblik): stodola, zámek, ratajny, chlívy, ovčín a ves.

Soseň (Sossen): zámek, stodoly, maštale a ovčín.

Plaveč: stodoly, chlívy.

Přehořov (Przehorz): ovčín a kůlna.

Moumějice: celý dvůr, stodoly.

Vroutek (Rudig): stodoly, dvůr, ovčín a městečko.

Krty (Gerten): ves, kostel.

Bilenice (Wilenz): dvůr a ves.

Stebno, Ještěbno, Ejstebno (Steben): kostel.

Chlumčany, Chotušov, Hořovice, Vrbice, Bedno či Bedlno, Žďár, Podbořanky a Blatná (Ploden) byly zcela zpusťošeny.

Sami důstojníci švédští nebyli lepší prostých vojínů, již své kořistivosti úplně uzdu poušťeli.

Dne 18. června 1639 pustošili Švédové v Sobotce, při čemž jeden z důstojníků uzmul drahocennou monstranci, tamějšímu kostelu darovanou od Oldřicha Felixe z Lobkovic. Když se o tom dověděl Heřmanův purkrabí na Kosti Jiří Procházka (Spazierer), spěchal s několika jezdcí z hradu Kosti za Švédy. Důstojník švédský zajat a v bezpečném průvodě dopraven na Kost, kde za náhradu 25 dukátů monstranci navrátil.

Avšak i císařští důstojníci nerozpakovali se mnohou věc, která se jim hodila, sobě přisvojiti, kterou obyčejně velmi těžko bylo lze dostati zpět.

Tak prosil Heřman hr. Černín (1639) Melchiora hraběte Hatzfelda, aby mu navrácen byl kabát a vyšívání, jež odňal mu poručík Binau, sloužící při jízdním pluku nejvyššího wachtmistra z Adelshofenu, na nichž mu velice záleží.

Roku 1639 byl by Heřman Černín bezmála do švédského zajetí upadl. Když totiž ku převzetí panství Schmiedeberku, které dle smlouvy trhové dne 16. září 1639 od císaře Ferdinanda III. za 216.636 zl. koupil, na toto panství odcestoval, byl předem od svého tamějšího důchodního Jana Křtitele Meissnera varován, aby se co nejvíce na pozoru měl, aby do rukou nepřátel neupadl, ježto odstupující císařští úředníci vše pro-

zradili a s nepřítelem drží; má se spravovati Heřman stále rčením: »Vide, cui fide, ut videas.« I v dopise svém ze dne 27. května 1640 raduje se Meissner šťastnému vyváznutí hraběte z rukou nepřátel a oznamuje spolu, jak se nepřátelští vojáci ve Schmiedeberce chlubili, že hraběte chtěli zajati, kdyby jim záměr jejich nebyli překazili sedáci z Buchwalde, kteří mušketami ozbrojeni na ně vyrazili a je zahnali. ¹⁾ K této všeobecné bídě po celé zemi připojil se ještě jiný obávaný host — mor. Dne 19. října 1640 dává hejtman na Milčevsi Jiřík Philipp Heřmanovi zprávu, že mor se rozšířil až na Čeradice, Čejkovice, Srbice a Šenov, a že šafářka z Milčovsi jím onemocněla. — V letech 1640—41 konal se za předsednictví císařova říšský sněm německý v Řezně. Banér pojal úmysl přerušiti zasedání sněmu a k tomu účelu činil již v prosinci r. 1640 všemožné přípravy. Měl v úmyslu rozličnými pohyby klamati císařské, aby nepoznali pravého jeho záměru, a tak objevil se uprostřed ledna s četným vojskem u Amberka. — Heřman hrabě Černín nalézal se při družině císařské v Řezně a psal týmž časem nejvyššímu purkrabí Jaroslavu Bořitovi z Martinic do Čech o záměrech nepřítelů toto: »Nepřítel byl z Čech odvrácen toliko pokornými prosbami, ony však mají nepřítel v sousedství a neptají se na něho, ježto dobře jsou opatřeny ke každé obraně a doufají, že zatím příchod odloží, ač Banér již osobně u Filseku se nalézá, u Amberku, Švandorfu a Salzbachu má tábor rozbit a až do Bamberku, Weissenfeldu, Obermansdorfu a Regenštejna nájezdy činí. — Dnes přišel k nám pěší pluk, mimo to též jiné mužstvo je zde dosti silno, přece pokud se týká kurfiřta Bavorského, praví občané, kdyby i šibenice přede dveřmi stála, nechtěli by se o nic zasaditi, jako všichni dvorní páni dávají dvě osoby na šance a jsou velmi veselí a nikoli tak malomyslní, jako by bezpochyby mnozí v Praze a v Čechách byli. Doufají, že nejen nepřítel zaženou (neboť [Octavio] hrabě Piccolomini bude pomáhati), nýbrž i

¹⁾ Zprávy důchodního Jana Křtitele Meissnera. Archiv Jindřichohradecký 6 W.γ (1639—40).

příznivý mír uzavrou, jest však zatím potřebí, aby Cheb, Plzeň a průsmyky dobře obsazeny byly.«

Podnik Banérův, jak známo, nezdařil se. Banér spokojil se tudíž tím, že ustoupil do jednoho dvora naproti Řeznu a dal na posměch do města střeleti.

Právě v tomto čase velel vévoda Sasko-Lauenburský František Albrecht císařskému a saskému vojsku ve Slezsku. S Heřmanem hr. Černínem byl spřátelen z tureckých válek a nazýval jej svým »tureckým bratrem«. ¹⁾

Vévoda omlouvá se v jednom dopise hraběti, že nevěděl, že panství Schmiedeberk ve Slezsku jest Heřmanovým majetkem, jehož by byl, pokud možná, šetřil. Nyní že dá vojsko co nejdříve odtud vyzdvihnouti a jinam přeložiti, jakmile ke své armádě blíže přijde. Spolu přiložil k dopisu ordonanční rozkaz, aby jej Heřman veliteli na Schmiedeberce Schanzovi odevzdati poručil. Při tom podotýká: »Já jsem nyní Stalhanse (švédský generálmajor, správně Stählhandske) tak unavil, že nebude moci ve Slezsku tak řídit jako dříve; kdyby nebyla tak strašná zima, chtěl bych se ještě o něco pokusiti, než chci viděti, jak válečný podnik lidský možný jest ještě před zimou, kéž by v době příštího léta tím lépe a šťastněji dalo se válčiti.« ²⁾

V listě k nejvyššímu kancléři království Českého Vilému hr. Slavatovi, v němž si na churavost svou stěžuje a za vydání nařízení k panu hejtmanu ve Svídnicku i Javorsku Kašparu hr. ze Stahremberka ohledně cla ve Schmiedeberku prosí, podotýká též Heřman o neřestech vojenských a dlouhotrvající válce:

»To v jistotě Vaší hraběcí Milosti psáti mohu, že co ta válka trvá, hůřeji nebylo jako nyní, mé statky in summa všecky z gruntu popálili a rozbourali, a vše, an nic se nesilo, do pustiny uvedli, lidi zahnali, díl moc jich pobili, hůř než Turek na všechny hrozný

¹⁾ Heřmanovi hr. Černínu vůbec přikládáno přímí »Turčík« pro jeho autoptické zkušenosti o orientálním, zvláště tureckém životě a cesty jeho do Orientu.

²⁾ Srv. Rezek, Děje Čech a Moravy za Ferdinanda III. (1637—1648) str. 254.

mustry lidi trápili, a to mimo všecko vytrávení a po-brání, neb všecken lid a armáda spátkem táhnouc na mém a okolních sousedích statcích leželi a leží, nepřítel nikdež, kde jen byl, takového tyranství ne-provozoval, není toho možné vypsati, račte pokoj skrz Boha a ty chudé lidi udělati.*

Když roku 1641 arcivévoda Leopold Vilém se svou armádou kolem Karlových Varů se rozložil a na panství Kysibelské (též Andělská Hora zvané) několik pluků položeno bylo, které tento beztoho již zubožený statek nanejvýš zmařily a vše ztrávily, koně a dobytek pobraly, nýbrž i Gisenberský a Buquojanský pluk mnoho vesnic a městečko Bochoř, kostel, zvony a školu úplně spálily, nedosti na tom, i ubohým zuboženým lidem vyžebraný chléb, jakož i v Petršpurku celé panství, vesnice a všechny dvory vypálily, a k tomu veliké kontribucí poddaní dávatí musili a větší část obyvatelstva jsouc hladem mořena, po 10 až 15 opouštějíce statky své, pryč utíkala; nemoha jim pomoci, poněvadž všechny dvory a městečka vypáleny byly — proto obrátil se Heřman k arcivévodovi s prosbou, aby pro utrpěné škody ohněm a pro nemožnost kontribucí na určitý čas odpustiti a oběma nejvyšším nadzmníněných pluků milostivě ráčil naříditi a poručiti, aby ubohým poddaným Kysibelským pro škody ohněm utrpěné něčím dle nejmilostivějšího uznání zpomoženo a přispěno bylo. ¹⁾

Roku 1642 za svého pobytu ve Vídni se Heřman roznemohl; v nemoci jeho navštívil jej Zikmund Myslík, svobodný pán z Hyršova, plukovník ve vojště císařském, a jeho příbuzný; i poznamenává o něm, že s advokáty ustavičně se zabývá, maje spíše léků užívati. ²⁾

Dne 17. března 1642, když Heřman Černín již po pět let působil jakožto přisedící soudu zemského, vystoupil z tohoto úřadu, avšak byl 4. dubna t. r. od císaře opět v témž úřadě na dalších pět let potvrzen.

¹⁾ List hraběte ze dne 6. června 1641.

²⁾ Tischer, Oberst Freiherr Sigmund Myslík von Hirschov p. 52 et 53.

V následujícím roce (1643) v lednu podnikl Heřman hrabě Černín opět cestu do Vídně, kde se nějaký čas pozdržel. Odtud psal (dne 28. února) Zuzaně Černínové z Chudenic do Radenína, že zdrav přijel do Vídně, dobrou hospodu si oblíbil, kdež se mu vše dobře děje, a žádá při tom, může-li býti, o pár smetaniček (smetanových syrečků) a několik málo maldříček (kulatých syrečků), poněvadž masa nejí a rád by paní presidentovou pocítil. Zuzana má je složití do malé krabice aneb obdílne truhličky a do Vídně po každodenní příležitosti při poště odeslati.

V témž roce 10. dubna stěžuje si Heřman Černín polnímu maršá kovi Octaviu hr. Piccolominimu, že mu plukovník jeho Lipp statek Dubkovice vypálil.

* * *

Mocnosti dosud válčící proti císaři, Francie a Švédsko, přiměly r. 1643 peníze a sliby Jiříka Rakoczya k boji proti císaři. Tento sice učinil pokus, by s Rakoczym se srovnal, leč všechno vyjednávání v té věci ztroskotalo se o nesmírné požadavky Rakoczovy. K tomu hrozilo ještě nebezpečí války s Portou, která měla v úmyslu Rakoczya podporovati. I záležitosti musilo císaři velmi na tom, by se uvaroval války s Portou, jež při tehdejších poměrech mohla přivoditi Rakousku ohromnou pohromu.

Císař pojal tedy úmysl, zvláštní poselství k sultánovi vyslati. jehož účelem mělo býti, aby se Porta války proti Rakousku zdržela a vévodu Sedmihradského Rakoczya s dalších nepřátelských záměrů proti císaři zradila. Toto, ač velice čestné, přece nadmíru obtížné politické poslání mohlo býti svěřeno toliko zkušenému a obratnému státníku. Záleželo na výsledku toho poslání budoucí osud zemí Rakouských. K tomuto nesešládnému úkolu nejprve vyvolen byl Jan Rudolf hrabě Puchheim; ježto však svěřeno mu bylo velitelství vojenské, byl od císaře úkolem tím pověřen Heřman hrabě Černín z Chudenic, jenž již jedenkrát jako

vyslanec do Cařihradu (1616—1618) státu znamenité služby byl prokázal.¹⁾

Dne 22. května 1644 bylo Heřmanovi hr. Černínovi presidentem dvorní komory Oldřichem Františkem hrabětem z Kolovrat oznámeno, že jest jmenován vyslancem do Cařihradu, a že mu potřebné výdaje na vyslanectví povoleny byly. a sdělil s ním posléze den odcestování, který stanoven byl na 26. června. Hrabě Černín počal konati přípravy k odcestování. Nejdříve zabýval se sestavením družiny a ustanovením denního pořádku stolování. Družina Heřmanova byla z těchto osob sestavena: Krištof z Zinzendorfu a Pattendorfu, dědičný lovcí v H. Rakousích, pan rytmistr Konrád Sak ze Saku, pán z Windischgrätzu, pan Ferdinand Arnošt Hieserle z Chodova, pan sekretář Erasmus Konstantin Sattler, Jan Bechyně z Lažan, syn Mikuláš st. Bechyně z Lažan na Velké Černoci a Povlčíně, J. M. C. rady, pan Pleymann, německý a italský kaplan, pan hofmistr, Jan Maximilian Černín, pan Mannsfeld, pán z Losenštejna, pan Jan Dietz, pan kurýr Michal, štolba a kuchař.²⁾ Denní pořádek stolovací byl následující:

I. Tabule vyslance Heřmana Černína.

Vyslanec Heřman hrabě Černín z Chudenic, pán z Zinzendorfu, pán z Windischgrätzu, pán Hieserle z Chodova, pán Bechyně z Lažan, Jan Maximilian Černín z Chudenic, pán z Mannsfeldu, rytmistr Sak, sekretář Sattler,³⁾ Pleymann, německý a italský kaplan,

¹⁾ K císařskému dvoru vyzván vlastnoručním psaním císařovým ze dne 11. května 1644 slovy: »Nachdem Wir deine Person aus gewissen Uns angelegenen Ursachen desnächsten gern allhier verwissen wollten, als ist hiermit Unser gnedigster Befehl, dass Du alsobald angesichts dessen Deine Sachen dahin anstellst und die Post nimmst, damit Du alles Andere hinder gesetzt, mit dem allernechsten allhier sein mögest, alldann hast bei Uns Du Dich gehorsambist anzugeben und anfern gnedigsten Willen ferner zu vernehmen.«

²⁾ V tomto seznamu neuvedeni: Max Černín z Chudenic Mirotický, Mikuláš st. Bechyně z Lažan na Velké Černoci a Povlčíně, J.M.C. rada a Claudius Walther z Metekhofen, pán na Oplyvě, Nizozemčan.

³⁾ Stal se r. 1645 skutečným sekretářem vojenské tajné rady dvorské.

hofmistr, kuchař, štolba, Jan Dietz, kurýr Michal di Paula.

II. Tabule kancelářská a důstojnická.

Lékař, sekretář Ferdinand, pan Vladař, Petr František Hoffmann ze Štýrska, švagr A. Pecelia z Adlersheimu, sekretáře české kanceláře dvorské, pán z Losenštejna, syn Pahlmeistrův, komorník Jenčík, komorník Vavřinec, komorník Jan Vilém, Krištof Marianovič, Chorvat, kancelista Jan Bartoloměj a písař sekretáře Sattlera.

III. Tabule pážat.

Hofmistr Ferdinand, 6 pážat, 5 hochů od dvora, panoš od Škotů a pachole pana hraběte.

IV. Tabule trubačů a hudebníků.

8 trubačů, 4 hudebníci, 1 harfenista,

V. Tabule lékárníků.

Jan Cellerius, lékárník, 1 holič, 1 lazebník, 1 kamenník, 1 malíř, 2 zlatníci, 2 uherští krejčí, 1 hodinář, 1 furýr, 1 kolář, 1 loutenník na výpomoc.

VI. Tabule drabantů a lokajů.

8 drabantů, 6 lokajů.

VII. Tabule řemeslníků.

1 nakupovatel, 1 spižník, 1 řezník, 1 kožešník, 1 zahradník, 1 bednář, 1 řemenář či sedlář, 1 truhlář, 1 soustružník, 1 zedník a 2 sluhové.

VIII. Tabule postolů.

1 postolů, 3 jeho pomocníci, sklep mistr, sklepní písař, kuchyňský písař, 2 němečtí písaři, 3 sluhové.

IX. Tabule panských sluhů.

12 sluhů, kteří pány obsluhují.

X. Tabule kuchařů.

4 kuchaři, 2 kuchtíci, 1 jídlonoš, 3 ženské osoby, 2 myslivci, 2 sluhové.

XI. Tabule služebníků při stájích.

1 kovář, 3 kočí, 3 jízdní sluhové, 3 štolbové, štolba hraběte z Zinzendorfu.

Celá tato družina Heřmana Černína sestávala ze 141 osoby.

Zároveň požádal Heřman hrabě Černín Jana Rudolfa hraběte Puchheima o radu, jaké dary měl by s sebou vzíti pro sultána a vysoké hodnostáře turecké. I obdržel od něho prostřednictvím jeho úředníka Augustina Schmidta následující seznam :

1. Nové fačony hodin, jaké se v Augšpurku pěkně zhotovují.

2. Hodinové stroje, jež samočinně bijí, s hracím strojem dle turecké manýry.

3. Španělské košile, rukavice a váčky pro ženy.

4. Španělské pastilie a picety.

5. Bolognská mýdla.

6. Španělské aliorie, k nimž mohou se přimíchat malajské věci.

7. Benátská zrcadla třeba objednat, poněvadž však truhláři v Německu daleko lépe než v Itálii pracují, jest třeba, by zhotovena byla s pěknými vyřezávanými rámcí, avšak bez figur, a ježto Turkům jest neznáma práce z dobrého leptaného dřeva, budou pokládati je za dříví ebenové, a přece stojí desetkrát méně; od tureckých kupců však by se mohlo dáti přinéstí zvláštní, veliké a pěkné zrcadlo z Benátek a toto pěkně do rámu z ebenového dřeva zasaditi.

8. Vkusnou stříbrnou studnu, která půl hodiny samočinně vodu dává, též jiný malý vodotrysk, jako má Vlach, zde u sv. Štěpána bydlící, jenž již z mědi pěkné modely chová.

9. Papoušky z Hamburku třeba přinéstí a je naučiti tureckým slovům, což snadno se státi může, jsou-li mladí.

10. Nutno jest dáti raziti zvláštní stříbrnou minci.

11. Jistý počet půl a čtvrt dukátů jest třeba vyměnití, jak je dává dělati hrabě z Trautsohnu, a tyto budou Turci nazývati aspry.

12. Jistý počet dobrých nůžek zlatem a malbou zdobených.

13. Pěkný a veliký vůz, skly vykrášený, aby se v něm dle tureckého způsobu seděti mohlo.

14. Všeliká kouzelná zrcadla, která některé věci ukazují, budou tureckým ženám velmi příjemná, a Její Milost císařská má některé dvojmo, jež jsem jí odevzdal.

Tyto a jiné hezké věci, i podobné, jež mimo to panu hraběti vhodnými se zdáti budou, mohou Turkům darovány býti, až k poslanecké cestě dojde.

Dne 28. května objednal si z Prahy péčí plnomocníka svého Šanovce, rytíře ze Šanova, ve Vídni potřebnou garderobu pro sebe a svou družinu. ¹⁾ Než brzy po tomto stručném dopise Heřmanově následoval obširný list jeho, kterýžto jest velmi zajímavý se stránky kulturně-historické, i neváháme uvésti jej zde v plném znění:

»Můj milý pane Šanovče, od Vás jsem dostal psaní, datírované 28. máje, a z něho porozuměl a porozumívám z Vašeho psaní, že jste nemuseli časně dostati psaní mého jednoho první poštu učiněného. Protož Vás žádám pro Boha, abyste všecko dělati dali, co třeba tak, aby do konce všecko pohotově bylo a to nejdéleji do 20. dne Juni; nebo já chci puntualmente tehdy dáti šaty obléci, t. j. 20. Juni, však Vám to v důvěrnosti píši, nevyjevujte toho žádnému, tak abychom toho dokázati mohli, že dřív nežli čas jmenovaný na hotově jsme, bude větší sláva naše u císaře, bychom pak nejeli a bez toho dřív 24. neb 26. Juni nevyjedem, a ledacos ještě v tom čase k vyřízení bude potřebí, co tak jsem spatovatí mohl Vám tuto oznamuji:

1. Totižto psal jsem prve o jeden daliman, abyste dali udělati pro mne z toho bohatého zlatohlavu buď fialové barvy neb stříbrem, kupec ví, který mi ten

¹⁾ První list Černínův najde se ve spise: *Zweite Gesandtschaftsreise des Grafen Hermann Czernin von Chudenic nach Constantinopol im Jahre 1641* (Neuhaus, 1879).

zlatohlav prodával in suma, z kterého kusu se Vám líbí dejte hned dělati.

2. Strany toho aksamitu královské barvy, jak jsem koupil, musí též podšívka býti ze zlatohlavu nejbohatšího té dobroty jako ti dva dalimani jsou, kterýby se nejlépeji lodil a k zřetedlnosti šikoval.

3. Strany manteku a dalimanu z šarlatýnu anebo toho paduanského sukna, jestli tak pěkný, co dobrého jest, to učinite, ať jest takových celých šatů se vším, co k tomu náleží, totižto: mantek, dolman, kalhoty, klobouček, peří, boty a pásy in suma všecko, co náleží na 60 osob spraveno a hotovo přísně poroučím, když přijedu, časné aby se spraveno našlo.

U federšmukera jsem do 50 pírek apostíroval, přidělá jich 10, budu je potom dle smlouvy dopláceti.

4. Strany těch kočích, štalknechtů a těch záškodních pomahačů, to bude vše, zdá mi se, dosti z toho šyptuchu, ať jest to takových šatů větších, menších, a co k tomu náleží do 20 hotových a tak dosti šatů bude na ty všecky, které sebou vezmu a při příjezdu je rozdám těm, kteří vybraní lidé se hoditi budou. Protož zdržujte ty všecky, které jste extraordinari zapsali i ještě nejdéle se jich víc, coby se nám hoditi mohlo, abychom sobě mohli a měli z čeho vybrati; jenom ať ty šaty malé nedělají, aby se lidem mohly hoditi; snážeji jich jest ujíti nežli přisaditi.

5. Strany drabantů dohlídněte k tomu zlatníku, aby dobře ty stříbrné jako čapraky udělány byly a poněvadž byly široké, měli jsme za to, že jich dosti po 4 pářích na osobu bude, ale já jsem na to pomyslíl, zdá mi se, že sotva 5 párů jich dosti bude, kažte na každého po jednom páru přidělati, aby žádný nedostatek se nevyznašel.

6. Strany lokajů také jsem se rozmyslíl, chci jich šest též mítí, vezmu dva odsud, nebo potom tam a netřeba také na ně žádných čapraků, dal jsem zde dělati také tak od stříbra po šesti pářích na jednoho, ale budou drobet málo užší, přinesu je s sebou.

7. Muzikanti, aby se mohli v hromadu šikovati, totižto housle na bas, malé housličky, instrument loutna, harfu, jich okolo šesti rád bych viděl, z těch

šatů též na ně, jak osoby hodné budou, přijde — nežli kamerdienerům dvoum a po nich komu z přednějších náležití bude, z nejlepšího dány budou šaty.

8 Kuchaře neberte žádného víceji, s tím jsem spokojen, kterého jste vzali, mám jich zde již s počet. Hlavních kuchařů budou jich čtyry a potom druhých též asi čtyry, nepochybně že ještě záškodních přibude. Věci do kuchyně potřebné všecky zde spraviti dám, cíny pro čeleď, a co náleží, jen vy tam nic neobmeškejte.

9. Strany edelknabů dosti by jich dostal, bylo by třeba dvanácte, ale vybral jsem jich sobě 6, protož začal jsem dvoum zde šaty dáti dělati i nemohlo se mi trefiti, aby čtyry dodělaný též býti mohly, ani se zde nic jednostejného, co by bylo dosti nemůže dostatí. Protož Vám poroučím, abyste ihned dali na čtvero pacholat šaty udělati, totižto: manteky z aksamitu červeného dobrého s dlouhými rukávy, tolaman z karmazínu fialového a podšívku pod aksamit, též karmazín červený, tak jak Vám mustr toho odesílám, tak aby se všechny pěkně srovnaly, již to co nejpodobněji býti může sformujte, čapraky se potom strefí, když přijedu, snadno se přišijí. Míry Vám odesílám ode třech edelknabů, čtvrtý jest u Vás ve Vídni a jest edelknabem nyní pana presidenta z Kolovrat, protož optáte se v domě, které jest pachole z domu pana presidenta chtělo za edelknaba s panem poslem, to jest se mnou jeti, doptáte se snadno a pohlídněte naň toliko a neřekněte nic a vedle podobenství zrostu dáte na něj ty čtvrté šaty udělati, aby to pachole nic o tom nevěděl ani pan president, nebo se jest pan president zaň přimlouval, abych já jej vzal, říkají mu Kek; ale já jsem se byl nechtěl rosolvírovati a odpověděl jsem jemu, ale poněvadž tak můj velký patron jest, tehdy tu stratagemu já učiním. a též, ať jest vše, co náleží. k tomu spraveno Ta podšívka, co nejpodobnější býti může, ať jest obrána; aksamit i karmazín.

10. Strany pak peněz, co k takovým věcem zapotřebí, Vám odsílám list otevřený k hospodáři, aby Vám vydal, cokoli zapotřebí jest, pakli vše od kterého-

koliv kupce vezmete, přijmete k sobě hospodáře, ať slíbí za všecko do příjezdu mého, učinite, jak se vám nejlépeji zdá.

A lacino stržujte, prohlédněte všudy a dejte ty edelknabské šaty dělati, aby jich v domích dělali a žádnému neukazovali, ani Vy nepravte, že já 6 edelknabů a 6 lokajů míti budu.

11. Pro osobu mou vyhledejte co nejlepší a nejvyšší barvy fialové granát sukno kremesin pro dišl, říká se tomu kepenik, výložky pod něj mám i tolikéž dva pěkné čapraky.

12. Posílám Vám erb svůj na spěch vymalovaný, barvy jen ať dají na těch trubačských praporcích a herbaukera dobře vymalovati, jsou barvy vyznamenány.

Též Vám posílám mé symbolum na praporec, na jedné straně, kde je orel, aby stála slova: »Prospero motu«, na druhé straně »Immergar aut emergar«.

13. Jestliby pan hofmaršálek nepřijel z lázně, tehdy byste tam dojeti museli strany toho kvartíru u »Červeného raka«, v dolejších pokojích chci ložirovati.

14. Pište mi o všem i co slyšíte, a kdy všecko na konec hotovo bude, já Vám každou poštu psáti neobmeškám, jen aby spěšně všecko spraveno bylo, a kdybych já přes to ještě víc šatů dělati chtíti dal, abych čas měl a státi se mohlo. Též co o mně říkají.

15. Strany pana Hofkircha jest takto: on mi chtěl nechati klisen 3 cuky nevidomky, ale já jsem chtěl, aby mi se u Auseku dal ukázati, nepíše mi nic, jak chce učiniti, aby jen rezervíroval, ať mi napíše ihned.

16. Abyste viděli, že na vás laskav jsem proti všem, an jich několik bylo, kteří chtěli býti štolmistry, Vás chci, jak dojedu, za štolmistra učiniti.

P. S. Jednoho trubače tam máte zapsaného, s tím jsem já o službu smluvil a jiné zdržujte Vy skrze něho, že je vezmu, že Vy se konečně domníváte a já také tak myslím budou spolu známi, nežli o toho herpaukera neb o jiného se starejte.

Pán Bůh s námi. Dat. v Praze 1. Juni 1644.

Wann das Quartier m'r von Marschall gegeben vird, so sagt's dem Wirten nicht, er würde traurig.«

Dne 10. června byl Heřman hrabě Černín od císaře v audienci přijat a vymohl si, že jeho statky v Čechách ležící za nepřítomnosti jeho od všeho ubytování vojska, vyjma nutné případy, budou osvobozeny. Avšak i v těchto případech měl rozhodovati toliko sám císař.

Avšak již 13. června stěžoval si Heřman u císaře, že zatím, co přípravami k vyslanecké cestě do Cařihradu zaneprázdněn byl, na panství Petršpurské dva regimenty (jeden pěší a jeden jízdní) položeny byly, které tam zle hospodaří, že podobně nikdy ještě se nedálo, také na panství Schmiedeberském že celý regiment vložen a nejvyšší vachtmistr Dohalský nakládá s tamějším vojtem krutě a žádá od něho porce napřed vyplaceny míti.

Mezi přípravami na cestu obdržel Heřman diplom ze dne 23. června 1644, jímž se mu uděluje říšské hrabství a titul »Vysoce Urozený« (Hoch- und Wohlgeboren).¹⁾

Již dne 9. prosince 1624 udělil jemu císař právo, aby směl s jméním svým dle vlastní vůle poříditi, zvláště při zdělávání poslední vůle (jus testandi et alienandi).²⁾ Před odjezdem Heřmanovým pak do Cařihradu ujistil jej panovník velkou milostí svou tím, že jemu diplomem, daným ve Vídni dne 25. června 1644, udělil právo, aby si toho příbuzného, jež sám za hodna uzná, zvolil za nástupce na svých svěrenských statcích, zemře-li bez mužských potomků, a na něho titul i znak svůj hraběcí přenéstí směl.³⁾

Pokud se nákladu na toto poselství dotýká, povoleno bylo Heřmanu hraběti Černínovi 30.000 zl., tak že mu ihned 10.000 zl. vyplaceno, zbývajících pak 20.000 zl. jemu ve dvou letech z důchodů solních a

¹⁾ Diplom na šesti listech pergamenových česky psaný v černých kožených deskách jest svázan; císařská bulla utržena.

²⁾ Diplom na pergamenu česky psaný poškozen a císařská bulla utržena.

³⁾ Diplom na pergamenu česky psaný protažen silnou zlatou šnůrou, na níž císařská pečeť přivěšena.

vinného a pivního tácu od Antonína Binago a Benedikta Caccia vyplaceny býti mají. ¹⁾

Heřman hrabě Černín nastoupil druhou tuto cestu do Cařihradu u věku sedmdesáti let. Když mu Rudolf hrabě Colloredo zprávu dal, že má podruhé býti vyslancem k Portě Otomanské, připsal na ten dopis: »Nezdá se mi, jsem k tomu příliš starý.« Než šťastně i tuto druhou cestu vykonal a po ní ještě šest let živ byl.

Toto vyslanectví bylo veliké důležitosti: třicetiletá válka ještě zuřila, Rákoczy, kníže Sedmihradské, se švédským generálem Torstensohnem proti císaři bojoval; při tom v Cařihradě v Mussa bašovi, mocném bývalém vezíru Budínském, dobrého měl přítele, jehož pomocí o válečnou podporu vši silou se snažil; nad to ještě Benátčané veliké množství peněz 400.000 cekynů úplatku vynaložiti chtěli, aby válku tureckou, která po moři proti nim započala, ve válku na souši proti císaři obrátili.

Český hrabě právě v dobrou chvíli k Budínu přirazil, na cestě do Cařihradu již vojska turecká k Budínu na pomoc Rákoczymu spěchající potkával, a v tureckém hlavním městě svým obezřelým a pevným vystupováním všechny obmysly Rákoczya i Benátčanů podvrátiv, udržení pokoje od Turkův téměř bez veškeré oběti zjednal.

O této druhé vyslanecké cestě Heřmana hr. Černína z Chudenic zachoval se důkladný denník, od něho samého česky sepsaný v konceptu (makuláři) a čistopise. Makulář, na samé cestě den po dni psaný, obsahoval prvotně 44 sešitých listů foliových; 7 listů (33—39) vzadu bylo vyříznuto. Na prvních třech listech sepsán jest pod nadpisem »Namen aller« služebný lid, jež hrabě Černín, jeda do Cařihradu, při sobě měl. Čtvrtý list byl prázdný. Pátý počínal: »1644 — 25. Juni habe ich dem Vezier nach Offen geschrieben etc.«

¹⁾ Nejvyšší dva výběrčí či komisaři nad obchodem solním, tácem z pív a vín. Benedikt Caccia, bývalý úředník nad obchodem solním v Cáhlavě (Freistadt v H. Rakousích), nastoupil za nejvyššího výběrčího v království Českém roku 1641 po smrti Františka Chiesy.

Ostatní zápisky až na skrovné výjimky byly české a šly po denním pořádku do 26. Augustu, kterého dne Černín roznemohl se na hlavničku, a zapisovati přestal, »ale pachole poznamenávalo«. Teprve od 19. Januárii r. 1645 počínaly se zápisky hraběte rukou vlastní. Poslední úplné poznamenání v makuláři šlo ke dnu 11. Augusti 1645, pak položen 12. Augusti a linea, ale ničeho nepřipsáno. Listy 40—41 zavíraly v sobě seznam osob, pro které Černín v Cařihradu věci měl nakupovati (německy). Listy 42—44 jsou prázdné. Že v makuláři tomto skutečně na cestě od hraběte samého den po dni sběhlé události obyčejně na večer zapisovány byly, viděti již z rozličného inkoustu a písma; také nejeden zápis zněním svým nese na sobě patrné stopy čerstvé paměti.

Čistopis jest v malém kvartu ve vazbě pergamenové. Popsáno jest 158; do 8. Febr. 1645 incl., ačkoli cesta vyslanecká teprve dne 30. května 1645 dokonána, druhá polovice listů jest prázdná. Čistopis tento jest zpracováním původního denníku či makuláře, jehož dáta jsou v něm dílem šíře, dílem stručněji podána. Zdá se, že hrabě práci tu k tisku připravoval za příkladem Harantovým, jehož putování do Svaté země s velikou oblibou čítáno bývalo. S úmyslu toho pro příčiny nyní nepovědomé sešlo. Na několika místech viděti, že začal hrabě psáti německy, ale hned rozpo-
menuv se, německé slovo do závorky zavřel.

Česká vydání denníku Heřmana hr. Černína jsou dvě: Prvé v časopise Lumíru r. 1856 číslo 9 a následující, ale z opisu tak chatrného, že se hemží hrubými chybami, které často pravý smysl docela ruší a celý ráz sepsání hraběte stírají; druhé v Bibliotheca Slovanské, vydávané Františkem Miklosičem r. 1858 II. 237—70 od Josefa Jirečka, bohužel však neúplné. Německé překlady máme dva, jeden z nich v Oest. Revue V. 19—42 s názvem »Memoiren des Grafen Hermann Černín aus den Jahren 1644—5« od Josefa Jirečka (1863), druhý doslovný s četnými důležitými instrukcemi a listinami poselství se dotýkajícími, má název: »Zweite Gesandtschaftsreise des Grafen Hermann Czernin von Chudenic nach Constantinopel im

Jahre 1644. (Jindř. Hradec, nákl. A. Landfrassa Syna; bez roku a jména vydavatelova; vydán r. 1879 od Františka Tischera, archiváře hr. Černínů z Chudenic.)

Poněvadž čistopis Černínův, k němuž poslední ruka ovšem nepřiložena, sem tam slova vynechává, hleděno je z makuláře doplniti. Některé důležitější události, pokud v čistopise pominuty byly, dodány jsou z makuláře.

Stručný itinerář tuto předem uvádíme.

Dne 26. června měl Heřman Černín audienci na rozchodnou u císaře i císařovny. Hrabě vzbudil nádeherou svého průvodu a družinou, která čítala 141 členů v červeném sametu dle zvyku tureckého oděných, mezi nimiž četný počet šlechty, nemalý obdiv nejen u dvora, nýbrž i u všeho obyvatelstva sídelního města.

Vyslanec sám měl sobolí kabátec v ceně 4000 říšských tolarů. Průvod ubíral se od ložumentu vyslančova na starém masném trhu do císařského hradu za zvuků hudby i nesený v něm dary císařské, sultánovi určené.

Vykonav 27. června návštěvy na rozloučenou u tajných radů i jiných vysokých hodnostářů, dokončil následujícího dne polední přípravy k cestě, načež 29. června vydal se s družinou na cestu do Budína po lodích. Provázen byl na této cestě od některých přátel a své choti. Téhož dne odjel až k blízkému císařskému letohrádku (zvanému Grünlusthaus), odkudž následujícího jitra v cestě bylo pokračováno.

V poledne 30. června přibyl Heřman se svou chotí a družinou do Prešpurku a přijal tu návštěvy mnohých vznešených osob. I arcibiskup Ostrihomský učinil mu dne 1. července návštěvu. Dne 2. července dal přiraziti o poledni k jednomu luhu. Tu poobědvali, načež rozžehnal se Heřman s chotí svou, Alexandrem hr. Haugvicem, paní Marijeme, ¹⁾ a propustil je do Prešpurku.

Dne 3. července přibyl do Komárna. Tu bylo mu čekati na průvodní listy požádané od bašy Budínského

¹⁾ Manželka císařského plukovníka Bernarda Marijeme.

po 11 dní; když pak konečně ho došly, vydal se dne 14. července na další plavbu po Dunaji i se svou družinou. Téhož dne ocitlo se vyslanectvo již na turecké půdě. Nedaleko Ostřihoma byl přivítán od ostřihomského Olay beje a od vyslance vezíra budínského, Achmeta agy, s družinou sestávající z 28 lodic. Téhož dne ještě přistáli u Ostřihoma a ubytovali se v barácích již připravených. Halil bej z ostřihomské pevnosti navštívil Heřmana, načež druhého dne mu vyslanec návštěvu oplatil a s velikou slávou byl přijat.

Dne 16. července dostal se Černín s družinou do Budína. Přivítán byl velkolepě. Na obou březích Dunaje stálo pěší vojsko a jízda turecká, střilejce mu salvu na počest. V to hřměla děla z Pešti a Budína, a mísily se fanfáry jízdy a troubení pěšího vojska. Lodi přistály v Budíně, kde pro hraběte zřízen byl nádherný stan a pro družinu jeho baráky. Dva vznešení turečtí důstojníci očekávali hraběte na břehu a pozdravili ho jménem vezírovým. Když v následujících dnech rozličné smlouvy uzavřeny a vyslanec večer 18. července osvětlením tureckého tábora a salvami jemu na počest střílenými vyznamenáván, následovalo 19. července slavnostní přijetí vyslance od vezíra v zámku budínském. Příchod hraběte byl nádherný a přijetí se strany vezírovy velmi laskavé. Vyjednávání však bylo až na druhý den odloženo. Při audienci byly vezírovi odevzdány dary ode dvora pro něho ustanovené, on pak dal rozdělit mezi družinu hraběcí 36 kaftanů a několik postavů dobrého sukna. Následujícího dne začalo vyjednávání, které vztahovalo se především na zjednání míru v Uhrách. Vezír Osman paša choval se k hraběti velmi přívětivě, takže Heřman byl s výsledkem svého jednání spokojen. Dne 26. července měl Černín třetí audienci u vezíra na rozloučenou, v níž přijal od něho ujištění, že se přičiní, by mír mezi císařem a sultánem byl zachován. — Umluveno spolu, aby Rákoczyovi nedala se žádná pomoc od Turků při jeho podnicích, a aby se všem srážkám vyhnuly, zavázaly se obě strany, že porušení hranic co nejpřísněji má se trestati. Při od-

chodu žádal vezír hraběte, aby podržel si na památku stan, jehož za obydlí užíval.

Ještě před svým odjezdem z Budína dne 25. července sepsal Heřman hrabě Černín na loď svou závěť, v níž svého strýce Děpolda Protivu Černína z Chudenic ustanovil za universálního dědice a nástupce na svých statečích. ¹⁾

Štastným počátkem poselství velice potěšen, vydal se hrabě dne 29. července na další cestu po Dunaji, dorazil pak 5. srpna do Petrovaradína a 7. srpna do Bělehradu.

Dne 4. srpna na blízku Iloku přihodila se mu nehoda, jež snadno mohla míti nešťastné následky. Loď hraběte vrazila totiž velice prudce na velké kmeny, i byla obava, že té chvíle se ztroskotá; také od jiných několika lodí veliké kusy se urazily. Přes to vyvázlo poselstvo až na malé škody a strach úplně z hrozícího nebezpečí.

Mezi 10. a 11. hodinou dopoledne dne 7. srpna slavil Heřman vjezd do Bělehradu a byl od kaimakana a jiných vysokých osob slavnostně přijat. Několik tisíc mužů tureckých stálo na blízku města. Jakmile hrabě se blížil, zdravili ho tito střelnými ranami. V Bělehradě vystoupili z lodí a hrabě dal na jedné louce svůj stan pro sebe a baráky pro družinu postavit.

Ježto nyní mělo se v cestě po pevnině pokračovati, objednal hrabě 110 čtyř- a trojspřežních vozů, což vyžadovalo několikadenního pobytu. Když konečně dne 12. srpna všechny vozy v táboře se nalézaly, byla zavazadla z lodí na ně přenesena a 14. srpnem počala další cesta po souši.

Z opuštěných lodí daroval hrabě svou loď vezíru budínskému, jinou velkou veliteli lodnímu a ostatní menší rozdělil mezi lodní mužstvo.

¹⁾ Závěť tuto podepsali jako svědkové: Kryštof z Zinzendorfu a Pettendorfu, dědičný lovcí v H. Rakousích, Konrád Sak ze Saku, JMC. rytmist, Mikuláš st. Bechyně z Lažan na Velké Černoci a Povlčině, JMC. rada, a Claudius Walther z Metekhofen (Metehoven), pán na Oplyvě, Nizozemčan, známý polního maršálka Hatzfelda, jehož manželka Filipa hr. Mannsfelda Heřmanu Černínovi pro průvod na jeho cestě do Cařihradu doporučila.

Dne 15. srpna pozdě večer dorazil hrabě do Hassan-baši-palanky, kde zůstal přes noc. Druhého dne za časného jitra, právě když činily se přípravy k další cestě, byl mu oznámen rozkaz sultána Ibrahima, by zdržel se pokračování v cestě až do nového sultánova rozkazu. Sultán totiž odcestoval na krátko do Adrianopole a chtěl nejspíše císařského vyslance s větším leskem v Cařihradě přijati. Avšak Heřman nemusil dlouho čekat, neboť již 22. srpna byla mu povolena další cesta, již hned druhého dne podnikl.

Dne 24. srpna dorazil až do Jagodny a 25. srpna přešel řeku Moravu, kde přihodila se mu opětně nehoda. Heřman Černín udělil svým lidem zvláštní instrukce a rozkázal jim, by pozor měli na zavazadla, aby žádné zkázy nevzala. Přes to dostaly se dva vozy nedbalostí hofmistrovou do velkého nebezpečí, i bylo lze jen s velkou námahou je zachrániti. Jeden z těchto vozů obsahoval císařské dary, druhý pak část zavazadel hraběcích a listiny. Papír utrpěl smočením tou měrou, že musil denně z vozů vyndaván a sušen býti.

Obtíže s cestou spojené, velká parna a rozčilení nad nedbalostí služebníků, jež v zápětí mohla míti nemilé následky, způsobily u Černína jakousi churavost, jež čím déle, tím horší tvářnosti nabývala. Již dne 27. srpna v Niši Heřman povážlivě onemocněl, a když přes to v cestě neustal, zhoršila se nemoc jeho tou měrou, že při svém příchodu do Sofie dne 31. srpna již v nebezpečí života vězel. Po jednodenním pobytu dostal se hrabě na polo bez vědomí dne 8. září do Adrianopole. Sultán byl právě město toto opustil a tamže Kapiči bašu se čtyřmi zimoglaný zanechal, by vyslance s jeho družinou očekával a cestu jeho urychlil. Když tedy turečtí úředníci usilovali, bojíce se o hrdlo, by v cestě bylo pokračováno, stalo se jim po odpočinku jednoho dne po vůli. Hrubé mdlého přivezli Černína do města Silivrie (Selymbria), kamž rada nad appellacemi a císařský resident z Cařihradu Alexandr Greifenglau přijel mu vstříc.

Dne 15. září blížilo se vyslanectvo k Cařihradu. Mezi jízdou objevil se posel, oznamuje, že si sultán

vjezdu Heřmana Černína s družinou přeje viděti. Stalo se mu po vůli. Hraběte vyňali z vozu a již takřka polomrtvého oblékli do zlatohlavové sukně a na vůz opět posadili. Resident Greifenglau musil jej podporovati, ježto nadměru byl znaven. Když i družina hraběcí všecky přípravy učinila, jeli s velikou rychlostí až na blízko Cařihradu, kde ve vesnici, zvané Tabant-baša, sultán dlel a slavnému příjezdu vyslanectva se díval.

Když hrabě Černín přibyl do Cařihradu, byl tak povážlivě churav, že vznikl ve družině jeho strach, by neumřel. Avšak pomoci lékařské a bedlivému ošetřování podařilo se, že opět se pozdravil, a 4. září byl již tak zdrav, že mohl lože opustiti a po pokoji se procházeti.

Přišel k úplnému vědomí, znepokojoval se hrabě představou, aby nemocí jeho služba císaři prodloužením audience škody nepřinesla, a by blaho obecné tím netrpělo. Ačkoliv byl nemálo sláb, žádal Heřman při velkovezíru Ahmetovi o audienci, jež odbývala se v devět hodin dne 6. září s nemalou velikolepostí se strany vezírovy. Heřman pozdravil ho od císaře, dodal mu císařský list pověřovací (creditiv), načež vezír slíbil jemu, že audienci u sultána opoví, a přál mu, by k dokonalému zdraví přišel.

V následujících dnech počal se hrabě značně pozdravovati a věnoval prázdný čas korespondenci a svým zájmům. Z Bělehradu a později z Hassan-bašipalanky dal hrabě zprávu císaři o své cestě a svém pořízení v Budíně. Jiné psaní odeslal ministru hraběti Trautmannsdorfovi, v němž podotýká, že jeho názory s danými mu instrukcemi se neshodují, neboť tyto instrukce zdají se mu příliš ostýchavé a bázlivé, kdežto stav poměrů tureckých oprávněje spíše k uvarování se bázně a malomyslnosti. Od nejvyššího zemského hofmistra v Čechách, J. ndřicha Liebštejnského z Kolo-vrat, obdržel hrabě dne 26 srpna psaní, jež dokazuje, jaké vážné mínění o něm přátelé jeho měli, ježto jej vyzývá, by u sultána zasazoval se o získání velkoknížectví Sedmihradského. Píšeť jemu: »Dostal jsem dvoje psaní od V. Milosti velice mně milé, spolu

i s relací, kterou ráčíte činiti J. M. C. strany V. Mti příjezdu až do Budína, nad čím se velice těším; Pán Bůh rač pomáhati dále a poněvač mám naději, že ráčíte svou ambasadu dobře v Turcích vyříditi, k tomu bych radil po vyřízení J. M. C. věcích, aby jste sobě to objednatí ráčili při císaři Tureckém, aby k tomu svolil, aby jste ráčili býti na místě toho šíbala Rakocí knížetem Sedmihradským, já vím, že pán váš k tomu dovolí, když ráčíte jenom chtíti při J. M. toho vyhledávati pánem našem, po dobrým vyřízení pokoje s císařem tureckým. — Choť Heřmanova v jednom psaní lituje hraběte pro nešťastnou náhodu, jež se mu s lodí přihodila, a pokládá zachránění jeho za zvláštní milost Boha, jehož nikdy nemáme opouštěti, ježto ani okamžik není člověk bezpečen života mžik. Spolu sděluje s manželem svým o velké úmrtnosti v Čechách a doporučuje mu, by každého rána kousek kafru do úst vzal, který jest vydatným prostředkem proti nemocem nakažlivým. Co starostí a hoře zakusila choť Heřmanova Sylvie, obdrževši zprávu, že manžel její na cestě do Cařihradu těžce se roznemohl, a vroucími slovy ho v dopisech svých žádala, aby o průběhu nemoci své důkladnou jí podal zprávu. Teprve pak se upokojila, když byla zpravena, že manžel její se na zdraví lépe má a dobře vesel jest. Touha její spojená s obavou o vzdáleného jejího manžela stále rostla. Dne 24. listopadu 1644 píše mu z Petršpurka mezi jiným: »Taky mohu říci, že pro radost, že jsem Vašnostinu ruku uhlídala, nevím, co píši, to tu je již 10. list a aniž na jeden odpovědi nemám. Bože, ochraňuj Vašnosti dáleji, abysme se šťastně shledati mohli. Do mé smrti bez Vašnosti nepojedu a nic Vašnosti od sebe nepu-tím. Co je mi po všem na světě, když jsem svého Heřmánka zbavena! Čím dáleji, tím víceji znám, co na Vašnosti mám a proklínám tu hodinu, že jsem kdy Vašnosti zarmoutila. Dá-li se nám Pán Bůh shledati, jistě že radši bych umřela než Vašnosti nejmenším rozhněvala. Mé srdce, račte mi psáti, že na perly neračte zapomenouti, račte jen sám přijeti, račte mi býti nade všechny perly a klinoty.«

Byly to doby strastiplné, časy běhů válečných,

kdy dostával Heřman hr. Černín do Cařihradu zprávy od Sylvie o hospodářství i zarmoucení soldátském, o přátelském i nepřátelském do Čech vtrhnutí a kterak statky jeho ohněm i kontribucemi trpí.

Rovněž od císaře došlo několik dopisů Heřmanovi a od jiných osob. Tyto vztahovaly se ponejvíce k osvobození osob, které úpěly v tureckém zajetí. Jiného obsahu byl však list od P. Jana Křtitele de Lago, vikáře a patriarchy Minoritů v Orientě, jenž prosil Heřmana Černína, by vymohl u Porty povolení k novému zbudování spáleného kostela řádového v Orientě.

Z Vídně odeslán byl vyslanci Černínovi dopis datovaný dne 8. září, v němž byl dožádán, aby u Porty k tomu působil, by do Vídně bylo posláno poselství turecké navzájem nynějšího poselství císařského do Cařihradu vyslaného, a by Rákoczy od války byl zdržen. Jiné psaní ze dne 22. září obsahovalo instrukce, za jakých podmínek by mír s Rakoczým mohl býti uzavřen. V třetím dopise přikázáno bylo hraběti, by zasadil se o vysvobození Ferdinanda hraběte z Rozdražova, švakra Viléma Albrechta z Kolovrat, nalézajícího se v tureckém zajetí, jenž na zpáteční cestě ze Španěl do Italie od mauretanských loupežníků námořních byl chycen a do Alžíru v Africe zavlčen.¹⁾

Čtyři dny po rozmluvě s velkovezírem dal se sultán zpravit o zdraví hraběte a slavnostní audienci ustanovil na 18. říjen. Hrabě žádal tudíž velkovezíra, zda by audience u sultána mohla býti odložena. Avšak dostalo se mu odpovědi, by on s družinou nic neváhajíce na kůň vsedli a do paláce sultánova jeli, kamž však vesměs promoklí se dostali. Na to odebrali se do divanu, kde byl přítomen velkovezír a někteří turečtí hodnostáři. Tu nastaly různé pozdravy a rozpředly se zdvořilé řeči. Sultán Ibrahim dlel ve vedlejší komnatě a přihlížel žaluzií na to, co se dalo. Když se dostalo hraběti jakéhosi občerstvení a rozdány byly kaftany, byl s osmi členy své družiny předpuštěn k sultánovi. Dva kapiči bašové jej uchopili, k zemi ho

¹⁾ Tischer, Zweite Gesandtschaftsreise str. 128. Příloha č. 21.

mocí tlačili a pak po zpátku ke zdi vedli. Podobně činili též oněm osmi osobám z družiny jeho. Potom hrabě promluvil k sultánovi o účelu přítomného vyslanectva. ¹⁾

Sultán začal proti Heřmanovi mluvit, velice bouřlivě se vzpouzel a pravil, proč tak dlouho z Vídně nebylo posláno poselství do Cařihradu, ježto on již přes šest let jest sultánem. Černín nechal jej broukati a nedal mu na to žádné odpovědi, teprve když se tázal, má-li plnou moc, o všem se usnášeti, odpověděl mu krátce, že takovou moc od J. Mti císařské udělení má.

Klidné a pevné počínání hraběte učinilo na sultána tak příznivý dojem, že jej laskavě propustil a schvaloval sám před velkovezírem, že se s ním nehádal a krátkou odpověď dal.

Oba kapiči bašové po audienci hned se ho opět ujali a s ním skoro jako kati zacházeli, mdlej souce se mnou trhali, až mně prsten můj velkej s rukou strhli. Prsten tento však byl později hraběti do jeho bytu vrácen.

Do nelidského nakládání kapiči bašů s jeho osobou stěžoval si hrabě u velkovezíra Ahmeda, jenž omlouval se neznalostí oněch dvou nových kapiči bašů, kteří nedávno ke dvoru sultánovu se dostali, a vzkázal mu, že sultán s ním dobře byl spokojen, že odpověď jeho sobě vysoce obliboval a osobu jeho schvaloval.

Dary sultánu před audiencí odevzdané velmi se mu líbily. Sestávaly z těchto předmětů:

1. Výborná, ze stříbra uměle zhotovená, přenosná studna, jejížto vodotrysk turecký znak vytvářel, s muže vysoká a dva sáhy široká, s podstavcem z ebenového dřeva a pouzdrem.

2. Kulatý stříbrný stůl, pozlacený, hojně květinami a čakaněnou prací ozdobený, s podstavcem ze dřeva ebenového a tak zhotovený, že deska stolní výše nebo níže postavena býti mohla, pro šest osob. K tomu pěkné pouzdro, uvnitř karmazínovým sametem potažené.

¹⁾ Řeč jeho položena v příloze.

3 Dvě veliká, stříbrná a bohatě vyzlacená turecká umyvadla s příslušnými konvicemi, s pouzdry, potaženými uvnitř sametem.

4. Šest velikých stříbrných a vesměs pozlacených mis bez pokliček.

5. Šest těchže mis s pokličkami, aby pokrmy nevystydly.

6. Dvanáct velikých, hlubokých a dobře vyzlacených tureckých pohárů na šerbet.

7. Dvě velké stříbrné, vyzlacené truhly, každá s dvojnásobnými potřebami cestovními.

8. Malá stříbrná, vyzlacená cestovní truhla s jednoduchými potřebami cestovními.

9. Dvě ledničky, každá s třemi zcela pozlacenými stříbrnými lahvemi, každá na $\frac{3}{8}$ mázu.

10. Dvě pouzdra, v každém stříbrná a zcela pozlacená láhev na 4 osminky.

11. Dvanácte stříbrných a zcela pozlacených umyvadel s konvicemi.

12. Osmnáct zcela pozlacených pohárů.

13. Šest stříbrných, ozdobných, zlacených a prolamovaných košů.

14. Šest ozdobných a ozdobně pozlacených pánví.

15. Šest stříbrných tureckých ohřivadel.

16. Šest umělých hodin mimo šperky a jiné předměty, kteréžto dary ceněny na 80.000 zl.

Sultán však neměl na těchto darech dosti, nýbrž žádal ještě nových. Když mu však hrabě žádných více poskytnouti nemohl, žádal, by mu dary všech vezírů poslány byly. Hrabě učinil sultánovi po vůli, jenž, vzav si, co se mu líbilo, poslal ostatní vezírům.

Následující den věnoval hrabě rozličným návštěvám tureckých hodnostářů i cizích vyslanců. Svůj vlastní účel však nikterak s očí nespouštěl, nýbrž vyjednával stále s velkovezírem. Zdálo-li se z počátku, že vyjednávání s Portou hladce se odbudou, přesvědčil se hrabě v brzku o opaku.

Husejn vezír paša poslal k Heřmanu Černínovi dne 5. října, že s ním z poručení sultánova pilně promluví má. V této rozmluvě žádal jménem sultánovým, aby, jsa velikým poslem, svolil, by území Kašovské

(Košice) sultánu bylo odstoupeno, nestane-li se tak, hrozil válkou. Hrabě Černín však zachoval si pevnou rozvahu, nezarazil se ani slovy pašovými, že naposledy jej s listem a bez vyřízení s hanbou odpraví, nýbrž ukázal k dřívějším smlouvám a dokázal, že žádost sultánova není oprávněna. Když paša viděl, že vyhrůžkami s Heřmanem nic nesvede, dával zase ta nejlepší slova a pravil, aby se Heřman nedomníval, aby tento diskurs a promlouvání k nepokoji mluven byl, toliko k přátelskému porovnání.*

Rozešli se oba tím způsobem, že se usnesli spornou tu záležitost vznésti na komisi. Avšak zdá se, že sultánovi přece jen odstoupení Kašovského území velmi na srdci leželo, k čemuž bezpochyby úskoky Rákoczyovy přispívaly nikoli nepatrnou měrou. I byly v brzku opět pokusy činěny, aby císařský vyslanec byl pohnut k povolnosti. Když však tento pohnouti se nedal, nevrátila se Porta více k této sporné záležitosti.

Postavení císařského vyslance bylo velice kritické. Cizí vlivy přičinily se o to, že se vyjednávání s Portou prodloužilo. Spojení s Vídní nebylo bezpečno, dopisy vyslancovy byly zabavovány a prohlíženy a všemožné překážky jeho kurýrům v cestu byly kladeny. Zprávy jeho přicházely pozdě nebo nepřicházely zcela na určené místo. Na císařském dvoře panovala nemalá rozmrzelost nad tím, že vyjednávání s Portou rychleji nepokračovalo, kdežto ve Vídni toužebně si přáli brzkého skončení a šťastného výsledku. Nešťastnému tažení císařských do severního Německa padla celá armáda za oběť. Aníž jakou bitvu podniknuv, nedobyl Gallas r. 1643 pro svou nezpůsobilost žádných úspěchů a dal se s nepatrným zbytkem svého vojska od Torstensohna v Magdeburce oblehnouti. A z tohoto města zachránila se s obtíží malá část ke konci r. 1644. Bylo potřebí v Čechách co nejnaléhavěji vojska, které v Uhrách proti Rákoczyovi válčilo, neboť Torstensohn již vpádem do Čech hrozil. Kdyby se nebylo podařilo Portu od války proti císaři zdržeti a Rákoczya k míru přiměti, nebyly by země rakouské unikly velikému nebezpečí. V tomto velmi obtížném postavení neklesl císařský vyslanec Heřman Černín na mysli; jeho pevné

a důstojné počínání zabezpečilo mu nejvyšší vážnost všech osob, s nimiž mu bylo jednati, svou chytrostí a svým taktem politickým dovedl vymknouti se z největších obtíží. A právě těmito svými vlastnostmi odvrátil od zemí rakouských nezměrné nebezpečí.

Hraběti podařilo se velkovezíra upozorniti na pletichy Rákoczyovy, načež poměr jeho k Portě se zlepšil, jež sama upustila od nároků k území Kašovskému. Vyjednávání mezi Heřmanem a Portou od té doby pokračovalo s mnohem příznivějšími výsledky. Porta byla mravně nakloněna, žádosti císařského vyslance pokud možno uspokojiti, a již v měsíci prosinci byla bezmála pozitivní jistota, že Porta nehodlá se dále do záležitostí uherských plésti. Příznivě ovšem působila okolnost, že sultán veliký počet svého vojska potřeboval k jiným podnikům, zvláště k opanování ostrova Malty. — Rákoczyovi způsobilo císařské vojsko některé škody, a tak byl na nějaký čas neškodným učiněn, ačkoliv s ním ještě mír nebyl uzavřen. Následkem příznivých zpráv z Cařihradu odvolána větší část vojska císařského z Uher do Čech, kde kromě toho nová armáda byla postavena. Heřman na starosti měl mnohé objednávky hedvábí a jiných drahocenných věcí v Cařihradě. Dne 21. listopadu 1644 psal Vilémovi hr. Slavatovi: »Můj milostivý pane a patrone! Račte mi tu milost prokázati a J. Veličenstvu císařovně oznámiti, že oněch objednaných šest koberců v celém Cařihradě nebylo lze dostati ani se zlatem a hedvábím; poslal jsem též své lidi do Brussy, jestli by se vynalézti daly, avšak marně, a to z té příčiny, že Babylonie před šesti lety dobytá a všecken lid vznešený i drobný, všichni řemeslníci pobiti, i v tomto městě všechněm špatně se vede, nic sem se nepřinese. Hedvábím budu moci J. Veličenstvu sloužiti, přeje-li si Její Veličenstvo něco jiného místo koberců, jsem ochoten to opatřiti. Sylvička má v jednom psaní mi oznámila, že Její Veličenstvo císařovna Eleonora též něco hedvábí si přeje, avšak nikoli, jak mnoho aneb jaké barvy, račte se na to Jejího Veličenstva zeptati. Její Jasnosti mám dobré hřebce přivésti, avšak až do tohoto času jest zapovězeno, nám jakého koně pro-

dati, také jsem ale nic cenného zde nespatriil, staré koně za 5—600 říšských tolarů. Prosím Vaší Osvícenost, račte mne co nejlépe omluviti a o všem zase zpraviti.« — Dne 22. února 1645 konal sultán se svými vezíry delší poradu, v níž žádostem císařského vyslance svoleno, by vysláno bylo veliké poselství k císaři, by Rákoczyovi překaženo bylo spojení s ostatními nepřáteli císařovými, by potvrzen byl mír v Szönu obnovený, aby sešla se hraniční komise k zabránění sporů o hranice. Jediné žádosti za vydání klíčů od kostelů Jerusalemského a Betlemského rytířům svatého hrobu nebylo vyhověno. Porta namítala, že prorok klíče ke svatým místům, tudíž i ke hrobu Kristovu, Řekům přislíbil. Ještě téhož dne byl hraběti výsledek této porady sdělen a šestého a sedmého března byla ustanovena audience na rozchodnou u velkovezíra a u sultána; obě tyto audience konány s velikou slávou.

Již dříve byl Heřman Černín od kurýra Jana Dietze a od Rudolfa hr. Colloreda zpraven, že se strany jeho protivníků proti němu u dvora pikle se kují. Posléze dostal Heřman i psaní od samého císaře ze dne 17. ledna 1645, kde jemu za vinu bylo kladeno, že ne učinil návštěv u vyslanců anglického a benátského a že císařské výsosti a reputace ve vážnosti neměl, že jest šetrný a skrblý.

Na toto psaní odpověděl Heřman císaři, že mu o návštěvě u anglického a benátského vyslance dostalo se zpráv nepravých, bezpodstatných, a ospravedlňuje se tím, že vezír chtěl takové návštěvy pouze potajmu připustiti, čímž však on spokojen nebyl, nýbrž žádal veřejných. K výtce, že výsosti císařské a reputace si nevážil, příliš šetrný a poněkud skrblý byl, odpovídá, že velice se diví, kterak císař sebe menší víry pomlouvám zlých lidí mohl přiložiti; neboť on již třem římským císařům věrně sloužil, nikdy ode dvora rakouského neustoupil, zanechal si u něho veliké jméno a teď by v Cařihradě snad jinak si počínal? Že zachoval se tak, jak věrnému služebníku přísluší, reputace císařovy vždy si vážil, což každý člověk, ať jest národnosti jakékoliv, v pravdě potvrditi musí.

Věci laciné kupoval dle jich hodnoty, neučinil žádných zbytečných a nepotřebných výdajů, avšak v potřebných věcech nešetřil, nýbrž od srdce rád dal, co stály. V následujících dnech po audienci u sultána vykonal Heřman návštěvy na rozloučenou a činil přípravy k odcestování.

Dne 25. března vzal si hrabě od velkovezíra potřebné listiny a vydal se dne 29. března na zpáteční cestu v tom blahém pocitu, že císaři a vlasti v nebezpečné době neocenitelné služby prokázal. K němu přidružil se též velkovyslanec turecký, Jusuf baša, se svou družinou. Heřman vzal do Vídně s sebou též Ondřeje Pironia, pocházejícího z předměstí cařihradského Pery, který jej byl v řeči turecké cvičil. Cesta nevynikala zvláštními událostmi a trvala po zemi plně dva měsíce. Dne 31. května slavil Heřman hr. Černín spolu s tureckým vyslancem tak velikolepý vjezd do Vídně, že podobného snad nikdy nebývalo. Choť jeho Sylvie při návratu jeho byla nucena o zdraví své pečovati v lázních teplických a nemohla milovanému choti ani vstříc vyjeti.

* * *

Úplně český denník Heřmanův dosud vydán nebyl; že vydán byl překladem německým, zajisté nečiní zbytečným, uveřejniti jej tak, jakž původně byl napsán, po česku a celý (viz přílohu).

V rodině hraběcí zachovala se zajímavá tradice z doby pobytu Heřmana hr. Černína v Cařihradě. Na dvoře sultána Ibrahima byla obdivována číše, zhotovená z libě vonícího dřeva, již sultán vysoce si vážil. Císařskému vyslanci Černínovi ukázána byla jako zvláštní vzácnost. Tento pak ujistil Turky, že podobných věcí větší počet opatřiti může ze svých statků. Moslemíni nechtěli uvěřiti tvrzení cizího vyslance; jak se však divili se sultánem, když po nějakém čase dovezeny byly bedny, které Heřman vládci moslemínů darem podal a které uměle vyřezávanými nádobami, číšiemi, talíři, konvicemi a podobnými předměty naplněny byly! Nalézaloť se tehdy v českých lesích

mnohem více starých, silných jalovců, než nyní. Heřman dal některé na svých panstvích poraziti a ze dříví jejich dotyčné předměty zhotoviti. Před odcestováním poručil sultán, aby hraběti bedny byly vráceny se vzkazem, by jich dříve neotevřel, až ve své vlasti. Tak se stalo, a když bedny otevřeny, nalezeno v nich mnoho vzácných a drahocenných věcí.

III.

Sotva si Heřman hrabě Černín po svém příchodu do Vídně různé záležitosti rodinné i vyslanecké a návštěvy vykonal, a rozličným vznešeným osobám odevzdal z Cařihradu přivezené objednávky hedvábí, tapet a podobných věcí, bylo mu přijímati návštěvy vysokých hodnostářů, což bylo příčinou, že Heřman až do konce září r. 1645 ve Vídni se zdržel.¹⁾ Mnoho obtíží bylo mu překonati, aby obdržel náhradu za výlohy, které při cestě vyslanecké na svůj groš byl pořídil. Ačkoliv Heřman hr. Černín po tolika vystálých trampotách po klidu a zotavení toužil, přece staral se o to, by svoje zavazadla a jiné do Vídně převezené věci do Prahy poslal. V těchto mnohých starostech dostalo se mu vyrozumění, že jmenován byl 26 června 1645 po smrti Jáchyma Oldřicha hraběte Slavaty z Chlumu a

¹⁾ Arcivévodovi Maxmilianu Bavorskému poslal turecké koně s poznámkou, že těžko bylo koně ty obdržeti, poněvadž sultán nedovoluje pryč je odvážeti, a opobalsám do Mnichova. Kurfirtu Kolínskému Ferdinandovi a Mohučskému poslal též po krásném tureckém koni, plukovníku Zikmundovi Myslíkovi krásné turecké koně, Václavu Eusebiu kn. z Lobkovic hedvábné koberce. Císařovně hedvábí rozličné barvy.

Košumberka nejvyšším sudím dvorským, pro kterýžto úřad složil dne 14. července u přítomnosti císaře a tajných radů u dvorního soudu přísahu, načež prostřednictvím kancléře Jiřího Adama Bořity hraběte z Martinic podal memorandum stran návštěvy kanceláře, totiž by do kanceláře jíti mohl volně, kdy jest mu vhodné. Na to došla ho dne 27. července císařská resoluce, aby po předchozím pozvání do rady přicházel a poradám přítomen byl až do jejich skončení; chtěl-li by na své statky odcestovati, aby u nejvyššího purkrabí o dovolení požádal.¹⁾ Heřmanovi poukázáno na mimořádné výlohy 15.000 zl.; které mu spolu s oněmi dříve zmíněnými 20.000 zl. měly splaceny býti z obchodu solního a tácu z piva a vína. Avšak s tímto zaplacením měl při dvorní komoře mnohé nepřijemnosti. Ačkoliv císař sám třikráte nařídil dvorské komoře, aby Heřmana Černína uspokojila, nebylo lze žádoucího výsledku docílit. Teprve po opětované osobní audienci u císaře, vydán komoře dvorské přísný rozkaz, aby s Heřmanem Černínem se domluvila a jej ve dvou letech za sebou jdoucích uspokojila. Zároveň obdržel Heřman Černín zprávu ode dvou bankovních domů z Cařihradu, kde totiž jako císařský velkovyslanec svých 65.000 zl. uložil, by mu ukradeny nebyly, že tyto peníze dle přání hraběte odevzdány bankovnímu domu Van de Vort v Benátkách, kdež se má o vyplacení jejich buď sám neb plnomocníkem svým přihlásiti. Bankovní dům Van de Vort však krátce na to

¹⁾ V letech 1643 a 1644 udály se podstatné změny osobní v nejvyšších úřadech královských. O těchto změnách psala Sylvie Heřmanu hr. Černínovi z Kostí dne 27. srpna 1644 do Cařihradu: »Nepochybuji než že jste ráčili slyšeti o té mutaci v ouřadech. Pan nejvyšší komorník (Oldřich František z Kolovrat) je tejná rada, pan sudí (Sezima hrabě z Vrtby) na jeho místě a pan Bernard (Ignác Bernard hrabě z Martinic, president appellační) nejvyšším sudím (po Sezimovi hr. z Vrtby), pan Nostic (Jan Hartvik svob. pán Nostic) presidentem u appellací; e p. Bernarda aniž o zdání neptali, než sprostá ho tím udělali; presidentství oboje (komory české i dvorské Vídeňské) p. Franc (Oldřich František z Kolovrat) drží: to jsou ti vyvolení lidé.« — Heřman Černín vykonal nebezpečné posláni do Cařihradu se stkvělým výsledkem a stal se pak r. 1645 nejvyšším sudím dvorským, kterýžto úřad byl v hierarchickém pořadí na sedmém místě.

padl, a Heřman s velikou námahou dostal pouze část svých peněz, totiž 40.000 zlatých. Ostatek pak musil oželeti.

Za svého pobytu ve Vídni dostal Heřman Černín několik blahopřejných dopisů k dobrému skoncování svého obtížného, leč tak čestně dokonaného poselství a návratu do vlasti. Zvláštní zmínky zasluhuje dopis nejvyš. sudí, Bernarda Ignáce hr. z Martinic, v němž chválí Heřmanovu choť Sylvii Kateřinu, jak znamenitě a obezřetně za jeho nepřítomnosti zájmy jeho rodu hraběcího zastávala a dle výpovědi sousedních šlechticů kraje Žateckého v zachování statků a vedení hospodářství za tak bouřlivých dob téměř zázraky dělala a k tomu koupí panství Děpoltovic (Tüppelsgrün) takovým způsobem smlouvala, že by to tak snadno lépe ani nějaký advokát nedokázal. Hraběnka Sylvie poslala též svému manželu z Petršpurku dopis plný touhy po něm, litujíc, že nemůže mu vstříc do Vídně spěchat, ježto jí v tom zabraňují po celých Čechách rozložená nepřátelská vojska; že mu však chce s několika svými přáteli, jestliže jí den svého odcestování udá, vstříc přijeti. V témž dopise sděluje s ním, že z Cařihradu přivezené věci dobře z Vídně na Petršpurk byly dopraveny. Černín spěchal toužebně v náruč své vřele milované choti do Petršpurku, jež mu tři hodiny cesty vstříc přijela. Než, sotva do Petršpurku přibyl, již čekaly ho různé korespondence, jež mu nedovolovaly, aby se zcela žádoucím klidu a osvěžení mohl oddati.

Dne 1. listopadu 1645 psal Heřman Černín nejvyššímu komorníku arcibiskupa Solnohradského, Janu Jiříkovi z Frohnberku, aby mu vydal 400 beček soli do hospodářství za velblouda, kterého jeho pánu přenechal, prose ještě o 200 beček, za něž nějaký dar z Cařihradu arcibiskupovi poslati slíbil. — Mezi četnými dopisy, které ho do Petršpurku došly, nalézal se též list P. Marcella de Bologna z Vídně, v němž hraběti zprávu podává o náhlé smrti malíře, který pro něho některé obrazy malovati měl, a táže se, kam mu hotové obrazy, představující pohledy ze statků hraběcích a podobizny vezírů, zaslati má.

Zatím obdržel Heřman hr. Černín (1645) od císaře Ferdinanda III. za půjčku 95.000 zl., jemu učiněnou, v zástavu panství Mělník, kteréžto panství hleděl pro sebe zakoupiti. Za tou příčinou učinil pokus u samého císaře, jenž nebyl neochoten panství Mělnické mu postoupiti, avšak s tou podmínkou, že Heřman kupní cenu ihned při uzavření smlouvy složí, aniž by si od ní onu půjčku v obnosu 95.000 zl. odrazil. Jakkoliv Černín okamžitě tolik hotových peněz pohromadě neměl, aby příslušnou trhovou cenu zaplatiti mohl, přece doufal, že pomohou mu půjčkou bohatí jeho příbuzní, zvláště strýc jeho Jiří Černín z Chudenic na Ostrašíně. Proto psal strýci svému Jiříkovi, vylíčil mu okamžitý nedostatek peněz a dával mu zprávu, že by dobře mohl ihned koupiti panství Mělnické, kdyby mu strýc pomoci chtěl půjčkou, kterouž by přijal jen na dobu strýci libovolnou. Avšak od svého strýce byv odbyt obyčejnými vytáčkami, že není s to, aby mu žádané peníze v hotovosti zapůjčil, napsal Heřman na zadní stranu jeho psaní: »1646 10. ledna od pana Jiřího Černína z Chudenic, odpovídá mi půjčky peněz, ježto by nic na tom neztratil a z požehnání božího velikou sumu má.« Avšak odmítavá odpověď strýce Jiříka nezmýlila Heřmana hr. Černína, nýbrž opětoval svou žádost, až konečně tento ho ujistil žádanou půjčkou. Než, brzy se bohatý strýc Heřmanův zase jinak rozmyslí. Poslal dne 22. února 1646 Heřmanu Černínu, jenž právě ode dvora z Lince koncem února se vrátil, blahopřání z Ostrašína k šťastnému příjezdu do Čech, lituje spolu, že jemu slíbených peněz ke koupi panství Mělnického půjčiti nemůže, poněvadž od vojsk bavorských, jež na statku jeho Ostrašíně leží, jemu nejen všecken dobytek, nýbrž i obilí bylo odňato, takže skoro o veškeren svůj majetek přišel a sám se v nouzi a bídě ocitl. Na zadní straně tohoto psaní poznamenal Heřman: »1646 23. Februarii. Od pana Jiřího Černína darebně výmluva, hanba a hřích. Psal jsem mu dál, aby mi k sv. Jiří hotovil 545 zl., půjčených panu Maxovi nebožtíkovi, a připověděl mi.« Brzy na to dostal Heřman od strýce 27. března 1646 opět dopis, v němž ho lituje pro utrpěnou škodu od

vojska švédského a odpírá mu spolu zaplacení 545 zl., které Heřman Maximilianovi Černínovi v Cařihradě zapůjčil. Poznámka Heřmanova na tomto psaní zní: »1646. 27. Martii. Odpověď neslušná od pana strýce strany půjčky a zase záplaty 545 fl. po nebožtíkovi panu Maxovi, které jsem jemu v Konstantinopoli na žádost z lásky půjčil.« Tím přišla koupě panství Mělnického Heřmanem v niveč. ¹⁾

Zatím vojsko císařské rozbilo svůj tábor v jižních Čechách. Císař snažil se vojsko své seslíti a smluvil se s kurfiřtem bavorským, by 8000 mužů jeho vojska pod velením bavorského generála jízdy Jana de Werth, do Čech táhlo a při vypuzení Švédů z Čech pomáhalo. Tato bavorská pomoc blížila se počátkem roku (1646) ke hranicím českým. Generál Karel Gustav Wrangel, chtěje spojení obou vojsk překaziti, utábořil se u Stoda v Plzeňsku. Ale přípravy k tomu staly se příliš pozdě, takže spojení vojsk císařského a bavorského stalo se bez překážky. Velení nad vojskem měl arcivévoda Leopold Vilém. Císařští byli Švédů mnohem silnější, Wrangel tudíž uzavřel Čechy opustiti a odtáhl v měsíci únoru přes Kadaň do Míšně, odtud pak k Sále. Arcivévoda Leopold Vilém táhl za ním do Hessenska a psal při této příležitosti z hlavního tábora v Dürschenreithu dne 6. března r. 1646 Heřmanu Černínovi o vydání 150 korců žita, jež Heřman nalezl ve špýcharu Mělnickém a které jemu odevzdány byly. Na zadní stranu dopisu poznamenal Heřman: »1646. 18. břez. Strany Mělnické spíše; odpověděl jsem, že se nenalézají, nýbrž velmi špatná jest.«

Zatím co město Most bylo obléháno (4. března 1646 až 27. února 1647), kde veliké císařské skladiště se nalézalo, o které Švédové velice stáli, byly statky hraběcí Milčoves a Sedčice stíženy kontribucí v obnosu 1667 zl. 14 kr. 1 a půl denáru. Když již Švédové v únoru 1646 proti Lokti vytáhli, odvedeno z těchže statků dobytka hovězího a skopového i drůbeže nemalý počet.

¹⁾ Koupil je dne 3. ledna 1687 od král. komory syn Humprechta Jana Heřman Jakub hr. Černín z Chudenic.

Toho času posílány Heřmanovi potřeby životní z venkovských jeho panství. Dne 4. září 1646 oznamuje mu Markvard Bejšovec, hejtman na Kosti, že vozy, které se spíží do Prahy jely, u Mladé Boleslavi od oddělení nepřátelské jízdy přepadeny a zplundrovány.

Brzy po té jmenování Heřman hrabě Cernín a Jan Jindřich Chanovský z Dlouhé Vsi dne 30. října 1646 reskriptem císařským z Prešpurka relatory královskými s tou výhradou, že revers o slibu věrnosti stavů v království Českém jeho synu Ferdinandovi IV. do desek zemských zapsati dají, originál pak císaři navrátí. — Téhož léta přítomen byl Heřman na sněmě zemském jakožto nejvyšší sudí dvorský.

Dlouho nebylo hraběti popřáno účastniti se činně života veřejného; dostal velikou bolest do nohy, jež připoutala jej delší dobu na lůžko. Dobrý jeho přítel generál Arnošt ze Sparru poslal mu k umírnění jeho bolesti několik lahviček s léky. Přes to necítil Heřman polepšení ve svém trudném stavu, stával se na mysli kleslým a počal již o svém pozdravení pochybovati. I měl za dobré při svém pokročilém věku a své chorobě, aby, pamětliv pomíjelnosti všeho pozemského, pomýšlel na poslední svou vůli. Dne 19. srpna 1646 sepsal tedy znovu vlastnoručně svou závěť, dle níž universálním dědicem ustanovil svého strýce Děpolda Protivu Černína z Chudenic, kdyby pak tento ho nepřežil, jmenoval nástupcem jeho strýce Humprechta Jana Černína z Chudenic a na Radeníně, odvolávaje se s ní ke svému testamentu a v něm obsaženým bodům, který byl na lodi dne 25. července 1644 při odjezdu z Budína sepsal.

O nemoci hraběte píše Zuzana Černínová dne 10. března 1646 synu svému Humprechtovi Janu do Říma: »Náš pan hrabě taky velice schází, sám to o sobě praví, i taky zase ho ta noha bolí.«¹⁾ V dopise ze dne 25. srpna 1646 synu svému tamže zasláném píše, jakou radost nad ním Heřman hr. Černín má: »J. M.

¹⁾ Dvorský, Zuzana Černínová z Harasova (Dopisy české šlechtičny z polovice XVII. století. — Praha 1886.) str. 81.

pan hrabě náš jakou radost z Tebe míti ráčí, není možné vypsat; posílala jsem tam včera Heřmana s tím Tvým psaním, tak je každému ukazoval, a rád tomu, že píšeš, že na jeho poručení se učíš, aneb co mu tam píšeš. Dělá kšaft, dal se na Vás oba ptáti, nevím, co tím obmýšlí, dejž Pán Bůh všeckno dobré.¹⁾ Dne 28. září t. r. zpravuje jej Zuzana o téže záležitosti slovy: »Poněvadž Pán Bůh ráčil Jeho Mti panu hraběti Černínovi ten oumysl dáti, jak jsem Ti o tom psala přede dvouma nedělemi, že u mne ráčil býti a dokonce se resolviovati ten poslední kšaft spečetiti dáti, jakž se i stalo, 20. Septembris ráčil J. M. pan hrabě týž kšaft spečetiti, při tom byli na svědomí JMti pan Skuhrovský, pan Aleš Vratislav, náš pan Kapoun a pan Kerštorf, jak bydlí tu u sv. Jindřicha, tak že Tebe ráčil J. M. pan hrabě za předního dědice, po Tobě do posledního Tvého (pokudž by se oženil a syny měl) syna a potom na Tvého vlastníka teprve učiniti a odkázati s některými odkazy. Netrefí se vše tak psáti, jakž by se mohlo mluvit; nevím, jestli to co bude škoditi, že Tebe ráčí v kšaftu svém jmenovati Jan Humprecht, ačkoliv když sem já pravila, že Ti tak neříkají přední mío, ráčil J. M. pan hrabě napsati nad Humprechtem tak 1 a za ním 2, a tak pan hrabě ráčil říci, abychom Ti všichni říkali i psali Jan Humprecht. Já nevím, škodilo-li by to co, vždy se rozmejším, aby se Pán Bůh nerozhněval, že pro ňákou časnou kořist sme jména proměnili, ačkoliveč obě dvě sou Ti na křtu svatém dána. Ráčil i to říci, kdybyste vy i já měli se J. Mti hraběnce čím zlým odměniti anebo po smrti pana hraběte čím J. M. paní trápit, že by nás Bůh musel trestati; já sem řekla, že za Tebe i druhého a sama sebe slibuji, že neučiníme nic. Jest tak takto pravda, že Bůh a paní hraběnka veliká příčina toho odkazu, co jistě jest slušná věc, abys J. M. panu hraběti co nejpěkněji poníženě za tu milost poděkoval a se poroučel, též J. M. paní hraběnce pěkné vážné moudré psaní napsal a prosil, aby J. M. panu hraběti Tě poroučeti i sama Tvou milostivou

¹⁾ Dvorský l. c. str. 86.

paní mateří zůstávati ráčila, než přece panu hraběti napiš, že J. M. paní hraběnce píšeš, tak abys v ničemž nehněval. Kýž jest možná jen hodinku s Tebou mluvíti, ale jsi tak rozumný, že víš, jak psáti.«¹⁾

Dne 4. dubna 1647 psala opět Zuzana synu svému do Paříže: »Ano i ten stařeček J. M. pan hrabě Černín nad Tebou srdečné zalíbení má a jest nyní dokonalého oumyslu Tobě hrubě dobře po své smrti učiniti, což mi se netrefí všecko psáti. Ale, můj nejmilejší synu, můžeš se dobře dověditi, jaký jest to vzáctný pán, již čtvrtému římskému císaři a pátému králi českému slouží a mnoho platných služeb prokazoval a prokazuje. Její M. paní hrabinka ta jest konečně naše všecka a vím to až posavád, že by ráda Tobě a Heřmanovi tak mnoho dobrého způsobila jako sama sobě, než předce jsi Ty lotrásku v větší milosti u obou než bratr, nic to neškodí, jak se Pánu Bohu líbí, tak nechť se stane věčně; jak nejlépe mohu a můj Bůh mi rozum dá, že tak je ušetřuji, jen abych nejmenší přičinky k nějakému nedorozumění nedala, varuji se toho jak mohu. P. S. Můj roztomilý Humprechte! Piš předce často panu hraběti Černínovi co nejpěkněji můžeš i někdy paní hrabince, můžeš sobě s pomocí boží moc tím dobrého způsobiti.«²⁾

Humprecht Jan Černín vyhověl přání matky své. V listě datovaném dne 23. dubna 1647 z Paříže ujišťuje hraběte Heřmana Černína svou věrnou oddaností a prosí, by mohl jeho milosti a strýcovské lásky povždy užívat i zpravuje ho o svých právnických studiích v Paříži.

Heřman Černín vedl ten čas spor s Polyxenou z Winterfeldu, roz. Černínovou z Chudenic, strany statku Dlažkovice, v němž za právo dostal (ad restitutionem in intergrum); předložil proto císaři účet o koupi tohoto panství a v žádosti své ze dne 2. května r. 1647 praví: »Co se statku Oujezda dotýče, v té příčině mohu V. C. M. v pravé pravdě oznámiti, že na onen čas, když jsem v Portě Otomanské do Konstan-

¹⁾ Dvorský I. c. str. 98.

²⁾ Dvorský I. c. str. 118—119.

tinopole za vlastní V. C. M. potřebou cestu předsevzítí měl, že jsem mezi jinými se věcmi svými též i všelijaká instrumenta, listy, jistoty, šuldbrify, kvitancí a jiné k témuž statku Oujezdu a Dlažkovicům patřící potřeby v tehdejší nebezpečný čas k uschování na Křivoklát dátí musil, na témž zámku V. C. M. Křivoklátu ohněm velikým k tomu sporu na díle zmrháno bylo, nikoliv s dostatečným průvodem hotov býti jsem nemohl.◀

Když Humprecht Jan z Paříže na krátký čas do Brusselu se odebral, neopominula mu matka jeho Zuzana 12. října t. r. zprávu dátí o úmyslech strýce Heřmana hr. Černína, týkajících se následnictví ve svěřenství, k čemuž dodala: »Nevím, mé dítě, dostal-li jsi mé psaní dne 28. Septembris datirované, v němž Ti píši, že náš pan hrabě již ten kšaft spečetil a Tebe dědice prvního učinil, a též hrabětem po své smrti.«¹⁾

Také podmaršálek Zikmund Jan Myslík z Hyršova, jenž se zvláštní přízni Heřmana hr. Černína těšil, doporučil svého švakra Humprechta Jana, jenž se v Brusselu v Nizozemsku zdržoval, k službám jeho milostivým, jakožto nejvznešenějšího protektora všech mladých šlechticů, ježto jest přesvědčen o jeho pevném i nezlomném charakteru a o jeho touze po vědění. Hrabě Černín touto charakteristikou svého příbuzného nanejvýše potěšen, poslal mu dne 6. prosince 1647 dopis z Prahy do Brusselu, v němž pronáší své potěšení nad tím, že studia jeho jsou mu příjemná, a prosí ho, aby od vědy právnické neopouštěl a se v ní důkladně vzdělal, že jej za to chce ctíti a povýšiti.

Když pak Humprecht Jan z Brusselu opět do Paříže se vrátil, očekávalo ho již tam druhé psaní jeho strýce z Prahy dne 11. ledna 1648 poslané s přáním šťastného nového roku, v němž mu píše hrabě Černín, že se dověděl o zamýšlené jeho cestě po Francii a Hollandsku, což vše, co mu jen milé a užitečné jest, ze srdce mu přeje; ale jemu že nejvíce se zamlouvá, aby studium vědy právnické všestranně ve dne i v noci

¹⁾ Dvorský l. c. 140.

pěstoval, aby proti všem nahodilým neštěstím a právním jednáním opatřiti se mohl, a takto celému rodu ve všech právnických záležitostech přispěti dovedl. Cestování a všeliké zkušenosti si přizískati jest pak zcela lehké, neboť jedno z druhého plyne. Příčina toho, že svého ujce takto napomíná, jest ta, že jej chce za svého syna přijati a po smrti na své místo dosaditi se vším, v čem mu Bůh požeňal; uposlechneli jeho rady, směřující k zachování starobylého a vznešeného rodu, nemá se mu ničeho nedostávat. I prosí jej, aby si to k srdci vzal a dle toho se zařídil. Na počátku měsíce března že míní do Spoletta k Panně Marii de Loretto odcestovati a v Římě dikem za jemu vzkázaný pozdrav Svatého Otce navštívit, jak Bohu všemohoucímu slíbil, jsa na půl mile cesty od Cañhradu vzdálen. Konečně žádá Humprechta Jana, by mu v Hollandsku koupil celé stolní náčiní z porculánu, misky, talíře a co k němu náleží, a též šedivého papouška.

Heřman Černín pozdravil se zatím tou měrou, že již zcela dobře bez bolesti v noze mohl se procházeti a déle neodkládati vyzvání, by k císařskému dvoru do Prešpurka se odebral, ježto se tu o důležitých státních záležitostech jednalo. Císař chtěl totiž podniknouti půjčku k účelům válečným a svěřil reskriptem svým z 2. května 1647 tuto věc nejvyššímu komorníkovi Bernardu Ignáci z Martinic a předsedovi komory české Jindřichu Volfu Berkovi hraběti Hovorovi z Dubé a Lipé, kteří s rozličnými osobami vyjednávati měli. V záruku za tuto půjčku byly ustanoveny pro věřitele panství Třeboňské a Eggenberský statek Štěkna. Císař Ferdinand III. psal sám dne 5. května 1647 Černínovi, aby k dotyčné půjčce něčím přispěl. Na zadní stranu tohoto listu císařského napsal Heřman Černín: »1647. 5. května. Z Vídně strany půjčky, ačkoliv přece nikterak možno není.«

Mimo to poslal Heřman dopis předsedovi dvorské komory, Oldřichu Františkovi z Kolovrat (19. června r. 1647), v němž praví: »Pokud se týká půjčky, divím se, že Vaše Excellence může na ni pomýšleti, nadto

pomáhati k ní a raditi; při Bohu a věčné pravdě žádný člověk nemůže věriti, jaká- bída a psota jest v nynějších poměrech a chudobě na statcích neslýchanými výlohami, které více méně tři neb čtyři sta u jednoho usedlého obnášejí, tak že lidé zoufají, k nebi volají a tyto požadavky proklínají, domy a dvory státi nechávají, vzdalují se a za nádenníky jdou. Má-li se co od nich dostati, musí první a poslední pán za ně dáti, tudíž bůhví nemohu ze statků ničeho vytěžiti; pak hned vojenská exekuce, jakkoliv jí exekuci nenazývají, nýbrž tolika jezdci upomínají, z čehož veliké výlohy vzcházejí, k tomu ještě žádný člověk ve svém domě není jist; velice stížení jsme loupežením, krádežemi, že lidé ocitují se v zoufalství, vraždy i drancování dosud s přísností (jak to zajisté státi se mohlo) nebyly staveny, též i pálení nepřátel pro nepovolenou kontribuci velice nás trápí, jakž mně dva dvory u Kosti se vším obilím a co tam bylo a jedna vesnice shořely. Tak jsem se Bůh ví jen na slovo císařské, které mi v kostele Lineckém strany prodeje Mělníku dal, zadlužil 15.000 zl., které mi Colloredo připověděl; když však jsem Mělník nikoliv dědičně, ale jen v zástavu dostal, zase odřekl. Z Cařihradu mi rovněž dosud nezaplaceno, též přes 15.000 fl. úroků jsem dlužen. Z těchto pravdivých příčin omlouvám se před Bohem a Jeho Veličenstvem, že, co bych rád učinil, vynutiti nemohu.*¹⁾

V odpovědi na tento dopis líčí Oldřich František z Kolovrat svému příteli Heřmanu hr. Černínovi tuto půjčku jako nezbytně nutnou a sledává to slušným, aby každý k ní dle své možnosti přispěl, ježto korunovace v Uhrách dne 13. června se bude slaviti a město Prešpurk, kam císař ke zmírnění nouze zajisté značněji přispěti musí, skoro z polovice shořelo, a konečně, že císař se rozhodl ihned po korunovaci osobně k vojsku se odebrati, pročež velmi naléhá na brzké sehnání půjčky a to tím více, ježto ani svého zdraví, ani života šetřiti nechce. I doufá tudíž, že Heřman jinak se rozhodne, k čemuž by mu jako jeho dobrý

¹⁾ Originál německý.

přítel také radil. I dal se Heřman slovy Kolovratovými pohnouti a půjčil přece 10.000 zl.

Tou dobou došla Heřmana od radů královské české komory zpráva, že královský princ Dánský Kristián V. cestuje právě k léčení do Karlových Varů, k jehož přijetí a pohoštění Heřman hr. Černín jakožto deputovaný od císaře byl ustanoven. Zároveň sděleno s ním, že od císaře bylo rozkázáno, aby o potřeby k princovu pohoštění se postarala česká komora, nejvyšší lovcí František Vilém Popel z Lobkovic, komorní rada a nejvyšší výběrčí nápojového tácu a správce nad obchodem solním Jan Antonín Losi a správce zásobárny v Chebu, Jiří Arnošt Thumbser.

Za tou příčinou byl Heřman hr. Černín ve dnech 22. a 23. května 1647 povolán ke královské komoře, aby byl přítomen poradě o tom, jak královský princ Dánský má býti přijat, pohoštěn a jaká úcta má mu býti prokazována. Po skončené poradě udělena byla Heřmanu Černínovi císařská instrukce, by věděl, jak se zachovati, a odevzdán mu list pověřovací pro prince Dánského.

K pohoštění královského prince dle rozkazu císařova staly se mnohé přípravy. Nejvyšší lovcí František Vilém Popel z Lobkovic měl se postarati o dobré jeleny, zvěřinu i bažanty, koroptve, tetřevy a jiné, také měl se postarati o pstruhy. Jan Antonín Losi měl obstarati na 40 sudů rakouských, českých a zahraničních vín a odeslati je do Karlových Varů. Radové komory české nařídili, aby z královských panství v Čechách rozličné ryby, zvláště lososové, byly opatřeny. Vrchnímu správci polní zásobárny, Jindřichu Kustošovi ze Zubří, ¹⁾ nařízeno, aby pro prince Dánského do Karlových Varů poslal 100 korců ovsa, a to vše aby odevzdáno bylo Heřmanu Černínovi, jakožto ustanovenému komisari pro přijetí princovo. Černín staral se všemožně, aby své čestné poslání k plné spokojenosti císařově vykonal, a proto přihlížel zvláště k tomu, aby všechny potřebné věci ku pohoštění prince Dánského v pravý čas na ustanoveném místě se na-

¹⁾ Býval dříve regentem vévody Friedlandského na Jičínku.

lézaly. Dne 7. června 1647 předseda komory dvorské Oldřich František hr. Kolovrat dává Heřmanovi do Prahy zprávu, že Dánský princ právě na cestě jest ke Drážďanům a s sebou má družinu 225 osob a 243 koní. ¹⁾

Radové komory české dne 12. června r. 1647 sdělují, že z Drážďan zvláštním poslem od kurfiřta Saského Jana Jiřího obdrželi zvěst, že královský princ Dánský již se z Drážďan ubírá ke hranicím českým. Heřman Černín má podati zprávu, zdali princ Dánský bude cestovati na Cheb neb přímo do Karlových Varů, aby v Praze připravené povozy v pravý čas bez zbytečných oklik mohly na určité místo dojeti. Heřman Černín psal za tím účelem do Drážďan, a obdržel dne 15. června zprávu, že královský princ dne 1. června o 9. hodině ranní z Drážďan, poněkud churav, odcestoval, avšak k 11. hodině na to odeslán jeden komorník zpět do Drážďan se vzkazem, že princ u jedné blízké vesnice se roznemohl, že toho dne nelze na další cestu pomýšleti. Proto byl do vesnice odnesen, a celá družina v nejbližších vesnicích ubytována. Odtud dala žádati choť jeho kurfiřta Saského a manželku jeho, aby ji v tak velkém žalu a neštěstí osobně navštívili a svého tělesného lékaře (ačkoliv oba princovi lékaři dnem i nocí u něho meškali) s sebou vzali, což se také stalo; a nyní musilo se vyčkati, jak nemoc se vyvine. Kurfiřt Saský s manželkou svou, když se princovi ulevilo, zpět se odebral do Drážďan; když však stav jeho se zhoršil a téměř beznadějným se stal, odebral se s manželkou svou zase k němu. Princ zemřel na zpáteční cestě do Drážďan ve vesnici Korweitz zvané, na míli od Drážďan vzdálené. ²⁾ Heřman

¹⁾ Od opata Jana ze Zbraslavi dostal Heřman Černín (6 června roku 1647) blahopřejné psaní, v němž čteme: »Vaší Milosti mé povolné modlitby a služby. Posílám V. M. ty pěkné, žluté — nevím, jak se jmenují — čižmy. Pán Bůh rač dáti, aby jste ráčili před králem Denemarským s nimi J. M. C. reputaci zachovati, o čemž není žádné pochybnosti. Neb poněvadž jste ráčili obstáti před Turkem, proč by jste neráčili obstáti před Christianem — utinam katolíkem.«

²⁾ Mrtvola princova převezena do Drážďan, kde prozatím pohřbena; dne 30. srpna v slavnostním průvodu z paláce do kostela

Černín psal председovi komory dvorské, Oldřichu Františkovi z Kolovrat, že v Karlových Varech očekával prince, aby jej slavně uvítati mohl; ale dostal zprávu, že princ i maršálek jeho směr cesty změnili. V brzku pak došla jej smutná zvěst o smrti princově. Vdově po princí Dánském Kristiánovi V., Charlottě Amalii, poslal Heřman Černín soustrastný list, v němž zmiňuje se, že na něho vzneseno bylo pozdraviti jménem císařovým zesnulého chotě jejího při příchodu jeho do Chebu neb Karlových Varů, a k tomu cíli že odejel s chotí svou na Kysibel, odkudž dne 17. června do Chebu se odebrati chtěl. Obdržev však smutnou zprávu, že chof její odebral se z tohoto strastiplného a pomíjícího života k věčné slávě a blaženosti, nad tím nejen velice se zarmoutil, nýbrž i za neblahou nehodu to pokládá, že jeho posláni tak žalostně se skončilo, a že svému nejmilostivějšímu císaři tak truchlivou zprávu podati musí. Tělu zesnulého prince přeje lehké odpočinutí, duši pak veselého a slavného z mrtvých vstání, jí pak, pozůstalé vdově princezně, v žaluplném stavu útěchy a trpělivosti.

Po tomto tak smutně se skončivším posláni odebral se Heřman Černín se svou družinou z Karlových Varů do Prahy, kde čekalo již na něho psaní císařovo z 13. července 1647 se žádostí, aby jemu a hostům jeho zapůjčil do tábora u Plzně ony pěkné a pohodlné stany, které z Cařihradu si přivezl; předseda komory české Jindřich Wolf Berka z Dubé měl povozy k tomu cíli obstarati. Stany tyto byly orientální nádherou a pohodlím opatřeny. Heřman Černín je jakožto poslanec v Cařihradě dílem darem dostal, dílem koupil s jinými drahocennými věcmi. ¹⁾

sv. Žofie přenesena, a odtud přes Labe k přístavišti na loď devzdána a do dánského sídelního města Kodaně dopravena, kde se slavnostní pohřeb 8. listopadu konal. *Theatrum Europaeum* VI. 297.

¹⁾ List císařský otištěn u Tischera, Oberst Freiherr Sigmund Myslík von Hirschov str. 82. Jeden z těchto stanů umístěn v místnosti starobylé v nejstarší části zámku Jindřichohradeckého. Pochází z první cesty vyslanecké jakožto dar sultána Achmeta I. Heřmanovi.

Obdržev psaní císařovo, dal Heřman stany zaobaliti, naložiti a do ležení u Plzně poslati, kam se též osobně odebral. Pišeť Zuzana Černínová synu svému Humprechtovi Janu do Paříže dne 13. července 1647: »J. M. pan hrabě Černín ráčil včera (12. července) k J. M. C. jeti k armádě, nebo ráčí s armádou jeti k Egru.«¹⁾

Císařské vojsko, dorazivši na blízko Chebu, bylo jen řekou Oharkou od Švédů odděleno, kteří si udělali na svém stanovišti silné zákopy. Útok císařských na tábor švédský neměl žádného výsledku. Naproti tomu v noci dne 30. července přepadl mladý generálmajor Helm Wrangel tábor císařský, při čemž sám císař málem by byl býval zajat. I opustili proto císařští svůj dosavadní tábor, k čemuž přispěl asi také nedostatek spíže, a odtáhli do Třebele; císař pak, opustiv armádu, vrátil se do Plzně a odtud do Prahy.

Vrchní hejtman Heřmanův na Kysiblu Ondřej Hayer odvedl k armádě císařské 1000 korců žita, což potvrdil dne 12. srpna 1647 císařský správce polní zásobárny Augustin Ehrenreich Diemer. Strany tohoto obilí psal císař sám dne 20. července 1647 H. Černínovi ze Slavkova, nařizuje, by mu zapláceno bylo a nahrazeno z desátku obilného v kraji boleslavském s odečtením jeho částky (kvoty) při panství Košteckém.²⁾

Z tábora vojenského chtěl se Černín odebrati k léčení do Karlových Varů. Poněvadž místa, kudy jeti měl, od vojska švédského obsazena byla, žádal Černín generála švédského Karla G. Wrangla za ochranu a průvodní list, jenž také jemu a jeho družině dne 26. července r. 1647 na cestu do Karlových Varů a zpět do Prahy byl vydán. Podobně i z císařského tábora u Třebele dostalo se Černínovi dne 1. září r. 1647 ochrany a průvodního listu od polního maršálka a vrchního velitele vojsk císařských Petra Me-

¹⁾ Dvorský l. c. str. 129.

²⁾ Heřman připsal na psaní: »Von Ihro Kais. Maj. Ferdinando tertio über 1000 Strich Korn mit eigener Hand den Anfang und Unterschrift Geschrieben.«

landera hrab. z Holzapflu do Karlových Varů a na zpáteční cestu na panství Mělnické. O tehdejších poměrech v Čechách a pokrocích vojska císařského u Chebu dává Zuzana Černínová dne 27. července 1647 synu svému Humprechtovi Janu do Paříže tuto zprávu: »U nás jest, mé milé dítě, v naší milé vlasti hrubě zle. Pán Bůh rač sám dáleji chrániti a horšího zlého zachovati. Švédští včera tejden dostali Egru, ten komendant jest stat, který tam byl, ¹⁾ že jest již byla blízko armáda J. M. C. i osobně při tom J. M. C., že jest se praví mohl pozdržeti den dva, že by byli na pomoc přispěli. Jest veliké soužení od obojí strany, pomoz nám všem Kriste Ježíši, poněvadž se nákejch větších těžkostí obávám. — Pana hraběte Berku byl by nepřítel tento týden zajal. Jel od J. M. C. od armády s knížetem z Sasů, Pán Bůh a J. M. kněžna byla jeho andělem, netrefí se psáti jak. — Našeho pana hraběte ani paní hraběnky doma anebo zdetky není, jest pan hrabě u J. M. Císařské.« ²⁾

Po ukončení léčení v Karlových Varech odebral se Heřman na Mělník, kde ho již jeho Sylvička očekávala, překvapivši jej zprávou, že jej císař dekretem ze dne 12. prosince 1647 titulem tajného rady obmyslil.

Z Mělníka spravoval nyní Heřman ostatní své statky, na které občas dojížděl; v měsíci listopadu vrátil se do Prahy, kdež pak zimu strávil ve svém domě na Novém Městě Pražském, zvaném Leskoveckém, kde se zabýval pořádáním domácích a rodinných záležitostí, ježto hodlal na cestu do Italie se odebrati. Když totiž na druhé vyslanecké cestě těžce se roznemohl a o svém pozdravení pochyboval, slíbil půl míle cesty od Cařihradu, jestliže Bůh ho zbaví těžké nemoci, že podnikne cestu k Panně Marii Loretanské do Spoletta a že navštíví i Řím, aby Svatému Otci za pozdrav jeho, který mu po ujci Humprechtovi Janu vzkázal, se poděkoval.

Na tuto cestu obdržel Heřman doporučení od Johanny Gonzagové z Martinic, manželky Jiříka Adama

¹⁾ František sv. pán z Paradiesu.

²⁾ Dvorský l. c. str. 130. a 131.

z Martinic, ku knížeti z Gastiglione (z rodu Gonzagův), by Heřmanu Černínovi cestujícímu jeho územím k posvátnému domku v Lorettě všemožné laskavé služby prokázal. Pražský převor Augustiniánů P. Jiljí doporučil jej P. Cyrillu od sv. Karla, generálnímu vikáři bosých Augustiniánů v Římě, arcibiskup z Kapue ve svém doporučujícím psaní prosil papeže Innocence X., aby Heřmanovi a jeho choti při jejich příchodu do Říma dovolil slyšení.

Odcestování své ustanovil Heřman na některý den z počátku měsíce března r. 1648 a zavázal své dědice pro ten případ, kdyby se ze své cesty do Itálie nevrátil, tímto listem: »Jakož jsem v létu 1644, když jsem do Konstantinopole výjezd měl, jistou námluvu a smlouvu s mou nejmilejší manželkou učinil, a to o statky: Oujezd, Dubkovice a Dlažkovice a prodejem za 40.000 kop míšenských se všemi svršky a nábytky prodal a pustil, při tom všem toho zanechávám, jedouce nyní z země do Říma po své devoci. Zavazuji dědice a budoucí své, kdyby Pán Bůh mne na té vsí cestě smrtí časnou zachvátiti ráčil, aby manželce mé v tom žádné překážky ani příkoří nečinili, při tom zanechali; nebo jest na to mnoho tisíc kop dluhů na sebe k zaplacení mých přejala a vzala a ouročila a na mále do přijetí pozůstává, což všecko ukázati a provésti může, ačkoli taková smlouva a námluva utvrzena není, však ji tímto utvrzuji a poručím, aby náležitě s mou nejmilejší Sylvičkou k jejímu zalíbení o všecko pěkně se srovnali a dál ve všem vedle kšaftu, kterého jsem za ní v rukou jejích zanechal, živi byli. Strany pak Kamaiku bude-li chtíti jej ujíti na porážku dluhu jejího věna (však při její vůli vše zůstávají), tedy aby se jí ve 24.000 kopách, nic odtad nevymíňujíc, zanechal. Kdybykoli dědic můj proti tomuto vlastní rukou psanému byl, aby kšaftu svého v nápadu ve všem zbaven byl. Stalo se v Praze 15. Februarii 1648 Když bohdá šťastně ve zdraví zase přijedu, ihned všechnu pořádnost učiniti chci Nyní pro Dlažkovice státi se nemohlo.«

S pravou zbožností vykonal Heřman slib svůj jak v Lorettě, tak i v Římě, kdež po několik dní se zdržel

a rozličné věci potřebné, jako tapety, sklenice, porculán, oděvy, oleje a jiné si zaopatřil. Věci tyto osvobozeny byly ode cla na hranicích zvláštním průvodním listem.

Vrátiv se ze své cesty, zdržoval se Heřman na svém zástavním panství Mělníku, spravuje odtud jako dříve svá ostatní panství. Odtud též děkoval arcivévodovi Ferdinandovi v Inšpruku a velkovévodovi Toskánskému a jejich chotím za prokázané jemu a jeho manželce srdečné pohostinství a přátelské přijetí na jejich cestě do Říma. Na dopis jeho odpověděl mu arcivévoda Ferdinand dne 19. května 1648 velice laskavě a ujistil jej svou milostí.¹⁾

Věci koupené v Itálii obdržel Heřman 26. května r. 1648, a to: dvě trublice italského skla, čtyři trublice hliněného nádobí a majoliky, jednu truhlu s olejem a bednu s benátskou gondolí.

V měsíci červenci byl Heřman Černín se svou chotí pozván ke dvoru císařskému do Lince, kam se ihned odebral, nařídív, aby se mu bez prodlení zprávy dávaly o událostech na jeho panstvích²⁾

Krátký čas jen meškal při dvoře císařském, a již stihla jej smutná zpráva od úředníka na zámku Mělnickém Jana Krause, že švédský hejtman generála Wittemberka 3. srpna v noci se čtyřmi mušketýry a 40 koňmi do Mělníka přitáhl, v zámku se ubytoval a uložené tu zásoby obilí sebral, klíče k sobě vzal, mušketýry pak a jezdce v městě ubytoval. Také zvě-

¹⁾ Dopis ten zní: »Lieber Graf. Aus Euerem Schreiben vom 22. April negsthin hab ich verstanden, was eifrige Neigung und und Devotion Ihr zu Mir und Meinen Haus traget und dieselbe in Werk, wo es sich begeben mag, zu erzeugen verlanget, welches Mir zu sondern genedigstem Wolgefallen gereichet und wil Euch hiemit vergewisset haben, dass ich mit allen Gnaden geneig; Euch und den Euerigen in ereignenden Occasionen Meine Affection und gnädigste Wolgewogenheit gedeihen zu lassen. Wie Ich Euch dann jederzeit in Erzfürstl. Gnaden wolbefohlen behalte. Geben in Meiner Stadt Insbruck den 19. Mai 1648. Ferdinadt m./p.«

²⁾ Bylo to právě v tom čase, kdy mnoho vzácných osob, mezi nimi kardinál Arnošt hrabě Harrach a nejvyšší purkrabí Jaroslav Bořita z Martinic, do zajetí Švédův upadlo. — Srv. Podlaha, Václava Frant. Kozmanecia spisování historická (Sborník historického kroužku 1899. str. 87.).

stoval Heřmanovi, že hraběcí sekretář v Praze od generála Königsmarka zajat, do vězení vsazen, ježto chtěl generál od něho dověděti se, kam hrabě 200.000 dukátů zazditi dal. Na Malé Straně v Praze že jest velice zle. Zároveň obdržel Heřman Černín jinou zprávu z Prahy, že mu pobrány byly všechny stkvosty v Pražském domě, takže mu nic nezbylo, mimo jeden smaragd, velký safír a zlatý řetěz, od kurfiřta Kolínského jemu darovaný, kteréžto stkvosty s sebou v Linci u dvora císařského měl. ¹⁾

Na velkou škodu, jež stihla dům Pražský a panství jeho, stěžoval si Heřman v listě k císaři; neobdržev pak žádné resoluce císařské, na takovou bezohlednost často svým přátelům toužil.

Utrpěv ránu na kyčli, odhodlal se hrabě z Lince odebrati se k léčení do Karlových Varů. Ale poněvadž místa, jimiž jeti musil, od vojsk švédských obsazena byla, žádal švédského generála Jana Křištofa Königsmarka o ochranný a průvodní list. V dopise k tomu účelu zaslanému stěžuje si Königsmarkovi, že dům jeho při dobytí Malé Strany mnoho zkusil, což by se asi nebylo stalo, kdyby v Praze byl dlel a Königsmark se ho byl zastal. Zároveň dovídá se, že člověk kterýs udal, jakoby on v domě svém ještě více peněz ukryto měl, a že tudíž kopáním v jeho domě velká škoda se mu děje. I žádal generála by udání tomu víry nepřikládal a domu jeho ušetřil. Generál Königsmark přání hraběte ochotně vyhověl a list průvodní, datovaný dne 1. září 1648, mu udělil, takže mohl bez starosti do Karlových Varů cestovati; podobný list průvodní obdržel též od generála Wittemberka.

Když pak Heřman Černín v měsíci říjnu z Karlových Varů do Prahy chtěl se odebrati, a země ještě

¹⁾ Rezek, Děje Čech a Moravy za Ferdinanda III. str. 511. — J. Dobrovský zmiňuje se ve své cestě po Švédsku, že viděl u královského letohrádku v Drottningholmu sochy bronzové, na nichž nalézaly se Černínské znaky. Tyto objevil již před jeho příchodem císařský sekretář při vyslanectvu, Světecký, rodem Čech. Byly bezpochyby odvezeny ze zahrady některého z Černínských domů Pražských. Abhandlungen der kön. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften (1795) II. 125.

od Švédů obsazena byla, nezbylo mu nic jiného, než aby zase u švédského generála Wittemberka o průvodní list požádal; na tuto žádost odvětil mu generál Wittemberk, aby na své zpáteční cestě z Karlových Varů do Prahy užil pro svoji a své družiny bezpečnost ochranného a průvodního listu od generála Königsmarka i od něho mu udělených.

Dostav se šťastně z Karlových Varů do Prahy, setrval Heřman hr. Černín v době obléhání města od Königsmarka ve svém domě na Malé Straně. Již tato okolnost podivnou se zdála a bylo slyšeti hlasy, proč Heřman Černín jakožto císařský místodržící sám na Malé Straně se zdržuje, ač všichni ostatní do Starého Města se přestěhovali. Zvláště přítel jeho tajný rada a president vojenské dvorské rady Hendrych hrabě Šlik Heřmanovi to vytýkal, že samojediný z místodržících na Malé Straně bydlí, v dopise z 16. prosince r. 1648, doloživ k tomu »Sapienti pauca«. V jiném dopise z 23. prosince píše, že rád slyšel, že Heřman se též na Staré Město přestěhoval. V dopise třetím pak z 26. prosince píše mu, že beztoho již kolovaly řeči, co asi Heřman hrabě Černín se Švédy na Malé Straně dělá, i napomíná ho, aby do nějaké nehody neupadl.

Zuzana Černínová o obležení Prahy od Königsmarka a Heřmanu Černínovi zmiňuje se také v listech svých k Humprechtovi Janovi do Říma. Tak píše mu 28. listopadu: »Náš pan hrabě před včerejškem sem přijel a včera na Mělník jeti a zase v pondělí s paní hrabinkú (kteráž po ten čas, co z Budějovic přijela, na Kosti zůstávala) přijeti ráčí. Slyším, že jest pan hrabě tak vesel, jako jest od množství let byl vesel a věru o mnoho přišel.«¹⁾

V druhém pak listě ze dne 23. prosince 1648, poslaném Humprechtovi Janu do Benátek, píše: »J. M. pan hrabě náš je zde nyní v Starém Městě. Což on hrubě nařiká na své pobrání, nyní stále mu ze statků vezou a vždy praví, že o všecko přišel, že nic nemá. Paní hrabince taky moc pobrali; já jí darovala tučet

¹⁾ Dvorský 1. c. str. 163.

lžic stříbrných, s velkou vděčností je přijala. Já jsem taky na Táboře o mnoho přišla; bral, soudím, kdo mohl, a mnoho dobytka, taky samých dojných krav, mimo jalový dobytek, přes 100 kusů vzali a co jiného.«¹⁾

Když generál švédský Königsmark zradou bývalého císařského podplukovníka Arnošta Ottovalského z Ottovaldu královského hradu a Malé Strany se zmocnil, byl mezi jinými též zajat Jindřich Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, c. k. rada nad apnelacemi a přisedlíci zemského soudu v království Českém, na zámek Mostecký uveden a tam v zajetí držán.²⁾ Heřman hrabě Černín však složiv za něho kauci docílil toho, že Jindř. Slavata ze zajetí na svobodu byl propuštěn. Nejvyšší kancléř království Českého Vilém hrabě Slavata děkuje Heřmanovi za tuto obětavost a laskavost, již byl strýci jeho prokázal, dojemnými slovy v dopise datovaném ve Vídni dne 6. února 1649 řka: »S velikým potěšením srdce mého z psaní mého nejmilejšího strýce, pana Jindřicha Viléma Slavaty, jsem vporozuměl, že skrze obzvláštní pomoc a fedrunk V. M. z toho těžkého arestu, v kterém na zámku Mosteckém zůstával, jest vysvobozen a do Prahy se zase navrátil. Z kteréžto milosti a dobrodiní panu strýci mému prokazaného, já od osoby mé služebně a velice V. M. jakožto mému starodávniému, velice důvěrně milému panu švakru a bratru děkuji, spolu s týmž panem strýcem mým budu se všelijak snažiti V. M. toho zase odsluhovati.« — Strany zaplacení výkupu za pana Jindřicha Slavatu psal Heřman Černín dne 13. ledna r. 1649 švédskému generálu Königsmarkovi, by mu odpustil, když ne celou, tož aspoň větší část výkupu vzhledem k tomu, že na svém Pražském domě velikou škodu pustošením a kopáním vzal, což vždycky mnohem více bude dělati nežli obnos výkupu. Ostatně Slavata za tak zlých časů při nejlepší vůli ony peníze teprve v několika

¹⁾ Dvorský l. c. str. 166.

²⁾ Jindřich Vilém Slavata byl synem Veroniky, rozené ze Žerotína, a Diviše Lacemboka Slavaty. Srv. Ohlas od Nežárky 1888, č. 49.

letech mohl by zaplatiti, a to ještě dosti těžce. »Pokud se týká židli,« praví Heřman doslovně, »ač jsem sice tureckému sedění již odvykl a nyní jsa starým kavalerem vysoký, hedvábný seslík potřebuji, nechci jich ani čeho jiného dále vzpomínati. Můj velectěný pan bratr, jakožto od Štěstěny vysoce proslavený kavalír a voják, může svými rytířskými činy toho ostatního také dosíci a (ješto k tomu zajisté jest způsobilý) po dobytí Cařihradu dostati krásné turecké věci.«

Tímto dopisem podařilo se Heřmanovi Černínovi Königsmarka tou měrou pohnouti, že mu ze 4000 tolarů výkupného za Slavatu bylo odpuštěno 1000 tolarů, zbytek pak po odečtení kauce 3000 zlatých dne 9. července 1649 docela mu odpuštěn. Jindřich Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka vystavil dne 5. června r. 1649 Heřmanovi Černínovi revers, kterýmž odstoupil Heřmanovi Černínovi statek Roubovice (Hrubovice, Raubowitz) se vším příslušenstvím, který po matce své Veronice ze Žerotína byl zdědil, ješto tak značnou sumu za něho podanou hotově zaplatiti nemohl, s tím doložením, aby si z kupní ceny svou pohledávku strhl. Heřman přijal tuto nabídku a dne 8. října 1649 koupil Roubovice za 5000 zl. a strhnuv si výkupné za Slavatu, ostatek jemu při uzavření kupní smlouvy doplatil. Svědky při této kupní smlouvě byli Ctibor Kořenský z Terešova a Jiří Jaroslav Kunaš z Machovic na Vilštejně. Dne 23. října navštívil Heřman dvůr Roubovický, kde pojedl, a lidé té vsíky mu slibovali človenství a peccdanost.

Ale statek tento nepodržel Heřman dlouho. Již dne 1. září 1650 prodal dvůr a vesnici Roubovice se vším příslušenstvím měšťanu Malostranskému Volfovi Hafnerovi za 4000 zl. rýnských.

Jakožto královský místodržitel byl Heřman Černín povolán k ostatním místodržcím do Budějovic, kteří se tam za obléhání Prahy od Švédů byli uchýlili. Zuzana Černínová dala mu ze svého statku Radenína potřebné potraviny dopravovati do Budějovic a dávno žádoucí radosti účastna se stala, že Heřmana hr. Černína ve svém domě uvítati mohla. Z Budějovic psal hrabě synu jejímu Humprechtu Janovi dne 9. ledna

r. 1649 do Benátek, že cestou jeho do tohoto města úplně jest spokojen, žádaje ho spolu, aby v Benátkách u některých vznešených osob poručení jeho vyřídil a všem opět při svém odchodu do Florencie se poroučel a podobně by i v tomto městě všude své návštěvy vykonal. Spolu vybízí ho, aby na velikonoce domů přijel, že srdečně rád by jej viděl; aby byl pamětliv, že on již stár jest. — Zatím byly porady místodržících v Budějovicích skončeny, a ježto mír již byl uzavřen, děly se přípravy, by místodržící opět do Prahy se přesídlili. I Heřman Černín odebral se do Prahy, by zimu tam strávil, a bude-li příznivé počasí, na statky své vyjížděl a dohlédal. Poněvadž pak statky jeho od císařského i nepřátelského vojska zpustošeny byly, většina dobytka a veškero obilí odvezeno bylo, musil se postarati Heřman o nejpotřebnější dobytek. Koupil proto od Františka hraběte Nadasdyho za půjčku 17.000 zl., již u něho měl, uherské koně, voly a krávy, jichž dopravu cla prostou jemu povolil palatin uherský Štěpán hrabě Pálffy. Mimo to koupil hrabě Černín ještě od polského hraběte Zámojského 200 silných, tažných volů z Jaroslavě za 1000 dukátů. — Nyní mohl se Heřman Černín úplně věnovati správě svých statků. Dne 1. února propustil Petra Zettle, hejtmana na Petršpurce, a na jeho místo přijal Ignáce Popela z Vesce. První cestu za příčinou prohlédnutí svých statků podnikl Heřman Černín dne 2. února. Vyjel z Prahy až na Benátky (Nové), tu přes noc zůstal. Druhého dne odebral se do Mladé Boleslavi k markýzovi Palavicinimu. U oběda byl u p. Vančury (z Řehnic) a na noc zase na Kosti. Bylo činiti o lid vojenský. Na Kosti zůstal, a dosti nepořádku našed, přijal dne 5. února pana Šalomouna Viktorina ze Sobče, dříve hejtmana na Velchově, za hejtmana na Kost a jel do Ml. Boleslavi k obědu k panu hejtmanu krajskému; na noc pak do Benátek (Nových). K obědu (6. února) do Brandýsa nad Labem a na noc až do Prahy. Nyní pobýval v Praze, povolávaje k sobě hejtmany ze svých statků. Dlel u něho v tento čas hejtman panství Šmiedeberského ve Slezště Michal Feldhorn, kterého dne 7. února zpět na Šmiedeberk vypravil.

Dne 15. února pozval jej švédský generál Wittemberk k obědu, při němž vyrovnána byla záležitost strany všech nedoplatků; jediné vyňata od Wittemberka města Krumlov, Jindřichův Hradec a Kladsko, za něž musilo se zaplatiti 5000 říš. tolarů.

Dne 21. února vyjel si Heřman z Prahy na Petršpurk, v poledne zdržel se u oběda v Novém Strašeci a odpočinul si. Když pak opět dále jeti chtěl, bylo mu oznámeno, že jeho milý a nejlepší kůň »Königsmark« onemocněl. Přes to dojel téhož ještě dne Heřman Černín do Petršpurku, kde tento kůň jeho zdechl. Z Petršpurku, kde hrabě tři dny pobyl, odebral se do Kadaně (25. února), kde přenocoval. Téhož dne koupil od Anny M. Šteinsdorferové, rozené Štolzové ze Simsdorfu, statek Hlubany (Luban) za 165 000 zl. — Následujícího dne k poledni dorazil na Milčoves, načež vrátil se do Petršpurka a odtud přes Nové Strašeci do Prahy, kde (1. března) u hraběnky z Vrtby obědval. — Dne 2. března obdržel Heřman Černín od generála jízdy Františka hraběte Magnisa,¹⁾ jemuž byl

¹⁾ Rod hrabat Magnisův pochází z Itálie. Asi v polovici 15. století přišlo z Itálie současně několik členů rodiny Magnisů do zemí rakouských, kdež v krátké době důležitých úřadů došli. Bernard Magni, »architectus Jauriensis« opevňuje město Kaniži, Petr jest osobním lékařem císařovým; Karel jmenován dvorním poštmistrem v zemích dědičných; syn jeho Jan Jakub postoupil pošty Paarům. Se dvorem císaře Rudolfa II. přišli Magnisové do Čech. Karel Magno 1596 přijat do stavu českého rytířstva. První statek jejich v Čechách byly Žleby, pročež ve jmenování daném v Řezně dne 19 prosince 1622 slují »svobodnými pány na Žlebích«. Členové rodu Magnisů podepisovali se různě: de Magno, Magni, Majno, Maňo; větev moravská podepisuje se od polovice osmnáctého století Magnis. V době pobělohorské stojí mnozí z Magnisů v řadách vojska císařského, hájíce zbraní víry katolické, co druzí, zvláště Valerian a Hans Magno, slovem v reformaci činni jsou. Jeden v Čechách, tento jako kommissář knížete Dietrichštejna pracuje s kanovníkem Platejsem na Moravě. První Magnis (původce nynějšího rodu), jehož filiaci autentickými dokumenty dokázati lze, jest Konstantin, otec prvního hraběte Františka, jenž z celého rodu nejvyšších vyznamenání došel. František hrabě Magni narozen z matky Oktavie de Carcasola v Praze dne 10 listopadu 1598; účastnil se bitvy na Bílé Hoře při straně císařské, jmenován 3. července 1622 císařským plukovníkem, podnikl poselství do Španěl (1623), dne

k novému roku bažanty do Lipska poslal, psaní, v němž mu psal, že mu chce tureckého koně darovati z Erfurtu. Druhého dne obědval i večeřel u generála Wittemberka. Když generál Wittemberk z Prahy vyjeti chtěl, psal po něm stran pana Slavaty falckraběti i Königsmarkovi.

Generál Wittemberk vyjel (6. března) z Prahy k Erfurtu Byv pozván ke generálnímu kommissari vojenkému Vilému Albrechtovi Krakovskému z Kolo-

12. října 1626 císařským plukovníkem nad 500 arkebusíry. Za platné služby u vojské císaři prokázané povýšen byl do stavu hraběcího (před r. 1627). Po bitvě na Bílé Hoře byl jedním ze tří správců Moravy, postoupil na válečnou radu (6. listopadu 1626), dvorskou válečnou radu »Hofkriegsrath« (26. května 1631), podkomoří (8. října 1635), povýšen do stavu hrabat říšských 21. listopadu 1685 a pověřen od císaře Ferdinanda II. důležitým vyslanectvím do Benátek (1637). Ve vojské dostoupil hodnosti generála polního maršálka (9. září 1644); v markrabství Moravském pak zastával úřad nejvyššího sudí (1649). V úřadě vojenském činným byl při obléhání města Brna, opevňoval a zásoboval na rozkaz císaře pohraniční města moravská. Ve válečném díle nezapomněl na skutky zbožnosti. Aby povznesl úctu P. Marie, jež v protestantské Strážnici do r. 1629 byla poklesla, založil roku 1682 klášter Piaristů. Mnoho jiných klášterů a nadací děkovalo původem svým zbožnému hraběti (Jihlava, Brno, Znojmo). Se svolením císaře založil hrabě František r. 1680 na panství Strážnickém fideikomis pro svoji rodinu. Za první manželku měl Katerinu z Řičan; v druhém pak manželství Johannu Františku Prisku Pergerovou z Pergu. Zemřel dne 6. prosince 1652 bezdětek (jediný syn jeho Konstantin zemřel ve 2. roce věku) a odpočívá s druhou manželkou svou, rodem Pergerovou, u sv. Tomáše v Brně. Celá rodina Magnisův povýšena do stavu říšských hrabat diplomem ze dne 2. června 1637. Starší bratři Františka hraběte Magni sluli: Rudolf, Maximilian, klášterním jménem Valerian, řádu kapucínského, jeden z nejznamenitějších mužů své doby; důvěrník císařův, kardinála Arnošta hr. Harracha i Vladislava IV. Polského (*1586 v Miláně, † 1661 29. července v Solnohradě), Filip, Oktavian a Jan Křtitel. Filip hrabě Magni, jenž Moravany v bitvě na Bílé Hoře (u Hvězdy) porazil, měl za choť Olympii Katerinu, rodem hraběnku Caretto Millesimo, sestru manželky Heřmana hr. Černína z Chudenic Sylvie Kateřiny. Svatební smlouva Filipa hr. Magni s Olympií Kateřinou z Millesima ze dne 15. října 1685 nalézá se v archivě hrabat Magnisův ve Strážnici na Moravě. (Za zprávy o rodině hrabat Magnisův děkuji laskavosti veleváženého pana Leopolda Noppa, archiváte Magnisovského ve Strážnici.)

vrat, sešel se tam (14. března) s radou dvorským sv. pánem Blumenthalem, který do Vídně jel.

Dne 17. března jel Heřman opět z Prahy přes Nové Benátky, Kosmonosy, Kost, Jičín, Novou Paku, Vrchlabí a Hornsdorf do Šmiedeberku. Pobyt tu několik málo dní, vrátil se přes Mělník do Prahy. Z Prahy konal časté vyjížďky na statky své, jakož i hojně návštěvy u přátel a známých svých.

Choť Heřmanova Sylvie dlela v tomto roce (1649) hlavně v Praze, a tu vedle péče o domácí záležitosti psala dopisy svým příbuzným a známým. Zvláště zajímavý svou v pravdě ženskou srdečností a něžností jest list, který poslala Humprechtovi Janu do Říma, zvěděvši, že manžel její dědicem a nástupcem statků svých jej učinil. Psní ono, datované ve Starém Městě Pražském dne 8. května 1649, zní takto:

»Vašnosti můj nejmilejší pane strejče, Pán Bůh Vašnosti to dej, co já Vašnosti žádám, jistě račte býti na věky spokojen. Hrubě Vašnosti děkuji, že mi račte dáti o sobě věděti, a ještě více za tu důvěrnost, kterou ke mně račte míti, tím račte býti jist, že tak věrně a upřímně s Vašností zacházeti chci jako se svým vlastním synem a při mém pánu tak mnoho troufám zjednati, že ještě s Vašností mimo své všechny strejce nejlépeji opatří, ačkoliv dosti často na něho nabíhají, a obzvláště pan Karel, kterému můj pán slibuje Černoci odkázati. Až posavad jsou jen slova, do kšaftu to nepoložil. Kšaft můj pán až posavad nezjinačil a pro ty mobilie, které jsou již vzaty, to zjinačiti neb přepsati musí a také ještě jedno pěkné panství kupuje, slove Kosmonosy, spojuje je s Kostí, toliko půl míle od Boleslavi. Až se trh zavře, tehdáž chce kšaft přepsati a Vašnosti za dědice nebo majorátka udělati. Ty pak zlaté bule a všechny listy, které byly zlatými pečetmi, to ztrhali, však na tom nic nezáleží, jsou ty bule při všech expedicích vidimirované, tituly budou platiti jako dyckny. Ten mocnej královskej list je natržen, než ten můj pán může dáti dyckny renovi-

rovati. To, co pší, je tak a ne jináč, na to račte bezpečiti.

Mezi tím, co já Vašnosti budu moci sloužiti a dobrého způsobiti, račte tím býti ujištěn, že to učiním, jako byste ráčili můj vlastní syn býti, nebo vím, že zase pro mne račte učiniti, když bych co žádala; a ta dobrá Vašnostina paní máteř mně tak mnoho dobrého činí, že zase od svého vlastního to užiti dám. S tím Vašnosti se poroučím a vostávám Vašnosti upřímná

strejna do mé smrti

Sylvie hraběnka Černínová. 1)

R. 1649 (29. července) koupil Heřman od Václava Michny, hraběte z Vacínova, Krásný Dvůr (Schönhof) a Buškovice (Puschwitz) za 20.000 zl. rýnských.

Koncem r. 1649 děly se v císařské tajné radě ve Vídni porady k tomu cíli, aby znovu vyslanectví do Cařihradu bylo vypraveno, jelikož mír s Rakouskem uzavřený a již ke konci se chýlící byl porušen třenicemi na hranicích štýrských. Heřman hrabě Černín, jenž námahy spojené s cestou vyslaneckou zajisté ještě v živé paměti měl, cítil se přece dosti silným a způsobilým, ač jsa kmetem téměř 74letým, po třetí poselství do Cařihradu podniknouti. I přisvědčil také, když se ho tázali, zda by ještě třetí vyslanectví na se vzal, ano řekl, že se o ně i velice zajímá. Předseda dvorské vojenské rady, tajný rada Hendrych hr. Šlik z Passouna, psal dne 10. listopadu 1649 Heřmanu Černínovi, aby byl ujištěn, že se nalézá mezi těmi, kteří císaři k poselství do Cařihradu byli navrženi, a to na prvním místě.

Od 14. až do 19. září meškál Heřman v Ebersdorfu, kde vykonal návštěvy u churavého presidenta dvorské vojenské rady Hendrycha hr. Šlika, u kancléře

1) Diplomý Heřmana hr. Černína z Chudenic, zachované na naše časy v archivu Jindřichohradeckém, jsou všechny poškozeny, přivěšené zlaté pečeti neb bully utrhány — zřejmě stopa vandalismu švédských vojáků v Malostranském domě Heřmanově r. 1648 páchaného. Diplomý tyto, pokud bylo lze, opraveny.

Jiřka Adama z Martinic a u nejvyššího kancléře Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka. Měl tam též slyšení u císaře, jenž velice laskavě s ním o rozličných věcech rozmlouval. Vrátiv se do Vídně (30. září), byl často zván k rozličným hodnostářům dvorským.

Dne 7. října poslal k němu císař Jiřiho hraběte z Martinic, kancléře Českého, s oznámením, že svěřil mu úřad nejvyššího sudího. Složiv v ruce císařovy slib, že bude věrně plniti povinnosti s novým úřadem svým spojené, odejel Černín do Čech a objížděl svá panství.

Úmysl Heřmanův, ještě jedenkrát do Cařihradu se vydati, velice poděsil choť jeho Sylvii, i plna starosti psala mu z Kosti do Budějovic (10. prosince r. 1649): »Nejmilejší srdce, co mě ta turecká jízda přenesmírně trápí, já se bojím, že se to stane, nebo mi píše Šmída¹⁾ hofmistr, že to zjevně se praví, že račte museti jeti, že Šmída¹⁾ nechtějí, když se to tak předpiskuje, já se toho bojím, co bych nebohá zarmoucená opět bez Vašnosti začala. Já teprve žádám znovu s Vašností býti a měla bych býti Vašnosti zbavena? On mně ten čas přijde tak dlouhý, že se mi zdá, že jsem Vašnosti půl léta neviděla. Já jsem se tak těšila, že račte na svátky přijeti a toto mne zmej-lilo. Pro Boha račte do té Prahy již se dáti, jak tam chvála Bohu nemře, nebo kdybyste ráčili v těch Budějovicích dlouho ostati, já bych tam musela k Vašnosti doskočiti, již příliš dlouhý čas bez Vašnosti jsem.«

I snažila se Sylvie všemožně svou výmluvností, by Heřmana s jeho úmyslu odraditi mohla. Neopomenula na kompetentních místech bez obalu projevit svou obavu o jeho chatrné zdraví, a tak sešlo s jeho jmenování vyslancem, nad čímž rozradostněna píše (23. prosince): »Že Šmída do Turek pojede, chvála milému Bohu, jistě mě Bůh vyslyšel, neb ta jistě již cesta pro Vašnosti nebyla, račte s pokojem doma seděti, svého a lidské spravedlivosti vyhledávati, račte

¹⁾ Jan Rudolf Schmid ze Švarzenbornu, resident císařský v Cařihradě.

zasloužiti sobě nebe a na světě račte moci míti
dobrej čas.«

Zuzana Černínová psala 15. ledna 1650 svému
synu do Benátek mimo jiné: »Dáleji i toho našeho
stařečka pana hrabě Pán Bůh rač pozdraviti, posílám
Ti od něho psaní a druhý přípis svého psaní. Nej-
schváleji jsem Tvé psaní otevřela, zda-li pak také
Tobě tak píše jako mně a vidím, že opravdovou lásku
k Tobě má. — Pozdraviž milý Pán Bůh ještě toho
pana hraběte, nad míru schází. Pan hrabě se strojil
minulý čtvrtek z Budějovic vyjeti, nevím kady, čeládka
prý pravila, že se ke mně strojí přijeti a tady svou
cestu vzíti, nevím dojista, stane-li se.«

Generál Rudolf hr. Colloredo věda, že Heřman
Černín má nějaké peněžní pohledávky u anglických
a benátských domů bankovních v Cařihradě, psal mu
29. ledna r. 1650 o audienci na rozchodnou vyslance
tureckého Šmída u císaře, při čemž podotkl, že by
Heřman jemu svou peněžní záležitost v Cařihradě
k vyřízení odevzdati mohl. ¹⁾ V jiném dopise z 12. února
r. 1650 sděluje Colloredo s Černínem, že se přičinil,
aby Šmíd v Cařihradě dlužníky jeho vyhledal a za-
placení od nich požádal. ²⁾

V Praze zabýval se Heřman opět záležitostmi
týkajícími se správy statků a dostával četné zprávy od
svých úředníků. Dne 27. února 1650 zpravuje jej
Jakub Vogel, úředník na Neudeku, o neposlušnosti

¹⁾ V tomto listě poznamenal Colloredo: »Mit unserem Frieden
geht's auf der langen Bank und jetzo zanken die Chur- und
Fürsten und Protestanten mit den Schweden. Hätten die Herren
uns geglaubt, so dürften sie jetzo nicht Kalender machen, son-
derlich Churbaiern, den wird man tummeln.« Na zadní straně listu
poznámenal Černín: »1650. 29. Jan. Graf Colloredo treibt immer
Narretei, aber von Wein meldet er nix; wenn er ihn von mir
entlehnt hat; gar wohl sehr ihm geschmeckt.«

²⁾ Na zadní straně toho listu poznamenal Černín: »1650
5. Febr. aus Wien wegen des H. Schmidt seiner Offerirung
meiner Sachen halber. Aber ich hab es aus andern Orten ver-
nommen, dass alles erlogen gewesen, und anders g-redt, dass
er meinen Diener nit mitnehmen will und das Werk ganz ver-
loren sei.« Následkem toho neshledal se Heřman Černín nikdy
více se svými 36 000 zl.

měšťanů i sedláků na panství Neudeckém, kteří se nechtějí patentu královských místodržících podrobiti a k víře katolické se navrátiti dokládajíce, že raději všechen dům a statek opustí a pryč odejdou.

Také ujec Heřmanův, Jan Karel Černín z Chudenic, kterýžto ze země se vystěhoval do Míšně a později s povolením císařských do Čech se vrátil a jako správce panství Heřmanových na Petršpurce dlel, jsa víry podobojí opětně ze země vystěhovati se měl, zpravuje Heřmana hraběte Černína o obtížích, které jemu v cestu se kladou strany vystěhovaleckého passu, ačkoli se vykázal, že jest usedlým pod knížetem Braniborským. ¹⁾

Dne 1. dubna 1650 byl Heřman Černín jmenován nejvyšším komorníkem království Českého, o čemž od královských místodržících dne 9. dubna byl zpraven, a objevuje se toho roku na sněmě zemském v této hodnosti mezi stavem panským.

* * *

V měsíci březnu r. 1650 vrátil se Humprecht Jan Černín ze svých cest do vlasti a zdržel se krátký čas u své matky na Radeníně, načež po přání strýce svého Heřmana navštívil ho na Mělníce. Odtud psal dne 6. dubna 1650 své matce do Radenína: »Pan hrabě, ačkoliv chodí, vždy ale je tak nemocný, jakoby ležel a hrubě nebezpečný; nemohu ani vypsati, ani nesmím, jak je sešlý. Bůh rač ho předce pozdraviti, aby mohl dokonati, co na mou prosbu, na paní hrabinky přímluvu začal, všechno ústně ode mne zvěděti a slyšeti milostivě ráčíte.«

Pozdraviv se, odcestoval Heřman hr Černín do Prahy, a Humprecht Jan na Radenín. Krátce po svém příchodu do Radenína dostal od svého strýce psaní,

¹⁾ Heřman na toto psaní poznamenal: »1650. 9. března od p. Karla strýce strany jeho obtížnosti religionis a též by rád na Petršpurce za správce ostal, kdyby mohlo býti pro víru; proto býti nemůže.« Oženil se s Magd. Justinou Příchovskou z Příchovic; odstěhoval se pak do Hofu v Bavořích.

datované dne 23. dubna 1650, v němž mu tento psal: »Z navštívení schvalného (an toho potřeba nebyla) velice děkuji, po druhé daremnosti zanechati, radčí na naše rozmlouvání, jak by nejlépe býti mohlo, pomýšleti. Když bohdá se shledáme na to se starati budeme, však k tomu konci, aby v těch příbězích v království (své patrie) zůstával, abych ho mohl stále okolo sebe míti, jináč nic. Zatím zdráv buď, měj se dobře. J. M. paní strejny mé služby první oznam.«

Heřman i Sylvie hleděli, aby Humprecht zaujal u dvora nějaké čestné místo. Příležitost k tomu naskytla se záhy. Císař rozhodl se pro svého syna arcivévodu Leopolda Ignáce malé dvořanstvo sestaviti a jmenovav J. M. hraběte z Lamberku nejvyšším jeho hofmistrem, nařídil mu, aby některé mladé šlechtice navrhl za komorníky arcivévody. Hraběti Lamberkovi zdál se Humprecht Jan k této hodnosti zvláště způsobilým; psal tedy z Brna dne 16. května 1650 strýci jeho Heřmanovi, že slyšel od vážených osob jeho dobré vlastnosti chváliti a proto má jej v úmyslu mimo jiné mladé šlechtice císaři za komorníka arcivévoda navrhnouti. I prosil Heřmana Černína, by s ním sdělil, zdali hodnost ta Humprechtovi Janu by byla milá, chtěl-li by arcivévodovi sloužiti a jak brzo by své místo nastoupiti mohl.

Hraběti Černínovi nemálo dopis hraběte Lamberka zalichotil, schválil jeho návrh a poděkovav mu za jeho přátelskou ochotu, ujistil jej, že Humprecht Jan důstojnost jemu nabídnutou přijme.

Krátce na to oznamoval hr. Lamberk listem ze dne 15. června, že Humprecht Jan ve svém úřadě od císaře potvrzen a zároveň vyzván, aby co nejdříve do Vídně se dostavil a ve svůj úřad se uvázal, načež Humprecht Jan ihned se do Vídně odebral.

Den patnáctý červen 1650 památný jest sepsáním a zpečetěním kšaftu Heřmanova, kterým svěření rodu Černínského zřízeno bylo. Závět Heřmanova, psána jsouc jazykem českým, jest listinou velmi zajímavou a památnou. V tomto kšaftu Heřman pevně ustanovil následnictví ve svěření, z ní vyzírá láska Heřmanova k původnímu sídlu rodu Černínův, Chude-

nicím, o nichž sám praví, že přes šest set let stále a neproměnitelně v rodu Černínském zůstávají, z ní vyzporujeme velikou náklonnost k starobylému rodu jeho, neboť ustanovuje tu, by dědic jeho v roce pořád zběhlém tři pacholátka z rodu Černínského chudých i bohatých rodičů vybral a ve studiích je i jejich praeceptora vydržoval, ze kterýchžto pacholátek jedno má se věnovati bohosloví, druhé právům a třetí geometrii a astronomii, aby pánu svému dědičnému i vlasti své (anto zlatá půda se jmenuje) hoditi se mohli. Při tomto ustanovení praví Heřman, že byl toho vždycky žádostiv, aby rod Černínův netoliko v počtu osob, ale také i v počestnostech rostl a rozmnožení své bral. ¹⁾)

Pro dobro členů svého rodu dále Heřman poručil uložiti rodový poklad. Každý totiž z dědiců jeho měl odváděti ročně jistou sumu do zvláštní pokladny rodové, aby sobě odtud i celému rodu v důležitých a nevyhnutelných potřebách (však proti navrácení vždycky v roce a ve dni zas do pokladny beze vší chyby, a to passirováno bude všem v rodu našem bez úroků) spomoženo býti mohlo, ale jinším a dobrým našim přátelům, kdyby se i to pohodlí půjčkou do dne a roku stalo, tehdy s ourokem k zaplacení a se dobře opatření, aby chyba nebyla a kredit se zachoval. nápadník dobrej pozor dal, a kdyby přehlídl, anebo se namluviti dal, aby nepochybně z důchodů do pokladny konečně složil.◀

Z této pokladny rodové nařídil Heřman Černín, aby se též přikupovaly k svěření nové statky.

Mezi zbožnými odkazy, kostelům učiněnými, pamatoval Heřman jmenovitě na kostel Chudenický a v něm zachovaný nejstarší památník rodu Černínského.

¹⁾ Jiri Crugerius, přibližuje k následkům blahodárným tohoto Černínova ustanovení, dí: »Unde hoc observato deerunt cum Černiniis viri a sapientia commendati, cum deerunt posteris, vocabiturque pro merito, uti olim Lobcovicia solebat, ita et aliquando Chudenicia non tantum literatorum, sed et literatissima familia, ex qua infulis etiam digni honorentur.«

Heřman hr. Černín velice si vážil starých památek rodu svého a pečlivě se o ně staral, dávaje je svým nákladem v dobrém stavu udržovati. Dne 8. září 1638 sděloval mu strýc Jindřich Švihovský následující: »Co se toho p. malíře dotýče, jehož že posílati ráčíte, ještě jsem jeho neviděl, však jak by ke mně se dostal, nepominu s ním ihned do Chudenic dojeti a jemu ty malby všecky s panem Theobaldem ukázati, tak aby to všechno vlastně, jakž se v témž kostele nachází, vymalováno býti mohlo a pochybeno nebylo, rád nápomocen býti a jemu také jeho opatření učiniti. Do Kladrub podobně v příčině té věci odešli.« Písemné památky rodu Černínského choval u sebe — dle dopisu Děpolda Protivy Černína z Chudenic ze dne 3. června 1640 — zmíněný, v tom čase již zesnulý strýc Jindřich, jenž své vzácné věci i hledané Heřmanem písemnosti v nepokojích válečných do země zakopati poručil, které se vlhkostí v zemi pokazily a sotva ve čtrnácti dnech vyhledány a spraveny býti mohly, některé pak z nich docela zničeny.¹⁾

Své tělo poručil Heřman Černín pohřbíti v kostele Štebenském, kde jeho první dvě manželky již odpočívaly, »bez zbytečného prachu a pompy«. Oděv, do kterého po smrti měl býti oblečen, dal si sám zhotoviti, pakli by se nenašel neb k zmaření přišel, tehdy tomu chtěl, aby toliko ze sprostného šedivého sukna na způsob poutníka Františkána byl zhotoven a též kříž zlatý z Jerusalema do hrobu mu byl dán.

Kodicillem sepsaným dne 22. srpna 1650 přidal Heřman Černín nová ustanovení, aby, poněvadž kostel ve Štebně na panství Petršpurském vyhořel, pochován byl v kostele sv. Víta na hradě Pražském v kapli svatého Zikmunda. Manželce své odkazoval ještě za věrné a upřímné obsloužení v nemoci v hotovosti dvacet tisíc zlatých. Císaři z věrného srdce odkázal svůj

¹⁾ Jindřich Švihovský zemřel dne 8. února 1640. Heřman, pozván od vdovy po něm Veroniky, rodem z Olbramovic, a syna Humprechta Protivy na pohřeb jeho, poznamenal na listu tom: »1640. 16. Juni sem dostal na pohřeb zvaní na Švihov pana strejce mého dobré paměti Jindřicha Černína z Chudenic. Pán Bůh rač jeho duši i nám všem milostiv býti.«

vzácný safír. Kancléři Jiříkovi Adamovi hr. z Martinic odkázal zlatý řetěz, dar to kurfirsta Kolínského. Nejvyššímu hofmistrovi Bernardu Ignáci hr. z Martinic odkázal krásného hnědého tureckého koně, nejvyššímu sudí Janu Hartvíkovi z Nostic krásného tureckého hnědouše neb bělouše, jak sobě zvolí. Manželce své odkázal šest koní do kočáru. Strýci Jiříkovi na Miroticích věnoval mimo odkaz v kšaftu obsažený dluh na panství Liteňském, který mu hr. z Bubna zaplatiti měl. Humprechtovi na Švihově dva tisíce zlatých, nizozemské a italské tapety, ostatní pak věci v domácnosti připadly manželce jeho. Komorné Liduše na řetěz 100 dukátů, komorné Mařence z Vinoře 200 zl., Zdeňkovi Slepotickému 100 zl., sekretáři Pavlovi 100 zl., starému Paskovi, aby manželce jeho po život svůj sloužil, 100 zl. Služebnictvo mělo zůstatí u jeho manželky v službách, výslovně jmenoval Jiříka Dotzauera. Dále odkázal Kapucínům na Hradčanech 100 zl., Kapucínům na Novém Městě Pražském 100 zl., jeptiškám u sv. Anežky 100 zl., jeptiškám u sv. Anny 100 zl. Sedlákům a poddaným na všech panstvích, kteří z válečných běhů za obilí dlužní zůstali, který dluh do 200.000 zl. šel, všechno odpustil. Svému strýci Vilémovi z Říčan na řetěz 100 dukátů. Svědky tohoto kodicillu byli Karel Leopold hr. Caretto Millesimo, bratr jeho manželky, a císařský rada a místosudí v království Českém Albrecht Hložek ze Žampachu ¹⁾

Neuplynulo mnoho času po odchodu Humprechta Jana do Vídně, kdy Heřman Černín, jenž již delší dobu na kámen churavěl, onemocněl velmi nebezpečně a stav jeho den ode dne se horšil. Rozechvěna starostí o jeho život, psala choť jeho Sylvie Humprechtovi Janovi dne 16. července do Vídně: »Můj nejmilejší pane strejče a synu. Vašnosti se s těmito řádky poroučím a oznamuji, že minulou středu můj pán tak se tůze roznemohl, že již všichni myslili, že umře. Přijímal poslední pomazání, puls mu nešel; potom mu doktor Francemon něco dal, zastavila se mu voda, zase se s ním polepšilo tak, že chvála Bohu

¹⁾ D. Z. Lit. J. 25.

nejčky dosti dobře se má, však předce ta bolest není maia.*

Heřman hrabě Černín pozdravoval se znenáhla ze své těžké a bolestné nemoci a již dne 27. července píše jemu Humprecht Jan z Vídně, jakou vřelou účast celý císařský dvůr na jeho onemocnění má a že sám císař často se na jeho stav táže.

Jak vážil si císař Heřmana Černína, dokazuje list, jež mu z Vídně dne 11. srpna roku 1650 poslal, zmiňuje se v něm o 20.000 zl., jichž Heřman zapůjčil na spíži pro dělostřelectvo, a o jiných službách, jež jemu a vlasti prokázal, a nařizuje, aby jemu ona suma řádně splacena byla. Dále ujišťuje jej i jeho příbuzné svou císařskou a královskou milostí a praví ku konci listu, kdyby Heřman ve Vídni byl, že by jej vedl na pár jelenů a poctil dobrým višňovým vínem.

V brzku na to 25 listopadu byl Heřman Černín od české dvorní kanceláře vyzván, aby si svůj požadavek v hotovosti 16.000 zl. vyzdvihl; spolu měl se die císařské resoluce, dané v Ebersdorfu dne 7. října, odebrati na sněm zemský, položený na 24. listopad, aby se stavy radil se o návrzích císařových.

Stará nemoc opakovala se za čas u Heřmana znova a trápila jej tak, že mnohdy bez sebe klesl a několik hodin o sobě nevěděl, až opět musil k sobě přiveden býti. Nejproslulejší domácí a cizí lékaři byli k němu povoláni, by nějaké pomoci proti jeho nemoci poskytl, avšak nepodařilo se žádnému více trapné bolesti hraběte zmírniti. Jen někdy na okamžik mu ulevily, a toho okamžiku užíval hrabě, jak sám často říkával, ku spořádání svých ještě nespořádaných rodných a domácích záležitostí a k vyřízení věcí veřejných, jež spojeny byly s jeho úřadem. I dal zapisati hlavně všecky trhové smlouvy o koupi statků do desk zemských a přikoupil dne 3. února 1651 od M. Esthery Hušinové, rozené z Gerau, statek Kosmonosy za 130.000 zl. a 9. února 1651 od Karla Ferdinanda hr. z Valdštejna statek Vinoř s Letňany.

Ačkoli Heřman Černín svou nemocí trvale na lůžko upoután nebyl, bylo mu přece nesnesitelné bolesti snášeti, na které si v listech svých k Humprech-

tovi Janovi do Vídně stále stěžuje. Karel hr. Caretto-Millesimo, bratr manželky jeho Sylvie, píše Humprechtovi Janu do Vídně: »S J. M. panem hrabětem jest opět velmi z e a žádný nemůže nemoc jeho pochopiti, neboť jest hned zdrav, hned mrtev, bojím se však, že se bude tak dlouho brániti, až konečně to s ním skončí.« A sám Heřman stěžuje si na svou nemoc v dopise ze dne 19. října k Humprechtovi, kde ho žádá, by mu u tureckého vyslance koupil dobrý šerbet; píše: »Mne trápí k neuvěření a nelidsky rezavka, že toho snést nemohu. Můj pane strýče, zeptej se tedy sám u rozličných lidí, lékařů neb lazebníků, jestliže by některý proti ní jakéhos umírnění nalézti mohl, a dej mně o tom věděti.« V krátké přestávce (26. října) psal jemu opět: »Strany pana doktora Benedikta z Augšpurku píšu panu hr. Colloredo, aby mi ho na radu poslal, neboť trpím stále neuvěřitelná muka.« Choť jeho Sylvie omlouvá jej v jednom svém listě k Humprechtovi Janovi, by odpustil, že mu Heřman nepíše, neboť veliká jeho nemoc nedovoluje jemu, aby mohl psaní složiti. Jakmile opět Heřman psátí mohl, napsal Humprechtovi list, v němž si naříká, že jest pořád nemocen a rezavka jej trápí neustále a zdejší lékaři nevědí, co to jest. »Musím trpělivost míti,« dokládá, »až mně Bůh někoho ku pomoci pošle.«

Dne 5. listopadu dostavil se lékař od Rudolfa hraběte Colloredo poslaný, avšak ani on jeho nemoci nesrozuměl. Lékař ze Štýrského Hradce povoláný, Lukáš Rizziardi, předepsal nemocnému hraběti jakýsi lék k umírnění bolestí, ten mu však ničeho neprospěl. Šerbet, jehož si od tureckého vyslance Heřman přál, jakožto nejlepší ještě prostředek v jeho nemoci, přišel, a v přiloženém psaní Humprechta Jana nalézal se list Octavia Piccolominia, vévody z Amalfi, jenž Heřmana v jeho churavosti lituje a jemu zároveň blahopřeje, že jmenován byl nejvyšším hofmistrem království Českého. Toto jmenování Heřmana Černína z Chudenic nejvyšším hofmistrem v království Českém stalo se skutkem dne 4. února 1651 a ještě osm dní před smrtí svou složil přísahu.

Ale nebylo dosti na bolestech, kteréž jemu nemoc působila, nýbrž dostal též od císaře nepřilíš lichotivý dopis, datovaný ve Vídni dne 21. ledna 1651, v němž vytýkáno mu bylo, že dle udání hodnověrné osoby na jeho panství Šmiedeberku ve Slezště osoby stavu panského z Čech pro náboženství vystěhovalé se usadily. Měl je tudíž bez prodlení jejich příslušné vrchnosti vydati a nikomu z Čech příšlému netrpěti, by na jeho statku se zdržoval, jinak že by se proti němu samému zakročiti musilo. Na toto osočení ospravedlnil se Heřman Černín rázně u císaře v dopise ze dne 8. února r. 1651 Ohražoval se, že pokud panství Šmiedeberk drží, žádný člověk z Čech s jeho vědomím se tu neusadil, a že ihned hejtmana Šmiedeberského k sobě povolal, jehož se vši rázností a přisností vyslychal, avšak ten na spásu duše své tvrdil, že se s jeho vědomím ani jediný člověk tam nenalézá. Prosil proto Heřman císaře, aby mu oznámil toho udavače, jenž jej u něho lží osočil, aby jej mohl usvědčiti. Císař může býti tím ujištěn, že on, jakožto věrný služebník jeho ve království Českém, se vši horlivostí o to pečoval, aby pravé a jediné spasitelné náboženství katolické se rozmáhalo, a žádal tudíž císaře, aby lživým a jej pomlouvajícím osobám žádné víry nepřikládal. Jak tato nemilá záležitost vyřízena byla, o tom prameny mlčí; nejspíše ospravedlnění Heřmana Černína císaři úplně dostačilo.

Z hodnosti hofmistrovské Heřman neradoval se dlouho. Sudička přestřihla nit činoplodného a různými osudy přebohatého jeho života; zesnul dne 7. března r. 1651 ve čtvrt na jednu hodinu po půlnoci. Kateřina Sylvie hraběnka Černínová téhož dne o smrti svého chotě dala zprávu Humprechtovi Janovi do Vídně, žádajíc ho, aby bez prodlení do Prahy přijel a jako pravý dědic veškerého odkazu se ujal; sama že se chce o pohřeb chotě svého starati.

Pohřeb Heřmana hr. Černína byl důstojný a odpovídal zásluhám, které si o vlast i říši byl zjednal. V čele jeho kráčel pluk pěších vojnů a neseno dvě stě bílých svíček, za nimi jeli na koních trubači a bubeníci. Za nimi neseny zesnulého hraběte přilba, štít,

odznaky a smuteční prapor. Následovali dva jezdci, kteří na polštářích nesli odznaky zesnulého hraběte jakožto kůl, orníka, klíče, ostruhy, meč a žezlo; jeden z nich ve vyzdobeném oděvu, druhý v černém, kůň prvního pokryt černým hedvábím, druhého pak černým sukнем. Za nimi šli členové oněch klášterů, kterým hrabě zbožné odkazy učinil, s rozžatými svícemi v bezprostřední již blízkosti smutečního vozu, na němž spočívalo bezduché tělo zesnulého hraběte. Za rakví jely dvacet čtyři vozy s příbuznými, královskými místodržícími a nejvyššími úředníky koruny České, šlechtou a šlechtičkami. Pohřební průvod ukončoval zase jeden pluk vojska.¹⁾

Průvod dospěl až k dómu sv. Víta, kde mrtvola Heřmana hr. Černína dne 16. března 1651 v kapli sv. Zikmunda pochována a po čtyry neděle na to slavné služby Boží za zesnulého konány, aby se jich všichni příbuzní účastníci mohli.²⁾

Mramorový náhrobek jeho nese nápis:

HERMANVS CERNIN SAC. ROM. | IMPERII COMES
A CHUDENITZ DOMINVS | IN PETRSBVRG GIES-
HUBĚL NAUDEK KOST | MELNIK KOSMONOS ET
SCHMIDEBERG | SACRÆ CÆSARÆ MAJESTATIS
A SECRETIS | CONSILIARIVS ACTVALIS CAMERA-
RIUS | COLLONELVS REGIMINIS CATAPHRACTOR
(VM) | ORATOR AD OTTOMANICAM PORTAM | CO-
MES PALATINVS EQVES HIEROSOLIMI | TANUS

¹⁾ Hammerschmid, Historia Pragensis. M. S. v knihovně k. a. semináře Pražského.

²⁾ Zuzana Černínová z Chudenic píše synu svému Humprechtovi Janu dne 8. dubna 1651: »Že jest se tak pěkně a vzácně dobré a slavné paměti J. M. pana hraběte, jak pohřeb tak rekvie vykonaly, Pán Bůh rač býti pochválen a duši J. M. Pán Bůh rač dáti věčnou radost a tělu lehké a pobožné odpočívání, nebotě jistě ten vzácný pán byl hoden toho, aby slavný pohřeb měl.«
— Dvorský, l. c. str. 252.

REGIVS LOCVMTENENS ET SVPREMVS | PR(A)E-
 FECTVS REGNI BOHEMIÆ
 ETATIS SVÆ 78. OBIT 7. DIE MARTÏ ANNO DO-
 MINI 1651.)

Památku Heřmana Černína hlásá též nápis nade dveřmi staré kaple v Petršpurce, jenž zní: Hermanus, Sac. Rom. Imp. Comes Czernin de Chudenitz, olim quatuor imperatorum Rudolphi, Mathiae, Ferdinandi II. ac Ferdinandi III. Camerarius, ejusdemque Intimus Consiliarius, bis ad Portam Ottomanam magnus legatus Caesareus; post peractam in terram Sanctam etiam privatam peregrinationem factus pro Caesare Mille Cataphractorum Colonellus, dein per varia Sagô et Togâ rite expleta officia Regius in Regno Bohemiae Locumtenens, ibidem Supremus feudorum Praeses, Supremus Regni Judex, Supremus Camerarius ac postremo Supremi Praefecti dignitate functus in Domino Ao 1651. 7. Martii defunctus. In Dominiis suis: Petersburg, Gieshübel, Neudek, Schönhof, Sedschitz, Milt-schowes, Winař, Welchow, Kost et Kosmonos in Bohemia et Schmiedeberg in Silesia, Fidei Commissi Czerniniani Institutor, hoc sacellum et Hospitale exstrui ac Pauperes in eo alere Humberto, hic e Regione scripto Primo Haeredi suo, Sui fratris filii filio Testamento mandavit. Misereatur Animae suae Deus, dic pie Lector. Amen.

Heřmanova choť Sylvia Kateřina, rozená hraběnka Caretto-Millesimo, žila osm let po smrti jeho jako vdova, načež zasnoubila se r. 1659 s Leopoldem Vilémem Hochburgem. markrabětem z Badenu, císařským komorníkem, hejtmanem gardy a místomarsálkem. Od manžela jejího Heřmana byl jí darován statek Kamýk u Lovosic a Mělník; dvůr v Unhošti a jeden z pražských domů byly jí odkázány k doživotnímu užívání kromě věna 100.000 zl. zapsaného na panství Koštěckém. Ale v brzku, dne 29. února 1664 mezi 3. a

¹⁾ Srv. Sedláček, Hrady IX. 32. Datum stáří Heřmana hraběte Černína na nábrobním kameni chybně udáno; byl stár 75 let.

4. hodinou ranní vydechla Sylvie svou něhyplnou a pečlivou duši v Řezně. Dle vůle své pohřbena byla v kapli sv. Zikmunda vedle prvního svého chotě Heřmana, ježž milovala láskou vroucí, láskou opravdu řídkou.

Velká vážnost, které Heřman za života svého požíval, pokročilý věk, zkušenost životní a značné jmění byly příčiny, pro které četní jeho příbuzní s úctou k němu vzhlíželi, s ním se radívali, avšak někdy i na něho hřešili. O některých příbuzných a jich chování chceme se tuto zmíniti.

Svému strýci Janu staršímu Černínovi z Chudenic na Radeníně prodal Heřman panství Kostomlatské (1638); ale tento nezaplatil mu celou kupní cenu, nýbrž žádal ho, aby ve prospěch jeho dětí za příčinou pohrom válečných a špatného roku jemu část kupní ceny odpustil. Heřman hrabě Černín, jenž neupustil od daného slova a jeho splnění, žádal toho též od jiných; poznamenal proto na zadní stranu listu Jana Černína, že jest to podivná hlava, ježto jej za blázna má, pěknými slovy písemně odbývá; ale přes to že musí zaplatiti. Dne 29. srpna 1640 prosil Jan Černín znovu Heřmana o odpuštění a strpení, že nemůže peníze odvésti, ježto není s to, by je sehnal. Heřman napsal na jeho list: »Od pana strýce svého Jana, exkusací studená a neuctivá proti dobrému mému mínění a jeho dokonalé připovědi, neb nikdyž nic, co připoví, nezdrží.«

Svému strýci Václavu Divišovi daroval Heřman svůj dům v Praze, nazývaný Folimanský, ve Vodíčkově ulici, ježž však on nechal zpustnouti. Když docela dohospodařil, napsal Heřman vlastnoručně na list darovací: »Daroval jsem tento dům panu Divišovi strýci, byl za 8000 kop nákladnický, mnoho rolí a polí bylo k němu a jiných příhodností, ale vše to spustil na konec, hanba.« Když Heřmanovi strany tohoto domu zmínky činil ve svém dopise, poznamenal naň Heřman: »1647. 22. Decembris od pana Divíše, žádá, aby se dům od něho zase vzal a recompensi nějaká stala. Spustl jej až do nejposlednějšího gradu. Ale nežli toto

psaní přišlo, jsem já jemu po panu Humprechtovi strýci pěkné šaty poslal.*

Se zvláštní šlechetností ujal se Heřman hrabě Černín Marie Anny Černínové, dcery Protivy Černína z Chudenic a Kristiny Korduly Hölmekové ze Solnohradska, dědičky statku Hostouně, a dvou mladých synů po panu Janu Černínovi Trkovském.

Hojně starostí připravila Heřmanovi také strejna Regina Černínka z Chudenic, dcera Viléma Trkovského na Berounsku (1593, † 1629) a Anny Budkovské z Budkova. Po smrti rodičů nucena uchýliti se do ciziny a v roce 1637 (1. listopadu) prosila Heřmana hr. Černína, aby ji vzal z ciziny do vlasti a bude-li mu libo, třeba do kláštera některého dal.¹⁾ Heřman vyhověl prvému jejsmu přání a vzal ji do Čech na statek mirotický. Tam seznámila se s poručíkem Augustinem rytířem ze Soier, jehož za chotě pojala. V křestní matrice Mirotické čteme zápis: »Dne 5. ledna 1645 byl křtěn Ferdinand Augustin, jehož rodičové byli: Urozený rytíř Augustin Soier, poručík, a Regina Černínová z Chudenic.« Po smrti chotě svého Regina nezůstala dlouho vdovou, nýbrž podala znovu ruku muži stavu vojenského Kchernovi (1645), a odstěhovala se z Mirotic do Písku. I v tomto druhém manželství hospodařila na statech Heřmanových. Druhý manžel její brzo zemřel; ona pak vdova Regina Kchernová pojala za třetího chotě (1647) Viléma Bejšovce z Bejšovic, pána na Čizkrajicích blíže Nových Hradů.

Heřman hr. Černín byl v celém příbuzenstvu svého rodu pokládán za nejpřednějšího člena, velkého pána a patrona a jeho rada docházela vždy velké vážnosti. Když Zuzana Černínová provdávala své dcery Elišku Johannu a Evičku Polyxenu, vyžádala si vždy rady Heřmanovy.

Plukovník Zikmund Jan Myslík svobodný pán z Hiršova, jenž se ucházel o první dceru Zuzaninu, Elišku Johannu, aby si získal přízně Heřmanovy, obrátil se prosebně k arcivévodovi Leopoldu Vilémovi, jenž

¹⁾ Srv Dvorský, Staré písemné památky žen a dcer českých str. 285.

poslal kratičké psaní Heřmanu Černínovi, aby za plukovníka Myslíka u paní Zuzany Černínové se přimluvil. ¹⁾ Pan Heřman zajel si někdy v listopadu 1639 do Tábora. Přivezl s sebou list arcivévodův a radil paní Zuzaně, že by s Bětuščiným dobrým bylo, aby ji panu Zikmundovi ke stavu sv. manželství zamluvila, a kdyby ku vdání přišlo, že pan Myslík nějaké zakoupení by učiniti mohl, aby ji do statku uvéstí mohl. Vše se stalo dle rady Heřmanovy. Již dne 16. ledna r. 1640 stala se smlouva svatební v Táboře a svatba slavena druhého dne na Radeníně. — Když pak Zuzanu velké neštěstí stihlo úmrtím manžela jejího (22. listopadu 1642), hr. Heřman hned podal jí pomocnou ruku a byl s ní poručníkem osiřelých dítek. — Plukovník Albrecht Kapoun, svobodný pán ze Svojkova, ucházel se o ruku druhé dcery Evy Polyxeny, a tu utekla se Zuzana jako vždy ve všem prosebně k svému nej- přednějšímu principálu panu Heřmanu Černínovi o radu. Pan Heřman mysle, aby paní vdově starostí ubylo, radil, aby svolila. A tak panna slečna Eva za pana Kapouna (1643) byla provdána. Vedle Evičky vyrůstal již Humprecht věku mládeneckého. Studoval práva v Praze. V roce 1645 vydali se na cesty s Rudolfem Rašínem z Ryzmburka, majíce za hofmistra JUDra. Daniele Kryštofa Krásného z Palatinu, přes Pasov do Benátek, z kteréžto cesty se Humprecht z jara r. 1648 navrátil, pobyv v Římě, Paříži a Bruselu. Než brzo vydal se znovu na cesty, z nichž se na doléhání matky své a strýce Heřmana v měsíci březnu r. 1650 do Prahy vrátil. Po krátkém pobytu v Praze odebral se ke dvoru císařskému do Vídně. Mladší bratr jeho Heřman Václav věnoval se povolání vojenskému. — — —

Ke svým úředníkům, konali-li řádně své povinnosti, byl Heřman hr. Černín laskavým a velikomyslným; naopak k těm, kteří byli k němu nespravedliví a nevěrní, byl přísný a neuprositelný.

Hejtman Kostecký Svatoš Hosián z Marchendorfu,

¹⁾ Dopis otištěn ve spise Tischerově, Oberst Freiherr Sig-mund Myslík von Hirschov, str. 9.

měšťan Nového Města Pražského, zpronevěřil Heřmanu Černínovi mnoho peněz a hleděl vinu svaliti na osoby jiné. Když z jeho účtů na jevo vyšlo, že zpronevěřil několik tisíc, byl odsouzen do vězení na tři léta a držán v Bílé věži na hradě Pražském. Po krátkém čase dal jej Heřman propustiti, odškodnil se částečně z jeho jmění, a později věnoval zpronevěřený obnos k výživě jeho dětem.¹⁾

Ve službách Heřmanových nalézali se po některý čas i členové drobnější šlechty jakožto správcové všech jeho panství. Nalezli jsme mezi nimi Krištofa Jindřicha Varleicha z Bubna, Mikuláše staršího Bechyni z Lažan, Martina Horčického z Tepence a J. V. Dobřenského z Dobřenic. Ze zpráv jejich a ostatních hejtmanů Heřmanových budou se moci těžiti vzácné zprávy pro dějiny místní i politické Čech. Charakteristické jsou poznámky jeho, které in rubro dopisů a a spisů psával.²⁾

Úředníkům dovolil dle jejich dobrého zdání a uděleného od něho nařízení samostatně hospodařiti, toliko koupí obilí a prodeje ve velkém uzavíral sám. Rovněž žádal o každé věci pravého udání a nestrpěl, aby jedna rubrika sestavovala se na újmu druhé. Hejtman, jenž vedle hospodářské správy též politickou obstarával, směl pouze sám důchody řídit, byl však také za všecko zodpověden. Každého týdne zasíláno hraběti scontro a na konci roku prohlížel hrabě se svými úředníky účty. Kde byl jaký nedostatek, musil býti nahrazen a nedoplatky nesměly žádné býti a přísně zakázáno, by se nenechaly vzrůstat, jinak bylo je úředníku ze svého hraditi. Jediné takové dluhy mohly do účtů vepsány býti, jež povoleny byly zvláštním dekretem od hraběte.

¹⁾ Svatoš Hosityán z Marchendorfu, měšťan Nového Města Pražského, povýšen do stavu šlechtického dne 18. listopadu 1637; přijal místo hejtmana na Kosti dne 15. června 1638, jak dekret pro něho od Heřmana vydaný svědčí. Pro zpronevěru ze služeb propuštěn (1646) a spor s ním táhl se do smrti Heřmanovy. Podobnou pronevěru osvědčil Heřmanovi i jeho vrchní hejtman Ondřej Hayer, jenž do služeb Šlikovských přestoupil

²⁾ Srv. C. C. M. 1878 str. 299. Korrespondenci hejtmanů a úředníků jeho probrati doporučovalo by se ve zvláštní stati.

Nejvíce pečoval Heřman Černín na svých statcích o hospodářství. Pole musila býti řádně hnojena a vzdělána, by nesla užitek, a dobytka na každém statku bylo vždy dle potřeby. Vedle hospodářství přihlížel Heřman na svých statcích k ovocnářství, k chovu drůbeže a hedvábníků, a založil na Petršpurce hřebčinec, který v krátké době stal se velice proslaveným. —

Heřman hr. Černín byl velké postavy; obličej jeho s velkýmnosem a tmavýma očima, vrouben jsa za mladších let hnědým vlasem, dával na jevo přisnost a bohatou životní zkušenost. — Povaha Heřmanova byla pozoruhodna. Osiřev záhy, byl nucen spoléhati úplně na sebe, sám tvořiti si pravé názory o světě a připravovati se k těžkému úkolu životnímu. Mnoho prospěly mu veliké cesty jeho. Na cestě do Palestiny a do Španěl, hlavně však na dvou vyslaneckých cestách do Cařihradu zažil Heřman různých veselých i smutných příhod, čímž obor zkušeností jeho značně se rozšířil a povaha jeho nemálo se vytríbila. Mimo to hleděl Heřman hrabě Černín vzdělati se a povahu svou utvrditi čtením knih a bedlivým pozorováním lidí a sběhlých událostí. Tím vším povaha jeho nabyla neoblomnosti, pevnosti, síly a ráznosti, kterýmižto vlastnostmi se Heřman po celý život svůj vyznamenával. Zásady, jež jedenkrát v duši jeho se vytvořily, prováděl Heřman důsledně a zůstal jim až do své smrti věren. Od svého přesvědčení neustoupil nikdy a od myšlenky, o kterou se byl zasadil, jen stěžl a okolnostmi přinucen upouštěl. Tak jedině mohl obstáti ve velmi kritické a bouřlivé době, do níž osudem postaven byl, tak jedině mohl se ubrániti svým nepřátelům, tak jedině mohl říši Rakouské neocenitelné služby prokázati a sám dojíti vysokých vyznamenání a slávy.

Heřman Černín sám dle našeho soudu velmi jasně, jakkoli stručně, své zásady životní vyjádřil slovy, která napsal na jednom reskriptě z r. 1633:

›Sechs Dinge machen den Menschen weise:
Bücher lesen und behalten,
fremde Länder erfahren,
handeln mit gutem Rath,

viele geschehene Dinge hören,
mit gutem Bedacht reden,
von Andern Exempel nehmen ◀

Heslo Heřmana hr. Černína znělo: »Pro peccatis nostris Christus mortuus est.« (Za hříchů naše Kristus zemřel.) Na praporu svém pak, kterého užíval jako císařský vyslanec r. 1644 do Cařihradu, nadepsáno měl heslo: »Vias Tuas, Domine, monstra mihi.« (Cesty Své, Pane, ukaž mi).

Rozum u Heřmana Černína vládl takořka neobmezeně nad srdcem. Tento rys v jeho povaze jeví se nejvíce v době pobělohorské, a jako následek jeho spatřujeme při veškerých téměř jednáních Heřmanových s rozvahou a přísností spojenou chladností. Byltě státníkem tělem i duší, státníkem vynikajícím. Srdce jeho obměkčiti nepodařilo se ani oběma jeho prvními chotím. Teprve zdá se, drahá jeho Sylvička, kterou vřelým srdcem miloval, a ona mu jeho lásku svrchovanou měrou oplácěla, uměla vhodně naladiti struny srdce jeho, takže přirozeně ve své povaze se zmírnil a zjemnil. K tomu přistoupil i pokročilejší věk, a stáří, podobně jako dětství, jest dobou citů. Vedle dopisů k Sylvičce nejvíce tato slova potvrzují listy jeho k Humprechtu Janovi.

Sám konaje věrně a spravedlivě služby císaři, žádal totéž pro sebe od svých poddaných. I byl za takové služby k nim laskav a štědrý; ale přísný, přesvědčil-li se o opaku Nikdy nerozhazoval peněz; byl velice šetrný, čímž dá se vysvětliti, že získal si nemalého jmění. Známa šetrnost způsobila také, že byl udán u císaře, že jakožto vyslanec císařský v Cařihradě příliš sporil. Ale přes to v domě Heřmanově vždy všeho bylo dostatek, služebníkům pak jeho nikdy zle se nedařilo. Ani poddaným nezavřel štědré ruky své, když viděl, že válečnými událostmi o všecko připravení a zubožení jsou, nýbrž půjčil jim a daroval peníze, dobytek a obilí, by si pomoci mohli.

Došed velikého bohatství, vysokých úřadů, z nichž kromě nejvyššího kancléřství a purkrabství všecky zastával, hojně slávy a vysokého věku, nebyl Heřman

přece úplně spokojen. Osud byl k němu příliš jednostranný. Dopřál mu na jedné straně toho, čeho pozemšťan obyčejně vroucně si přává, ale na druhé straně zanevřel na něho tím, že vzbudil proti němu udavače, seslal na něho trapnou nemoc, a zvláště nedal mu spatřiti usměvavou tvář dědice. Heřman však nestal se omrzelým a lhostejným, nýbrž nemaje přímých dědiců, pečoval o to, by staročeský rod, z něhož pocházel, zajištěnu měl bezpečnou budoucnost, by, maje s dostatek hmotných prostředků, mohl i duševně vynikati; spolu pak zůstavil mu hodnost hraběcí a trvalou slávu.

Přehled životopisných dat Heřmana hraběte Černína z Chudenic.

- 1576 24. července narozen Heřman Černín z Chudenic.
- 1598 16. září pasován za rytíře Božího Hrobu v Jerusalémě.
- 1600 1. února jmenován nejvyšším komořím nad stříbrem (Silberkämmerer).
- 1606 pojal za manželku Marii Annu Čáslavu ze Svárova († 1624).
- komoří Rudolfa II., později Matyáše, Ferdinanda II. i III.
 - nejvyšší lovčí v království Českém.
 - vrchní hejtman na pěti hlavních panstvích korunních v Čechách (Brandýs, Přerov, Lysá, Benátky a Pardubice).
- 1607 13. května přijat po Českého starobylého stavu panského.
- jmenován císařským radou.
- 1613—1623 zastával úřad hejtmana Starého Města Pražského.
- 1616—1618 poprvé byl císařským vyslancem k sultánu Achmetu I.

- 1623 15. března povýšen za říšského barona; potvrzen dne 26. ledna 1629.
- 1623 jmenován přisedicím soudu zemského.
- 1624 17. března stal se radou komory české.
- 1624 10. prosince obdržel jus testandi et alienandi.
- 1625 9. února pojal za druhou manželku Annu Salomenu Hradištskou z Hořovic, vdovu Harantovu († 1632).
- 1625 zastával úřad nejvyššího správce poini zásobárny (General-Feld-Proviantmeister).
- 1627 20. května povýšen do stavu hraběcího; potvrzen dne 8. června 1627.
- 1629 v květnu jmenován hejtmanem kraje Litoměřického.
- 1631 17. května jmenován hejtmanem kraje Žateckého.
- 1632 zastával hodnost nařízeného nejvyššího nad 1000 kyrysníky (geordneter Oberst über 1000 Pferde-Reiter).
- 1633 18. dubna pojal za třetí manželku Sylvii Kateřinu hraběnkou Caretto-Millesimo († 1664).
- 1635 5 listopadu vyznamenán hodností palácového či falckého hraběte (Comes Palatinus, Pfalz- oder Hofgraf).
- 1639 28. prosince obdržel císařské svolení ke zřízení svěřenství rodu Černínského (fideikomissu).
- 1644 23. června uděleno mu říšské hrabství a titul „Vysoce Urozený“ (Hoch- und Wohlgeboren).
- 1644 25. června uděleno mu právo k volbě nejschopnějšího z příbuzných za nástupce na svých statcích a přenesení na něho titulu i znaku hraběcího.
- 1644—45 podruhé byl císařským vyslancem k sultánu Ibrahimovi II.
- 1645 zastával úřad místodržícího v království Českém.
- 1645 26. června jmenován nejvyšším sudím dvorským.
- 1647 12. prosince obdržel titul skutečného tajného rady.
- 1649 27. srpna jmenován gubernátorem král. hlav. města Prahy.
- 1649 7. října jmenován nejvyšším sudím zemským.

1650. 1. dubna jmenován nejvyšším komorníkem království Českého.
- 1650 15. června sepsal kšaft svůj, kterým svěření rodu Černínského v život vešlo.
- 1651 5. února jmenován nejvyšším hofmistrem v království Českém.
- 1651 7. března zemřel Heřman hrabě Černín z Chudenic, první rodu svého, jenž titul a znak hraběcí nesl.

PŘÍLOHY.

- Svazek VIII.: P. A. Lapôtra T. J. „**Moravané**“. Stať ze spisu: »Evropa a svatá Stolica za dob Karlovců«. Z frančtiny přel. Dr. Fr. Ehrman. Cena 1 K.
- Svazek IX.: Dra J. Bilczewského „**Archaeologie křesťanská ve službách dějin církevních a věrouky**“. S četnými ilustracemi v textu. Z polského originálu podává Dr. Jos. Tumpach. Cena 5 K.
- Svazek X.: Msgra Em. Bougauda „**Ježíš Kristus. Důkaz Jeho božství**“. Z frančtiny přeložil Antonín Melka. Cena 90 h.
- Svazek XI.: P. Victora Cathreina T. J. „**Socialismus**“. Autorisovaný překlad VII. vydání z r. 1898. Cena 3 K.
- Svazek XII.: J. A. Zahma „**Věda a učenci katoličtí**“. Z angl. přel. ThC. Václav Hazuka. Cena 1 K 50 h.
- Svazek XIII.: Dr. Ant Vřešťála „**Lichva a úrok ve světle mravouky katolické**“. Cena 1 K 50 h.
- Svazek XIV.: „**Mimo církev není spásy**“. Studie o neshledlivosti církve. Napsal August Nicolas. Vyňato ze spisu »Filosofické studie o křesťanství«. Díl VII. franc. vydání přeložil Vojtěch Kameš. Cena 1 K.
- Svazek XV.: P. Lva z Hammersteinů T. J. „**Od atheismu k plné pravdě (Edgar)**“. Autorisovaný překlad dle 9. vyd. pořídil Alois Svojsík. Cena K 2:30.
- Sv. XVI.: P. J. Biederlacka T. J. „**Otázka sociální**“. Přeložil Dr. Ferdinand Beneš. Cena 2 K 50 h.
- Svazek XVII.: Rudolfa Vrby „**Stávky**“. Několik úvah z bojiště práce s kapitálem. Cena 1 K.
- Svazek XVIII.: P. Aug. Röslera C. SS. R.: „**Pravá a nepravá emancipace žen**“. Cena 60 h.
- Svazek XIX.: „**Mozek a duše**“. Napsal Dr. Štěp. Pawlicki. Přeložil Frà Jos. Mergl. Cena 80 h.
- Svazek XX.: P. Bern. Duhra T. J. „**Bajky o jesuitech**“. Přeložili a doplnili Dr. Jos. Tumpach a Dr. Ant. Podlaha. S dodatkem „**Co jsou jesuité?**“ od P. Jos. Svobody T. J. Cena K 12:60.
- Svazek XXI.: Dra Rich. Špačka „**Práce ve světle zjevení Božího**“. Cena 80 h.
- Svazek XXII.: „**Katolická filosofie dějin**“. Napsal Louis Leroy, přel. Vojt. Kameš. Cena 80 h.

Svazek XXIII: „**Několik vynikajících katolických povah XIX. století**“. Napsal L. z Hammersteinů, přel. prof. Jan Kosina. Cena K 230.

Svazek XXIV.: Dra. Jana Sýkory „**Pravost, neporušenost, věrohodnost a příslušná vážnost knih novozákonních vůbec, evangelii pak zvlášť**“. Cena K 160.

Svazek XXV.: P. J. A. Krose: „**Jak náboženské vyznání působí na mravnost**“. Cena 1 K.

Svazek XXVI.: Fr. Tom. Gámary „**Náboženství a věda**“. Odpověď na Draperovy Dějiny konfliktů mezi náboženstvím a vědou. Přel. A. Freccr. Cena K 480.

Svazek XXVII.: „**Východní církevní otázka a úkol Rakouska při jejím řešení**“. Napsal prof. dr. Alb. Ehrhard. Přeložil Dr. K. B. Kašpar. Cena 1 K

Svazek XXVIII.: „**Víra katolická dokázaná a obhájená slovy a důvody nepřátel**“. Napsal Jak. Bottau. Ve výběru z vlaš. podává ThC. J. Mergl. Cena K 250.

Svazek XXIX.: Fr. Tischera: „**Heřman hrabě Černín z Chudenic**“. (Sešit 3.—4.)

Svazek XXX.: „**O bolesti**“. Napsal Msgr. Em. Bougaud, biskup lavalský. Přel. Ant. Melka. Cena 90 h.

Svazek XXXI.: „**Bedřich Nietzsche a jeho filosofie**“. Napsal Dr. Ant. Podlaha. (Sešit 1.—2.)

Na řadu přijdou: „**Dějiny filosofie**“ od prof. Dr. Jos. Kachníka; „**Eucharistie ve světle nejstarších památek literárních, ikonografických a epigrafických**“. Napsal Dr. Josef Bilczewski, arcib. ve Lvově, podává Dr. Josef Tumpach; „**Stručné dějiny křesťanského umění výtvarného se zvláštním zřetelem k zemím českým**“ od Dra. A. Podlahy. (S hojnými obrazy.) „**Ženská otázka**“ od prof. Dra. Jana Sedláka v Brně. „**O původu křesťanství**“ od prof. J. Havránka; „**Dějiny staršího písemnictví křesťanského**“ s připojenou anthologií; **Aestetika** všeobecná i zvláštní; **Astronomie** a mn. j.

Vzdělávací knihovna katolická

vychází v seš. o 3 arších. — Cena sešitu **50 hal.**

Cyrillo-Methodějské knihkupectví G. Franci v Praze.

VZDĚLAVACÍ KNIHOVNA KATOLICKÁ.

Pořádají

Dr. JOS. TUMPACH.

Dr. ANT. PODLAHA.

SVAZEK XXIX.

| ██████████ | SEŠIT 5.-7.

FRANTIŠEK TISCHER

Heřman hr. Černín z Chudenic.

OBRAZ ZE ŽIVOTA
A ČINNOSTI JEHO.

V PRAZE 1904.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

Cena 1 K 50 h.

Vzdělávací knihovna katolická

přinesla doposud následující spisy:

- Svazek I.: „**Apologie víry křesťanské na základě věd přírodních**“, Sepsal kanovník F. Duilhé de Saint-Projet. Přeložil Dr. A. Podlaha. Cena 4 K 20 h.
- Svazek II.: Dra Jana Sýkory „**Umučení a oslavení Pána našeho Ježíše Krista podle čtyř evangelií**“ Četná vyobrazení v textu a 2 přílohy. Cena 6 K.
- Svazek III.: Dra Pavla Vychodila „**Básnictví a mravouka**“. Cena 80 h.
- Svazek IV.: Dra Eugena Kadeřávka „**O původu tvorstva dle zpráv biblických**“. Cena 80 h.
- Svazek V.: Arnošta Hella „**Podobizny Svatých**“. Z frančtiny přeložil Sig. Bouška, O. S. B. Četné obrazy starých i novějších mistrů. Titulní list kreslil mistr Jenewein. Cena 4 K.
- Svazek VI.: Dra. Frant. Kryštůfka „**Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských s obzvláštním zřetelem k zemím koruny české od r. 1740—1898**“. (S obrazy vládařů rakouských.) — Díl I. Cena 6 K. Díl II. Cena 11 K.
- Svazek VII.: P. Jindř. Pesche a P. Vict. Cathreina „**Soukromé vlastnictví**“. Dvě sociologických studií. Z německého podává Dr. Jos. Tumpach. Cena 2 K 70 h.
- Svazek VIII.: P. A. Lapôtra T. J. „**Moravané**“. Stať ze spisu: »Evropa a svatá Stolice za dob Karlovců«. Z frančtiny přel. Dr. Fr. Ehrman. Cena 1 K.
- Svazek IX.: Dra J. Bilczewského „**Archaeologie křesťanská ve službách dějin církevních a věrouky**“. S četnými ilustracemi v textu. Z polského originálu podává Dr. Jos. Tumpach. Cena 5 K.

Druhé poselství hraběte Heřmana Černína v letech 1644—1645.

Roku 1644.

25. Jun i. Učinil sem psaní do Budína z Vídně panu vizírovi Osmanovi oznamuje, že (hodlám) v brzkých dnech z Vídně vyjeti a do Budína přijeti, a přátelské shledání míti budeme, jakž Copie listu v sobě obsahuje.

26. Jun i. Ve jméno Pána Boha všemohoucího, velebné svaté Trojice, blahoslavené Panny Marie a všech Svatejch měl sem audiencí při JMti císařské Ferdinandovi Třetím etc., jako i při Její Milosti císařové, a presentiroval sem se se vším svejm comonstvem; vobstál sem s bohem, jakž sám JMti císařská, Jich Milosti tejný raddy, dvořstvo, i obecní lid Vídni zalíbení své měli.

27. Jun i. Vídni sem pozůstával a co zapotřebí bylo, říditi a spravovati sem dal a Jich Mti tejný raddy a kde náleželo navštívil.

28. Jun i. Vídni sem zůstával, k vejjezdu se hotoviti snažil a při všem svém comonstvu též nařídil.

29. Jun i. Ráno dal sem se se všemi svejmi na šífy¹⁾ a tu obědval s dobrejmi přátely a okolo šesté

¹⁾ šífy, a z pův. denn. ještě: kterýchžto 11 úpravných a 12tá pleta byla.

hodiny na půl orloji po vobědě, po rozžehnutí se s mou nejmilejší manželkou Silvičkou¹⁾ a všemi pány a přátely, vyjel sem s bohem až do lusthausu JMti císařské na blízce (slove Grinn-Lusthaus). Právě před vyjetím drobet drobnej deštíček se ukázal a velmi na mále trval — obyčejně ke všemu dobrému znamení. Pán Bůh rač řízení požehnati.

30. Juni. Vyjel sem odtud ráno a připravil sem se až do jedné německé hodiny na půl orloji do Prešpurgu. Tu pan hrabě Štefan Palffi, pan hrabě Alexander Haugwicz a jinejch mnoho cavalírův a dobrej počet vzácného a pěkného fraucimoru mne a manželku mou visitirovati ráčili a na večer u mne v jedné zahradě u vody večereli a ve jméno Pána Boha veseli byli.

1. Juli. Přijel ke mně pan arcibiskup Vostřehomský, vínem a rybami mne obdaroval a pěkně navštívil.

Po vykonání toho šífy odsaditi (sem) poručil a jak daleko býti mohlo u jakéhos místa (slove Remedi) u břehu sem ložíroval, a při šífch zůstal; a jaká veliká neřest od komárů byla, nemožná vypsati.

2. Juli. Ráno sem z quartíru vytáhl a u jednoho luhu, kde příležitost k polodni byla, přitrhnutí dal. V polích odtud ves byla a sedláci poctu přinesli. Tu sme obědvali a po vobědě manželku mou nejmilejší, paní Marijeme, pana hrabě Alexandra Haugwicze, kderýžto z Prešpurku až sem mne provázal, požehnal a zpátkem do Prešpurku jeti pustil.

Taky ihned jedním rázem sem se hnul a k jedný vsi u přivozu souce, ten den se doplaval a tu zůstal. Náleží biskupu Sedmihradskému, proboštu Černekovskému, slove Sediary; mřelo tu hrubě, moji běhání nenechali, nakazil se jeden lokaj můj, byl z domu švakra mého pana margesa di Grana.

3. Juli. Vyjel sem tím raněji pro morní ránu a s Pánem Bohem o devátý hodině před polednem do Komárna sem se připlavil.

¹⁾ Silvia Caretto, marchesa de Savona, hraběnka z Millesimo.

Tu pan nejvyšší leitenambt pevnosti komarský (jmeno jeho Špaczy Martin), naproti mně čtyry čejky poslal, (a mne) přivítati dal.

Provázely mne až k břehu, a tu pan Martin Špaczy na mne sám s vozem očekával a tak odtud sem do zámku Komárna přijel a tam svatou mši spívanou i jiné mše a kázání (slyšel).

Potom do svého domu mne pozval a dobře pan Špaczy traktiroval.

Po jídle byl mi v městě quartír, u pana Firsta slove. V tom asi po dvouh hodinách přijel z Budína kurýr Ticz ¹⁾ a mně od pana vizíra Osmana, budínského baši, list přinesl, kderýžto velmi pěkně, an se čemu podiviti, položen jest.

Dává odpověď na mé psaní. Asi po třech hodinách přijel ke mně JMti císařský pan sekretář Ottman z expedití vojenské; též s ním jeden nejvyšší a pan Piron ingenier JMti císařský, kderýžto po pevnostech potřebnosti shlídal, a tak při začátku všeckno vedle žádosti, řízení a vinše se dařilo, chvála Bohu, a jistě na vlasu vězelo! Kdybych byl Ticze kurýra do Budína neposlal a sám též v patách nebyl, na konec válka se začíti a zdvihnouti měla.

O jeden den bylo obmeškáno; nebo radda ten den, když kurýr Ticz do Budína přijel, o dispositi války držána, a rozdílný nařízení soldatům se stalo a odevšad z Krecye, Volgarie, Bosny a Turkmen i Bosny soldati se k Budínu strhovali a velké ležení měli. I též zjevnou pomoc Rákoczymu učiniti chtěli a samejm tím příjezdem kurýra Ticze a oznámením, že z Vídně jistej den, a to 29ho Juni, v konečnosti se k Budínu inbarciruji a vytáhnou, s tím oznámením, že pod ztracením hrdla svého jináčeji se nestane, (nebo krátký dni před tím Jeho císařská Milost ráčila též do Budína pana nejvyššího Paygota ²⁾ k témuž panu vizírovi odeslati a o příjezdu mém oznámiti — ale nevěřili tomu), změněno, a jiná radda držána a

¹⁾ Jan Dietz.

²⁾ V německých listinách slove Obrist Beigott (= nejvyšší Beigott).

od první upuštěno, a sultánovi do Constantinopole o příjezdu mém psáno a kurýry odesláni byli.

4. Juli. V Komárně držel sem raddu (se) svejmi, co by dál na tak spěch činiti bylo, a to v přítomnosti pana sekretáře Ottomana (poněvač zdání a radda držány JMti císařské Vídni tak postavena byla, a s tím pan Ottoman ke mně vyslán byl, abych já nejprve od Porty ottomanské kleytem ubezpečen byl, a tak dlouho v Komárně až do další JMti císařské resolutí se pozdržel) na tom zavříno bylo, aby pan sekretář sám do Budína (se) svejmi lidmi a jedním nejvyšším sjel, a dáleji takovej kleyt od Porty otomanské skrze pana vizíra Budínského spravil, a na konec aby v tom nespůsob nebyl, přinésti dal a vo mém bytu v Komárně panu vizírovi oznámil.

A před tím sem již oumysl tureckej skrze Ticze kurýra strany války srazil, i též (zprávu), že Rakoczy(mu) se pomoc neodešle skrze psaní od vizíra obdržel. ¹⁾

V tom po odjezdu pana Ottmana k Budínu, totižto 5. Juli, též ihned sem sám o svém usúzení kurýra Ticze do Vídně k JMti císařské odeslal, a mé zdání na opravu též Jich Milostem pánům tejnejm raddám oznámil, totižto: že kleyt bezpečnosti jízdy osoby mé do Constantinopole by se mnoho neděl, na měsíce prodloužilo, a tudy veliká škoda a záhuba na hranicích se státi mohla: jestli pak i on pan Ottman by od pana vizíra Osmana budínského (dle jakékoliv moci mající hranice a co k tomu vtěleno, k opatrování od sultána mající) kleyt bezpečnosti mně do Komárna přinesl, tehdy že se mně zdá, že by takovej kleyt mně nic platen nebyl a to z těch příčin: předně, kdyby při Portě tomu, že nevědomostí jich velkého vizíra a sultána (se) stalo; za druhé kdyby on v tom čase, nežli bych já tam dojel, umřel; za třetí kdyby v tom čase jízdy mé nebo příjezdem mým tam (ne-

¹⁾ V původním denníku: »A před tím sem conclusi tureckou příjezdem spěšným srazil, že sou již povolené pomoci Rakoczymu neodeslali, ale zastavili, z toho má se Pánu Bohu děkovati.« —

chtíce mne toho držeti) jej z ouřadu masulirovali. Nežli (že by) bez vyměřování JMti císařský, mé ponížené zdání žeby bylo, abych hned bez dalšího prodlévání (kde-rážby JMti císařské na škodu bylo) vedle povědomosti své cestu svou před sebe vzal, neobávaje se ničehož a JMti císařské poručení vedle instructí sobě dané řídil.

5. Juli. Pan Ticz kurýr do Vídně odjel, jako i pan Ottman k Budínu. Pán Bůh dej dobré řízení.¹⁾

6. Juli. Nic se hodného nezběhlo, toliko páni kavalírové mojí veselí byli a muziku drželi.

7. Juli. V Komárně jiného nic nežli s uherskými pány bylo skrze psaní do Nového Zámku ku panu palatinovému bratru, a i jinejm o propuštění jistej počet vězňů tureckých k zalíbení Jeho císařské Mti, a to bez rancí.

Dlouho o to se tahali, až naposledy 6 jich povolili, však za dvanácte set fr., a odeslali.²⁾

V pravdě že sou dobře mezi svými vězni vybra-kovali, a, co se nehodilo, odeslali, a jistě všech šest pro starost a neduživost za 50 fr. nestáli.

Žádali ode mně na tu sumu dvanácti set poji-štění, dal sem jim quitancí příjmu a sulicitací Vídní o peníze nezbránil.³⁾

8. Juli. Ostával sem v Komárně. Jiného nic sly-šeti nebylo, toliko že rána boží tak ledkdes proska-kovala; aby se šetřili, sem všudy poroučel. Horka ve-liká následovala.

9. Juli. Nebylo nového nic, toliko že v Rábu hrubě mře, a pan hrabě Filip z Mansfeldu že jest do Vídně jel, mně psaní učinil i jeho paní manželka recomandující mně jednoho svého přítele cavalira,

¹⁾ V původním denníku : Pana Ticze kurýra vypravil sem dnes se vši správú k JMti císařské; a při tom panu z Trautenstorfu a panu presidentu sem psal a do Čech Jich Mtem pánům českým někderým o všem, co se nyní řídí, a věci na čem turecký po-staveny sou.

²⁾ V původ. denn.: »a měli je na JMti císařské: poručení bez výkupu (rancí) vydati.«

³⁾ V původním denníku: Pan Pavel Esterházy povo il šest tureckých vězňů JMti císařské pasirovati, ale chtějí 1200 zl. za ně míti. Dal sem atestací, že sem je přijal, o záplatu ať on se stará.

jménem Metighofen, abych jej s sebou do Turek vzal a tři sta fr. (jemu) zapůjčil, že za lásku to počítati a s poděkováním mimo jiné oferty takové peníze oplátiti chtějí.¹⁾

10. Juli. Přijel pan secretář Ottman zase z Budína od pana vizíra Osmana a přinesl odpověď psanou na mé psaní velice přívětivou, jako i *salvum conductum* od téhož pana vizíra, kteroužto *salvu* za nic sem (vědouce praktyky turecké) držel.

Svejmi lidmi a tím nejvyšším i s kurýrem Michalem (u) veliké discordii byl; nelíbilo se jemu tam, nebo ihned tu hodinu, jak jest přijel, po dodání listu a *salvum conductum* mně od vizíra, zase do Vídně odjeti chtěl (an to sám splískal, že za mnou přijel a tu pro assistentí, až by od Porty *salvum conductum* přišlo, zůstávati i do Budína doprovoditi měl). Sotva sem jej zdržel a jeti jemu nedal, toliko aby patientí a strpení do navrácení z Vídně kurýra Ticze dočkal, kderýžto zejtra jistě přijeti má. (Žaloval tuze na ty dva, jak sou sobě před Turky ničemně počínali.)

11. Juli. Raničko přijel zase kurýr Ticz z Vídně od JMti císařské a v přítomnosti pana Ottmana dodal mně listy i též od pana hraběte z Trautnstorfu,²⁾ kterak JMt císařská ráčí se mnou milostivě spokojen býti, a při mém zdání zanechávati, a mně v tom svobodnou disposití učiniti.

Tak sem hned pana Ottmana do Vídně vypravil; oznamoval, že by desíti tisíc fr. vzíti, aby tam do Budína mezi ty Turky jeti měl, nevzal.

Toho nejvyššího, kderého (s) sebou přivezl, tu zanechal, Ticze, kurýra, s sebou zpátkem vzíti chtěl, to sem, pro relací učinění z Budína JMti císařské jemu odepřel a jeti nechal a JMti císařské a panu hraběti z Trautnstorfu po dvouch husarích listy mého dálšího řízení odeslal.

A ihned ten den zase do Budína panu vizírovi Osmanovi psaní učinil, takž jakž sem v prvním psaní

¹⁾ Claudius z Metekhofen, pán na Oplyvě. Nalézáme podpis jeho na kšaftu Heřmanově, sepsaném u Budína na šífu.

²⁾ Trautmansdorfu.

mém o příjezdu mém do Komárna oznámil, a on kdybych koliv dáleji kráčet i do Budína přijeti oumyslu byl, abych jemu 4 dni napřed věděti dal, žádal. Intimiroval sem vejjezd můj z Komárna, a to 14. Juli, a patnáctého téhož měsíce dne, intrádu do Budína, aby mne v konečnosti očekával.

Tak sem smejšlel,¹⁾ že jest ty štyry dni žádal, aby tím pěkněji přivítání ordinirováno býti mohlo.

12. Juli. Nebylo nic nového, toliko přílišná veselost pana hofmistra s muzikou a trubači. A týž den pan nejvyšší leitenambt Martin Špaczy daroval mně pár chrtů.

13. Juli. Přijel zase Michal kurýr můj vyslanej z Budína s odpovědí od pana Osmana vizíra budínského, oznamující, že rád k tomu času a dnu mne svejm comitátem očekávati bude, a abych jeho za pravého přítele znal, se ohlásil, a vším dobrým se zakázal.

14. Juli. Ve jméno Pána Boha všemohoucího, učinivše ten den před tím strany soldatů, ček se panem Špaczy nejvyšším leitenambtem a panem hejtmanem Šicem nad pěchotou, jak se hotoviti mají, nařízení, aby 10 ček vo 28 osobách na každý, dobře armirovaných spraveno bylo. To ráno 14ditto vyjel sem šťastně s Bohem až blízko Sitvatorok, drobet dáleji. Tu již Turci se dvaceti a tříma čajkama se presentirovali, a ke mně, že jsou již tu, poslali a oznámili dali. A ihned po těch vyslanejch Olay beg Vostřehomskéj sám s někderejmi svejmi do mého šífu se opovědouce, přišel, reverencí po turecku učinil a od pana Ahmet agy proti mně vyslaného, aby se čeky s obojí strany drobet strhly, tak aby po břehu pro velké horko nám daleko jíti se nepřišlo. Stalo se a panu Olay begovi Vostřehomskému sem oustně oznámil, dokud pan Ahmet aga, vyslanej pana vizíra budínského, se nejprvé z svých čajk nehne a nevyjde, že já dotud z svých šífů se nevydám a nevyjdu, a tak sem jej zpátkem vypravil. Stalo se.

¹⁾ V původ. denníku: tak zajisté kladu.

Tu sem já teprv po nich z šífu svého vyšel a proti sobě (vedle starého obyčeje) vážně pomalu krácel, a když sme se na dva kroky docházeti jměli, zastavil sem se a on Ahmet aga dokročiti musel.

Na přivítanou ruce sme sobě podali, objali a pozdravení dali, k dobrému sousedství a pokoji conversirovali.

V tom maje každěj k šífu svému jíti, pan Špaczy k Turkům učinil a k témuž panu Ahmet agovi a Olay begovi oratí, odevzdávaje mne dle starobylé zvyklosti, aby mně i mejm všem (jako jim od nás se stává) činili.

Tu Ahmet aga a Turci velmi pěkně odpověď dali a že již poručení mého následovati chtějí a sebe mně v moc dávají.

A tak po zavření našeho promlouvání vzal sem pana Ahmeta agu, pana Olay bega a někderé přední Turky do mého šífu. Při jakémsi ostrůvku o polednách přihnouti dal, a je, jak nejlépeji býti mohlo, tractiroval. A ten den až pod Vostřehom u Dunaje, kde baráky připraveny byly, sme dojeli a tu ostali. Asi po dvou hodinách sám beg Halil Vostřehomský z pevnosti ke mně přijel a mne vizitiroval, zase nahoru do pevnosti Vostřehomské odjel a oznámil, že by rád poručení mé konal.

Po dragomanu skázal mně,¹⁾ že bych jemu při vizírovi Budínským dobrého slova propůjčil, aby mohl se mnou do Constantinopole jeti, z příčin těch: (povězť již starý jest), předně že jest tu několik mnoho let ztrávil a spravoval, a tam v Constantinopoli strejce svého vlastního, bratra svého syna u sultána za silichtara, přední osobu, má, a nyní k tomu ještě jenerálem nad armádou mořskou učiněn; aby jej navštíviti mohl.²⁾

Podruhé ke mně svého dragomana Mustafu odeslal a skázal, že se mnou do Budína pojede a mne

¹⁾ V původ. denníku: »mne žádati dal tejně i oustně, potom sám že se mnou do Budína pojede.

²⁾ V původ. denníku ještě: »Olay beg jest velmi proti němu a rád by jej odtud vyhrzl, nemohou se srovnati.«

provázeti chce. Dal sem odpověď, že dáli pán bůh zejtra ráno v malém počtu do Vostřehoma pevnosti přijedu a potom na šífy se dajíc, k Budínu se plaviti budu, on pak aby činil, co se mu líbí.¹⁾

V pravdě pěkné přivítání bylo z kusů z Vostřehoma, a mnoho rejtharstva s obojí strany Dunaje postaveného.

15. Juli. Ráno svatou mši sem pod jedním stromem sloužiti [dal] a trubačům, jak obyčej, jak náleží troubiti. Mnoho Turků a těch renekátů se dívalo, a velice jim to divně proti jejich religi a zvyklostem přišlo.

Po svatý mši sem na kůň vsedl a toliko pány cavaléry sebou nahoru na zámek Vostřehom vzal, pěšky jdoucí, neb na blízko bylo, a mnoho by jich puštěno do pevnosti nebylo; neb mi skázal, abych více 8. osob sebou nevzal, ale já předce třikrát tolik sebou sem jich měl.

Tu když nahoru na zámek sem se dostal, proti mně jeho dvořané dolů, kde se z koně sedá, sešli, přivítali a z koně sednutí pomáhali a dáleji nahoru vedli.

Když sem nahoru vešel, pan beg proti mně šel, přivítal a dáleji na spolu sedění přivedl. Ihned se po pozdravení dáleji rozprávělo.²⁾ V tom sem jemu present nařídil od JMti císařské odvésti a co náleželo k tomu promluvil.

Potom šerbetem a kávou mne poctil; vzavši odpuštění od něho, zase sem se dolů k šífům svým obrátil (an mne cikánky s jejich zpěvy, tanci a svými instrumenty až do šífu před koněm jdouce provázely). Ve jméno Pána Boha velmi pěkněj den byl;³⁾ plavil sem se blíž k Budínu a dopravil se až do Vácova, však naproti z druhé strany Dunaje pro morní u břehu losiroval.

Turky pod stan k jídlu k sobě vzal⁴⁾ a ten den

¹⁾ V původ. denníku: »aby činil svou příležitost.«

²⁾ V původním denníku: »Po rozprávkách sem vyvstal, vyhlídal na pěkné situm Vostřihomské.

³⁾ V původním denníku ještě: »do šífu sme vsedli a po dobré chvíli . . .«

⁴⁾ V původním denníku ještě: »troubiti a muziku držeti dal.«

tu zůstal. Pan beg Vostřehomský na čajce své za mnou k Vácovu přijel a mne navštívil, obnovuje svou první žádost a zase do quartíru svého jse podal.

16. Juli. ¹⁾ Ve jméno Pána Boha do Budína v devátou hodinu ráno na půl orloji sem se připlavil, a těch 23 čejk, velmi pěkně spůsob byl, stále okolo šífu mého z obou stran řádem šly a stále z kousků i ručnic stříleli, troubili, bubnovali a na šalamaje pískali, že hodně viděti bylo.

Tu se dobře od Budína na dobré půl míle uher-ské shlédlo ležení turecké velmi pěkně položené a rejtharstvo u vody z voné strany postavené a z druhé strany jenčaři, velice na dlouze a jejich šice, pěší branný lid stáli; jakož pro lepší všech věcí dobré na-řízení pan vizír Osman sám mezi nima byl.

Salvy z Budína i Peštu velice pěkný z kusů, jako i šice, pěchota i rejtharstvo dávali, že v pravdě za práci stálo, s mnoha tisíci lidu přivítání tak slavné, aby sám JMti císařská býti ráčila, víceji býti ne-mohlo. A tak skrze ně připloul sem k břehu, kde obyčej, u královskéjch marštalí blízko od teplejch lázní (trubači moji taky nezaháleli).

Tu již baráky spraveny byly pro mé comonstvo a pro mne obzvláštní stan. Ihned pan vizír poslal dva z svejch předních mne přivítati, a hned po nich jiné dva čorbači a dragomana svého Fischera, aby mne do stanu uvedli a dáleji sloužili. Dal sem hned svatou mši v stanu sloužiti a Pánu Bohu poděkovati, že sme vesele a šťastně přijeli. V tom pan vizír, jak obyčej, mně present něco od ovotce poslal, a tak byvši

¹⁾ V původním denníku: »Vyšed z lodi, dal sem svatou mši sloužiti. Velmi mnoho Turků při tom sedělo a se dívalo. Po vykonání svaté mše vsedl sem na kůň a moji páni cavallírové se mnou, bez čeládky jeli sme na pevnost nahoru pro shlídnutí. Rád nás beg Vostřehomský přivítal, rozprávěl dlouhou chvíli a chválil Boha z příjezdu mého. Dal nám kávu píti i tolikéž potom ledovou vodu s cukrem dle jejich obyčeje. Present sem jemu odvésti dal. Mocí se mnou do Budína jeti žádal, zůstavil sem vše při jeho vůli. Vzav od něho svůj odchod, usedl sem na lodi. Doproválzely mne cikánky s tancem a svou hudbou.« Srovnává se to sice s předešlým, ale obé je zaznamenáno v původním denníku.

čas k jídlu, sem z předních Turků k sobě k tabuli své vzal.

Po jídle přišlo mi psaní od pana Ahmeta vizír Azama z Constantinopole, psaní přívětivé.

17. Juli. V svatou neděli pan vizír Osman buďínskej posílal ke mně několikrát s pozdravením a obyčejnejmi ceremoniemi, i tolikéž o první audienci se narovnáni. Stalo se tak, aby 19. Juli se stalo.

Proto drobet prodlouženo, ažby pan vizír v novotě své ke všemu, jakž na něj náleží, se přihotoviti mohl. Týž den poslal ke mně o acomodirovaní se mnou vedle obyčeje toho, kderej sem já před dvaceti a šesti lety s sultánem Ahmet Hanem narovnal, tajnem ¹⁾ se acomodirovati a jak od toho času všem JMtiným císařským posílům dáváno bylo, a nic víceji ani méněji, při tom sem zanechal.

Ten den umřel mi lokaj na morní, dobrý člověk z domu švagra mého pana markéza de Grana fedrovanej.²⁾ Dal sem jej tiše přede dnem v šatech jeho pochovati.³⁾

18. Juli. Posílaje k sobě sem i tam, na tom zůstáno, abych k audienci ráno mezi vřsmou a devátou hodinou na půl orloji jel (an veliké horka byly) dne zejtrejšího. V tom sem nařídil, aby též zejtra o dobrou hodinu prvé před vejjezdem mejm panu vizíru (present) od JMti císařské nešen a dodán byl.⁴⁾

Tu noc všecko ležení turecké z druhé strany Dunaje ležící světlo na kopích svých z nařízení vizírového míti museli a stříleli, a to trvalo přes dvě hodiny. Bylo velmi pěkně nastrojeno.

19 Juli. Ve jméno Pána boha po vykonání svaté mše vše sem sám v pořádnost, jak kdo kde jíti a jeti

¹⁾ Stravní plat = Tafelgelder, od Turků na turecké půdě dávaný, jenž obnášel denně 1000 asprů, t. j. 125 tolarů.

²⁾ V původ. denníku ještě: »nešetřil se dobíhaje do domů«.

³⁾ V původ. denn.: »Dali první tajin«.

⁴⁾ V původ. denn. ještě: »Ten den Pán Bůh ráčil dáti pěkný dešť k večeru a skoro celou noc pršelo, tak že se prach splákl. Dali opět tajinu za jeden den, to již po druhé. Však počítati se má o den víceji. Sou povinni zadost učiniti, tak jakž i my jim činiti a dávatí musíme. Protož velmi s nimi opatrně zacházeti.«

má, tak aby žádná confusí nebyla, uvedl. Present napřed dodán skrze hofmistra mého byl. Po navrácení jeho, v snešenou hodinu sem s praporci oběma (trubači a vlaskými bubny), souce jeden praporec JMti císařský erb a druhý praporček malý ku poctivosti a slavné památce blahoslavené svaté Amabilie, nahoru na zánek Budínskej jel, na kderémžto praporci tato slova s erbem mejm při tom namalovaným: »Vias tuas domine monstra michi.«¹⁾ Jelo se velmi pěkně.²⁾ Dva čorbači přede mnou daleko jeli, potom trubači, cavalírové, na to po dvouch zároveň přes štyřiceti koní, carnet s císařským praporem, kde náleželo, můj carnet s bílejm praporečkem přede mnou. Potom sem já jel, zase přede mnou jeden kapiči-baš, a vedle mne pan Ahmet Aga, kderej mým comisařem byl a za mnou dva dragomani a za dragomany šest Edlgnobů, lokajové mojí vedle mne po stranách, a jiní všichni mojí lidé po vobou stranách, kderejch přes sto a třiceti pěšky, krom co doma u šífů zůstalo, bylo. Ti jeden za drugejm s janičáry promícháni souce, šli. Velmi velká síla lidu se dívajícího se našlo, a skrze všecko město budínské až do zámku nahoru stálo. Přijevši do zámku a sedši s koně, pan vizír poslal proti mně své dvě přední osoby, kdeří mne nahoru do jeho pokojů uvedli.

Tu pan vizír proti mně vyšel, v jistém místě sme se usadili, přivítali, a dáleji toliko ceremonie a conversací byla.

Šerbetem a kávou nás poctil a kouřiti dal a kaptany rozdávatí, kderejch 36 bylo (což se nikdy tolik nestalo), nařídil, jako i několik dobrého sukna postavů lidem mým dáti rozkázal. (Dále mojí páni všichni vizírovi ruku podali a poklonu učinili.)

Po tom všem odloživše vši negotatí do jiného dne, sem dolů k šífům svým se obrátil, což mnoho čahoušů na koních i jiných jako i jenčárů provázelo, a všem se dar dáti muselo, tak že chvála Pánu Bohu

¹⁾ Žalm 24, 4.

²⁾ V původ. denn.: »jakž vše vymalováno se vynajde —«. Tato malba posud nenalezena.

ve všem dobřej začátek se stal. — A opět dolů dary od ovotce přišly; všem čahoušům, jenčárům i pehýkům a kdeří 36 koní přivedli, present se dal a dobře spokojeni byli. Až dotud vyšlo 417 reichstalerů.

20. Juli. Poslal ke mně pan vizír s pozdravením, a já zase k němu sem poslal a požádal hodinu, v které bych dnes přednešení JMti císařské dle instructí mé začítí a dáleji řídití mohl.

(Což velice s uctivostí mně pozdraviti kázal a v kteroukoliv hodinu se mně líbí přijeti, že mě rád uhlídá, oznámiti dal.) Na tom sme se snesli, týž den okolo devátý hodiny nahoru (že rád uhlídá) přijeti.

V tu určitou hodinu sem s sekretářem JMti císařský, panem Satlerem a dvoumi dragomany s Agou a malém počtu mých lidí nahoru přijel a necocírovati začal a všeliké uctivosti a ceremonias po punctích, co náleželo, přednášel a z instructí JMti císařské nevykročil. ¹⁾ Což jistě jináčeji řícti nemohu, nežli že jest pan vizír na každěj punct velmi pěkně odpovídal, vysoce Pánu Bohu se zařikal, k fedrunku pokoje náchylnej souce ke dvoru svého sultána a velikému vizíru Azamovi o všelikej spěšnej fedrunk psáti a nápomocen bejti; tak aby ihned velkéj posel sem odeslán byl a já brzy za ním expedirován, a na každěj přednášenej punct dobrou satisfakcti dával. (Potom poctil mne, jako obyčejně, kávou a šerbetem.)

Po vyřízení, co toho dne býti mohlo, zase sem se do quartíru svého navrátil a od mnoha Turků čahoušů provázen byl a jim všem jak od koní tak čahoušům daroval. Poslal vizír mně od hrušek a meruněk present, a já naproti sem jemu odeslal šest tureckých věžňů, které sebou sem z Nového Zámku od pana Estrházy přivezl.

Byli panu vizíru, jak jest skazoval, vděčni, zakazující se tou měrou se odplatiti, ale nic se takového nestalo.

¹⁾ Instrukce ta je v originálu v Jindřicho-Hradeckém archivu. Otištěna byla ve spise Tischer: »Zweite Gesandtschaftsreise des Grafen Hermann Czernin von Chudenic nach Constantinopel im Jahre 1644« (1879) str. 81—108.

21. Juli. Ráno vyjel sem na projíždku a dobrý díl cavalirů sebou vzal, několik čahoušů a janičárů, a jel sem nejprv do Peštu a tam svatou mši v jakémisi malém pozůstávajícím kostelíčku, souce tam dva sv. Františka řádu mníškové (slyšel). A po svaté mši jel sem do ležení tureckého a všecko sem křížem projel. Bylo nad míru pořádně položený, vo čistotě pak nemůže se psáti, protože by žádný z křestanů tomu neuvěřil, jakej rád a čistotu proti naším oni drží.

Chihaga Bosenský ¹⁾ z stanu vystoupil a tak velice jedouce tudy mně žádal, abych toliko dolů z koně sešel, a cír a způsob toho stanu shlídl; ²⁾ což na jeho veliké prošení sem svejmi cavalíry sešel a ten stan shlídl. Jistě byl nákladný a několik tisíc stál. Dal mi šerbetu pítí, zase sem vodjel. ³⁾

V tom jedouce od něho, tu jeden vizír přední z Hercigu ⁴⁾ od Budína se plavil k ležení; shlídši mne pospíchal k břehu (s lodí sešed) a vskočil na svůj kůň (i jeho lidé) a přímo ke mně přijel (a mne provázal); velké pozdravení a jiné ceremonie užíval a calante se ke všemu dobrému ukazoval. A zase ode mne odpuštění vzavše, karéru svejmi lidmi k ležení svému vzal; a tu celou armádu comandiroval. Jel sem zase k svému quartíru. Jak sem mostu Peštského přes Dunaj dojížděl, velmi veliký a nenadálý dešť a příval přišel na mně, že sem, co nejvíceji býti mohlo, notně zmokl, a nikdyž podstaviti se nemohlo.

Dnešního dne jsem psal panu Palatinovi Estrhazy, panu jeneralfeldtmaršalku z Puchamu a panu nejvyššímu leitenambtu Špaczovi na bože zdař dodání skrze Starého Budína lidi, aby je cadi Budínskej do ležení pana Palatina fedroval, kderéžto ležení u Novigradu se vynacházeti mělo.

22. Juli. Přijel Tatar z Constantinopole s listy ku panu vizírovi Budínskému, a též mně přinesl list od

¹⁾ v původ. denn. stojí: Chihaga bosenského bašete.

²⁾ V původním denníku: Vyšel z stanu pána svého a velice požádal o počtění pána jeho.

³⁾ Tu hned vedle velikého zdraví a štěstí přání, dal mně i mým pánům cavalírům kávy, šerbetu, růžové vody a zakoufení; zase sem odjel.

⁴⁾ Erczég.

pana residenta Greifenglawa, oznamující, kderak pan vizír Azam mne radostně očekává a že jest Rakocký poselství odpravil.

Těž jinší jisté noviny (přišly), že baša Bosenskej, kderý ke dvoru citován byl, u velikém nebezpečení hrdla ztracení zůstává, že Rakoczimu bez poručení soltána pomoc na rozkaz prvního vizíra Azama Mustafy učinil, a Mussa baša vizír, kderý v Budíně byl, na hranice persianské na jeden beglerbegád¹⁾ odeslán jest, a do Bosny již jinej baša vyvolený a odeslán jest. Spěšný změny se stávají.

23 Juli. Jiného se nic nesběhlo, toliko tři Francouzové od Benátek (přijeli) tudy k Špalatru²⁾ s obyčejnou benátskou karavanou, jakoby kupci byli, ale byli (špehýři) vyslaní od Francouze s listy ku panu vizírovi a je dodali. Jeden mnich františkán od jednoho místa okolního pro almužnu ke mně (však bez licencie vizírské) přišel, vsazen byl, ale zas sem jej vyprostil.

24. Juli. Dvě vosoby od Rakoczy tejně k vizíru přišly, listy dodaly a o pomoc lidu žádaly. Hned sem proti tomu velice s panem vizírem mluvil, ale nedovedly nic, opozdily se, a mejm spěšnejm příjezdem do Budína z Komárna (předešel jsem je); nebo na tý vši cestě až téměř do Konstantinopole nikoliv věreno, abych já přijeti měl, nebylo, nýbrž nepřátelé vždycky tomu jinej vejklad a jízdy mé činili a všudy, kde mohli, hindrovali na vše strany. Sám sultán Ebrehim³⁾ nashvál poslal jednoho kapezi baše s takovým přístnejm poručením pod štrangulírováním, aby jistou pravdu vyzvěděl, a vočima svejma mne shlídl a spěšnou správu učinil, a vedle takového vyřízení štyry sta tolarů dáti zakázal. A od téhož kapezi-baši bylo v tejnosti mně skrze tulmače oznámeno, kdyby byl mne (ne)našel a neviděl, že by byl hrdlo ztratiti musel a ihned že mělo nařízeno býti, aby s tím vším lidem do křesťanstva velký štráf učiněn a něco lidu Rakoczy přidáno.

¹⁾ Místodržitelství.

²⁾ Splět.

³⁾ Ebrehim; tak nazývá se všady v rukopise sultán Ibrahim.

25. Juli. Vyjel sem na procházku s málo lidmi do teplý lázně a při ní jakási malá zahrádka, též teplá voda se prejšťící. Náleží táž zahrada teftterdaru budínskému. V tom on sám do té zahrady své přijel, a mne velice, abych na jeho ložiu nahoru se podal, oferirující mi svou tu zahradu, dokad bych tu, an na blízce jest, zůstával. Dal mi šerbetu i kávy píti a podkouřiti; potom zase do svého quartíru sem jel.

Ten den můj pan secretář českej Ferdinandt též se nakazil, duše Bohu! ¹⁾

26. Juli. Měl sem třetí audienci u pana vizíra a poslední. Velice pěkně se ukazoval a procediroval, a tak sme o všecko na místě postavili; totižto připo-věděl, že Rakoczy ničímž pomáhati se nebude, (že chce) ke všemu dobrému, k pokoji stálému dle capitulací nápomocen k potvrzení býti, ke dvoru sultánovi a vizír-Azamu hned psáti, aby se pokoj stále, souce upevněný, na hranicích držel a ratificiroval. Též co se dotejče palank ocupirovanejch a též znovu vyzdvi-ženejch vedle uznání na comissí, že zbořiti a postou-piti chce, kderážto comissí aby byla brzo od Porty vypravena (z mužů), kteří by spravedlnost milovali a v ničemž parte a interesováni nebyli; i tolikéž velké poselství aby bez meškání mému nejmilostivějšmu římskému císaři vypraveno bylo, v tom ve všem uji-šřoval a psaním svým obmeškávati (že) nebude.

Strany pak vězňů aby se jedni proti druhým propouštěli, že povoluje a k tomu přistupuje. Co se pak vězňů, kdeří soldáti nejsou a vobydlí své v Komárně, v Tatesu a kdekoliv jinde mají, dotejče, že jako po-ctivej vizír chce dáti pustiti, jen toliko aby se jak samo v sobě jest uptali, kde a za kejm by takoví vězni zůstávali. Dáleji aby se od našich i jejich žád-nejch čat ²⁾ a vpádů nedálo, sám pan vizír o upevnění toho při mně vyhledával a prostředek přednesl, totižto, abych já jemu dal list na to, že JMt císařská ráčí lidu svému vojenskému na hranicích a pevno-

¹⁾ V původ. denn.: »umřel Ferdinand sekretář.

²⁾ šád (Schaden) = škod.

2

1644 - 27. Junii vidim dom ^z sustavsal, ago,
 zapotřebi bylo, ijditi a d'k'navu v'rabiti, dom dal
 v'p'isati f'ojny mady a d'k'navu z'elo n'uv'p'isati

1644 - 28 Junii vidim dom ^z sustavsal, d'k'navu
 ijditi a d'k'navu d'k'navil a f'ojny f'ojny f'ojny,
 Comonstern f'ojny v'p'isati

1644 - 29 Junii d'k'nav dal dom d'k'nav d'k'nav d'
 v'ojny n'uv'p'isati, at' ob'edonal d'k'nav d'k'nav f'ojny
 f'ojny a d'k'nav f'ojny d'k'nav d'k'nav d'k'nav f'ojny
 v'ob'edio, f'ojny f'ojny d'k'nav d'k'nav d'k'nav f'ojny
 n'uv'p'isati d'k'nav d'k'nav, a v'ojny f'ojny d'k'nav
 f'ojny, v'ojny dom d'k'nav a d'k'nav f'ojny d'k'nav
 n'uv'p'isati. d'k'nav d'k'nav d'k'nav, d'k'nav f'ojny
 v'ojny, d'k'nav d'k'nav d'k'nav d'k'nav d'k'nav d'
 v'ojny n'uv'p'isati, ob'edonal d'k'nav d'k'nav d'
 v'ojny d'k'nav, f'ojny d'k'nav d'k'nav d'k'nav

UKÁZKA ÚSTOPIŠU DENNIKU HEŘMANA HRABĚTE ČERNÍNA Z CHUDENIC O DRUHÉ
 POSLANECKÉ CESTĚ DO CARIHRADU V LĚTECH 1644-45 (strana 2.).

stech zapověditi, aby chudejm lidem ani žádnému škody nedělali a neštráfovali a kdyby co toho se stalo, aby přísně trestáni byli. On pan vizír že mně též hned zde list na to od sebe dá, a že svejím soldatům a všem pod správu jeho náležejícím na hranicích (an všecko pod jeho správu až do Niši náleží) zapověditi, a tomu, kderej jej stvořil, že připovídá, že chce bez ušetření dáti na své straně, kdeří by škodu dělali, trestati, bítí a štrangulirovati, a za škody že slibuje, zaplacení býti od něho majl. Takové ujištění pan vizír Budínskej jest mně od sebe dal a já tolikéž (v těchto slovích): „Že JMt císařská, jakž prve činiti a všeliké škody zapovídati ráčil, na všech svejch pevnostech, hranicích a všudy, tak také že i nyní to přísně zapovídati ráčí, a vyhledáli se co takového, těžce strestati nařízeno bude; což pan vizír s tím byl spokojen. V té poslední ocasi a od pana vizíra berouce rozžehnutí, ještě dobrou chvíli conversací trvala a, cokoliv tak k připomenutí zapotřebné bylo, se neobmeškalo a nic zapomenuto nebylo. A tak vinšující pan vizír Osman mně na cestu moho štěstí, kávu, šerbet a kouření přinésti dal a mne poctil, a z přijatého ode mne presentu odeslaného hrubě děkoval a mně naproti tomu stánek ten, v kderejm mne ložirovali, daroval.

27. Juli. Sem se vším se hotovil, abych na druhý den tím raněji vodtrhnouti a vyjeti mohl, všem cavalírům i jinejm mejm služebníkům, aby na hotově byli, poručiti dal, a sám (se) svejmi secretáři se usadil, JMti císařské relací, psaní i tejnějm raddám a jinejm pánům a přátelům zhotovil a nad tím celej den a celou noc do konce bez odpočinutí, nelháje, pracoval a vykonal. ¹⁾

28. Juli. Co den byl, od pana vizíra Ismahel-aga (můj před mnoha lety známej) přinesl takovej list, jakž napřed jmenováno in originali, kderýžto jsem též

¹⁾ Ten den také Olajbeg a moc předních Turků ke mně přijelo, rozprávěli a šerbet pili-notní pacholci. Z Herceku okolo Bosny v dar mi přinesl Olaj krátký čekánek.

při jinejch listech JMti po kurýrovi Ticzovi ihned vodeslal.

Pán Bůh rač pochválen býti, že řízení dobře se dářilo a s veselou myslí jsem odtud (se všemi svými) vyjel, což na tisíce lidu se dívalo. Toliko tři osoby mé neštěstí trefilo, že jest Ferdinadt secretář můj a jeden lokaj umřeli a třetí jménem Vladař o půl noci vyšel z šífu a jaký zabejvání s hofmistrem měli a (ten) dvírce u komůrky v šífu jemu zavřel, a on druhou stranou do šífu jíti chtěl, poklouzl se, do Dunaje upadl a víceji vidín nebyl.

Toto z nevole a týměř z hněvu sem poznamenati musel, že od 16. Juli, příjezdu mého do Budína, sem extra ordinari na penězích semo i tam rozdílně vydati musel čtyry sta a sedmnácte říšskejch tolarů krom mnoho, (co) sem nepoznamenal. To toliko či-auhšům, jančářům, pehykům a čejkám. Neb (horší sou nežli čerti) každej, co jen živo, žádá achcie, to sou peníze, míti chce, a dáli se mu, co náleží, ještě na tom nepřestane, zpátkem vrátí, a zas potom nastupuje, tak že jse pro pokoj dáti musí.

I dál nahoře u dvora těm předním, co sem vydal na velkých postách i několikery své hodiny, toho nepočítám. A sami nic zde, ani když u nás poselství jest. nedají, leč vokouření, šerbet, kávu a špičku. A to vše sou příčina naši vlastní (bez jména); neb při tom taky interessirováni sou. A tak nikoliv takovému, kdo řeči a povědomosti nemá, vyhnouti nemůže, nýbrž vlasů nechati.

(Když včera mojí trubači a malíř, jenž daroval vizíru contrfect jeho, tam byli, vymlouval se jich slyšeti divanem, a všem, bylo jich do šestnácti osob, i za obraz deset tolarů dal.) — Ten den doplavil sem se až k jedný velký vesnici, pět mil od Budína (slove Cubien). Tu jsem v příhodném místě u břehu zůstal, stan svůj rozbil a pan Ahmet-aga, dobrý muž jako derviš, mejm comissarem byl.

29. Juli. Vyjel sem ráno a jedním cukem dojel k jedný vesnici, slove Bochsad; pěkná příležitost a situs. Sedláci od chleba (jejich mustrem s vejci pečeného) a rybu summa přinesli. Po jídle jel sem na pro-

jízdku s líhavecími psy, ale ničehož se polmi pusteými vynajíti nemohlo: nebo tam sedláci velmi málo, toliko spotřebu sejí, a všichni dobyt看em stojí.

30. Juli. Vyjel sem ráno a připlavil sem se až do Tolny. Prostá hrubě palanka, ale místo bylo přhodné, nebo sem vždycky polem ležel a baráky pro mé dvorstvo spraviti se daly. Ten den roznemohli se pan Hysrle, strejc můj Jan Maximilian, JMti císařské dvě pacholat těžce. Nařídil sem doktoru, barvíři, apatykáři a lazebníku, aby dobře hlídání i od kuchyně opatření byli.

31. Juli. Vyjel sem ráno až do jednoho města, slove Baja; tu sem svůj conac měl a ostal. Po vobědě s líhavecími psy sem do pole vyjel, ale málo myslivosti krom jednu křepelku a jednoho zajíčka provedl, nebo nic pro pustiny toho se tam držeti nemůže.

U večír veliké povětrí se strhlo a velká bouřka byla. Jeden jančar trvám že jest Sarhoss, byl na mém šífu, nedobře se nahoře leže alla pupa obrátil, do Dunaje spadl, tam zůstal — v takových zahradách takové ovotce. (Bedlivost všude potřebná.)

1. Augusti. Vyjel sem ve jméno Pána Boha až do Felix Marty. ¹⁾ Tu sem vostal a na pěkný louce pod velikejm topolím spraviti baráky, co zapotřebí bylo, dal a vesel byl. Ten den se roznemohl můj druhej strejc ²⁾ Max (Mirotický); poručil sem jej dobře hlídati.

2. Augusti. Vyjel sem velmi ráno, a sotva do —(:) a přes Cindi do conacu sem se dopravil. Byla dlouhá cesta. Slove ta vesnice Erdedi. ³⁾ Ani na projíždku ani dvakráte se jísti strojiti nemohlo.

3. Augusti. Vyjel sem ráno až do jakés vsi, ale polem ležení učinil, slove Wulkowar. ⁴⁾ Zastřelil myslivec velmi velikého a pěkného leffelgansa. ⁵⁾ Skrze

¹⁾ Vereszmarth

²⁾ v původ. denn.: Edelgnob.

³⁾ v původ. denn.: »dlouhý konak byl, nemohlo se toliko jednou za den jísti.« Zde konak znamená denní jízdu a skutečně v německých listinách »Tagreise« přeloženo jest.

⁴⁾ Vukovar.

⁵⁾ *Platalea leucorrhodia*.

ty dunajské mlejny opatrně a šetrně s napomínáním plavců, kteří nic nerozumí, (sedláci sou, od conacu do conacu slouží) se musilo.

Ten den roznemohl se pan Windischgracz (Nevím, co se jemu tak náhle stalo, ale bojím se, že jej černá kráva ušlapila; suo damno).

4. Augusti. Vyjel sem ráno tím dnem až do Iloku, situs velmi pěkněj, ale stavení po turecku spravené, že hanba jest. Velmi dobré melouny tu byly. Spomínal sem často na Sylvičku.

Však ten den v plavbě byl nešťastnej i šťastnej; na mále zavěšeno bylo, že by se veliká škoda byla stala, kdyby Pán Bůh nepomáhal a štěstí nesloužilo. Nebo s mejm šifem dvakrát vo veliký, hrozný stromovný štoky zavadili, že by jeden soudil, že té hodiny vše na dvě se roztrhne a od jinejch několika šífů veliký kusy uráželi. Pan kuchlmistr v svém (šifu) počínal ducha svého vzdávati a nad vyjití z šifu všecku naději stratil.

Neb jedna čejka, na kderý nejřednějši chihaga byl, sotva mejm malejm šífkem napřed poslanejm (nebo jeho čejka na dvě se roztrhla), do ní vskočící, jiní za ním i co vházeti mohli se salvirovali a potom panu kuchlmistru do šifu přibyli.

5. Augusti. Vyjel sem s Bohem až pod Petervaradin k jedné vsi, slove Karlovic. Tu obyčejně lepší než jinde víno mívají; provision učiniti sem dal. Tu mojí někdeří dvořané i jiní služebníci příliš tuminirovali a zase několik mnoho se jich roznemohlo. Dal sem je opatřiti, a tu sem ten den ostal.

6. Augusti. Ráno vyjel sem a k jakýms třem maličkým budám pod zemí ležícím za Zlonkomen, a nejsouce jinší dále příležitosti, tu vostal a kderak by se zejtrějšiho dne ve všem v příjezdu do Řeckého Bělehradu chovati a řídití mělo, ¹⁾ sem nařídil i kde ložírován vedle předešlé povědomosti býti chci, čahoušům poručil a panu comissaři mému Ahmet-agovi oznámil.

¹⁾ V pův. denn.: »aby všeckno časně přehlídnuo souc opatřiti a po šňůrce bez křiku vykonati se mohlo.«

7. Augusti. Vyjel sem ráno z quartíru a okolo desáté a jedenácté na půl orloji hodiny připloul sem k Řeckému Bělehradu, kdež sem od caimakana, správce toho města, bratra vlastního mého pana comissaře, slavně a právě pěkně přivítán byl, (střelba velmi z kusů z zámku šla), a několik tisíc lidu jak od soldatů, tak měšťanů v zbraních v řádu stojíce, se dívalo. Dáleji uvedl mne na pěknou louku nebo lada se menující, pod město. Tu sem, maje velice dobrou příležitost, svůj stan rozbítí dal, a baráky spraveny byly, pozůstal.

K vobědu sem je pozval a jak nejlép býti mohlo, ctíti dal. ¹⁾ A Pánu Bohu sme, daje hned svatou mši sloužiti, že jest nás na Dunaji chrániti ráčil a presenty přeplavily, díky vzdávali; nebo jistě neuvěřilo by se, jak sou zle ti sedláci plavili a těžko uměle skrze ty mlejny a pařezy pracně se projede.

8. Augusti. Odpočíval sem v Řeckém Bělehradě a věcí známost udělal se panem kaimekanem a schválil sem jemu jeho správu a řád a z pěkný salvy učinění, jak z kusů tak i od soldatesky.

9. Augusti. Jsem drobet se všudy vohlídl a na procházku jel. Sou vokolo velice pěkné vinice, příležitosti, dobrá vína rostou, a to všecko z samého tuku zemského a slunce dobrého; nebo, sice oni jich do konce nevyklizují, trávy neramují jako u nás, nebo na tyčky staví; toliko tak běžně mezi trávou, jak zhůru naroste, (nechávají), a věcí díl jich nedělají.

10. Augusti. Pozval sem svého comissaře i kaimakana bratra jeho k vobědu a s ním o ty potřebné vozy, aby co nejspíš možné shledány býti mohly, (se smluvil), kderýchž sem sto a dvaceti po štyrech a třech koních požádal, tak že sme spolu se pěkně o to porovnali, a sto a deset jich přivésti nařídil; a zase potom s veselou myslí do svých quartírů odjeli.

11. Augusti. Vzal sem k sobě někderé: jako hejtmany nad čejkami, agy a čahousy, a strany mejch šífů takto se resolvíroval a podělil, totižto: když vozy

¹⁾ V pův. denn.: »Na té plavbě od Budína až do Řeckého Bělehradu několikráte sme u velkém nebezpečenství byli.«

přijdou a ládovati se bude, tehdy že můj hlavní šíf panu vizirovi Osmanovi aby spátkem od sedláků conac od conacu nahoru tažen byl, (sem) ordiniroval.

Druhej šíf po něm, kde JMti císařské presenty byly, comandantu nad čejkami daroval a ostatní všecky čejkám, aby se o ně rozdělili sami (mimo peněžité spropití) presentíroval, a tak sem je všecky dobře spokojil a zase spátkem k Budínu vypravil. Tu sou mi poděkovali a při odjezdu pěkně na šalmaje, též bubnováním a troubením se slyšeti dali.

12. Augusti. Jel sem do města Řeckého Bělehradu a tam u Františkánů svatou mši slyšel a pana pátra guardiána z sebú do šífu k obědu vzal. V městě páni řečtí kupci biscoty, cukr a malvazi mi po mši svatý předstřeli. Pro uctivost sem se toho dotekl, na koně vsedl a dáleji jel.

Jistě velice mnoho diváků sem měl, a lidé moji věcí díl všichni přede mnou šli. Vozy přišly.

13. Augusti. Raničko a vsedl sem na kůň a sám třetí s jedním janičarem a projel sem všecko ležení turecké, kderéžto na druhé straně při vrchu města ložirováno bylo. Velmi pěknějm řádem jak bašata, tak soldáti své ležení disponirované měli.

Pěkné koně projížděli, prodávati nechtěli, neb jináč nevěděli, nežli že do německých zemí štráf velkej a vojna půjde. — Celý den se ládovalo na vozy až do noci ¹⁾

14. Augusti. Ve jméno Pána Boha všemohoucího vyjel sem z Řeckého Bělehradu, a to již po zemi, vypravivše napřed listy k JMti císařské, tejným raddám a dobrejím pánům a přátelům. Provázal mne pan kaimekan až do dnešního conaku, jménem Sarzicku; ²⁾ ostal tu přes noc, jedl se mnou a rozžehnali sme se.

Ten den vždycky mne mnoho soldatů, partej silných potkávalo, a k těm u Řeckého Bělehradu ležící(m) přitahovali.

¹⁾ V pův. denn.: Koupil sem tam tři koně, jak v Kalendáři poznamenáno se najde.

²⁾ Hissardžik-Hissarlyk-Grocka-Kücük Palanka-Malá Palanka.

15. Augusti. Po půl noci sem souce kunak dalekej vyjel, a k vobědu k jakýs malý palance, slove Colar, přijel, a na noc sem dojel až do Hassan-pašalanky, a opět jak mnoho soldatů bylo potkáváno, tak i obzvláštní ležení od Turkův tu jsem na pěkných drahách pod palankou ležeti našel a vedle nich asi dvě stě kroků stan rozbítí a ležení udělati dal a se položil. Kderéžto ležení též k Budínu se strhnouti mělo a od Andrinopoli ¹⁾ a okolních míst popsáni a vyzdvihnuti byli. Všecko se k vojně chystalo. Nad míru mnoho mezků a velbloudů naládovaných měli, i veliké množství vozů s bývolý a volmi zapřažených, plno rejže naládovaných sebou vézti dali. Tu sme spolu na důtku ležení měli.

Husy, slepice a všeliké dobytky (tu) byly a se pásly, ničehož se nedotkli; a po půl noci, jak obyčej mají, se modlili a celý ležení vyzdvihli a dáleji, kde citováni a ordinirováni byli, k Řeckému Bělehradu táhli.

Po vodtrhnutí téhož ležení po půl noci, asi tři hodiny přede dnem, přišel můj pan comissař sám, toliko s jedním služebníkem, kderý tulmačil, (a já ležel [ve] voze svém spíce) ke mně, dobré jitro mně vinšujíc a při tom mně oznamujíc, že soltán Ibrahim v Andrinopoli jest, teprv tam přijel a embr ²⁾ padišaha přišel, abych, kdekoliv zastižen budu, tu až do dalšího sultána nařízení pariroval a zůstával.

On od osoby své že mně se omlouvá, že poručení státi se, pod ztracením jeho hrdla — musí. Protož abych ihned pro někderé své lidi, kderf napřed s kuchyňskými potřebami jeli, zase spátkem (aby se) navrátili (poslal).

Po vyslyšení toho všeho sem se bez odporování, že se tak státi má, (vyjádřil) a pro lidi své sem spátkem poslal. Nebo sem to dobře usoudil, že tu šermu není, a že císař tureckej ze dvouh věcí jednu před sebe vezme: první, že oumyslu jest předce štráf silnej do křesťanstva a válku začíti a učiniti, nebo jest velmi mnoho stanů, jak sem jistou správu dosáhl, sebou

¹⁾ Tak je Adrianopol v rukopise psán.

²⁾ Rozkaz.

měl a lid se velice shromáždoval, i tolikéž v Constantinopoli to tak nařídil, jak by tam skázel, aby vizír-Azam a všecka vojenská i jiná expedití tam hned se najítí dali; za druhé, jestli by mne tam v Andrinopoli nerad viděl, proto že by tam slávy své jako v Constantinopoli ukázati nemohl a snad napřed zase do Constantinopole navrátiti (se) musel.

Po[vá]živše toho všeho, musel sem se politicky stavěti a při tom zanechati. Též sem jistě khundšaft dostal, že nebyvši nikdyž prvé sultán v Andrinopoli, a chtěje na vojnu se strojiti, že jest nedal, jak jejich starej obyčej jest, jim před vodjezdem do Andrinopole jednoho měsíce služby. Protož zanechali manzii. V tom hned máté sultána Valida syna svého, aby hned, zanechaje všeho, do Constantinopole se podal, že jest se pozdvihnutí janičárů obávati (spravila). A tak se stalo, že jest ihned zase sultán, nebyvši toliko tři dni v Andrinopoli se domů navrátil, a já sem JMti císařské parte o všem dal a listy divně k projití spractivoval.

(Ten den koupil sem plesnivý kůň za 220 tolarů a šavli celou stříbrnou. Poslal sem pro něj, a šelma čahouš mi jej zchvátíl drobet. Dal sem mu anstrych.)

16. Augusti. Sem tu v ležení svém pozůstával a rozdílné věci, co tak zapotřebí bylo, baráky lepší zdělati poručil a při tom rozličný špeculací měl.

17. Augusti. Sem na projízdku jel, aby melancolie pasirované byly; ač jistě sem sobě ničemuž k srdci, děj se jak děj, přistoupiti nedal a vesel byl, i též ten den pana comissaře navštívil.

18. Augusti. Vopět mnoho praporců silnejch Turků tu přijely a projely. K Budínu pospíchaly a o mně byly ještě nevěděly. Pokojně jely a žádnému nic neubližovaly.

19. Augusti. Jel sem na myslivost s lřhavejmi psy a chrty; ani jedné koroptvy, krom dvě křepelky, sme nenašli. Bídna tu myslivost, mnoho pustin.

20. Augusti. Opět mnoho lidu vojenského tureckého mimo mé ležení táhlo a mnoho velbloudů a mezků naládovanejch a vozů solí a rejží naládovanejch měli a k Řeckému Bělehradu se k jinejm strhnouti pravili.

21. Augusti. Byl u mne Ahmet aga můj comissař, dával dobrej trošt, že brzy dostane od pana vizíra Budínského nebo z Andrinopole poručení, co dáleji se činiti má. V tom přiběhli dva Tataři, totižto kurýr, zastavil se, a to pro dar u mne. A hned jel do Budína k vizírovi. Daroval sem jej a pana vizíra pozdraviti kázal.

22. Augusti. Pozdě přiběhl kurýr z Budína a přinesl Ahmet agovi poručení, abych dáleji svou cestu před sebe vzal a k Andrinopoli táhl.

23. Augusti. Vyjel sem a ten den na konak do quartíru (slove Batečina) přijel. ¹⁾

A tu od JMti císařský psaní dostal; ten den zase o všem správě JMti císařské a tejněm raddám učinil a odpravil. Též přiběhl kurýr Tatar z Constantinopole a Andrinopole a přinesl listy panu Ahmet agovi comissaři mému, jako i mně od pana residenta Alexandra Greifenglawy, oznamující mně, kderak v Andrinopoli mrou, abych tam se šetřil; a carava(n)sary, totižto můj han, že pan vizír spravovati pro mne nařídil a že dáleji nežli do města Sylivree proti mně vyjeti chce. Což sem zas jemu odepsal, aby při starým způsobu zanechal a dáleji nežli obyčej, naproti nejezdil, ²⁾ a aby rači tím lépeji carava(n)sari spraviti, a co dáleji tam Turkům náleží, vykonati dal, a tak, abych neřádu nenašel, naříditi.

24. Augusti. Vyjel sem a ten den přijel až do Jagodny. Dost dobrá palanka a pěkné místo, však až sem z Řeckého Bělehradu všeckno pustiny. Vopět mnoho soldatů ten den sme potkávali táhnouti k Budínu. Tu se u vody ležící drobet refrescoval a provizionu nakoopiti dáti poručil. A ten den před večerem sem ještě pořádnou ordinarii dal, kdy a kderak, kderou hodinu vstáti a maširovati se má; totižto kuchyně po půl noci přes prám u vody Moravy se přeplaviti a já s presenty a jinejmi všemi vozy, jak den se rozednívá, vyjeti.

¹⁾ Batočina.

²⁾ V pův. denn.: »po moři aby přijel a austrie, totiž ustřice sebou přivezl.«

Tu sem se počal drobet zle vynacházeti a nemohl sem spáti, v svém voze ležice, odpočíval. Můj pan hofmistr, maje ale co nejmenšího nápomocen býti, nic dokonce nečinil, toliko stále dnem i nocí s trnbači a jinejmi žral a pil a troubiti dal. Což sem do mnohokráte tu noc k němu posílal, že nikoliv spáti nemohu, jak začnu, mně probudí, aby toho zanechali. Ještě více se dalo, takže stále jiného nic nedělal až dotud, krom žral a pil a hadrunky splozoval. A v Hassan-paša palance (maje sice píti a jísti dosti při mé freitafl) dvě vědra vína koupil, žílu sobě pouštěti dal a s chasou vypil. Tu tím troubením u Jagodny i sedláky naše, kderfí nás vezli, dokonale zblázniti mohl, proto že oni jisté troubení měli na pozoru míti, koně jich z pastvy vzíti, krmiti a zapřáhati; nevědouce v tak stále troubením (kderéž až do dne trvalo) (co dělati), na překot vo půl noci zapřáhali a jeti chtěli, což sem já skrze vnučntfí Boží nedal jeti, nýbrž zas vypřáhnouti musili.

Ráno, když již dobře den byl, začal sem jeti a to napřed na voze, a vzal sem k sobě pana Ahmeta-agu do svého vozu, a to proto, abychom¹⁾ žádnému se vyrážeti nedali, poněvadž k tý vodě Moravě dvě cesty, jedna ku prámu a druhá k brodu na půl míle vejšeji jsou.

V tom než sme vyjeli, přišel pan hofmistr ke mně k vozu. Bez dalsích řečí neb hněvů sem k němu promluvil a řekl, aby při presentích a mejch vozích, nebo za císařskejmi šly, zůstával; aby nikam jinam z cesty se nedávaly, nýbrž za mejm vozem šly a se vozu mého držely. Též i wagnmistru sem tůze poručil i tolikéž pan aga svému jednomu čahoušu o své vozy, aby v pořádnosti šly. Jeníčkovi sem dva své nejpřednější vozy poručil, na kderejch dvouch vozích všecko mé jmění, co sem od šatů, klinotů, peněz (měl), rejstra mejch dluhů i co kdo mi povinnovat, s kšaf-tem při tom a nejpřednějšími listy císařskými jako i creditiv a kapitulaci soucí, poručil, a hned vod začátku výjezdu z Řeckého Bělehradu ty vozy i jiné ode-

¹⁾ V pův. den.: »na přivoze vše k spěšnosti spraviti dali«

vzdal, tak aby on na tom jednom sám jel a při tom líhal a na druhý aby Vilíma, také při mně sloužícího, do druhého po něm vozu dal.

Neb třetí comrdiener Laurenz Nydrlander stonal a na třetím voze jel, též jiné lidi Jeníčkovi na pomoc nařídil. Tu Jeníček všecko to zmikšoval, a mimno vědomí mé jednoho lokaje, aby na tom nejhlavnějším voze byl a líhal, vsadil, a na druhý vůz jednoho lokaje posadil. Sám na jiném voze jel, aby větší prostranství k líhání měl, ješto při tom, co by naložiti se nejpotřebnějšího musilo, dosti místa volnosti míti mohl, — nežli tak jinejm lidem vše mé svěřiti.

Tu jak pan hofmistr, Jeníček, wagenmistr, furýr, Vilím a in summa žádný na nic pozoru nedali, hofmistr se vožralej, neb celou noc pil a troubiti dal, stratil, wagnmistr kdo ví kde i furýr byli, a tito: Jeníček a Vilím od pana presidenta (jakýmsi čahoušům) se namluviti pro jejich příležitost dali, a od mého vozu a za mnou presentů, se na jinou cestu Turkům navésti dali a odrazili, a přes vodu Moravu přesaditi chtěli a do vody za jinejmi vozy sedlskejm se pustili, že někderý vozy sotva na druhou stranu přeplouly a se velice zcuchaly. Turci svých vozů skákali; někdeří přeplouli a jeden s vozem i s koňmi se utopil.

Mé dva vozy též tak daleko do vody vtrhli, až se voda po nich zavřela, a bylo by se to všecko ztopilo, aby sám Pán Bůh a andělé svatí byli neochránili a jen o jeden neb půl kroku aby dál vozy vtrženy byly, do největší hlubiny bylyby vpadly a pozhřeny na věčnost byly; neb tu již žádné pomoci k vytáhnutí čeho nebylo, jak sami naši šífaři povídali.

A jak a na čem se ty vozy a koně zastavily a přitkly, toho žádný věděti a zpytovati nemůže! V tom přiskočili někdeří lidé a můj jeden lokaj pomáhali vozu zpátkem držeti, aby před sebe nemohl, a ufasovati. Koně odsekali od vozu a hleděli kdo co mohl pochyti(ti) z vozu a na břeh skládati, aby lehčeji vůz vytáhnouti mohli; neb tak hluboko vězely, že voda stále přes vozy šla a potom s pomocí boží vytaženy byly a teprva před samejm večerem do quartíru přijely; šaty, listy a in summa co tam bylo všechno zcu-

chaný a vodou, i ten pěkněj sobolovej kožich, naplněny byly. Muselo se to na cestě několik dní, když se na noc přijelo, vyndávati a sušiti.

Z toho mně tak zarmucující hněv přišel, neb jináč sem nevěděl, neb mi pravili, že se vším stopeni sou, co činiti budu. Předně do Vídně noviny přijdouce, tu největší hanbu a posměch (že jsem tak lehkejm lidem nejhlavnější věci k opatrování dal) trpěti bych musel a co jsem do sedmdesáti let vzácnosti a poctivosti nabyl, tím rázem (vinou) těch bídnějch lidí ztrati(ti) musel.

Za druhé jaká by jízda má do Constantinopole byla, bez všech ornymntů, šatů, klínotů a peněz, mého kšaftu a všech nejpotebnějších věcí. Veliká a nemalá ztráta. Kde bych se poděl, (ke) komu v Constantinopoli utekl, a k penězům a co potřebí přišel? Byť pak s mou největší škodou by bejti muselo, předce bych nevěděl, (ke) komu se utéci.

K Francouzů kupcům a holanděrům? Zachovej bůh, nenáleželo by! K anglickejm a benátskejm? Žádné známosti, veliká hanba a stud při tom, a s těžkostí tak velký credit i s škodou svou dosáhnouti! Co pak, kde by zůstalo i řízení dotýkající se všeho křesťanstva a služby JMti císařské v tý největší potřebě, tak že by se muselo kurýra schválného (a nač?) pro jiný creditiv poslati.

To by se několik měsíců protáhlo, v křesťanstvu od štráfů tureckejch škody velký staly, a žádná audienci by následovati dotud nemohla. Suď každej rozumnej, jestliby možná bylo, abych skrze takových nešťastných lidí nesprávu a nevěru při životě zůstal a do Constantinopole živej dojel, a sto smrtí rači, nežli v takovém posměchu a hanbě živ byl, smrt žádal. Tu sou mně hrubě k nezdraví pomohli, a tak byl bych jednou nešťastnou (příhodou) skrze též lidi nahoře jmenované vo čest, vzácnost, dobrou památku, statek i hrdlo přišel. Do smrti své za to se styděti nebudu, abych sám na své hlavní věci pozor dáti neměl, a komu jinému co takového (krom manželce mé nejmilejší) svěřil. Miracul dokonalej! A tu noc, když tak hofmistr celou noc troubiti dal, a všecky zbouril a

mně spáti nedal, an mi hrubě těžko počalo bejti, chtěli všickni o půl noci jeti, kdybych byl dovolil a mocí až do dne nezdržel a nejposlézeji se panem agou za vozmi, jako prve sme činili, abychom kdyby se jaká škoda na kderémkoliv voze stala, pomoci mohli, a napřed k tomu nejeli: tehdy byli by k té vodě nejméněji dvě neb tři hodiny přede dnem přijeli a všichni se stopili.

Před tou nocí se mně zdálo, že jsem mezi velikými vrchy do ouzkości přišel a s velikou prací a těžkostí zase se vymohl. Vyráčilo se.

A ten den sem conac svůj měl v poli u jakési visky, slove Paratin. ¹⁾ Nejprve mne tu veliká horkost napadla v stanu, bylo to 25 Augusti.

26. Augusti. Dojel sem do jednoho conacu k palance, slove Lexina, ²⁾ a horkost velká trvala. Předce sem se přemohl a sice jak na nemocného náleží, zle opatřen byl (což toho tuto pomijím vypravovati) maje prvé starosti ma sobě o šaty, an bych o ně nic nedbal, kdyby takové cejky u Porty vynalezeny býti mohly, nebo takových věcí tam se nenajde.

27. Augusti. Přijel sem do Niši. ³⁾ Velmi pěkné město; náleží pod správu každého budínského paši (celá krajina) až potud. Veliká horkost mne napadla.

28. Augusti. Vezli mne u veliké nemoci až do Coryčezmy ⁴⁾ carava(n)zarie.

29. Augusti. Předce mne jako za umrlého vezli až do Šartui ⁵⁾ caravanzarie s hurtem skokem, a nic nedbali, jak moji lidé pravili, nebo již potud sem já již o sobě nic nevěděl a všickni moji malou naději, abych víceji vzhůru mohl, o mne měli.

30. Augusti. Vezli mne až do Dragomanu slove caravanzarie na vrchu. Nic sem nevěděl o sobě, ale pachole mé poznamenávalo, a já první jízdu toho povědom byl.

¹⁾ Paracin.

²⁾ Alexinac (Alexina Palanka).

³⁾ Niš.

⁴⁾ Koručesme (Suha Klisura == vyschlá studna).

⁵⁾ Šarkoi == Šeherkoi == Pirot (Stadtdorf).

31. Augusti. Až do Žofie města mně dovezli, tak jak mně praveno a vyznamenáno bylo, nemohši dáleji se mnou a vši se domnívali, že tu život svůj dokonám. Ostali tu o den víceji.

1. September. Ostali se mnou ten den tu a snad mne (ale bojím se pohřřchu, krom Pán bůh sám), opatrovali; a slyším, že moji hodovali a muziku drželi.

2. September. Jeli předce se mnou až do Itmanu¹⁾ caravanserie. Tu já nic, jak se co dalo, nevím, nebo se vždycky se mnou pospíchalo a přede dnem po půl noci vyjíždělo.

3. September. Vezli mne přes veliké hory, slove »Železná hora« až do jednoho města, sluje Saržik,²⁾ tu se prej ostalo a o mně dokonce pochybovalo.

4. September. Jeli se mnou počnouce o půl noci jedním rázem až do Filipopoli a tu se ostalo. Byl velký konak a horko nezřízené.

5. September. Přivezli mne až k jakés vísce, slove Dogagly, tu v poli ležíce sem comuniciroval.

6. September. Přivezli mne až do conacu Hermanli,³⁾ ves; položili mne do stanu u jakéhosi stromu.

7. September. Přivezli mne až k jednomu městečku, sluje Mustafa Paša. V poli stan rozbili. Jest tu velikej most a pěkná příležitost. Já sem všečen nevymluvitedlně nemocný byl a žádného těla víc na sobě (krom ducha) neměl.

8. September. Přivezli mne až do Andrinopole⁴⁾ do caravanzarie. Tu již všichni do jednoho jak doktor, barvíř, apatykář, lazebník a všichni moji páni i čeládka ode mne upustili a prej že jsem se se všemi a oni se mnou rozžehnali a poslední pomazání sem přijal a Bohu se poručil.

9. September. Tu se mnou v Andrinopoli zůstali a každé hodiny na skonání (mé) očekávali. Soltán před krátkými dny zase do Konstantinopole vodjel a jednoho

¹⁾ Ichtiman.

²⁾ Větren = Hissardžik; u Wennera: Geldiderbent.

³⁾ Harmanli.

⁴⁾ Andrinopol = Adrianopol = Odrin = Drinopol.

capiči baš ordiníroval se štyrmi zimoglavý, aby mne spatřili a zase zprávu dali a se mnou pospíšili.

10. September. Vezli mne předce tak ztrýzněného až do Hapse ¹⁾ caravanzarie. Tu se mnou zůstali, tak jak praví, že sem ležel v mdlobách.

11. September. Vezli mne předce až do cunaku k jednomu městečku, Bůba ²⁾ slove, a tu ostali.

12. September. Vezli mne až k jednomu městečku, slove Brygas, ³⁾ a tu, jak se pravilo, byl sem hrubě dokonce mdlej.

13. September. Přivezli mne až do Silivree města. Tu pan resident Greifenglaw JMti císařský přijel proti mně a nenadál se, aby mne v takovejch termíních najítí měl, a tu se mnou přes noc vstal, a tak mne, jak praví, křísili jak mohli.

14. September. Přivezli mne až do Pontepiculo a pro potřeby a nějaké lékařství, jak pravili, poslali, a tu ten den se ostalo, a někdeří lidé známí od mnoha let mne navštěvovali.

15. September. Hned časně se mnou vyjeli a pospíchali. Sedláky prej, kdeří mně vezli, bili a prali, aby tuze jeli. Čahoušové pravili, že jim na tom jejich hrdla stojí, že mají jeti co mohou, aby dojeli do Constantinopole časně, tak aby tam v kyndy býti mohli, že sultán jim pod stracením hrdla poručil; a sám sultán že čekati bude u jakési vsi, slove Tahaut-paša a viděti; tak že sou mne v kusy mohli roztlouci.

V tom přiběhl jinej čahouš skokem k mému Ahmet agovi, něco jemu pověděl. Tu on Ahmet aga k vozu ke mně přijel a pro Boha žádal, aby se ještě toužeji jelo, sice, že hlavu svou ztratí, čekaje sultán již u Tahaut-paša, té vísky.

Tu hned se mnou moji zastaviti dali a lože z vozu sundati, mne jako již téměř umrlého do zlatohlavové sukně obléci dali a tak jako mrtvé tělo do vozu posadili.

¹⁾ Hafsa.

²⁾ Eski-Baba.

³⁾ Burgas.

Naproti mně, že jest JMti císařské pan resident Alexander seděl a mne jak moha zdržoval a opatroval a tak mnoho čahoušů na koních, čahouš paša a bostanči každéj po jedné straně u vozu jeli

Mnoho lidu napřed jelo a sultán se příjezdu díval. Nežli se sultána dojelo, tehdy hned čahouši troubiti zapověděli i praporce oba dva se svinouti a schovati musily. Vezli mne daleko vokolo skrze všechno město po dláždění, nad míru těžce mi přijíti muselo; nebo jak sou mne do hanu, caravansarie přivezli, z vozu složili a do pokoje vněsti dali, to já do té hodiny nic nevím a žádného upamatování nemám. A tak sem ten den, jak praví, již do konce i bez řeči byl a lidí neznal.

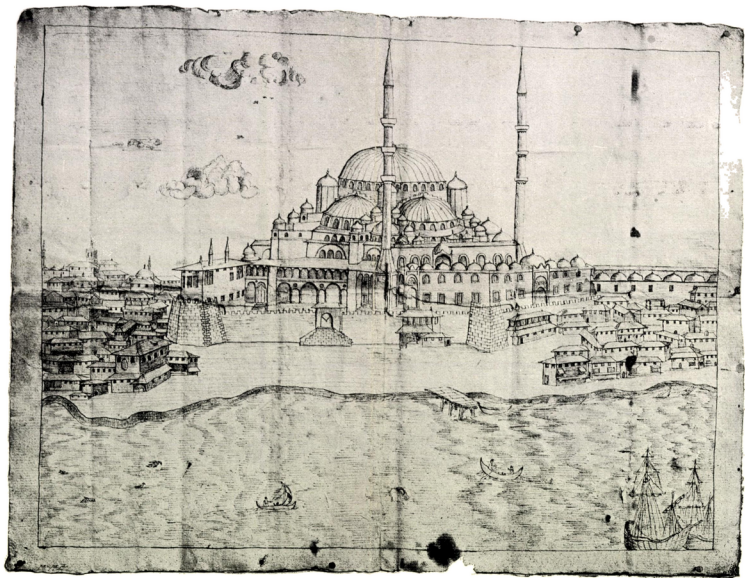
Ten den, jak sem za umrlého položen u všech byl, přiletěl do toho domu vorel divokej a z toho domu zase vodlítnouti nechtěl; v domě v té caravanzerii sem i tam lítal vokolo pokoje mého, an všichni viděli, se točilval, co mu jísti vrhli, to jedl a se neplašil i na rozdílněch místech přes noc se posadil, nebo jest velkej han. Až teprva sídmej den, když sem počal lidi zase znáti a mluvití ráno létaje, a mne ven na pavlač, nebo vůkol a vůkol sou, na povětrí, an sem žádal, vynesli, švank svůj přede mnou vzal a blízko u mne sedic, se vyzdvihl, (a očima svejma sem ho i jinejch mnoho jich viděl) a pod voblaky zas vidomě vodlítl, dokud se viděti mohlo, a víceji vidín nebyl.

Jistě jest div Pána Boha všemohoucího byl a od toho času den ode dne mně lépe bylo, tak že duch nevyšel, nežli mdloba veliká a holý kosti a kůže byla, a nikdež sem se sám necítil, nežli kde mne položili ostal. A dáleji pro doktora a apatykáře kalatského posláno bylo, a co ordinirovali, se užívalo.

16. September. Nemocný (sem) ležel, za umrlého, zase se pohoršilo, držán byl. Nedali mi prej víceji na vítr vysazovati.

17. September. Tak v otrapách ležel a potom od doktora přijímal. Zlou noc měl.

18. September. Předce těžce ležel a co nařídili, rád přijímal a užíval.

CHRÁM SV. SOFIE V CAĀHRADĚ.

19. September. Taky těžký den i noc byla. Ale naděje vedla od doktorů k polepšení.

20. September. Předce tak trvalo a těžkost velká a mdloba trvala a doktoři pilni byli, ale v jistotě ujištění zdraví nabytí nebyli, sami pravili jinejm a mezi sebou rozprávěli.

21. September. Na tom se doktoři snesli: toliko chladiti; prej jiného lékařství že by tělo již nesneslo pro přílišnou mdlobu, a do žaludku aby mohli něco od jídla teplého vpraviti.

22. September. Ten den, když ten vorel posledně vokolo mne byl a vobletoval a zase pryč do oblaků se dal, počalo se se mnou lepšiti, vždy drobet lépeji, jak mi všichni moji pravili

23. September. Chvála Bohu se drobet lepšilo, že sem počal do žaludku polívku přijímati. To bylo pánům doktorům k dobré naději zdraví milo.

24. September. Jedl sem polívku a dali mi píti růžového šerbetu a též zadělávané višně jísti pro chlazení; bylo mi užitečné.

25. September. Pravili mi, že sultán nařídil, aby žádnéj týž den s vozem žádnéjm nejel. Jel někam na procházku do svejch zahrad a na mnoha vozích frau-cimoru jeho; vše i on napřed, po dvou koníčkách prostejch.

26. September. Sultán dal jich 4 ten den na hák; sám sídmej jezdil s katem po městě.

27. September. Přijel vizír baša z velkého Kajeru. Hned jej sultán před sebe z kaléry povolati a bez dalšího slova promluvení (dal) hned štrangulirovati.

28. September. Sultán sám pátej jel a kmotři za ním šli v patách a dal jich po městě 7 na hák vhoditi.

29. September. Jezdil sultán po městě v malém počtu, však kmotři s ním. Dal jich ten den pět na hák vrci a štrangulirovati.

30. September. Nic jiného nežli kde koho ča-houši a kmotrové s subbašim, an vožralej (byl) nebo tabák pil, dopadli, ihned tu stíti neb na hák pověsiti dali. Jednoho potkali, an tabák nesl na prodaj a teprv

jen přijel, ihned jej na hák uvrhli, a tak svůj tabák prodal!

1. Octobr. V sarliu svém dal (sultán) dva do pytlů, a přilože každému velký kámen, do moře vhoditi.

2. Octobr. Dali velkou vartu v Kalatě. Přes půl druhého sta jich s tím subbašim bylo. Ti ve dne i v noci sem i tam chodili vokolo domů, kde by koho potkali buď vínem neb tabákem (opilého), hned jej sfali, tělo i hlavu vzlášt ležeti nechali; i do voken lezli, učfjli kde tabák.

3. Octobr. Nebylo tak nic jiného slyšeti, toliko že jsou do padesáti vězňů Russů přivedli a větší díl jich postfnati dali.

4. Octobr. Přemáhal sem se pomalu vstáti, a voditi se dal po pokojíčku a velice mdlý byl. Mdloba předce velice trvala, sám jíti sem ani kroku nemohl. A předce sem audiencí při velkém vizíru Ahmetovi žádal, a to proto, že sem chtěl na sobě dáti znáti, aby služba JMti císařské prodloužením audiencí škody nenesla; za druhý, aby Turci mně napřed vo audiencí, abych přijel, neskázali, a se, že bych to svévolně, mohouce přijeti, prodlužoval, nedomnívali a tudy abych premine[n]cí a přednost vzácnosti JMti císařský obhájil a zachoval. Vskázal mně pan vizír zase, že nad zdravím mejm se těší a audiencí k pozejtřku, to jest 6. Octobr., ráno opovídá.

5. Octobr. Ačkoliv nad míru velká mdloba byla a trvala a kde sem se kolivěk těla svého dotekl, nikdež sem se (jen jako by dřevo bylo) necítil, předce sem se voditi dvoum osobám dal, a jen se na koni jeti těšil, a Pána Boha, aby začátek požehnati ráčil, žádal, a lidem svejm, aby všichni, jak náleží, v řádu stáli a jak se co dítí má, nařídil.

6. Octobr. Ve jméno Pána Boha okolo deváté hodiny ráno na půl orloji poslal pan vizír koně a též pro cavaléry, aby se jelo. Viděvši já, že lepší koně, nežli ten pro mne přivedený (jest), mám, vsedl sem s Bohem na svůj kůň náležitě připravenej, a vyjel sem z mé caravanzarie až do jeho salarju. Tu mi s koně zsednouti pomohli a do pokojů pana vizíra uvedli. Hned

taky tu byl, velmi pěkně mne přivítal, a tak sme se posadili (lidu velmi mnoho bylo jakoby napral), jeho celý dvůr i po ulici stáli v znamenitém řádu a praveno bylo, že jest nikdyž on ani první vizírové žádnému té poctivosti neučinil, aby ce ej dvůr svůj odevšad povolal a sloužiti tak nařídil.

Tu sedíce spolu, po přednešení mém od JMti císařské pozdravení a listu dodání a všech náležitých ceremoniích i všelijaké conversací užívání, pan vizír jest pěkněj způsob od sebe ukázal a odpovídal. Na to šerbet, kávu a kouření přinésti dal a s námi užíval. A v tom caftany přinesli, kderejchž šest a třicet bylo, rozdal, a vo audienci opovědění při soltánu předněsti chce, toliko abych sobě lépeji vyhověl a k dokonalému zdraví přišel, souce dobré povětrí v Konstantinopoli, že mě toho velice žádá a vinšuje.

Po tom všem sme vyvstali a mnoho předních Turků mne až na kůň provázeli.

7. Octobr. Nic tak nového slyšeti, nežli toliko, že sou žádnéj člověk, Turci i křestané tomu nevěřili, aby to možné bylo a já zase abych tak obživl. Mnoho tisíc lidu odevšad se mé intradě dívali a divili, majíce přes sto a padesáte jich pěšky v řádu jdoucí mimo kavaléry, dragomana a pana residenta Alexandra Greifenglawa; pravíce, že žádný tak jako já prve a nyní do Constantinopole nepřijel.

8. Octobr. Podal sem sultánovi skrze pana vizíra strany audienci (listy), v latinské i turecké řeči transferované, aby se tudy neprodloužilo, a tak, chceli audienci na ten způsob dáti, presenty přijíti a vedle accordu na hranicích strany pokoje a capitulatifratificovati, že jsem hotov kdykoliv se dáti najíti.

9. Octobr. Dostal sem takovou odpověď skrze pana vizíra, že mi sultán chce dáti při audienci satisfactí, a pan vizír poslal mi v dar drobet šerbetu.

10. Octobr. Přijel z Babylonie pan vizír Husinei povolán byl a ten den sultán mne vo zdraví mém věděti chtěice, navštíviti dal.

11. Octobr. Sultán po městě sám pátej jezdil a několik jich štrangulirovati a na hák vhoditi dal.

12. Octobr. Sultán dal mi audienci k osmnáctému dni Octobris opověditi. A nového jiného nic nebylo, nežli že jeden vizír z Algajeru citován a přijeti má.

13. Octobr. Skrze jisté prostředky skázal sem materi sultána Validé, že taky pro ni present od JMti císařské před rukama jest. a když toho čas bude, Její Mti vodeslati nepominu; jak sem porozuměl, že jest ráda tomu byla.

14. Octobr. Několik šífů s vobilím a jinejmi věcmi skrz velikou fortnu na moři se utopily a vo kozácích na Černým Moři (bylo slyšeti), že sultánovi veliký škody činili. Chystali se hrubě Turci zas na ně.

15. Octobr. Sultán jich opět něco v sarajlu poštrangulirovati a do moře vházeti dal, a po jídle se incognito na vozejčku dvouma prostějma koňmi do jakés zahrady projížděl a dvakrát mimo mou caravazarii jel.

16. Octobr. Dal sám jezdě po městě, strany tabáku píti a jeho prodávati a jaké schůzky držeti a se scházeti, pod hrdlem ztracení, vyvolati.

17. Octobr. Byl tak pěkněj čas, že nemohl vinšovanějši bejti. Poručil sem, aby se všeckno k zejtrejši sultánově audienci strojili a přihotovili, a to všichni co nejšvarněji se ukázali, (neb již sobě mnoho věcí, jako i nové červené čepice a nové čizmy nakoupili). Ten den jednoho pro špatnou věc blízko nás na hák vhodili.

18. Octobr. Maje audienci u sultána býti, strhla se taková prška, nečas, že nemohla většij bejti.

Posílal sem k velkému vizíru, možná-li jest, aby vo den odloženo bejti mohlo.¹⁾ Odpověd: že nemůže nikoliv odloženo bejti a on vizír žeby sultánovi o to slova říci nesměl. Poslal ke mně čahouše baši s několika Turky, že již sultán Ebrehim v divanu i velkej

¹⁾ Toto vykládají turečtí dějepisci za neslýchanou odvážlivost a srdnatost hraběte Černína, podotýkajíce, že posud nikdo se neosmělil, zeptati se, zdali by určený od sultána k audienci den odložen býti mohl. Viz Hammer-Purgstall: Geschichte des Osmanischen Reiches (druhé vydání) 3. díl, str. 251.

vizír a jiní všickni vizírové očekávají sou, abych nemeškal, že jim na tom jejich hlava stojí. Tu sem já chtěl sám na voze až k bráně divanu dojeti, nemohl sem (ho) obdržeti, nýbrž tak předce na kůň vsednouti a se kačeti.

Tu ještě co největší přívál, jakoby jej naschvál vysypal, na nás přišel, že potůčky všudy po ulicích šly, a kdo čím měl, drobet se přikryl; však všickni nadvejššeně skoupání byli a jíti pospíchali.

Tak sem pod loubím u divanu se drobet votřel a mdlej souce, sotvička na nohách stál, a hned brzo po lehkou do divanu vstoupení učinil.

Všichni, vizír nejvyšší a jiní proti mně vyvstali a mezi sebe proti velkému vizírovi (mne) posadili.

Salutací z obojí strany se dály a velmi pěkný conversací se užívaly, a sultán Ebrehim právě naproti mně nad vizírem Ahmetem byl za želozií dívaje se na mne, na mé řeči a complimenty, ale já sem jej v tvář viděti nemohl, toliko blikání sem znamenal.

Asi po dobré půl hodině tu jejich kapiči, jak obyčej přede mne stál nevelký vokrouhlej, stříbrnej představili, jídlo, jednu krmi a chléb na stole vůkol a vůkol postavili. Tu sem já, velkej vizír, silichtar vizír capitáni Bílého Moře a JMti císařský resident sme spolu před vočima sultána jedli a po vykonání toho, drobet poseděli a pana Mikoláše Bechyně, pana Soka, pana secretáře JMti císařské Satlera a pana Jana Bechyně nechal sem s jedním vizírem opodál za mnou za stolem jísti.

V tom sem o caftany, kolik vosob k audienci míti mají, rozmlouval a na několika štyřiceti narovnáno bylo. Vyvstali a šli sme z divanu pod jakousi ložiu; vedlé obyčeje tu se kaftany rozdávaly, koho štěstí lepší neb horší k dostání trefilo, dostal.

Páni velkej vizír a vizírové šli napřed k sultánovi a, jak obyčej, jse před ním postavili a hned brzo mne před sultána Ebrihama zavolali.

Však sultán jich víceji, ačkoliv caftany měli, krom štyr před sebe pustiti nechtěl, ale já sem skázaní sultánovu repliciroval, že toho obyčej prve nebejvalo. Štyry víceji sem, aby vejšti mohli, obdržel; osm jich bylo.

V tom souce již před sultanovým pokoji, vyšli dva capiči baše, a vzal mne každej z nich za jednu ruku a uvedli mne až do polovici prostředku toho pokoje před sultána, a tu se se mnou zastavivše, hned mne mocí k zemi tlačili, abych nízkou reverencí sultánovi udělal, až sem na koleno přišel k zemi (an to prve nikdy nebejvalo, nýbrž u votce jeho, když sem několikráte audiencí měl, až k samému přiveden byl a sukně se jeho s náležitou reverencí dotekl), zase spátkem až k stěně, obyčejnému místu mne dovedli. A tak pořád mejch vosm osob i s panem residentem počítajíce, až se vystřídali a dokonce na zem doložití museli.

Tu sem já krok jeden vystoupil a oratí svou sultánovi Ebrihamovi vykonal¹⁾ a též creditiv do rukou

¹⁾ Řeči této není v originálu, ale ve spisech archivních nalézá se v německém jazyku psaná, kteráž zní v překladu takto: »Nejjasnější, nejmocnější turecký v Asii a Řecku císaři! Jeho Veličenstvo císař římský, král uherský a český, můj pán nejmilostivější, poslal mne k Vaší Výsosti nejslavnější Portě a vzkazuje Vaší Výsosti jakožto svému velectěnému sousedu a příteli náležité pozdravení, přeje zdraví a dlouhé živobyť. A že k projevení svého Vaší Výsosti bez toho známého, pokoje milovného smýšlení vyslati ráčil mne s dobrovolnými dary, aby světu okázal, že ze slušného ustrnutí nad poddanými s obou stran si na pokoji a smlouvách se své strany upřímně záležitosti dává, tak aby se Jeho Veličenstvu samu ani Jeho zemím a poddaným proti tomu nijakého pochybení přičítati nemohlo, doufajíce naproti, že i se strany Vaší Výsosti též tak smýšleno, a že to, co smlouva v sobě uzavírá pro zachování dobrého sousedství ve všech článkách každého času pevně zachovááno bude. A poněvadž své poselství pro potvrzení dobrého přátelství k Vaší Výsosti vypraviti ráčil, tedy očekává, že se neméně od Vaší Výsosti stane, aby se před celým světem prohlásila svornost a přátelství dvou nejmocnějších císařů, jelikož Vaše Výsost bez toho se své strany v té příčině ráčíte neustále ujištění činiti, což starému obyčejí a úmluvám je přiměřeno. Vaší Výsost žádám též o rozkaz, aby klíče k svatým místům od řeckých našim duchovním, jimž dle spravedlnosti ode čtyr set let náleží, navráceny byly. Konečně prosím Vaší Výsost, byste mne v ostatních mých vyjednáváních skrze svého velkého vizíra bez obtížností slyšeti, a na to uzavření takové udělení dáti ráčili, jakž dle úmluv slušno a jakž se od Vaší Výsosti nejvýš chvalitebného a pokoje milovného smýšlení beze vší pochybnosti očekává, s tím se Vaší Výsosti v nehlubší uctivosti poroučeje . . .«

velkého vizíra odvésti dal, kderýžto ihued sultánovi od velkého vizíra dodán byl.

Tu soltán sám začal proti mně mluvíti, a tuze křičel, a velice hrubě se spouzeti a praviti, proč sme tak dlouho, souce on již šest let císařem, to jest padišaha, (neposlali), a poslati měli, co pak sme o něm nevěděli, že padišahem jest, tak dobře jako bratr jeho Murat a rovně ty království, země, vestrovy a moře posediruje a jeho vlastní sou? Nechal sem jej broukati a na to sem žádné odpovědi nedal, neb jest hned v tom dál ke mně mluvil a ptal se, mám-li plenupotencii vo všecy puncta tractirovati a zavíratí. Tu teprv sem dal z třmenu krátkou odpověď, že mam od JMti císařské plnou moc ke všemu tomu, co při komissí poslední vedlí capitulatí tractirováno a na čem zůstáno bylo. (Presenty byly to ráno před audiencí asi hodinu do seralju sultánu odeslány.)

To mu se vysoce velmi líbilo, jak sem byl spraven potom od přední osoby, že sem se dál s ním nehádal a krátkou odpověď dal, schvaloval to sám před vizírem. Po vykonání toho zase mne páni kapiči ujali a skoro jako kati zacházeli, mdlej souce, se mnou trhali až mně prsten můj velkej s rukou strhli, a to v pokoji sultánovým mi stržen byl, bez něho sem domů přijel.

Však po několika hodinách byl mi zase do mé karavanzarie odeslán. Děkoval sem Pánu Bohu, že jsem tak ještě zemdlenej souc, v tom ve všem vytrval. A hned ten den k velkému vizíru Ahmetovi schválně poslal, stěžující sobě, toli je procedr neb způsob u nich, na takovej způsob hosta, starého známého od několika set lidu, obzvláště pak velkého posla římského císaře a uherského, českého krále s takovejmu tuhejm potlačováním, reverencí činěním od těch kapiči baš, ješto já žádnéjm sedlákem nejsem, a vím, jak se v té přčině, nic sultánovi neujímaje, chovati mám.

Protož aby to dáleji remediroval a k přátelství a pokoji činění, že to způsob žádnéj není, a dáleji, že bych podruhé nevěděl, jak k audiencí jeti a jíti, a vo všem JMti císařské parte dáti. Nad to vejše, že já,

souce prve zde u votce tohoto sultána dobře vidín a ničehož se takového mně nestalo, a nyní mnoho do-
brejch obyčejů zanecháno a změněno, nebo i někderý
zapomenuty jsou, sem i toho se opovážil, a znajíce
jejich první způsob, bez kleytu a ostazi jel, na víru
do rukou jejich se dal (a to observiroval, když mu-
sulman ruku na bradu svou položí a slovo své od
sebe dá, že pevně a jisto jest) a tak vo to by osobu
sobě měli tím víceji vážiti a tento příjezd můj od
JMti císařský s radostí jim k dobrému viděti; a že
JMt císařská víceji než měl učiniti a mne vyslati
ráčil, a to vše pro commiseration obou stran nebo-
hých poddanejch skázy. Tu pan vizír Azam po vysly-
šení toho po druhý, nebo jest ke mně poslal dříveji
nežli můj vyslanej tam došel, se vmlouval i svého
pána sultána a všecko to uvozovali na ignorantii těch
dvouch novotných kapiči baš, nedávno z Kaieru při-
jatejch, a sultán že se mnou dobře spokojen, a že
vodpověď mou na jeho promluvení sobě vysoce obli-
boval a osobu mou schvaloval; on pan vizír, že mně se
též vším dobrým zakazuje, a víceji že se toho státi nemá.

19. Octobr. Poslal sem k císařově materi Validě,
kde by ten present od JMti císařské Její Mti dodán
býti (aby jistě k rukoum přišel) mohl, též i ku panu
vizíru Azamovi sem o témž presentu, aby věděl (a
nic bez vědomí jeho aby se nestalo) skázał. Bylo re-
solvírováno ku panu vizíru přinešení, nebo já sem
téhož presentu netroufal sobě do seralju s sultano-
vými dáti doněsti a dodati, obávaje se, aby sultán pro
sebe všecko neschoval.

A tak byl od pana vizíra na druhéj den paní
Validě odveden, což, jak sem spraven byl, velice tomu
slavnému presentu ráda byla.¹⁾

Týž den měl sem audiencí u velkého vizíra Azama
a odvedl sem jemu náležející present²⁾ a při tom co

¹⁾ Byla to stříbrná, pozlacená trublice, a v ní všecko stolní
a jiné v pokoji potřebné nářadí, vyložená červeným aksamitem
a zlatými portami.

²⁾ Present, totiž stříbrné umývadlo s konvicí, dvě stříbrné
šestihranné láhvice, též takový košík a trubličku pro ženské
s drobnými klenotky, vše pozlaceno a pěkné hodiny.

náleželo všelijaké complimentsy a promlouvání se stalo, a zase do quartíru svého sem se navrátil.

V tom sultán ke mně poslal a žádal vode mne víceji presentů, to že jest málo, abych poslal jemu. Skázal sem zase, že od JMti císařské jich víc odesláno není; kdyby bylo, že bych za sebou nikoli nic zadržovati nechtěl, a že to není žádný tributní present jako od jinech přicházejí, toliko voluntario, dobrovolnej dar, na dokázání dobrého sousedství. Na tom nepřestal a skázal, abych dal poznamenání, co sem prve otcí jeho presentů přinesl. Oznámil sem, že já vod tak dávnýho času toho v paměti nesnáším.

Při tom zůstalo.

Vopět sultán mi skázal, že nepochybně pro vizíry taky presenty mám, abych jemu od nich poznamenání odeslal. Odpověděl sem, že tak jest, a presenty že týmž vizírům odvésti mám a (strany) poznamenání, aby v tom mne ušetřiti ráčil, že nemohu, nejsouce nikdyž toho obyčej, nový způsob začínati a instructí má toho že mně nepropůjčuje.

Vopět zase mně skázal sultán, abych do jeho rukou poslal ty všechny presenty, náležející vizírům, a tím ujištěn byl, že je sám, jak na kderého co víceji neb méněji náleží, je distribuovati a rozdávatí bude.

Tu sem do velkejch myšlínek, abych jej neurazil, přišel. Consideroval sem všeckno pro et contra, co by z toho pojítí mohlo, an na tom, kdo je mezi sultánem a mnou jim distribuuruje, málo záleží.

Resolviroval sem se a takový presenty, kde oznámeno bylo, odeslal. Tu již všeckno dobře spokojeno a na místě bez další repliky postaveno bylo. Ještě ten den mně někderé kusy od hodin, a co se sultánovi nevidělo, zase spátkem (abych se s tím v jiný příčině neb ocasi prevaliroval) odeslal.

20. Octobr. Sem začal vizíry bez presentů navštěvovati, ten den vizíra Musu, jak byl v Budíně a mnoho zlého tam, pomáhaje Rakoczemu, činil, též Ahmeta vizíra, kderý sobě vzal starší dceru sultána Murata, a třetího vizíra teftardara.

Conplimenty se pěkné od nich dály, též káfu a šerbet i zakouření učiniti dali, ale caftany jminuly. Novej zvyk.

21. O c t o b r. Poslal sem druhému Mussovi vizírovi, že k němu přijedu, excusiroval se nemocí. Bojím se, že něco jiného býti muselo.¹⁾

22. O c t o b r. Visitiroval sem Cadiascira hozie (ačkoliv [ve] Vídni, že favorito sultána jest a mnoho po vizíru může a jedna ruka totižto vizír-Azam, Silichtar-vizír generalissimo de la marina a Cadiscír spolu jsou, nevěděli), a dal sem jemu present z toho, co sem od sultána soátkem dostal, i tolikéž list od JMti císařské z carty bianchy učinil. Velice jemu ten list milej byl, též i present, neb jest nedávno sultán jej vyzvedl a pěkněj dům jemu daroval.

23 O c t o b r. Visitiroval sem Silichtara vizíra, generála Bílého Moře a odvedl sem jemu list od JMti císařské, jako i jiným vizírům. A po všech conplimentích, kávě, šerbetu a pokouření jel sem k vizírovi Mustafovi a též sem jemu list od JMti císařské dodal bez presentu a po všech salutacích a promlouváních pěkně odtud s řádem vodjel.

Ještě jeden vizír pozůstával, a to jménem Husinai Delli, ten byl toho dne učiněn za vizíra budínského, a budínskej vizír Osman masulirován. Ten posílal ke mně a žádal, abych jeho na ten čas nevisitiroval, že se ještě shledáme, maje nyní mnoho činiti pro tu jízdu do Budína. A tak sultán Ebrahim sám všechny presenty vizírské dostal a pro sebe schoval. Žádnej z nich ani zmínky (vo presenty) učiniti nesměli, a spokojeni (když jen sultán spokojen) byli.

Tak jak prve a vždycky obyčej bejval, žádnejch caftanův nedávali.

24. O c t o b r. Držel pankyt v zahradě své vizír Ahmet Azam sultánovi a při tom sjezdu a pankytě sultán zamluvil svou dceru, kderej teprva v některým měsíci štyry letha budou; a za kmotra dle jejich obyčeje pan vizír Azam vystaven jest. Každěj takovej

¹⁾ Tento přál Rákoczymu, odtud obava hraběte Černína.

kmotr, když spozalicio¹⁾ bude, povinen jest svatbu činiti, zváti a na náklad svůj všeckno spraviti.

25. O c t o b r. Novina, že Gisler aga s mnoha lidmi obojího pohlaví a velikem terorem s galionem a několika do šesti jinejma šify od maltejských calér zajatej jest: kderážto novina velice sultána pohnula a rozhněvala, pravíce, že to chce vendicirovati, jakož ihned poručil a sám dojížděl do Topuhanu,²⁾ galiony, caléry a rozdílné šify spravovati a též dáleji do Levante, Caieru a do všech svejch zemí a míst i do Algiru, aby všichni k jaru na hotově byli a se každý v jistá místa najíti dali, rozepsal a rozposílal.

26. O c t o b r. Sultán hbitě poslal, aby generala Byger-baši vzali a jej sem pod stracením hrdla přivezli, ale Begyr vizír baše, an možný pán byl a svejch vlastních caler vosm měl, moha se dobře do křestanstva réterirovati, znaje, co v sobě to nese, nechtěje embr³⁾ padišaha dočkati, kázal se synům dvoum svejm votráviti, a v insuli Sigio jej pochovali.

27. O c t o b r. Měl sem audiencí u pana velikého vizíra a mimo všecka oustní přednášení vedlé žádosti jeho, cokoliv zapotřebí bylo, vedlé mé instructí ve spisu jak v latinském, tak také i v tureckém dobře transferirovaném podal. Přijavši to vděčně odpověď dal, že to bedlivě přehlédnouti, sultánovi přednésti chce a co nejspíšeji odpověď dáti a tak po kávě, šerbetu a pokouření zase sem do quartíru svého se navrátil.

28. O c t o b r. Nic tak nového nebylo, toliko jednolo velkého pana bega štrangulirovali.

Byl mimo můj byt od jeho slouhy na zádech k pochování jako nějaké tele nešín. Ten den jich opět od císaře šest na kůl dáno a kat jeden, že se jen málo opozdil a tu spěšně před rukami nebyl, tehdy Silichtar (taky prve se tak stalo) sám na kůl strkati pomáhati jinejm katům musil a velice se pokrvavil, a sultán

¹⁾ Sponsalicio.

²⁾ Tophan. Předměstí cařihradské, kde jest loděnice a zbrojnice.

³⁾ Rozkaz.

k němu řekl, že to nic, když on poručí, neškodí. V tom kat, slove tallatt, přiběhl a ihned bez vejmluvy, proč se opozdil, také na kůl dán byl.

29. O c t o b r. Englický pan posel mne visitiroval. Velmi pěkně ve velkém počtu na koních přijel. Učinil sem, jak náležel, pankyt vše od Jenuizských a jiných cukrů. S panem poslem velkou konversací měl a salutací s sebe složil.

Jistě že cavalier moudrej, vzácnej a všelijakou službou JMti císařské se zakazoval a i mně oferiroval. A tak když toho čas přicházel, tehdy podruhé své oferty, jak JMti císařské od svého krále i od sebe a celému domu slavnému rakouskému repetiroval a s velikejm contentem i jeho všichni odjeli.

30. O c t o b r. Nového mnoho nebylo, toliko že jest sultán dvakráte ten den v maličko lidech incognito mimo můj quartír jel a tuze do hanu hleděl. Panu Martinovi curirovi sem dar učinil.

31. O c t o b r. Poslal sem pana secretáře Satlera ku panu Bailovi, poslu benátskému, a co náleželo, dobře vyřízeno bylo.

1. N o v e m b r. Nového jiného nic, nežli že opět pan velkej vizír Ahmet v zahradě své sultánovi panket po turecku pro recreatí držel a pro zachování sebe mnohú bursu peněz v zahradě daroval a sultána ještě i jinejma dary, šavlí a pásem, nákladně drahejm kamením vykládaným, obdaroval a veselého u sebe učinil. A zase sobolovej kožich dle veliké milosti obdržel a darován byl.

2. N o v e m b r. Držel sem, jak obyčej, panket panu Bailovi benátskému. Velmi pěkně se ukázal ve všelikejch příčinách dobrou corespondentí se mnou míti.

Měl mnoho lidí z Kalaty sebou a veselou myslí ode mne vodjeli.

3. N o v e m b r. Sultán (dal) opěty jednu vosobu Bekyr baša generála po moři vzíti a hrozně jej, řemeny z něho nařezali, zaškrtili a na ulici ven vyvrhli.

4. N o v e m b r. Zase pro jiné, kdeří jemu sloužili a při něm byli, vyslali: má se jim tolik státi, ale stěžka je všecky dostanou.

5. N o v e m b r. Husinei vizír baša Delli poslal ke mně, maje brzy již svýma lidma vytáhnouti z Constantinopole a k Budínu cestu svou (souce tam sardarem) před sebe vzíti, abych k němu do jeho saralju přijel, že z poručení sultána se mnou pilně promluviti má.

Což sem bez meškání tak učinil a tam, jakž náleželo, se vypravil a přijel. Tu, jak obyčej, salutací, promlouvání rozličnejch případností discursů bejvají a byly. V tom začal ménem sultána na mne tuze zapouštěti a k tomu na dvě hodiny pěkněmi slovy, zase pohrůžkami, vojnou hroziti, abych já k tomu jakožto velkej posel consentiroval a povolil, aby Khaše (Košice) s těmi šponšoftmi ¹⁾ a hrabstvími jim ²⁾ dědičně k sedmihradský zemi (souce on ³⁾ též zeměpán, a prve též Bočkajovi a Betlaehem Gaborovi zanecháno a nyní na něj pořádně připadlo) povoleno souce, zůstávalo, že oni od krá'e 4kráté stotisíc tolarů, kderé sme jim zadrželi, upustí, a tak a tudy že o všecko k dobrému pokoji zavřeno a upevněno a ratificirováno bude.

Odpověděl sem jemu takto: »Co se prvního punctu dotejče, abych já jaké povolení dáti, k tomu consentirovati měl a dopustiti dal, toho že já nikoliv učiniti nemohu a žádného plnomocenství nemám; a taky že bych vedlé dobrého svědomí a věrnosti pánu svému nikoliv k tomu raditi nemohl, aby co od uherské země upustiti míti ráčil, a že prve Bočkej též i Betlehem Gabor od JMti císařské jakožto poddaní JMti císařské statky své v Uhřích mající, té milosti užívání ad vitam toliko dostali; zase po jejich každého smrti pokojně JMti císařské (toho času) odvedeno bylo, a tak že z oumysla Rakoczy se nutká, nemaje žádné spravedlnosti k ničemuž tomu. Toliko tím pretextem by rád voba velký potentáty císaře k nepokoji a záhubě zemi přivedl.

I tolikéž sem odpověděl, aby nahlídl do capitulací tý, kderou sem já za votce tohoto sultána.

¹⁾ Totiž ohledně na smlouvu Žitvatorožskou.

²⁾ Totiž: Turkům.

³⁾ Totiž: sultán.

Ahmet Hana sem přinesl, a vše v své podstatě zůstávalo a zůstávati má: totižto aby žádnéj sobě, jedna ani druhá strana, nic víceji osobovati nemohl. A kdyby se co takového zběhlo a stalo, buď žeby pevnost kderá, zámek neb palanka, pod jakéjmkoliv způsobem, inventí neb pretextem vzata byla, aby ihned o to comissí nařízena a zase, kderé straně by odňato bylo, navrácení se stalo, jako i aby žádná strana, žádné pevnosti, palanky, šance na svém vlastním v tom pokojným čase druhé straně k suspectu stavěti nemohla. A tak spravedlivě náleží, aby sultán vasalu svému poručil, to co jest proti pokoji a všem capitulacím učinil, aby zase navrátil, anebo sám sultán, poněvadž praví, že to sultán již v rukou svých má, odstoupil.

Na to on zuřivě odpověděl, tehdy že já nejsem velkej poslem, když takové moci, abych o to řídití a zavíratí měl, nemám. Tu sem se v své mysli pohнул a rozhněval a vydal sem na něj otázku, a řekl sem, jestli on věrný pánu svému?

Odpověděl, že jest. Co by tehdy, kdyby na mém místě byl, učinil? Nevěděl na to (confundiroval sem jej), co odpovědítí, a doložil sem to, že v těch věcech nemusí povědom bejtí; nebo žádná tractací ani pokoje zavírání nikde se (ve) Vídni ani v Constantinopoli nedálo, nežli na hranicích capitulirováno a zavíráno bývá, jakož se nyní v poslední comissí a tractací v Ceně (Szön) stalo. I tolikéž že má instructí od JMti císařský, co činiti mám a povinen sem, mne vede.

Nyní že jse žádná vina JMti císařské přičítati moci nebude, jestli co dalšího z toho následovati bude, že mají pokoj i vojnu před sebou, že sobě zvoliti mohou, co se jim líbí.

Tu von začal teprva ještě i toho doložiti, že naposledy mne s listem a bez vyřízení s hanbou odpraví. Odpověděl sem, že v jejich moci stojím, ale že jsem jim tu poctivost učinil, kderou jim žádnéj, co ottomanská Porta stojí, neučinil (totižto znaje prve jejich naturu, když položil na bradu ruku svou, co připoví, že zdrží), že jsem přijel beze všeho glejtu, o s t a z i a asicuratí a do rukou se jejich dal, že mohou se mnou činiti, co se jim líbí; ale že za to mám, že tím víceji

by mne měli sobě vážiti a dobře činiti; že nyní mohou oni též beze všeho ostejchání budoucně posla velkého jejich bezpečně poslati, ale skrze mne že JMt císařská pán můj nejmilostivější žádné škody nésti nemá.

Na to potom zase ty nejlepší slova dával a pravil, abych já se nedomníval, aby tento discurs a promlouvání k nepokoji mlaven byl, toliko k přátelskému porovnání.

Dáleji dotekl sem druhého punctu, strany čtyřkrát sto tisíc sultánovi dlužnu býti, tomu že odpírám, toho že nikdy ničímž ukázati moci nebudou, poněvadž v capitulacích stojí catecorite, semel pro semper, těch dvakráte sto tisíc danejch zlatejch, a tak že jejich vejkład toho slova semel pro semper není, jak býti má, a jak oni, toliko že by se na tři letha vztahovati mělo, vykládaji. A tak nevědouc on Sardar, jak dál se mnou vyjíti, vstáhli sme to oba na komissí a pěkná slova sobě dávali a se rozjeli.

Tu on ještě k sultánovi a vizirovi dojel, nepochybně referiroval a potom z Constantinopole do jedné zahrady s lidmi svejmi, jak obyčej, první den vyjeti, vyjel, a dáleji k Budínu táhl.

Požádati mne dal o mého nejlepšího psa lhaře, hned sem jej jemu poslal a jeho Mustafovi agovi pěkné hodiny.

6. Novembr. Přišlo mnoho klevet, kderak Rakoczy 60 tisíc ducátů sultánovi posílá a o svém vítězství oznamovati dává, a že baša z Erle vostal, ale naše že pobil.

7. Novembr. Nového málo bylo, toliko mnozí utrpěti a štrangulirování býti Russi museli. Lépeji se brániti, nežli zajíti dáti.

8. Novembr. Jel dáleji vizír Husinei Delli do Budína za Sardara se všemi svejmi a kázal mne svému agentu v Stambuldě zůstávajícímu velice pozdraviti.

9. Novembr. Chtíce já Martina curira k JMti císařské zas, an mně s listy odeslán byl, poslati a vo všem, co tak v tom čase se sběhlo, relati učiniti, i tolikéž o neřádích oznámiti, totižto že již jedny listy všechny mně odeslaný, byly interciprovaný a nikdy víceji se nedostaly; i též když tyto dny Martin curir

sem do Constantinopole přijel, do třetího dne zdržován, listy přehledávali, na pravý císařský nepřišli a přede mne jeho nepustili, což mně jejich přátelství podivné přišlo a k jakému cíli se měří, suspicť dalo. A vizír velký Ahmet buirdu¹⁾ na koně postilionský dáti nechtěl, poštu zapověděl, oznamující, že pošta již sňata a pro žádného víc dávana býti nemá, toliko pro vlastní sultána potřebu zůstávati bude.

I tolikéž na mé požádání, abych mohl visitu svou obyčejnou posílům krále Englického a pánů Benátčanů vykonati, žádostí svou zastavoval.

10. Novem br. Vidouce já, co to bejti chce, hned se Pánem Bohem sem se resolviroval a fintu vizíru velkému udělal, dávši napsati toliko někderej creditiv, předně JMti císařské a pánům tejněm raddám, tiše, že ani žádnéj z mejch ani jinejch lidí nic nevěděli, pana secretáře Satlera do Galaty na řízení někderých věcí odpustil, peníze 600 fr. na cestu dal a samo třetího na koupených koních, dokad běžeti mohou, k JMti císařské vypravil a takovej anšlag učinil, že žádným způsobem jemu té cesty vykonání překaženo býti nemohlo, a tak s Bohem vodjel.

11. Novem br. Sem tuze na pana vizíra nalíhal a se dotazoval, co to za příčinu, poštu zastavovati aneb dokonce vyzdvihovati, an to v světě neslejháno a co jse pan vizír domnívá, že listy jináčeji se posílati nemohou? a v tom světě rozum nestačí, aby toho zabrániti a zastaviti mohl, též že malý přátelství, sjednocení a sousedství tudy se ukazuje.

12. Novem br. Poslal ke mně velkej vizír, abych ještě někderej den s curirəm vyslání, až by se mnou prve promluvil, sečkal; že chce mezi tím časem (se) sultánem, aby zase pošta puštěna byla, mluvití.

Odkázal sem, že dobře.

13. Novem br. Poslal opět na mne jednoho agu, Mehemet řečeného, kderej byl za internuntiusa k JMti císařské od sultána do Řezna poslán, jest člověk velmi chytřej, aby mne tentiroval strany Khaše a těch hrabství, šponšaftů. Mluvil, že jináč býti nemůže, že sultán

¹⁾ Průvodní list.

od nich nikoliv neupustí, do tractací se dal, a jak daleko mne k tomu disponovaného přivede, zase oznámil.

Na dvě hodiny sme pro et contra mluvili, jako zeď s dobřejmi fundamenty sem stál, že na mně ani podobného slova k tomu cflí vytáhnouti nemohl. Mluvil-li je on pěkně, já také, pakli s pohrůžkou vojny, já zase ještě víceji; pravě mu, aby oni na to nemyslili, abychom my s nima takovou válku, jako prve vedeny byly, vedli, nýbrž v zimě i lítě v zemi zůstávati budeme, a toho oni nikdy dovésti nemohou, maje in favor Dunaj, a oni na zádech pro sebe i pro jejich koně z daleka nositi budou a za třiceti i čtyřicet let nás víceji odtad nevybudou a neukrátí; jakož sám to svědomí dáti může, že jsouce u císaře JMti v Řezně viděl, jaké množství lidu a země nespuštěné (proti vašim zemím) sou.

Pěkně sme se zdvořile rozešli. Druhej den opěty s jinejmi inventima přišel, ale tolik jako první den vyřídil a pretendiroval (pokudž vše dobře spraveno a narovnáno býti může a bude), aby za posla velkého od sultána učiněn byl.

14. Novembr. Velkej vizír Ahmet poslal ke mně, abych k němu přijel, což tak sem učinil a po všech obyčejných ceremoních dal se do velmi pěkného mluvení strany té věci Košic; ale vždycky stálo se na tom, co náleželo a samo v sobě za slušné bylo. Tu na mne podal a řekl, abych sám nějaký prostředek v tom, jak by se to porovnatí mohlo, vynašel, to že jest snadno.

Takový prostředek, pravil sem, že jest nejlepší, aby při všech prošlejších capitulacích zůstávalo a co komu spravedlivě náleží, jako od nich nám co se stalo, zase navraceno bylo. Tu již on souce velmi moudrý pán, pěk(ně se) smíchem řeč učinil (vidouce, že na mně nic vybozti nemůže) totižto tento náš discours, aby zde pod rúží zůstával a že on dáleji bude sultánovi to referirovati a mne odpovědí (chce) spraviti.

15. Novembr. Přivezli tribut roční 75.000 tolarů a poslal jej po švagru svém Petráskovi.¹⁾ Sultán,

¹⁾ Rákoczy.

jak zvěděl, že tribut v poli před městem jest, vyjel sám ven proti nim a ptal se, takyli jeho present nesou? (že mají) aby ještě ten večer dodán byl, nařídil.

16. Novem br. Pan vizír skázal mně, že jest sultánem mluvil a k tomu přivedl, že zase pošta jest pro všecky puštěna a curira že vypraviti mohu. Však předce několik dní skrze jiné oficiry, agy, rozličnejmi příčinami curir Martin zdržován byl. Ale pan Satler již dobrej vejskok měl; nedbal sem na jejich ouskoky nic.

17. Novem br. Pan vizír Azam poslal ke mně a dal mně skázati mimo pozdravení, abych, dobře se maje, veselé mysli byl, že v krátkosti času všechno dobře na obě strany postaveno bude. A ihned nařídil bujurd psáti, aby Martin curir mohl, kdykoliv ode mne vypraven bude, odjeti. Ty slova velmi dobré byly, však předce sem se bál politickejch kousků, a toliko tudy, proloncati by mohla učiněna býti.

Vopatrol sem se přes to všecko skázání, jak sem nejlépeji věděl a uměl, abych tudy pána svého nejmilostivějšího nezavedl.

18. Novem br. Sultán se opět projížděl v zakrytém vozejku s dvouma prostýma koňma a šlo podle něho šest vykleštěných po třech na stranách.¹⁾

19. Novem br. Jiného slyšeti nebylo, toliko že císař tak rozhněván na Maltu a hrubě po moři se na ně strojí a velmi často, kde sedí nebo jde, Maltu jmenuje; nebo by se rád pomstil. Ale není co věriti, kdo ví kde po moři o Candii nebo Siciliji zavadí anebo do Calabrie, Apulie štráf učiní.

20. Novem br. Opět chytrej politicus na mne poslal Mehmet agu z Šofie, aby na všecky mustry a spůsoby mne tentirovati hleděl a k tomu přivedl, abych já se do rovnání sultánem strany Košic dal a sám nějakej prostředek vynašel a podání učinil. Dal

¹⁾ Tato věta je v rukopise německy psána a zní: »Ist der Khaser wider gefahren spaziren im vertekten Wagele mit schlechten zweien Resseln und neben sechs aussgeschnitten zur dreien auf der Seiten gangen.

sem odpověď, že lepšího porovnání a jistšího není. jako cizího nechati a svého hleděti a opatrovati.

21. Novemb r. Opět jich několik utrpělo. Jedouce koho potkal sultán vožralého neb s tabákem zacházejícího bez rozmýšlení střídal a ležeti na rynku neb ulici, kde jej potkal, zanechal. A kdykoli jede všichni se třesou bojíce se, kde zavadí. Nebo jestli jaká kolivěk by žaloba před něj nebo velkého vizíra, že by někdo vactualní věci draho nebo sfalšované prodával, přišla; tehdy jeden neb druhý ihned takového zvrhou, a jak příčina a zasloužilost, šest, pět, nejméně tři sta bastonád mu tu stoje, až se dobře vykoná, dají a ještě to, co tak prodával, maje těžké prkno, co hlava proléztí mohla, na ramenou, a tu věc na tom prkně, s katem a pomocníky jeho na procházku po všech ulicích k zahanbení choditi musí.

22. Novemb r. Bylo ticho, toliko v Tophanu a arsinálu sám sultán byl a spravovati nařizoval.

Ten den vizír z Rodisu vodsud z Constantinopole se štyřmi svejmi calerami domů odjel a v hotovosti státi má.

23. Novemb r. Nebylo nic hodného znamenati, toliko vždycky že svédské poselství přijeti a tu stále residirovati bude a jinejch klevet, že Rakoczy mnoho peněz mimo tribut, kderéhož ročně deset tisíc dukátův dává, odsílá a brzo sem s nima přijeti má. Lasso audax.

24. Novemb r. Opět sobě hofmistr tak lehkovázně počínal, nejsouce ním víceji, toliko při tituli pro jeho hanbu zachován, a fendrycha Michala zle tractirovával, celej den a celou noc žral, hůř nežli hovado sobě počínal. Nového ten den nic slyšeti nebylo.

25. Novemb r. Nebylo jiného slyšeti toliko o páních Benátčanech a Francouzích, že sou před vizíra obsíláni byli, i tolikéž Englenderi a Holanderi a dotazování strany tý ztráty toho galionu, kdoby v té věci vinen v kolfu svém Maltejský přechovával, měřice k tomu škodu svou nahrazenou by mlti chtěl.

26. Novemb r. Nebylo nic valného slyšeti, nežli že páni Benátčané v strachu byli, aby sultán (se) na Candii nedal. Velice, jak sem zprávu dostal, penězi přemáhali

a k tomu vedli, aby z moře vojna sňata a in terra ferma převedena byla; to sou praktyky per ragion di stato.

I to bylo slyšeti, žeby chtěli JMti císařské velkou sumu peněz na pozemský základ (aby proti Turku válku vedl) zapůjčiti. Z tejnejch míst sem to zvěděl — nevím, je-li tak.

27. Novembr. Jiného nic nežli dva velké šify z Engelandu přišly do portu a každěj přes 40 kusů měly.

Ale obávaly se potom, aby zdržovány od sultána nebyly, vochtově brzy zase ládovati hleděly. Páni Engelandrové sou v tom chvály hodni, že oni, týměř památky není, žádnějm tureckějm šífům ani kuršarům zajíti nedají, a takovou resoluti mezi sebou všichni ustanovili, se co nejlépeji brániti, a kdýby viděli, že obstáti nemohou, tehdy ihned svou muniti, dočkaje samejch šífů nepřátelských, zapáliti a sami sebe i jiné spáliti. Nikdy žádný na ně nesmí udeřiti.

28. Novembr. Poslal sem do Brussy pro persiánské hedbábí barev rozličnejch pro Její Mt císařovou, i též všelijak vyhledati, jestliby persiánský koberce pro Její Mt císařovou, jakž mně míra dána, tam se dostati mohly.

29. Novembr. Nebylo tak nic hodného a nového, toliko několik štrangulirováno od sultána, jako i jednoho předního pána, ale tvář byla zakryta, aby se kdo jest nevědělo, a pryč odnesen byl. Prostí ležeti zanecháni byli.

30. Novembr. Byl sem zván na křtiny jednoho křesťana. Poslal sem na svém místě a při tom 12 loket karmazinu a dva roznobly.¹⁾

1. Decembr. Sultán dvakrát jel vokolo mé caravasarie, jednou velmi spěšně a spátkem zase lehky, dáti hasiti voheň. To vždycky při sultáních obyčej, nebo tudy každěj brániti a hasiti musejí.

2. Decembr. Sultán maje baieram, jel velmi oupravně do mosschei votce svého, kde se všemi bratry jeho pochovaný leží a čapátkové péří nad každějm hrobem stojí, a tam modlení své činil, solenniter jel.

¹⁾ Anglická zlatá mince s podobou lodi a růže.

3. Decembr. Jel do Calaty-Tophanu tu, kde kusy se lijí, a v domě Mufti vostal na pankytě, kderej velkej vizír držel a při tom presenty rozdílné sultánovi opěty daroval. Jest obyčej ten den do Mufti domu přijížděti a jej navštívit. Po moři se tam dal plaviti, slove to místo Eiup,¹⁾ potom zase, provázen souce od svejch předních, až do saralju.

Pán, kderej na všecko pozor dá, běda tomu, kdo co obmešká!

4. Decembr. Vypravil sem Martina curira s listy do Vídně, nebo již dlouho tu zdržován byl a odjeti a vypraviti jej všelijakými ouskoky bránili a nedali.

5. Decembr. Sultán opět ten den jednoho předního agu dal zaškrtniti a do moře vhoditi; dává se znamení z jednoho kusu, když v saralju kdokoliv tak utrpí a svůj pohřeb mezi rybami má.

6. Decembr. Přiběhl curir Tatar z Budína od Osmana vizíra a potkal pana sekretáře Satlera, dal mi správu všelijakou.

7. Decembr. Přijel Pecia z Brusy s mejm uherským krejčím strany hedbábí koupení. Nevyřídil dokonce nic, velice sem tomu nerad byl. Poslal sem hned zase jiného, Kryštofa Charváta s jedním jančarem. Přijel brzy zase v několika dnech, vyřídil tolik; hněval sem se.

8. Decembr. Měl sem audienci u velkého vizíra velmi příjemnou, dokládajíce toho, že slušná věc jest, aby ti dva tohoto světa nejhlavnější potentáti v dobrém přátelství a sousedství ostávali a že jse všelijak přičiní, abych, což nejspíš býti může, vypraven býti mohl.

Však předce sem jeho u velikém suspectu, souce on velikej politicus, měl a myslil, že tudy a dobrejmi slovy chce času zejskati a snad, poněvadž ode všech jeho zemí velká preparati se státi k jaru má, žebych až naposled zdržán, a teprv kdyžby s lidem vytáhl, mne vypraviti dal; jakož se tak od bratra jeho sultána Morata proti Persiánům, když k Babylonu táhl, stalo; a tudy by má nejmilostivější vrchnost obmeškána býti mohla. Ale dávajíce dobrý pozor na to, nemohl sem

¹⁾ Ejub, předměstí cařihradské.

ze všech circumstancí toho (vyznati), aby co takového hlavního zlého (krom burašek) následovati mělo.

9. Decembr. Dosti pozdě teprva Martin curir vyjel; vo všem JMti císařské sem relatí učinil, i též Jejich Mtem tejněm raddám a do Čech dobřejm pánům a přátelům psal.

10. Decembr. Poslal sem zase Crystofa Charváta s jedním jančárem (a vyprosili se při tom tři moji: pan Metikhofen, pan Pleyman, pan Ticz taky) tam do Brussy in Asie, aby mi nakoupil pro Její Mt císařovou hedbábí.

11. Decembr. Přivedli přes 40 vězňů Russů od Kozáků; všecky je, že tak štráfovali a škody dělali, stínati sultán dal bez průtahu.

12 Decembr. Přivezli Rakotští tribut. Pan benátský Bailo poslal ke mně svého secretáře, omlouvaje se, kdyžby Rakoczkého posla navštívil, aby se na zlou stranu nevykládalo, že republica pánů i on v devoci s JMti Císařskou zůstávají, bych se na to ubezpečil.

13. Decembr. Nového nic tak hodného slyšeti nebylo, toliko poslal sem pro pana secretáře pana posla benátského, chtěje tak vyrozuměti od něho, coby tak za příčinu bylo, že velmi malou correspondenti pan posel se panem residentem JMti císařskejm mají.

Vyrozuměl sem z obojí strany všemu, zanechávám toho jinším k rozsouzení. Pan resident nechtěl k žádnému narovnání, věduce, že vo krátkej čas činiti, a pan Bailo domů se navrátiti musí.

14. Decembr. Pan posel benátský nařídil všem v Kalatě i po městě se zdržujícím banditům z Kandie i jinejch jejich míst pro jakýkoliv delictum kdoby byl bandisirován, že jse každému vše odpustí i oni jich věduce, že oznámíti a tudy se vysvoboditi mohou, toliko aby všichni do Candie se najítí dali, tam potřebování a dobře placení že budou. Obávají se, aby sultán se jim do Candie nevěřil, nebo tu nikdež portu (k oblehnutí Malty) pro svou armádu nemá, Cicilie.

15. Decembr. Vyslanej s tributem byl na dvě hodiny u velkého vizíra (a Bailo benátskej vně čekati musel), však bez caftanu vyšel a odpověď svou od vizíra dostal, totižto když nejprve present sultánovi složí

a audienci míti bude, teprva jak jemu velkému vizírovi tak jiným vizírům že present odvésti může.

16. Decembr. Opěty jich několik na kůl dáno pro vožralství tabákem a do Galaty subbaša, maje do dvou set u sebe horších sebe, v Kalatě i jinde sobě poručeno maje vartovati a sem i tam choditi a rozposílati musel (jako i sám bostanzi baša dojížděl a shlídal) kohoby koliv dopadl, an vožralej neb tabák by pil, aby usmrtiti dal; též i kdeby tabák čistili neb domnění ožrání (že vožralí sou) zvědělí, aby do domu vlezli neb vpadli a nahoře oznámený způsob trestali. A tak jich drahně na onen svět odeslali. Kdoby chtěl z křesťanstva brzo své zboží od tabáku prodati, tu sou kupci před rukama.

17. Decembr. Poslal sem malej lístek skrze Benátky JMti panu hraběti z Trautnstorfu, oznamujícíe, kderak jest velkej vizír po mnohé tractati a proti sobě disputirování ulevil a skázal mně, abych vesel byl vedle pěkného pozdravení, a jinejch myšlínek abych sobě nedělal, že jse o všecko porovnáme, na dobré míře postaveno že bude a s JMtí Císařskou pokoj že držeti chce, velké své poselství se mnou vypraviti a co nejspíš možné odbýti a celou satisfacti dáti.

18. Decembr. Mnoho novejch háků leckdes po městě i před městem přibylo a několik osob pro dosti malé provinění na hák vhodili, to jest skoro všední chléb!

19. Decembr. Přijel curir z Budína od nového pana vizíra Husinej Delli ku panu velkému vizíru. Přinesl to, že již jest Husinei v possessu a Osman vizír, že jest již na cestě sem vedle citaci přijeti.

20. Decembr. Sultán nechtěl od Rakoczkých vyslaných tributu přijíti, až by ještě pěti tisíc dukátů dodali, nebo za Betlehem Gabora bylo jednou z milosti pět tisíc dukátů pro jeho prokázané sultánovi prvnímu služby (odpuštěno), ale neznělo, aby to po něm každému possessoru platilo. A Turci se jináč nedomnívali, nežli že takových pět tisíc dukátů přichází JMti císařské od Betlehema Gabora strany Košic a těch šponšaftů; ale souce v tom ode mne dobře velkej vizír informirován, že jsou tu léta, co tu Ra-

koczy jest, to přehlídli a JMt císařská že jest nikdež takových pět tisíc dukátů nedostával ani nežádal, takže sultán pro zadržení mnoho terminů od Rakoczy nastoupiti může. Oblíbil velkej vizír sobě mou informati.

21. Decembr. Opět jich Russů moc vedli, aby z nich mučedlníků nadělali, anebo štrangulirovali anebo do moře vházeli.

22. Decembr. Sultán dal jednu caleru egyptskou k saralji ihned, jak byly připlouly, ani žádný ještě dolů na zem z ní se nevydal a ancory vyhozeny nebyly, k saralji svému přitřhnouti, a všecky truhly, kde peníze jemu i presenty přinešeny byly i jakékoliv peníze, číkoliv byly, pobrati, napřed truhly v přítomnosti své roztrískati a comandanta té calery, že jest spěšně k saralju nepřitřhl, spropitný tři sta bastonád dáti.

23. Decembr. Pan reiskytap ¹⁾ stonal a tudy nemohouce přehlídati a informati svou vizírovi Azamovi dáti strany někderejch punctů a gravaminů (ač velmi k JMti císařské straně náchylný a mnoho let raiskytapa souce, všeho dobře povědom byl.)

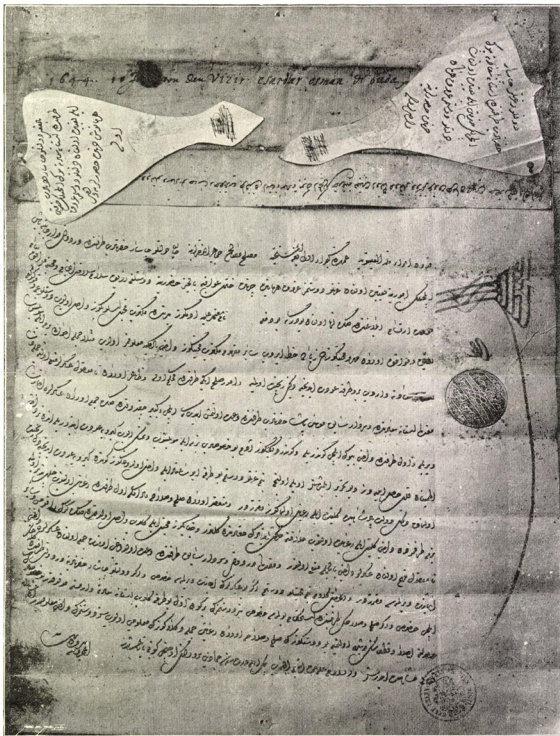
Poslal sem jemu od JMti císařský pěkný present. V tom po někderým čase ten správnej muž tíže se roznemohl a umřel. Byl sem velmi tomu nerad a jistě prve by konec toho všeho by se bylo stalo. A právě jemu poručeno bylo, aby to všeckno přednášel a potom psal.

24. Decembr. Staral sem se o to, kdy pak jinej reiskytap dosazen bude; na to sem tuze naléhal, což se brzo v několika dnech stalo a jiného dosadili. Teprva sem se pozdaleku s ním toliko pohleděním u vizíra velkého známí musel.

25. Decembr. Držel sem slavnost a dal sem mého agu a čorbače i janičáře, jak nejlépe býti mohlo, též poctíti.

26. Decembr. Sultán se resolvíroval z jara na Maltu táhnouti, listy všudy pro galery i jiné šífy rozposílali, velké preparati dělali, nebo jest mu stále ten gallion s Gisle(re)m agou ztracenej v hlavě ležel,

¹⁾ Reis-ul-Kutab = státní sekretář vnitřních záležitostí.

PRŮVODČÍ LIST (SALVUS CONDUCTUS) OD OSMANA, VEZÍRA BUDÍNSKÉHO, PRO HEŘMANA HR. ČERNÍNA NA CESTU JEGO DO CAŘHRADU VY ANÝ.

a pán jest velmi přístnej a žádnéj jemu nesmí se v ničem oponirovati a s takovou spěšností se všecka jeho poručení vykonají, že ku podivu lidskému jest, a když před něj dou, se strachy velkejmi, spátkem zase jakoby se znovu narodili. Dnes umřel patriarcha řeckej Jerozolimitanskej.

27. Decembr. Rakoczy vyslaní strany tributu se acomodirovali; sultánovi od sokolů a jestřábů, krahulců a jiné věci darovali, tributu a bon conto díl odvedli a pro ostatek spátkem jeti měli. Od těch pěti tisíc dukátů sultán upustiti nechtěl, a caftany dostali a zase tudy frolokovali.

Týž den pan vizír Azam mimo můj han jel a v bráně sedíce můj dragoman Jozep, jej sobě zavolal a mnoho pozdravení mně skázal, a že za mé zdraví se modlívá a věděti žádá, jestli jakej nedostatek mně od jeho lidí pochází, nebo málo tajinu jest, abych toliko oznámiti dal, že ihned napraviti nařídí. V krátkosti dnech, že mne povolá, všelijakou satisfacti (i s vysláním posla sultána) a brzké vypravení, se vším contentem dáti chce.

28. Decembr. Příběhly dva velké šífy englické a mnoho střelby kusů měly. Nařídil sultán, aby se zastavily, že by je chtěl proti Maltě potřebovati. Ony skládaly všelijaká zboží a zase ládovati počaly; žádosti sultána rozuměti nechtěly.

29. Decembr. Vopět již po třetí poslal sem do Brussy Cristofa Charváta pro hedbábí Její Mti císařové. Po dvakráte se nic pro množství polskejch kupců a židů příjezd tam, kdeří vše přeplatili a dokonce (neb jich hned, jak sem spraven byl, celá karavana byla) pobrali, (koupiti nedalo). Co vyřídí toho čas podá ¹⁾ a vodpustil sem tam dva své cavaliery, pana Metikau, pan Pleimona, pana Ticze curira.

30. Decembr. Nic nového, toliko že jeden štava (otrok) se musil pošetiti (a pán jeho umřel.) Vyšel na ulici a potkal jednu osobu, an na prodaj někderé

¹⁾ Vyřídil, ač v denníku nic nestojí. Ale v seznamu věcí z Cařihradu přivezených stojí výslovně: dva koberce a dva košíky hedbábí pro císařovou.

věci i jakousi zbraň, šavlici nesl. Ptal se jej, zač ta šavlice a vzal jí do ruky a ptal se, takyli jest pevná a jistá? Odpověděl prodáváč, že jest. On že chce koštovat, uhodil a tal jej, že hned padl a běžel dál, koho potkal sekal, tak že jich do čtyř zabil a do desíti posekal. Chytili jej, smál se, potom jej štrangulirovali a na plac vyhodili.

31. Decembr. Tuze noviny šly, že resident neb posel švédský jede a tu stále bude zůstávati a sultána tím asicurirovati, že stále Ragotimu pomáhati chce.

Roku 1645.

1. Januari. Nebylo jiného, nežli veselost, že jest Pán Bůh nám téhož nového roku ve zdraví dočekati dáti ráčil.

2. Januari. Jel mimo můj dům velkej vizír a zavolal k sobě Husinei agu, kderý jest s čorbačím stále a jančáry při mně byl. Skáزال mne velice pozdraviti a doptával se, jestli v čem jaká ujma nebo čeho potřeba, abych jen oznámil, že všecko napraveno býti má; a abych tím jist byl, že co nejdříveji k tomu povede, abych vypraven býti mohl. Týž den pan Jan Bechyně, život svůj dokonal, syn pana Mikoláše Bechyně, a to v Constantinopoli mezi pátou a šestou hodinou na půl orloji před večerem. Pán Bůh rač se nad jeho duší smilovati a věčnou radost dáti.

3. Januari. Souce již dávno pan Osman vizír Budínský mazulirován a citován a již se, jak noviny šly, k Andrinopoli přibližoval; vyjel dnes Ahmet aga proti němu, aby jej těšil. Byl mým comisařem týž Ahmet aga derviš, dobrej člověk.

4. Januari. Sultán dal svou dceru z serailje slavně vyzdvihnouti s velice mnoha eunuky, kdež při každém voze jich šest šlo; bylo jich přes čtyry sta.

Mátě sultána je provázela (všech po čtyrech a dvou koních u vozu, na jich mustr špatný), a do domu pana Salichdara (kderej sultán jemu před někderým měsícem daroval) jakožto ženichu přivezla a tam

s ní zůstala. Pan Silichtar maje jinej saraljo toho jí k bytu zatím, až doroste, postoupil.

Jest okolo štyr let stáří, on jest vokolo šesti a dvacíti let stáří, Charvátek zajatý byl, sultán s láskou na něj spadl a učinil jej k tomu capitánem, to jest generálem všeho Bílého Moře a dceru svou mu zasnoobil.

Týž den pan Jan Bechyně pohřeb svůj slavnej měl. (Turci mnozí jináč nevěděli a ptali se, že jest můj pohřeb.) Leží u svatého Petra v Kalatě, klášteře Dominikánů. Od pana benátského a anglického posla též při tom pochování jich mnoho bylo. Smiluj se Pán bůh nad ním a námi všemi.

5. Januari. Sultán mnoho velikejch kusů střelby z Tophanu vytáhnouti dal, kola a co potřeba spravovati rozkázal (kderéžto kusy mnoho let na zemi ležely), a na kaléry vložiti a v jisté místo odvésti dal.

Jak hlas jde, strojí se na Maltu, ale v jistotě žádný, kde úmysl jeho tak dobře po zemi jako po moři jest, věděti nemůže; nebo tak jak na moři i po zemi v hotovosti k jaru býti poroučí.

6. Januari. V Constantinopoli hořelo. Sultán sám tuze na koni mimo můj han i zase spátkem lehky jel a hasiti nařizoval. Jest něco ku podivu, jak sultánové poručení týměř na ohlídnutí ihned všecko se děje, jak nařizeno jest, a vochtově ku každému poručení se mají.

Byl sem tázán, takyli u nás tak spěšně se vše děje? Odpověděl sem, že mnohem spěšněji a hned když takového co se vyřídí, velký presenty dávány sou, toho oni že nemají.

7. Januari. Vhodili jich 4 na háky a jednoho ten den do moře uvrhli, nebo tu jest krátký proces, málo prokurátorů potřebují; jak proviní, jestli kriminální, tehdy jest zaplacen.

8. Januari. Bylo ticho a valného nic, než sultán naříditi dal, aby ihned celé město vymetli a najdeli kterou ulici neposlušnou, aby se hleděli; ihned ve dne a celou noc metli.

9. Januari. Byla velká fortuna na moři a někderé šify s obilím, kdeří přeplavují, škodu nesly a

díl se jich ztopilo. V takových měsících jest jeti nebezpečno.

10. Januari. Sultán opět, jak obyčej, s málo osobami na štráf jezdil a okolo mého bytu se točil. Příčinu sem zvěděti nemohl.

11. Januari. Měl sem dobrou audienci u velkého vizíra, a mezi řečí pravil mi o Osmanu vizírovi, že na samým vlasu vězí, jak Osman přijede, souce již na cestě, aby štrangulirován nebyl.

12. Januari. Okolo nešporů přijel Osman vizír blízko k městu strachem velikým na půl míle. Tu se pozdržel; nepochybně pilně se modlil, nebo jinak nežli o konci svého života nevěděl. V tom skrze dobré přátely k tomu přivedl, že jest velkej vizír k němu ven k jakési vsi Tahaut Baša přijel a dobrej trošt dal. Jel do Constantinopole tiše do svého příbytku, ten den u večír k panu vizírovi velkému, nepochybně že jest (se) kořil, milosti hledal a za dobrého přítele vizír Azama zejskal. Ten den pan vizír Azam ke mně opět poslal, pozdravení skázal a abych žádných myšlínek (sobě) nedělal, že s naším nejmilostivějším císařem pokoj držeti chce, mne brzo vypraviti, velkého posla sebou dáti. Toliko že jse na jednu zprávu od Budínského Sardara nového Husinej baša očekává.

13. Januari. Byl k sultánovi ráno Osman vizír Budínský povolán a jak jest před něj přišel div, že duše nepustil. Příkře jej u domlouval, jej vzíti a do vězení v železích u divanu do jakéhos místa, kde žádného světla není, (hoditi kázal.)

14. Januari. Nového nic nebylo, toliko o Kozácích Rusích praveno bylo, že jsou mnoho svejch čejk ztratili a Turci mnoho zajatejch dostali.

15. Januari. Skrze velikou pomoc dobrého přátelství velkého vizíra Azama zase Osman z želez a toho vězení vypuštěn, však mnoho od něho požádáno bylo. Předce sultánovi sto a dvaceti bursů peněz dáti musil, kderěz na počet náš šedesáte tisíc reichstalerů vynese; jináčeji byl by pošel. Jest muž dobrej.

16. Januari. Souce sultán v jednom místě u moře, slove Čiozky z druhé strany u Tophanu a v těch místech dva Turky (co příčina to se

nepravilo); přesadil tam na permě maje sebou, jak obyčej, kmotra. A ihned dal jednomu hlavu tu stříti a druhého od zhůry až k dňlu rozřezati, střeva a vše z něho vyvruci a psům sežrati. Pochování pochování.

17. Januári. Soltán dal vyvolati a zapověditi, aby žádný z druhé ani z této strany do Tophanu nechodil pod velkejm trestáním; žádnéj víceji tam se nepřiblížil.

18. Januári. Sultán opět dal jednomu řemeny dělati a usmrtiti od kumpanie Begyr bašete, jenerála mořského. Ten den vopět pan velkej vizír skázal mne pěkně pozdraviti, abych prodloužení neměl, že brzo mne expedirovati bude. Ten den z milosti císařský curir Vitali z Vídně přijel a od JMti císařské pěkné psaní v cifrách (sem) dostal.¹⁾ Velice sem nad tím potěšen byl, že jsem vůli JMti císařskou vyzvědětí mohl a po tý se regulřrovati.

19. Januári. Dnes napadl velikej snřh zde, že jsou takového dávno neměli, ale všichni mu rádi byli, proto že jej, jak se nejméněji usadí, sbřrají a k létu dobře opatřice chovají a zase rozdělují, komu náleží. Ten den narodil se syn sultánovi, dali jemu méno Osman, daroval sem za přinesenou novinu agovi mému deset dukátů.

20. Januári. Měl sem po jídle u pana Azam vizíra slavnou audienci. Velmi přívětivě se ukázal a po mnoha platnejch rozmlouvánich těmito slovy zavřel a řekl: že chce všecko učiniti, capitulaci ratificirovati, svatej pokoj stále držeti, posla velkého vypraviti a se mnou odeslati, Rakoczymu jeho dálší tentací zastaviti a poručiti, aby dál se do ničehož nedával, gravamina (přicházice jemu to velmi divno, co tak (se) od Husinei Delli bašy budínského stalo) přijítí, do Budína psátí a dálší ultrací zapověditi.

21. Januári. Bylo zapovědino od sultána, aby žádný franco²⁾ do Gallaty nechodil; nebo jest s velkejm počtem janičářů na druhou stranu od svého saralje jel a snřh dle jejich obyčejů do hlubin k tomu

¹⁾ Takových psaní je několik v archivu.

²⁾ franco, v původ. denníku: z mých lidí.

spravenejch házeti dal, tak že janičáři přes vodu na druhou stranu žádného nepouštěli. Též ten den ještě jednou zapovědino bylo, aby žádný k Tophanu, Casan-baši a arsinalu se nepřibližoval pod trestáním. Ten den sem já z poručení JMti císařské v posledních psaní majíce, abych hleděl všecko vedle nejvyšší možnosti řídit a kde náleží a za dobré uznám JMt v tom z mého zastati, i vidouce a znajíce toho velikou potřebu, majíce JMt císařská dosti postranních nepřátel, kdeřiby rádi byli vojnu po zemi na JMt císařskou uvedli, poslal sem k vizíru velkému svého dragomana Jana Baptistu s tím promluvením, že znajíce od pana vizíra všelikou náchylnost k pokoji, znajíce svého sultána velice dobře v tom a nechtíce se všelijakejm calumniantům vyvrátiti dáti; na dokázání všech curtezii prokázanejch, že panu vizírovi tento malej dar na dokázání dobrého a stálého přátelství dva tisíce uherškejch dukátů (v pěkným, zlatem vyšívaným facalitu) odsílám. Pan velkej vizír skázal mne zase velice pozdraviti a za odpověď dal, aby Pán bůh jej v tom uchoval, aby on jaký dar ode mne vzíti měl; nežli jemu že by to náleželo, aby mne poctil a jakožto forestera daroval a tak že je zase mně vodslá a tím regaliruje; však že v tom stojí, jaké přátelství jest se mnou učinil a přípověď svou zdržeti. Velice sem se nad tím podivil, a divně, co by za hlavní příčinu toho bylo, sobě rozvažoval. Při tom zůstaveno bylo.

22. Januári. Chtíce na lepší grunt toho přijíti, resolviroval sem se a poslal sem svého dragomana Jan Baptistu ku panu vizírovi Azamovi s velikejm pozdravením a skázal sem jemu, že divně to mně přichází, že jest ten (ačkoliv malej) dar refundiroval, an že takovej způsob se zachovává, když (sou) veliký festi, nové lethi i narození velkejch potentátů synů neb dcer (jakož sultán velikejm potentátem souce,) sobě dobří přátelé dary posílají. Protož že pana vizíra žádám, aby tento posílající malý dar přijal a tudy stálé přátelství dokázal (byl pěkněj klinot diamantovej můj, kderý mne 6500 reichstalerů stál).

Což když můj dragoman ten klinot v pěkné škatuli donesl, řeč svou co nejpěkněji postavil a dodati

chtěl, opěty pan vizír dlouho na tom stál, že není slušno, aby on ode mne present přijal, nýbrž jemu to učiniti, že by náleželo. Když jej dobře vohledal a hofmistr jeho, velmi dobrej člověk, od první jízdy můj známej v tom, aby týž klenot přijal, nápomocen byl: tehdy conditionaliter jej přijal, totižto že k sultánovi půjde a ten klenot ukáže a mladému princu Osmanovi darovati bude.

Viděl sem to rád, že jest přijat byl a to z hodných příčin, na kderejch JMti císařské velmi mnoho záleželo a tudy reputací JMti císařskou vysoce zdržel, aby znáti bylo, že JMt císařská se o pokoj neprosí a nic žádnému darovati neráčí.

Já toliko pro spěšnější vejpravu a obyčej, jak nahoře oznámeno, a stále při Portě jak prvé tak nyní v dobrém conceptu a creditu držán býti, to sem učinil. Ten den radost byla a velice z kusů velkejch stříleno bylo a kratochvile drželi a lampy i na mejch vratech vyvěsili a v jednom místě, že jeden člověk dřív času zase lampy sundal, hned jemu brada obřezaná a na kaleru promovován byl.

23. Januari. Poslal sem panu Ali agovi hofmistru velkého vizíra šest sukní karmazinu a šest sukní sajevých, vše rozdílných barev.

Taky jich ten den přijíti bez vědomí pána svého, až teprva druhéj den, nechtěl, a potom přijal při tom s velikejm zakazování všeho dobrého zase prokazování.

Jest člověk velmi moudrej a všeho povědomej a bez jeho raddy velkej vizír nic neučiní a jeho košile jest. Vobadva pán i hofmistr v Constantinopoli rozeni sou.

24. Januari. Stala se resolutí od sultána, kdeř bašata na vojnu jeti mají a do Azie s lidem. Býti má jenerál Sinan baše proti Maltě, Hasan baša nad lidem do Europy (Rumelli po turecku), Cio et Crecie, proti Maltě po moři Silichtar vizír a (bude míti) comando nade všemi, jestli že zas se někdeř penězi, aby doma ostali, nevykoupí a se nezmění. Mussa baša, jak byl v Budíně, se tyto dny velkými penězi sultánovi, aby na vojnu nejel, vykoupil. Proti našim con-

finům sou 6 sanjaků nařízených; ty comandirovány býti mají od Sardara ¹⁾ Husinei Delli budínského, jak obyčej opatrování, kdyby se co na hranicích zapotřebí uznalo.

25. Janu a ri. Pan Ahmet vizír velkej šel upřímo k sultánovi, a oznamoval pánu svému strany toho presentu a klinotu odeslaného ode mne, a že jest jej s tou vejminkou přijal: JMti císařský ukázati a mladýmu panu Osmanovi darovati, vychvalující mne velice a oznamující, že sem již zde dávno známej a starej přítel, jak nacházejí a správu má, že od veliké slavné paměti pana otce JMti císařské Ahmet Hana velmi ctěn sem byl, a mezi dvěma císaři po dvakrát obstál, majíce sobě tak mnoho svěřeno (že jest ten present přijal); protož že mně taky sluší sobě vážiti. Vzal týž klenot sultán do ruky a dlouho, jak sem o všem spraven, ohledával a obracel a hrubě jej chválil. V tom k vizírovi řekl, že takový dar na místě syna svého přijímá a souce syn ještě maloučkej a jej do zrostu pěknýma klinoty opatří (rád to slyšíce, že sem troubiti a veselost držeti dal) že týž present panu vizírovi daruje, a tak vše se dobře stalo.

26. Janu a ri. Sultán vzal divnejm způsobem ku potřebě své jeden velkej šíf anglickej dobře armírovanej kupeckej. Nejprv byl hlas, souce dva takové šífy a teprva před krátkejmi nedělni do portu přiběhly, že vobouch (sultán) potřebovati bude. Zvěděvši o tom pan anglickej posel i zastavil se o to u pana velkého vizíra a velice jej žádal, aby se takového nic nestalo, an žádnéj obyčej nebejval, souce to budoucně veliké prejuditium. Pan vizír Azam odpověděl, že s sultánem chce o to promluviti. To tak den, dva trvalo; skrze dragomana pan anglický posel zase o vodpověď dobrou solicitiroval. Když dragoman s panem velkým vizírem mluvil, kázal jemu, aby drobet sčekání měl, že jse hned sultána optá.

Přišedši zas oznámil dragomanu, že sultán sám chce s dragomanem mluviti. Tu dělej co dělej, dragoman s velkým strachem šel a vizír Azam tak jej

¹⁾ vizír.

vyučil, aby se nic proti sultánu nepostavil, nežli »ano« říkal.

Tu soltán řekl, že ten šíf potřebuje, aby od posla zanechán byl a od něho nařídí měsíčně platiti a pan vizír velkej byl sám tulmačem od něho. Odpověděl: »že to panu poslu oznámí, že jest on toliko služebník«, a kejvl hlavou. A pan vizír tulmačil: »že dobře, aby jej vzal.« I byl vypraven k svému poslu zas, aby to oznámil. Pan posel nevěda kudy kam, potvrdil. Vizír, aby tím jistší byl, povolal pana posla, oznámil jemu to; řekl též amen, vosmnácte set reichstalerů na měsíc šifmastru dávati nařídil. Páni Benátčané za zlý panu englickému poslu měli, proč jest, když dragoman ten začátek učinil, neprotestiroval proti tomu, že bude tudy budoucně zlá consequenti, ale již pozdě raditi bylo. A tak s tím šífem druhéj den odtud na jiné místo potrhli a pravilo se, že k Tripuli a Tunisu i k Algeru posláno bude.

Ten den za jisto sem slyšel, že pan velkej vizír, (pro jakou příčinu, toho sem se doptati nemohl) od sultána byl ulán a jednu nebo dvě kyjem přes hlavu dostal a velice se bál, aby bostanči na něj nevyskočil, nebo se to v saralji stalo. (Tajin do dneška úplně zaplacen; od 27. ledna se na novo začíná.)

27. Janu a r i. Pan benátský Bailo mne visitirovati skrze svého pana secretáře dal. Což sem vyrozuměti mohl, že při strachu velkejm strany Candie pozůstává; nebo pokudž by předce Turci se bastante vynašli a po moři na Maltu chtěli, že by páni Benátčané od Turka buď o propůjčení portu Candejského nebo jaké pomoci od nich žádali, při čemž obém velké nebezpečenství jest; velice practicirují, aby ještě mohli jej po zemi válčiti uvésti.

28. Janu a r i. Sultán poslal jednoho svého kapiči baš ku panu Osmanovi vizíru, prv Sardaru budínskému, že jemu ouřad teftrdarský a tresorejrský dává; po baieranu dosedne. Pan Osman vděčně tu milost přijal a kapiči baš caftan vedle obyčejného počtění daroval. A tomu panu vizírovi, kderej tresorerem a teftrdarem byl dal cuverno a sardarství Missirský a Kajerský.

A tak jest pan Osman zase skrze dobré přátele a peníze k milosti přišel.

29. Januari. Pan vizír Osman ke mně poslal a skázati dal, že po baieranu se spolu shledati moci budeme, a on souce při portě vizírem tefterdarem a tresorerem vždycky se mnou v dobrém přátelství a correspondenci zůstávati chce. Téhož dne praveno bylo, že by Lupulo, kníže moldavský, měl mezi Poláky a Moskovany strany diferencí hranic porovnáni učiniti, a Polák i Moskva své velké posly (že měli) k sultánovi vyslati a protestací strany Tartarů učiniti, sice že by museli na něco jiného pomysleti. Téhož dne Silichtar vizír přimlouval se za Benátčany k sultánovi, ulál jej sultán a řekl: »ty víš, jak předkové moji i votec a bratří moji dovedli a zemi dostali, já ještě nic, a ty mne v mém předsevzetí hindrovati chceš a od toho odvozovati? A víš, co sou Benátčané, když bratr můj sultán k Bagdatu táhl, (učinili?) Valoniji vzali, v nic obrátili a 17 mejch calér zajali, lid pobrali a caléry spálili. Mou vlastní caléru skazili a lidi mé štavy rozprodali a rozpustili, jako i nyní tomu vzatému kalionu Maltejckejm v svejch portích na ruku a pomoci byli a Gissleragu, votce mého i bratra mého věrného služebníka, v Candii zastaviti mohli, ale je proti mně přechovávali. Protož za přimlůvu bostanzi vezmi jej do želez a uveď v seralju do vězení.«

Stalo se; ale třetí den, boje se za hrdlo, sultána, kderá nyní 19. Januari Osmana porodila, jej vyprosila. Pravilo se, že páni Benátčané se zakázali vizírovi Silichtaru velkou sumou, kdyžby se to, co požádali, stalo.

30. Januari. Slyšeti bylo, že Sinan baša, z nejstarších vizírů, vésti má lid z Azije sebranej po zemi až k portům Navrin, Coron a Modon a tu imbarchirovati. I též Ahmet baša vizír, kderej má dceru sultána Murata, bratra nynějšího (jméno její jest Kaga sultán), při té armádě jeti má. Téhož dne musel sem Görg Reitera tafeldekeru ze služby propustiti pro jeho nezřízené každodenní ožralství a hadrunky a žádného pozoru na stříbro nedal, mnoho skřivil a polámal i též něco od stříbra stratil, kderémužto, sedm měsíců

souce u mne sem ani peníze nezdržel a po vosmnácti fr. měsíčně platil a zlého slova neřekl a prstem se jeho nedotekl. Směl lživě a nepravdivě o mně, když sem nejvíceji stonal, všecko zlé ¹⁾ do Vídně psáti za prokázání ode mne jemu dobrodiní.

Hoden není na zemi choditi a hodno jméno jeho na šibenici přibíti; nebo jest na poctivosti mé mně utrhal. Mám z dohazování takového lehkovážného člověka panu tafeldekeru JMti knížete z Lobkovicz co poděkovati a o dobré trestání k JMti panu hraběti z Trautenstorfu žádati.

31. Januari. Z poručení velkého vizíra má pan raiskytap, aby dnes se panem residentem Greifenglau všelijaké spisy k dokonání celé expediti přehlídl, aby pan raiskytap dobře informován (jakožto teprv nový) býti mohl a relaci panu velkému vizírovi učiniti mohl. Vyslal sem pana residenta s dragomany do jeho domu; ale souce na spěch od sultána povolán, ihned ke dvoru odjeti musel. Do jiného času strpení jmíti připovídal, že tím neobmešká, nýbrž rád bude fedrovati. Poslal sem jemu, jakž náleží, present.

1. Februari. Poslal sem svého dragomana Jian Baptistu ku panu raiskytapovi o resoluci, kdy na jisto mám zase pana residenta k němu vypraviti. Dal za odpověď vymlouvaje sebe, že jse první den nestalo; jistě v pátek 3 Februari, abych odeslal, že se státi má.

2 Februari. Sultán dal z arsenalu na moře dnes velkej galion vyhoditi. Sám s vizíry tam jel a odtud na pankyt do zahrady k zeti svému Silichtarovi vizírovi. Též nařídil ihned dvanácte nových kalér přidělati. Jak správu mám, že pan Bailo na místě vší republiky se oferiroval, všechny škody strany ztraceného galionu i náklady vzešlé (jen aby válka z moře na zemi transferována byla) duplovaně zaplatiti.

3. Februari. Sultán dal 800 čejk spečetiti a číkolivěk byly arestirovati. Týž den jsem správu jistou dostal, že sultán povolal k sobě vizíra Mussa baša, (kderý) před Osmanem v Budíně byl (a mnoho zlého plodil, na straně a pomoci Rakoczké perseveriroval a

¹⁾ V původním denníku: tři listy o mně nepravdivé.

ještě při Portě na té straně stojí, ale bohdá jeho votum spravedlností zhyne.)

Řekl sultán, že jej za hodného uznává, a jej capitánem jenerálem na moři učiní, tak aby zeť sultána Silichtar, jakožto jenerál moře, doma ostal.

Na to Mussa vizír baša odpověděl, že jest povinen poručení sultána vykonati, ale že ponížně žádá, aby ráčil v tom jeho dobré zdání slyšeti.

A začal oznamovati, kderak by dobře užitečné bylo, aby sultán tento čas války zanechal po moři, a račí ji vedl po zemi, pravíce toho hodné příčiny, kderak císař Německej nad míru ztenčený a mdlý proti sultánovi válku vésti souce.

Frankreich, Švédí, Holendeři a všeccka knížata říšská proti němu; připovídaje sultánovi svejm hrdlem, aby jej tam obrátil, že takový progress sultánovi učiniti, a tolik země dobýti chce, že Sinan baša, ani žádný vizír nikdy k tomu, co on dovésti chce, nepřivedl. Vojna po moři že jest každého času sultánovi jistá a žádný jí odolati a na odpor se postaviti nemůže, a nyní vinšovaná po zemi ocasi, dřív nežli by gaurové se porovnali!

Sultán odpověděl, aby s takovejmi řečmi a rozpakováním jeho resoluti nepřicházel a že jest jednou resoluti s německejm císařem pokoj učiniti vzal, a to, co činí, že to z vnuknutí božského sobě dané má. Protož aby hned pryč odešel a jeho před sebe vzetí nekormoutil. Praveno bylo, že se velmi za krkošku bál, že jest sultán tak tuze slovy na něj uhodil.

Měl sobě čtyřiceti tisíc dukátů od pánů Benátčanů, když k tomu přivede, zakázanejch, a o to vopovážení s tou řečí k sultánu, přijal napřed deset tisíc cykýnů.

Týž den poslal sem zase pana residenta k raiskytapovi k přehlídání všech potřebných spisů pro lepší informati a relati učinění panu velkému vizíru, jakožto novému a teprv dva měsíce před příjezdem mejm do Constantinopole na ten ouřad vizír Azama dosednuťmu. Stalo se všeccko co náleželo při tom s velkejm zakazováním od téhož pana raiskytapiho, coby koliv na něm v jeho expediti záleželo, že fedrovati chce.

Týž den dal sem odpověď na psaní panu hraběti Rabatovi, JMti císařské panu poslu v Benátkách, a to na první seznámení dobrého přátelství a correspondencí.

4. F e b r u a r i. Pan Bailo benátskej, že jest měl poslati dragomana svého nejpřednějšího, stove Grilla, ku panu velkému vizíru s odpovědí psanou od své republiky, že na žádost pana vizíra z poručení sultána žádných galionů neb vasselů půjčovati nemohou, držíce se jejich capitulati, sultánem učiněné. Však mistry, kteří by šífy dělati uměli, že by na žádost poslati chtěli. I též pan dragoman Grillo podal panu velkému vizíru druhého spisu, v kderémž páni Benátčané by měli skrze jejich pana posla Bailo při panu velkém vizíru declarati, co by s tou vojnou po moři míněno bylo, vyhledávati. Tu pan vizír, že jest se velmi rozhněval, z stolice své vyvstal a řekl: Psekaurskej; což mě chceš vo mé hrdlo připraviti, abych já tobě, co můj pán v oumyslu má zjeviti a radu pronésti měl? a na to se k němu přiblížil a pěstí mu dal, skříknouce na své oglany: Vyperte jej z pokoje.

Téhož dne dopadl sem svého Václava Einkaufera v Galatě s velkou prací skrze čahouše, janičáry a pomocí cadí. Mnoho zlého jest mi nadělal a k tomu za několik set lidem dlužen ostal. Utekl s penězi a jakés osoby se přidržel, ji vzíti chtěl a kdyby na nejtěžší mu přišlo, Turkem by se byl učinil. To sem předešel a jej, vobskočiti dům dajíce, chytiti dal, k . . . vyšpulřovati, její všecky věci cadimu preis dáti, do vězení vsaditi a (Václava) dvouma sty tolary (majíce na vosle po třikrát skrze ulice v Galatě veden býti), se vyplatiti.

Jaké přlhody vězení od pochopů a janičárů měla, to byl přídavek, na svém místě zanechávám. Stalo se jí spravedlivě.

5. F e b r u a r i. Skázal mně velké pozdravení pan Ahmet aga i též pan Osman, jako i jeden velkej při panu vizíru; a že v konečnosti proti všem mejm nepřítelům vůli obstojím, a má imbassada dobře vyřízena bude; nyní že jse postrpěti musí, nebo všichni se k bajeranu strojí a před tím dnem dva i po baje-

ranu, kderýžto tři dni trvá, též dva dni nic se nepracuje a divanu se nedrží. Však potom od pana vizíra že povolán budu.

6. F e b r u a r i. Poslal sem panu velkému vezíru opět třetí dar, vinšující zdraví a veselý jejich bajeran; což, vděčně jej přijal, též mne pozdraviti dal a skázal, že po bajeranu mne žádati bude, abych k němu přijel.

Ten den po půl noci nařídil sem, aby můj německej pater Václava spovídal, což dlouho toho učiniti se zpěchoval; naposledy vidouce, že jináče býti nemůže, jest se zpovídal i comunikoval (a před tím málo na panenku svou M. v Kalatě, an děvče již s nebe dolů měla, spomínal.) Pro jeho utíkání a velké hanby činění dal sem jej (vedle osazeného práva, že jest hrdla ztracení zasloužil) arkabusirovati a velkou škodu nésti.

7. F e b r u a r i. Začal se bajeran a sultán velmi pěkněj aufzug do kostela měl. Tu jedouce on, do padesáti křesťanů k němu (ku) koni se přiblížili, hlasem křičíce, že víru mohametskou přijímají.

Před mejm hanem dovolil sem troubení a houpaní držeti do třetího dne.

8. F e b r u a r i. Pravilo se, že by páni Poláci měli Tatary dobře pomlátiti. Ten den s sultánem všichni jeho přední páni na projížďku do Tophanu jeli a tam recreaci svou měli. Jiného nic hodného k zapísání slyšeti nebylo.¹⁾

9. F e b r u a r i. Bylo mi oznámeno, že přiběhl curir z Budína, že by Rakoczy se měl s JMtí císařskou porovnat, a sultán že se tomu divil.

10. F e b r u a r i. Sultán dal bastonadu kadiscírovi²⁾ Hože a od smrti jej stará sultána — Valida od sultána vyprosila. Jsou zde spěšné resolucí.

11. F e b r u a r i. Sultán dal francouzského konsula z Solniku přivésti v železích a hned u sv. Sofie ko-

¹⁾ Až posud sabá zpracování denníku původního, psaného od hraběte Heřmana Černína z Chudenic samého. Co následuje, čerpáno jest z původního denníku, v němž bylo každodenně hned na místě pokračováno, jakž dle písma patrno.

²⁾ Kadiesker sudí vojenský.

stela dal jemu hlavu sraziti. Že jest prý měl do Malty o tom galionu avizí dávatí, který stracen byl.

12. Februari. Byvši již po bairanu poslal sem dva dragomany ku panu vizírovi velkému, aby mi dal audienci. Nemohli jej dojíti, neb byl od sultána povolán. Ale od jeho hofmistra povědíno bylo, aby zas k večeru se pro odpověď zastavili.

13. Februari. Jel sem ku panu velkému vizírovi k audienci, kderážto velmi dlouhá byla a kázali sme všechněm z pokoje ven, krom já a vizír, pan resident a dragoman a dva němí zůstali. Dlouho každý na své straně tuze stál; nebo vizír od těch dvakrát stotisíc zlatých upustiti nechtěl a jiných věcí též; až na posledy, když na mne tak daleko dotírání přišlo, žádal sem, mžželi k zalíbení sultánu býti a oběma císařům bez uškození praejudicie pretensi každého: nebo aby in suspenso vše takové pretensi do desíti let tacito zůstávaly; nebo aby mne (poněvadž já v jiných všech příčinách mimo mou instrukcí kráčeti nemohu) ke dvoru mého císaře propustili. A tím že zavírám, jim, že se kladu za martera a za anděla z nebe, chtějili to znáti, a jako poctivý to pravím, že nejsouce nic dlužni, a při prvnějším mém oustním promluvení i v spisu v jazyku latinském i tureckém podání že pozůstavuji. Pan vizír velký zase pravil, že on dobře to ví, že já sem víceji nežli on zdejších obyčejů povědom, jsa on teprv jeden rok tu: ale že sultán Murad takové peníze, které za 20 let dáti přicházelo, nežádal, to že jest škoda jeho byla; ale on že je žádá a tak bylo dál i o náhradu Jarometských¹⁾ i těch vesnic mluveno, in summa naposledy tak sme spolu na tom zůstali, aby sultánovi to tak referiroval do těch 10 let pomlčení, anebo, poněvadž soucí ještě na 8 let bez prolongací pokoj, v těch 8 letech aby se kde náleží mezi dvěma slavnými císaři tractírovalo a se spokojilo; já že bych rád při obou císařích se zasloužil a chudým lidem s obojí strany pokoj přivedl, a tak že Pán Bůh sám v tom obojí straně prostředkem býti

¹⁾ Ďarmat.

ráčí; žádajíce dáleji pana vizíra po vyřízení té věci o audienci náležitou od sultána.

14. F e b r u a r i. Skázal mně pan velký vizír, abych kadieskera řeckého, kterému všechna milicie nyní k řízení od sultána svěřena jest, skrze dobré přátelství na svou stranu přivedl; nebo že na něm velmi mnoho záleží a nyní v největší milosti u sultána stojí, tak aby pan vizír v přednešení našeho včerejšího při audienci promlouvání a tractírování při sobě víceji votum míti mohl. Též ten den mluvil ještě u večer, když ze zahrady v 8 hodin přijel, pan vizír s mým dragomanem o tu věc strany kadieskera di Rumeli. Dnes učiněn v Jarbeku vizírem Osman za Alepem.

15. F e b r u a r i. Poslal sem ku panu kadieskeru de Rumeli žádaje jeho přátelství a oznamujíc, že, věda teprv o tom, že všechny militářské věci na sobě má. žádám, aby pokoje k dobrému obou císařů pro chudé lidi fedroval. Odskázal mi, neslaně: že jest prvé poznán nebyl, a že chce toho přítelem býti, který císaře jeho přítel bude — při tom pozdravení. Ten den dostal sem zprávu, že minulé pondělí, když sem u pana velkého vizíra při audienci byl, přiběhl curir k Portě od Erleského bašete s oznámením, že u Fileku Rakoczy poprán od našich jest.

16. F e b r u a r i. Učinil sultán Ibrahim Husinana bašu za vizíra a dal mu správu Rumelie.

Ten den poslal sem ku panu kadieskerovi s presentem a císařským listem; vděčně to přijal a kdybych mu zámek daroval, že by tak vděčný jako nad listem nebyl. A sultán mu poslal 4000 dukátů. Všecko rozdal mezi chudé; zakazoval se velmi k pokoji.

17. F e b r u a r i. Nic tak nebylo nového, toliko nařízené modlení, za čtyry dni pořád, aby Pán Bůh soldatesce jejich štěstí a victorii dáti ráčil.

18. F e b r u a r i. Byl u mne pan Lorenc, přední kupec, který všeho velmi povědomý jest. mnoho discursů sem s ním měl a velmi platných. Týž den poslal sem k velkému vizírovi o resoluci jejich dokonalou nebo mé propuštění. Žádán sem byl o málo některý den strpení. K vojně se velmi chystají a hlas jde, že

po moři býti má; ale vše jest ještě (neb pán jest divný) v nejistotě.

19. F e b r u a r i. Nového jiného nic toliko, že jest jeden veliký šíf z Englandu přišel, maje 42 kusy střelby, kupecký a pravilo se, že by z Horních Uher měli od sedmi contadů ¹⁾ od Rakoczy v poselství přijeti.

20. F e b r u a r i. Opět se všudy o lid vojenský na moře vyhledati poroučelo a brali povědomé Řeky, Armény a koho dostali též. Trestání veliké prohlášeno, kdoby jeti nechtěl, aneb nejel: máli otce, by on byl sto let starý, tehdy musí hned za syna nebo přítele na galeru a táhnouti až do smrti.

21. F e b r u a r i. Valida jela mimo můj dům a do své zahrady na míli, se sprostýma koňma a vozejčku se šperlochem (jak za starodávna v Čechách jezdívali) šarlatovým. Za ní jelo vozů více, vše sprostě bez ceremonií. Opět poslal sem k panu vizírovi o resoluci, žádal velice o málo některý den strpení a tak vždycky

22. F e b r u a r i. Poslal pan kadiesker de Rumeli pro mého dragomana pana Jian Baptistu, aby k němu přišel. Stalo se. Učinil jemu všechnu poctivost a dal mu šerbetu a skázal, že mi dobrou novinu zvěstuje, totiž to, že včerejšího dne k sultánovi byl povolán jako i velký vizír, a tu že jest sultán dlouho s ním raddu a discours držel strany nynější jarní války a všech rekvizit k tomu náležejících. Po vykonání toho, že jest své obyčejné odpuštění od něho vzíti chtěl a sultán k němu řekl, aby ještě déleji tu pozůstal, on ale že jest se pro dlouhé stání a noh jeho bolení excusoval.

Sultán jemu v jisté místo sednouti rozkázal, ale on velmi moudrý muž, toho že jemu nenáleží, učiniti nechtěl. Vida to sultán, kázal přinésti některé měkké prostření a na zem se posaditi jemu rozkázal. Což sultán teprv začal strany mé ambassady s ním conferrirati, radu bráti v přítomnosti pana velkého vizíra Ahmeta a tak že jest zavřeno, abych vypraven byl a pokoj s JMtí císařskou zachován; a ve čtrnácti dnech

¹⁾ Komitátů.

že odsud vyjedu. Bylo mně velmi potěšitelno. A zakazoval se ve všem dobrém dáleji. Zasloužil druhého presentu. Ten den jich několik bylo strangulirováno a jeden opilý potkán byl; hned jeda sultán na projížďku, krk mu podřezati a ležeti nechati dal.

23. Febr u a r i. Sultán okolo Kindy jel incognito mimo mou karavanserai a hleděl tuze do ní; a moji kavalirové a jiní tu dole u vrat stáli. Tuze do domu hleděl a mým lidem s položením ruky na prsa a ky nutím hlavou poctivost učinil a velmi milostivě se ukázal. Ten den u večer psal sem JMti panu hraběti z Trautenstorfu skrze Benátky. Téhož dne přijel pan Satler od JMti císařské a přinesl mi z tejně rady od JMti psaní jako i obzvláštní dvoje handbrieffe a třetí též při tom s jistou conditi k odevření.

24. Febr u a r i. Nebylo nového jiného slyšeti, nežli že na vojnu po moři předce se strojí a přes 400 čejk zdrženo, a několik na hák vhozeno bylo.

25. Febr u a r i. Přijeli Sedmihradští s penězi 15.000 dukátů a dávají tomu titul, jakoby od těch šponšaftů sultánovi posláno a darováno bylo, ale jsou vše obmysly.

Tyž den sultán jel na procházku a mustroval, když co scestného uhlídal, tu se nevyprosí! Bili jednoho a na mé slovo dal odpustiti.

26. Febr u a r i. Sultán velice při příchodu vizíra Azama k němu se pěkně ukázal a zachoval, pravě, že se naň spolehá a on že jeho nejmilejší služebník jest a že jemu moc dává, aby pilně na řízení jeho království pozor měl, jsa jemu vší milostí hotov, a tu na potvrzení že mu dává ten caftan. Byl kožich sobolový za tři tisíce tolarů. A když jej na něj kapičibašové dávali, sultán povstal z stolice své a stál až jej oblekli.

27. Febr u a r i. Byl sultán v arsinálu a chodě tam a shlédaje všecky aparamenty k vojně, stáli tu tři kapitánové jeho vojenští! I řekl svému zeti Silichdarovi jakožto jenerálovi a kapitánu na Bílém Moři: Ty pse jsi tím vinen, že sem dal vizíra Misirského štrangulirovati, nyní po moři nemám jemu rovného, hled' ty se!

Ten den dal dva na galéru do smrti přibíti a jednoho žellat ¹⁾ oběsil. Po několika hodinách sultán vsedl do vozejčku malého, jak ženy jezdí, sám, zakrytého a za ním dva mouřenlni šli, jakoby při ženách, aby žádný nepoznal. Dojel shlídat, zachoval-li se žellat dle poručení, sice by byl hned sám uvázl. Stalo se blízko mého domu. Ten den dal sem visitirovati u pana posla englického skrze pana Satlera.

28. Februari. Poslal sem pana sekretáře Satlera ku panu benátskému Bailovi a dal sem jej visitirovati a strany dobré correspondencí nabízetí. Velice se nad míru pěkně ukazoval a rád v tom i ve všem služby mně oferiroval i též o svých travalích mnoho mi skazoval a tím zavřel, že téměř nemožná bylo cosi za tohoto sultána jeden druhému v čem pomáhati. A tak z toho znáti, že prvnější správy toliko calumnie byly. Tak na světě. ²⁾

1. Martii. Sultán rozposílal dvanácte čahoušů po vší Anatolii. Mají soldatesce oznámiti, aby ihned všichni táhli a se najíti dali, u funtány svou randevii měli, a odtud k portům Modon, Coron a Navarin, a per Morea imbarcirovali. Poslal a změnil sultán dva kapičibaši s listy, jednoho do Azie, druhého do Europy, aby tam, jak nahoře stojí, se strhli a imbarcirovali. Dnes sultán mimo dům můj, a sníh přšel, jeí od své matky, která v zahradě své mřli od Constantinopole byla, toliko sám na jednom kleperlíku a cvergl jeden a dvě osoby za ním. Hrubě podaleku za ním potom jich ještě něco jelo.

2. Martii. Sněhu dosti napršelo a též dal mi zprávu chihaga valaský skrze tejnou osobu znáti, že těch 30.000 tolarů, které Rakoczy sultánovi posílá, že se dodávati od jeho lidí budou, jakoby takové peníze šponšafty posílaly a již k němu se přivinuly a poddaly. Ale ještě audiencí neměli, skázal mi můj tejný Aliaga a že se čeká na ty, kteří s psanímá přijedou. Mufti dostal psaní od Husinei, dává relací o nešlechternostech Rakoczkých, aby se sultánovi dodalo. Sultán

¹⁾ Kat.

²⁾ Der Weltbrauch.

poslal poručení do Budína, aby se nehýbalo nic proti císaři, než kdyby císař proti Rakoczy se hnul, aby Husinei vizír budínský pomoc učinil.

3. Martii. Sultán přijel do arsinálu přešacený a žádný jeho neznal. Rozprávěl, kterak pilně pracují s dělníky, ale oni jej neznali a pravili, že pilní sou; toliko že ten jejich principál jest zlý člověk a neplatí jim a zlé peníze dává. Mlčel, odešel, k sobě povolati a hned štrangulirovati dal. Ten den jest zvolen aga Bosňák Juzuf za posla se mnou. Byl poslem prvý v Persii a nedávno dosazoval nového tatarchána, když starý mazulirován byl. Má býti člověk dobrý a hodný. Sultán potrhł se opět s nožem na zetě svého Silichdara, protože podlé vůle jeho tak všecko v arsinálu spraveno není, jakoby to se střísti mohlo, a vylál jej hrubě. Toho dne již po druhé pan resident Greifenglau hrubě vysoko vézti chtěl a nešvarně sobě počínal pravíc, že to jest vše podvod, a hrozné, nezřízené věci mluvil proti rozumu. Jest zbytečně furioso, pyšný a má un ramno. K takové práci jsou to věci škodlivé. Co sem proti tomu mluvil, snáším dobře v paměti.

4. Martii. Velký vizír po dvakráte poslal ke mně, abych dragomana mého k němu odeslal. Učinil sem tak. Vypravil zase ke mně s tímto: předně že mně intimiruje, že sultán jest zvolil posla, který se mnou pojede, totižto Juzufa agu Bosňáka, který prve poslem v Persii byl a též nového tatarchána nedávno před osmi měsíci zas dosazoval; za druhé, že audienci u něho 6. Martii, to jest v pondělí míti budu a v outerý ihned, to jest 7. Martii u sultána.

Ten den valašský kijaja skázal mi, že Rakočtí peněz, co připověděli, shledati nemohou, Francouzi je založiti připověděli a nic ještě neodvozují. Který s listy přijeti za nima měl, že nejde. Nevědí, co činiti.

5. Martii. Velké chvály sem dosáhl od pánů Benátčanů galatských, obzvláště od pana Bailo pravíce, že šťastnějšího nade mne býti ani nemůže: že sem sem v takové nepříznivé conjunctuře přijel a tak mnoho strany pokoje vyřídil; že by kdybych nepřijel a k tomu ten galion na pomoc nepřišel, tři i čtyři-

krát stotisc cekinů se odvážili byli a k tomu, aby po zemi vojna šla, přivedli.

Ten den před tím Armenio, velmi dobrý pán, který Zeccu pod svou správou má, velice vizírovi velkému v těchto slovích mluvil pravě, aby císaře německého a posla jeho sobě velice šetřili, dávaje příklad, že všecky jiné potentáty a knížata přirovnává malým vodám currentem a JMti císařskou přirovnává vodě Nilu, kterážto voda zdravá k zachování a užívání, a mnoho lidu obživuje a ty druhé vodičky málo v sobě obsahují. Aby s tím se dobře v sousedství zdržoval, že obstojí a při svém dobytém že zůstane; a tak že jest náleželo takového posla, jak tu viditelné jest mezi oběma císaři přátelství, obnoviti. Protož aby on také na to pan vizír pozor dal, aby osoba hodná, vzácná proti podobě tohoto posla císaři odeslána byla. Jest člověk moudrý, bere mockrát vizír od něho své zdání.

Vizír velký poslal ke mně ptaje se na zdraví mé a že mi své přátelství oznamuje, že jest již sultán osobu přední hodnou za osobu velkého posla nařídil a na zejtrí abych k němu k audienci přijel, oferirující se ke mně se vším příjemným přátelstvím.

6. Martii. Jel sem k velkému vizíru k audienci švarně a důkladně při nejmenším v půl druhého sta osobách šatných, do jeho serailu. Velmi pěkně mne přivítal, a dáleji jak náležito sme se posadili, spolu při přítomnosti toliko pana residenta, pana Satlera a dvou dragomanů p. Josefa Araba a Jian Battista Halepino, a promlouvali, a o tom co náležitého bylo movnírovali a zase po přijetí šerbetu s pěknou vlídností a manírou sme s Bohem se rozešli a odjeli do naší karavanseraie.

7. Martii. Měl sem audienci u sultána. Velmi nevypravitelně slavně dal sem své věci v řád uvésti a postaviti, jak nejvýš býti mohlo. Všelická milicie z celého Constantinopole povolána byla (však bez zbraně) a týž den svou záplatu kvartální z divanu brali; kterýchžto peněz v divaně ležících přes 6 neb 8krát stotisc tolarů v hromádkách leželo a po pytlících čteny

a soldatům rozdílných zbraní vydávány byly. Potom stříbrný stůl přede mne a velikého vizíra představili a jísti pokrmy přinesli. Po vykonání toho a prošlé conversaci vyšel sem z divanu a šel sem k tomu místu, lože pěkná, kde jest obyčej kaftany rozdávati. Brzy v tom povoláno bylo k audienci císařské neb sultánovi. Šel sem skrze a mimo mnoho lidu, až naposledy skrze hadumy. Tu vyšli od pokoje sultána dva kapičibaši, kteří mne za ruce vzali, tam vedli a blízko sultána k pokloně sklonili, spátkem odvedli až ke zdi. V tom ještě moji dva učinili, resident a Sak též reverenci tak nízkou hubou až na zem.

Potom sem já sám vystoupil krok před sebe, učinil sem náležitou orací, totižto že od mého nejmilostivějšího císaře sem jeho Vysokosti před někderým měsícem přátelské pozdravení přednesl a co zapotřebí se ukazovalo, v spisích odvedl.

Na to veliké zdvořilosti mně se staly, z kterýchž jeho Vysokosti velice děkuji. A kdyby možné bylo, abych tam dojeti a o Vaší Vysokosti dobrém zdraví a přátelské k pokoji srovnalé intencí ku potěšení a dobrému obojí strany chudých poddaných pánu mému nejmilostivějšímu sám referirovati mohl, bylo by mi povděčno.

Ale poněvadž Vaší Vysokosti veliké zaneprázdnění toho bránily, slušně sem zde čas vyčkati měl. Nyní Vaší Vysokosti žádám pilně o vypravení pana posla velikého se mnou a obyčejné ordinací pro bezpečnost mého navrácení až na hranice uděliti s tím ubezpečením, že týž pan veliký posel Vaší Vysoké Milosti při dvoru pána mého nejmilostivějšího císaře římského poctivě přijat a traktirován bude.

S tímž berouce od Vaší Vysokosti své odpuštění, žádám Vaší Vysoké Milosti dobré vedení. Resident JMti císařské zde ostane pro štípení stále dobrého srozumění mezi dvouma nejpřednějšíma císaři, pro potěšení a pomoc obojí strany chudých lidí. S tím se Vaší Velikosti poroučejíc.

8. Martii. Navštěvovalo mne moc dobrých lidí duchovních i světských a štěstí mi vinšovali, oznamujíce o velkém podivení ve vsi Galatě, že sem tu věc

za nemožnou mající u sultána vyvedl, a ten den Bailo benátský se velikým hněvem v hlavu oběma rukama uhodil, kterak to možná věc byla dokonati, a že on nevěří, aby to stále zůstalo. Pán Bůh se mnou divy činiti zjevné ráčil, jméno jeho na věky pochváleno buď! Nového ten den nebylo, toliko, že sultán do Tophanu, svého arsinálu jezdil a co potřebí spravovati dal. Ten den poslal sem opět dar panu kadieskerovi v Rumili. Přijal vděčně a vším dobrým se na další časy zakázal. Jest hodný muž a platí mnoho u sultána.

9. Martii. Poslal sem ku panu poslu englickému o audienci. Sultán ten den dal vyvolati velice přísně po všem Constantinopoli, aby každý, který službu bere, na vojnu se vydal, a to ve třech dnech v jistém místě pospolu, kde komu ordinováno, žádného spisu ani výmluvy žádné oustní že se nemá passirovati, nýbrž každý bez rozdílu hlavu stratiti.

10. Martii. Poslal sem ku panu englickému poslu strany revisity učinění pana Josefa JMti císařské dragomana. Odpověď dal do příštího pondělka, to jest 13 Martii. Téhož dne byli u mne oba dva bratři Ahmet aga, který mne na hranicích přijímal a bratr jeho kaimekam Řeckého Bělehradu. Ctil sem je, jak možno bylo.

Ten den opět byl sultán v arsinálu a dal potom po všem městě opět vyvolati, aby každý, který začínouc od jednoho aspru až do tisíce denní služby bere, na vojnu táhl pod stracením hrdla a všeho, co má.

11. Martii. Sultán vyzvěděl, že tento rok vyběhly tři šífy na Bílé Moře englické a všudy, kde mohly, rabovaly, a to pod znamením praporců napolitanských. Budou dobře, kde škody Turkům nadělaly, duplem museti platiti. Ten den přišel ke mně jeden duchovní oznamuje, že jest jeden dobrý kupec napolitanský před 64 dny zajat a od toho, u kterého byl, že jest se salviroval a do rukou jinému Turku přišel; kterýžto Turek, že by měl svého bratra v Neapoli zajatého míti, že jest jej vedle námluvy pustil, aby on zase, přijdouc domů, jeho bratra vysvobodil a propustil; a že by téhož vězně chtěl do Silivrie den před odjezdem mým dodatí, abych jej dáleji do svého ně

kderého vozu dal schovati, tak aby projíti mohl. Což vida já žádost jeho neslušnou, toho sem připověditi nemohl, nýbrž dal se omluviti; nebo znám to, co v sobě přináší. Mohla by to námluva turecká neb chytrost býti, tak že by v Budíně nebo ještě v Řeckém Bělehradu mohli dáti do vozu vpadnouti a přehledati a stokrát větší škodu (vezmouce svého štava) učiniti.

12. Martii. Sultán dal jednoho baši za ruce i za nohy do želez u divanu u vězení. Vykouká zamoučeně, brzo-li želat přijde; a na moři sultán se velmi strojí na vojnu. Z Barbarie okolo padesáti, šedesáti šífů, karmusalů a všech calér do sta víceji nebude krom čejk a šífků pro profianty. Dnes sem k panu Bailovi odeslal strany revisity k outerku.

13. Martii. Učinil sem revisitu englickému poselstvi. Chvála Pánu Bohu velmi se dařilo, jakož i čas nemohl vinšovanější býti. Pan posel vzácně se choval a k devoci JMti císařské se oferiroval. Dnes Valida a jedna chaseky na pěkném voze s mnoha vozy a mouřeniny, při tom sám Kisler aga mouřenín s velikou bagáží též i čojglani císařští s sokoly mimo můj hanjeli do Tahoutpaša, na míli od Constantinopole, do zahrady, kudy já svou cestu spátkem vzítí musím. Bylo se čemu podívati, a skoro celou noc s bagáží jely.

14. Martii. Jela na celém stříbrném voze druhá chaseky sultána s několika vozy, efnuhy a moc bagáží též do bachcie blízko Tahoutpašy. Sultán též ten den ráno přesadil na kajiku přes moře na druhou stranu a též k Tahoutpaša mezi své se najíti dal. Já jel sem k opověděné revisiti do Galaty přes moře ku panu Bailovi benátskému. Všecko šťastně s obojí strany se nám vedlo (proti prvnějším calymniám) velice pěkné discursy sme měli a slavnému domu JMti císařské se oferiroval.

15. Martii. Pan velký vizír Azam poslal ke mně Husinei agu a oznámiti dal, že chce audienci mně k vypravení a listu odvedení příští sobotu, to jest 18. Martii dáti; nového ten den nic slyšeti nebylo.

16. Martii. Sultán ráno okolo devíti hodin přijel od Tahoutbašy ze bachcie do Constantinopole, do svého serailu a k večerou okolo štvrté hodiny zase tam jel

toliko na prostých kleprlících bez pompy po obé mimo mou karavanserai.

17. Martii. Jel pan vizír Azam mimo můj dům do Tahoutpašy k sultánovi. Nového jiného málo co slyšeti, toliko velké strojení na vojnu po moři. Též jeden curir z Babylonie přijel, praví se, že měšťané tam se soldáty srovnati se nemohou. Rakocký posel tiše zde nyní sedí, praví se, že se stará, kderak tak dlouho pán jeho peníze neposílá; mají zadržalého tributu za 13 let, po pěti tisících dukátích ročně, 65.000 dukátů složiti. Zde dle příslovědi franského posla 19.000 dukátů měl dostati (není jich před rukama) za prodej mnoho kveksilbru do Frankreichu a dokad peněz neodvede, nemá posel odsad odjížděti.

18. Martii. Poslal sem svůj vůz za 1000 tolarů panu velkému vizíru, souce žádostiv jej míti. Velice tomu rád byl, že jak živ takového neviděl, že jej sultánovi darovati bude (včera sultánovi do Tahoutpašy pěkného koně se vším strojem s sebou vésti dal a daroval.) Vizír velký mému dragomanu Janovi Baptistovi daroval pět loket sáje na šaty a lokajům, kteří při voze k dodávání šli, dvacet tolarů. Ten den nejřednější kupec benátský, mnoho let tu jsoucí, Lorenzo Lorenceti, před vezírem obeslán jsa stál a hned odtad k subbaši do vězení dán.

19. Martii. Pan vizír Azam dal mne velice pozdraviti a oznámiti, že již vozy, presenty a co náleží na hotově větším dílem jest, že neumešká mne brzy expedirovati, abych já se se všemi svými na hotově měl. Pan Laurenc Lorenceti, benátský kupec, který včera u subbaši věznem byl, dnes zase vyproštěn. Deset tisíc tolarů dáti akordem se vymohl. Zde se nežertuje! Tataři ten den koupili sobě jeden kůň chromý, k jízdě nestatečný. Hned jej zabili, odřeli, pekli, vařili i syrového jedli. Dobrá krmě!

20. Martii. Pan velký vizír jel do Tahoutpašy k sultánovi, a veze s sebou od mne vůz darovaný sultánu; velmi rád mu byl.

21. Martii. Sultán byl v arsinálu. Tlačil na řemeslníky, aby spěšně dělali. Jednomu řekl, aby to a to brzy udělal a on chudina odpověděl, že to tak

nemožná spěšně udělati. Hned dva z nich kázal vzíti a na háky vhoditi; nebo tu nejmenší slovo, nebo nevolný krok, hned o hrdlo běží, a jak v jistotě spraven sem za jeho správy, kteráž nyní od začátku šest let trvá, ročně přes 8000 jich odpraviti dal.

22. Martii. Byl sem zván od pana residenta na panket do Galaty s málo některými kavalíry. Nachýlil sem se k tomu a chtěl sem tak, jak na něho náleží, k němu přijíti; ale on pod tím nastřel a praetendiroval navštívení s pompou. Toho učiniti se mně nevidělo, nebo skrze to by mnoho divných discursů a mně k veliké škodě přišlo i do všech zemí v gazetách psáno bylo. Nešel sem do toho.

23. Martii. Sultán dá platiti všeckny oficiry, kteří na moři v armádě se vynajíti mají. Pan vizír deftrdar dal mne dnes velice pozdraviti. Pan resident sobě zle počíнал. Psaní učinil, dala se mu odpověď.

24. Martii. Pan velký vizír s mnoha pozdravením opovědíti mi dal skrze Husinei agu k zejtrku audienci. Pan resident klejtu po svém prohřešení hledal, nebo jeho invenci jíti mu nechtěly.

25. Martii. Byl sem u velkého vizíra a vykonal sem audienci. Nad míru vzácně šlo a přes 40 kaftanů mým darovati rozkázal; velká zřetelnost mých lidí byla. Po jídle, jedl sem u pana residenta, na noc v Galatě a ostal sem tam přes noc v jeho domě.

26. Martii. Bylo slyšeti, jak se hlučně na moře armáda strojí a některé nové galéry na moře vyhodí. Sultán byl v arsinálu a shlídl, že jistá suma peněz od Emina¹⁾ tam přivezena byla, z kterých se dělníkům platí. Nemeškaje kázal je s vozem obrátiti a do serailu svého vézti. Emin a správce arsinálu musejí dělníkům jinou stranou záplatu vyhodlati a spraviti; těch dání spátkem žádati nesmějí.

27. Martii. Sultán okolo 12 hodin v poledne z Tahoutpašy bachcie do Konstantinopole přijel. Po dobré chvíli Valida a chaseky i jiný fraucimor na mnoha vozích vedlé mého hanu za sultánem též přijely.

¹⁾ Pokladník sultánův.

28. Martii. Odevšad přijžděli obeslaní soldáti a se strhovali. Pan englický posel i benátský posílali ke mně a se žehnali, já tolikéž k nim sem poslal pana Hofmana.

29. Martii. Vyjel sem s Pánem Bohem z Konstantinopole ráno a dojel sem i s panem velkým poslem až do Pontepicolo.

30. Martii. Vyjel sem ve tři ráno a ve dvě přijel do Silivrie. Velmi dlouhý konak.

31. Martii. Vyjel sem s Pánem Bohem z Silivrie a přijel sem do Čurli; ¹⁾ městečko veliké, domečků tureckých, armenských a řeckých do půltřetího tis

1. Aprilis. Vostal sem v Čurli a očekával sem na pana Husineje agu, kterýžto mým comisařem jest, a zjednal sem jemu ouřad janičar agy. Chtěl sem jednoho špahy zbíti. Přijel Husinei aga z Konstantinopole můj comisař.

2. Aprilis. Vyjel sem z Čurli a přijel až do Borgas. ²⁾ Byl tam jarmark na rozdílné věci. Ten den u večer dal sem list panu Jacinetovi, páterov. sv. Dominika řádu, který dodával poslu pěšímu benátskému ode mne, svědčící do Stambuly panu Lorencovi Lorenceti, kupci přednímu benátskému. Sou dvě pošty Čahoušlik a Motiferaga.

3. Aprilis. Přijel sem do hantu a konaku Eschibaba, ³⁾ ostal sem tu přes noc i pan posel Juzuf.

4. Aprilis. Vyjel sem z Eschibaba v 8 hodin večer a krmil sem v Hafse a dojeli sme do Andrinopole.

5. Aprilis. Ostal sem v Andrinopoli, nekoupil sem žádných bývolů, jen jednoho koně sem koupil, neb vše hrozně přesadili.

6. Aprilis. Vyjel sem z Andrinopole a dojel sem do konaku do Mustafapašy.

7. Aprilis. Dojel sem až do konaku, pěkný han, Hermanli. Potkal sem ten den baši . . . táhne do Konstantinopole. Chtěl mi darovati jestřába v cestě, nechtěl sem jej vzíti.

¹⁾ Čorli = Čorlú = Chorleu (Tzurullon).

²⁾ Burgas.

³⁾ U 11. září nazývá se jen: Baba.

8. Aprilis. Velice daleko sem dojel až do vsi Kojeli,¹⁾ tu v poli zůstal, hnědého koně koupil mladého a velkého.²⁾

9. Aprilis. Přijel sem až do vsi Papas.³⁾ Tu sem ostal přes noc a jeden špahy, který mne prve znal, pozdravil mne a ukázal mně pěkný kůň plesnivý, oznamuje mně, že on vždycky před neštěstím jej vystřihne; nechtěl jej prodati.

10. Aprilis. Přijel sem až do Filipopoli. Potkal sem baši z Erle mazul, jel do Konstantinopole a 170 velbloudů sultánových táhnou ku Konstantinopoli na vojnu. Týž den potkal sem curira z Budína, dal mi správu, že již sedmý den jest, jak pana Tice mého curira v Budíně jest potkal a JMt císařská že ve Vídni sou.

Ten den s panem comisařem acomodirováno.

10 Aprilis. Ostal sem ve Filipopoli pro odpočínutí koní.

12. Aprilis. Vyjel sem z Filipopoli až za Tatr pasařík⁴⁾ do jedné vsi Noville.

13. Aprilis. Z té vsi přes hory k Železné Bráně až na konak Ichtiman.⁵⁾

14. Aprilis. Jel sem s Bohem 13 hodin pořád až do Sofie. Sou dva konaky. Velký pátek.

15. Aprilis. Odpočíval sem v Sofii. Dnes zaplatil tajin Husinei aga zouplna, zejtra, to jest 16. dubna, na novo jde. Koupil sem koně hřebce z černa plesnivého za 22 $\frac{1}{2}$ tolarů.

16. Aprilis. Velkonoc. Ostal sem v Sofii a byl sem u Božího stolu v kaple Ragusianů. Užíval sem své muziky i trubačů a vlašských bubnů. Dáno za dnešek peníze tajinu na rozdílné minci.

17. Aprilis. Ostal sem v Sofii pro polehčení nemocných a pohodlí koní.

¹⁾ U dne 5. září sluje: Gaili (Chasskői).

²⁾ Tato sada v orig. je německá. 5. April. Gar zu weít bis auf ein Dorf Kojeli, alda im Feldt verblieben. Habe ein praunes Ross erkaufft, jung und gross.

³⁾ Papazli.

⁴⁾ Tartar — Pazardžik.

⁵⁾ u 2. září: Itman.

18. Aprilis. Vyjel sem z Sofie jedním cukem až do hanu v Dragomanu. Umřela ovce z Karamanie, a jeden sedlák od vozu.

19. Aprilis. Vyjel sem až do Skarakol¹⁾ karavanserarie. Dobrý konak a zahrada. Ztratil pan Zinzendorf své hodinky. Koupil sem dva koně, hnědého za 65 tolarů a bílého malého za 62¹/₂ a ostal sem tu.

20. Aprilis. Přijel sem až do Koryčezma. Dobrý nový han od Musa baši budínského vystaven. Kořjaši (vozkové) měli kratochvíl o seno.

21. Aprilis. Přijel sem do Nisy. Stál sem v malém domečku a moji lidé ve třech karavanserajích s koňmi. Moji lidé začali šarvátku. Trubače Kašpara sem dal do arestu, pachole jedno zmrskati a Janu z Žihobic hrozně kyjmi po turecku harumfalz dáti. Dotad zaplacen tajín.

22. Aprilis. Ostal sem v Nise pro koně.

23. Aprilis. Vyjel sem z Nisy až do karavanseraie konaku slove Alexincie²⁾ a pan posel turecký do Rašna,³⁾

24. Aprilis. Vyjel sem v půlnoci a přešel sem Rašnovský konak až do Peratinu⁴⁾ karavanseraie; velký den jízdy.

25. Aprilis. Přijel sem do Jagodny. Zle mi tractiroval residentů páže svěřeného mu nedvídká. Přešel sem šťastně, ne jako prve, Moravu.

26. Aprilis. Vyjel sem z Jagodny a přijel na konak dobrý a do karavanseraie, slove Batečna.⁵⁾!

27. Aprilis. Přijel sem do Hasanpaša palanky, maje nového defterdara z Konstantinopole.

Tu noc v Batečné se mnou se strhl do Budína a prvnější masulem. Zdá se dobrým člověkem. Byl u mne u oběda. Koupil sem zde osla Perlamunta.

28. Aprilis. Přijel sem až do palanky Hasarček⁶⁾ velký, dlouhý konak.

¹⁾ Šarköi.

²⁾ u 26. srpna: Lexina = Alexinac.

³⁾ Rašna = Rašen = Ražani (Arsena).

⁴⁾ u 25. srpna: Paratin = Paracin.

⁵⁾ u 28. srpna: Batečina = Batočina.

⁶⁾ u 4. srpna: Sarček = Hissardžik = Hissarlik.

29. Aprilis. Přijel sem do Bělehradu Řeckého. Vyjel kaimekam Veli aga Brusneser proti mně velmi pěkně s pěchotou a sám při rejtharstvu. Jest sestry syn Husinei baši budínského, člověk velmi vysokého, honorable smyslu a conversaci.

30. Aprilis. Byl u mne na pankytě Veli aga kaimekam řecko-bělehradský se mnoha Turky; nad míru veselí sme byli a conversací dobrou měli; hodna byla slyšeti.

1. Maji. Jedl sem u kaimekama v zahradě a byli sme veselí, však po turecku; a nahý Turek se ukázal a na něm cvergl.

2. Maji. Ostával sem v Bělehradě, neb koni ustálí byli.

3. Maji. Dal sem bastonády jednomu Turku a dvoum Řekům a jednomu Rakuzianu.

4. Maji. Vyjel sem z Bělehradu a bratra Eminova sem hrozně šavlí posekati chtěl, sotva mi utekl. A přijel sem až na konak Sehmon.¹⁾ Ten den sem hřebce plesnivého koupil.

5. Maji. Vyjel sem až do konaku Bochol. Hrozné hromobití se strhlo, všichni v budách sme zmokli.

6. Maji. Vyjel sem až do Mětrovic. Vyjel stattlich proti mně beg, velice opravně. Dobrý muž, jméno jeho Humer beg. Daroval mi chrtici.

7. Maji. Z Mětrovic až do Dobranik.²⁾ Přivítali mne, proti poslali a ze dvou kousků udeřili ze zámku. Pěkný most.

8. Maji. Do Vukovaru; stříleli ze záměčku.

9. Maji. Do Oseku; palanku dělají a jest tu troupe Hasan baša, však zsazený z ouřadu.

10. Maji. Přijel sem až na konak Baraně.³⁾ Velmi pěkný situs přes most osecký. V Oseku koupil sem valacha velikého, plesnivého, švarného za sto a čtyřicet pět reichstalerů. Tam jest Hasan baša známý; a odsad na koni za dva dny lehce, i za den dobře jedouc do Kanizie se přijeti může. Pan hrabě z Serinu

¹⁾ Zemuň.

²⁾ Továrník.

³⁾ Barania - Baranyavar.

má nedaleko jednu pevnost jménem Sitlus¹⁾ blízko hory Arsan.

11. Maji. Přijel sem až do Moháče, kde král Ludvík český poslední se utopil.

12. Maji. Velký konak až do Šakšaru.²⁾ Jeden beg tu jest, velmi mne pěkně přivítal a proti vyjel. Přišly dva listy mně od mé manželky, když sem za stolem seděl, že sme bitvu stratili.³⁾

13. Maji. Vyjel sem až do Feldvaru,⁴⁾ jest dlouhý konak, a odtud poslal sem curira Michala do Budína ku panu vizírovi Delli baša s listem, oznamuje jemu o mém přjezdu. Otelila se mi bývolka v poli s jalovičkou.

14. Maji. Přijel sem až do konaku Šankatoran.⁵⁾ Začínaly se velké horka. Po té vsí cestě proti mně moc lidu jízdného i pěchoty vše domácí vyjíždělo a mne provázelo. I kde kousky na palankách měli, stříleli, salvu dávali. Vypravil sem janičára zas do Budína.

15. Maji. Přijel sem až do Haramsabeš,⁶⁾ dosti dlouhý konak. Přijel janičár z Budína můj starý, mne na shlídnutí.

16. Maji. Přijel sem do Budína. Pan vizír Delli Husinei poslal proti mně svého čihaga s pěknou kavalérií, a tak sem intradu svou náležitě oupravně se dvěma praporci a panem poslem císařským vykonal. Poslal pan vizír mi do konaku 15 slepic a dvě jehňat za present.

17. Maji sem odpočíval v Budíně. Pan baša jel na myslivost; když zas z myslivosti přijel, poslal mně jelení tele a velmi pozdraviti dal. Po nešpořích poslal sem k němu o audienci, kdy by jeho příležitost byla. A proto sem nepospíchal, až by z Vídně kdo od JMti císařské vyslán byl. Ten den večer přijel pan Tic z Vídně a audienci byla namluvena k zejtrku.

¹⁾ Sziklós.

²⁾ Szekszárd.

³⁾ Bitva u Jankova 6. března 1645. Tischer l. c. Příloha číslo 44.

⁴⁾ Földvár.

⁵⁾ San Katornya.

⁶⁾ Karansebeš.

18. Maji. Byla, jak náleží, audiencí, slavná projížďka, velmi pěkně mne přivítal a conversiroval, ve všem dobrém zakazoval, dobré sousedství zdržeti a se mnou stále correspondenci zachovávatí.

19. Maji. Vypravil sem zase JMti císařské pana Tice s listy a tři osoby s ním byly.

20. Maji. Ostal sem v Budíně a co zapotřebí bylo nařizoval a rozepsal. A měl sem audienci u pana vizíra budínského, vzal sem rozžehnutí. Nad míru sme se sprátelili a sobě zakázali. Čas ukáže!

21. Maji. Ve jméno Pána Boha vyjel sem z Budína až do Bičky vsi holdovný. Dobrý kvartýr. Rozesílal sem na vše strany o profianty a co potřebného, maje posla s sebou sultánova.

22. Maji. Vyjel sem z Bičky a přijel do Taty. (Dotis). Vyjel pan kapitán Seczy proti mně stattlich s pěkným rejtharstvem a zval mne k sobě se vším mým komonstvem k obědu do své zahrady. Pan posel dobře tractirován byl. Sultánu od pana hraběte z Mansfeldu vždycky psaní za psaním šly, však měnitelné. I též pana Špaczy, nejvyššího leitananta komárského, veliká obtížnost a zbytečná práce, když se v čas co neopatří, byla. Ten den přiběhli Tataři, které sem poslal do Budína spátkem a přivedli koně mně za 400 tolarů koupeného. Též ten den dostal sem kleprlíka od jednoho agy plesnivého za jiného též plesnivého a přidal sem dobře peněz 35 tolarů.

23. Maji. Ostával sem Tatě se všemi svými z příčiny, že ještě comisaře z Vídně pro posla tureckého na hranice neodeslali.

24. Maji. Z Taty až do Mači jel sem skrze Ač. Jeden stavu rytířského tam se u mě zakazoval o šest z černa plesnivých koní koupiti. Má též sám pěkné stádo. Uctivý muž, dal mi do vozu snídati. Přijeli z Komárna, z Rábu a odjinad ke mně s navštěvováním.

25. Maji. Jel sem až do Rábu a od pana hraběte Filipa z Mansfeldu velmi pěkně přivítán.

26. Maji. Ostal sem v Rábu, posel turecký toho žádal.

27. Maji. Jel sem až do Altenburku Uherského. Přijel pan hofquartirmeister od pana hofmaršálka s listem o učinění řádu, když vjezd bude do Vídně.

28. Maji. Až do Bruku na Leitě pana Jaroslava z Kolovrat rejtharstvo mne acumpanirovalo.

29. Maji. Až do Švechtu. Ani jísti ani píti, ani vody ani sena, slámy a obroku dáno a za žádné peníze dostati se nemohlo, a to až do třetího dne trvalo.

30. Maji. Sem tam odpočíval, na resoluci, kdy býti má vjezd čekal a hladem mřel.

31. Maji. Sem slavně do Vídně s poslem tureckým příjezd měl; velice pěkně přivítán.¹⁾

1. Juni. Sem audienci publice u JMti císařské a JMti arciknížete měl. Svou relací JMti císařské s allegaty, též lístek tejný mně do Konstantinopole odeslaný zase do rukou vlastních JMti císařské spátkem odvedl a JMti tím velkou službu prokázal.²⁾

2. Juni. Přišly mi návštěvy: JMt pan z Trautmansdorfu, veneciánský pan poslanec, pan kancléř z Martinic, pan president Lacek z Valdštejna.

8. Juni. Posel turecký měl u JMti císařské audienci.

9. Juni. Byl u mne papežský nuntius.

10. Juni mnoho návštěv sem přijal.

11. Juni. Mé věci z Vídně do Prahy odjely.

12. a 13. Juni. Zůstal sem ve Vídni.

14. Juni. Vykonal sem přísahu soudu dvornímu u přítomnosti JMti císařské a pánův tejných radů.

¹⁾ Balbín o tom příjezdu (jejž ale na den 24. máje klade) následovně píše: Cum secundo Hermannus Czernin Viennam rediret, turcici caesaris plenipotentiarium adducens, tanta solennitate et pompa hi duo legati excepti sunt, quanta ab hominum memoria exceptus est nemo.

²⁾ Viz datum 28. února. Lístek ten pod jistou výminkou měl býti otevřen, a výminka ta: Jestližebý všecko snažení pana hraběte o udržení pokoje nic neprospívalo, a kdyby pozorovati měl, žeby roztržení s Portou se státi mohlo, aneb že by Porta v Uhrích válku začítí anebo Rakoczymu pomáhati se strojila, pak teprva měl ceduli tu otevřítí, a to u přítomnosti Greifenglauové a Sattlerově; načež kdyby se to bylo stalo, potvrzení císaři poslati a pak se dle obsahu cedule zachovati; jinak ale jí nerozpečetěnou zpět přiněsti a odevzdati měl; jakž se také stalo.

15. Juni odevzdal sem skrze pana kancléře z Martinic memorialy, abych mohl do kanceláře jíti, kdy by se mě líbilo, strany místodržitelství. Šli sme s průvodem.

16. Juni. Zůstal sem ve Vídni.

17. Juni. Přišel pan Natali z Cařihradu, že sultán zapověděl skrze jednoho čauše, že se Rakoczy v žádném pádu proti mému císaři obořiti nesmí. Domeniko a bratr jeho také zde byli.

18. Juni. Ve Vídni.

19. Juni. Měl sem dlouhé jednání s JMti císařskou přes půldruhé hodiny. Podal sem dnes JMti císařské sklenici a odevzdal sem memorial o svých na rozkaz JMti císařské učiněných výlohách v Cařihradě.

20—23. Juni. Zůstal sem ve Vídni.

24. Juni. Dal sem psaní na poštu na pana Gualtera Van de Vort v Benátkách.

25. Juni až do 1. Juli. Ve Vídni.

2. Juli. Měl sem audienci u Její Mti císařské Eleonory.

3—4. Juli. Ve Vídni.

5. Juli. Ve Vídni. Psal sem panu hraběti Mansfeldovi o půjčených 200 tolarů. Taktéž sem psal do Bonu panu kurfirstovi, do Cařihradu na pana L. Laurencetti a na oba pány anglické kupce.

6. Juli. Měl sem audienci u pana nuncia.

7—10. Juli. Byl sem ve Vídni.

11. Juli. Měl sem audienci u císařové, jíž sem hedbáví odvedl.

12—13. Juli. Ve Vídni.

14. Juli. Jel císař na hon. Podivné rozhodnutí z dvorní komory.

15. Juli. Dali mě rozhodnutí z komory dvorní, že to k smíchu a hanba jest. Já se tím však nespokojím.

16. Juli. Málo nového ve Vídni, než že Montecuccoli s jízdectvem sem přišel.

17. Juli. Rozličné zprávy z Brna, že dnes neb zítra opětně útok učiněn býti má.

18. Juli. Podal sem JMti císařské žádost, aby se mnou dle zasloužení jednal a odbýti poručiti ráčil.

19. Juli. Kandia prý od sultána útokem dobývaná býti má. Pan Bailo mi pravil, že Justiniani a Šoranzi tam v nebezpečnosti sou. Bůh račiž je chrániti.

20. Juli. Ve Vídni.

21. Juli. Jel sem s panem hrabětem z Trautmansdorfu do Švechat.

22—26. Juli. Zůstal sem ve Vídni.

27. Juli. Přišel pan hrabě Kolovrat, president, z Cele.

28. Juli — 1. Augusti. Ve Vídni.

2. Augusti. Na moji žádost odbývala se porada u pana Ladislava z Valdšteina o mé požadavky.

7. Augusti. Přišel arcivévoda z ležení.

10. Augusti. Měl sem velmi příznivou audienci u JMti císařské a porovnali sme se o mé požadavky. Mimo to mě přislíbili ráčil, že panu arcivévodovi psáti bude, a mě ve všech případnostech milostivě nakloněn zůstati ráčí.

11. Augusti. Dal sem tureckému komisaři Prüllmannovi za 1000 tolarů říšských asprů k vyměnění.

JMt císařská odjel do Sv. Hypolita.

II.

Kšaft Heřmana hr. Černína z Chudenic
ze dne 15. června 1650,
spolu zakládací listina svěření rodu
hrabat Černínů z Chudenic.

Ve jméno Blahoslavené, Nerozdílné Trojice Svaté
Otce, Syna i Ducha Svatého, jednoho Pána Boha
našeho na věky požehnaného.

Já Heřman Černín (Tschernin) hrabě z Chudenic
na Kysibli, Najdeku, Sedčicích, Milčovsi, Velké Černoci,
Kosti, Šmidebergu, Velechovkách, Petrspurgu a Mělníku,
JMti císařské tejná rada, skutečný komorník, nařízený
nejvyšší nad tisíci koňmi, rytíř řádu svatého Jeruzoli-
mitánského, soudce zemský, nejvyšší komorník krá-
lovství Českého, královský místodržící v království
Českém :

Rozvažujíc způsob, běh a nestálost života lidského,
též že vše, co se narodilo, umřítí musí, a kterak
hodina, v kterou by Pán Bůh člověka z tohoto světa
pojítí a s ním počet učinit chtítí ráčil, nejista jest,
pročež, aby snad po smrti mé mezi přátely mými
buď o pohřeb těla mého, nebo o statky a jmění mé
nějaké různice a soudy nepovstaly, ačkoliv dle milosti-
vého propůjčení božího ještě nyní zdraví a síly požívám,
nicméně však vždy smrt před očima majíce a k ní
se hotovíce, paměť dobrou a rozumem zdravým tento

kšaft a dispositi o jmění, jako i o pohřbu těla mého činím.

A předně, kdyby mne Pán Bůh z tohoto světa pojíti a duši mou s tělem rozdělití ráčil, ji v ruce Pána Boha všemohoucího, Stvořitele a nejmilostivějšího ochránce mého poručím a jeho za to v nejhlubší pokoře a vroucnosti srdce svého žádám, že jí pro zásluhy Syna svého Krista Ježíše a přimluvy blahoslavené Rodičky, též svatých vyvolených svých a patronů mých, sobě milostivě poručenu míti a do stánků věčných přijíti ráčí.

Kdež také dědice mého víži, aby on ihned a co nejdříve možné na všechny fary panství mých, a obzvláště na hrad Pražský pánům prelátům smrt mou v známost uvedl a jich za to přátelsky (urovnávajíce s nima o tom, jak by dál všecko dobře disponováno býti mohlo) požádal, aby se ve velkém kostele sv. Víta na hradě Pražském za duši mou hříšnou bez odkladu »Requiem« dle obyčeje církve svaté katolické držely, a mše svaté čísti a konati daly; potom pak, poněvadž tělo mé hříšné nic jiného nepotřebuje nežli v zem, z kteréž vzato bylo, zase navraceno býti a tu příchodu soudce nejposlednějšího očekávati, protož tomu chci, aby dědic můj tělo mé mrtvé nejdéleji ve třech nedělích pořád zběhlých, (leda by v tom moc boží a platná nenyhnutelnost překážku činila) na zámek můj Petersburg dodal a potom beze všeho odkladu, povolajíce k tomu z osob duchovních, pana opata Plaského, též i jiných duchovních z Žatce s řeholními jich a s žakovstvem (tak mnoho, jak by dle uznání dědice mého zapotřebí bylo) a pozvouce Jich Milosti nejvyšší pány, pány ouřadníky a soudce zemské, též JMti císařské pány rady soudu komorního a od desk zemských a dle libosti mé dobré okolní sousedy, do kostela Štebenského (tu, kdež obě dvě manželky mé Marijana z Svárova a Anna Hradištská z Hořovic pochované jsou) conducírovati a v témž chrámě Páně způsobem katolickým a s obětováním za duši mou co nejvíceji možné mší svatých bez zbytečného prachu a pompy pohřbíti a na hrob můj, též dotčených manželů mých, jedné každé obzvláště kameny hrobové

s nápisem náležitým (an by jich udělaných a zhotovených po mé smrti nenašel) udělati dal.

Což vše aby se tím spěšněji a volněji při témž pohřbu těla mého konati mohlo, ordiniruji na ty všechny potřeby, který se v velkém kostele u sv. Víta konati a při těch requijích užívati mají, patnácte set rýnských zlatých. Oděv, do kterého bych já po smrti mé oblečen býti měl, na hotově se vynajde, pak-li by se nenašel nebo k zmaření přišel, tedy tomu chci, aby toliko z prostého šedivého sukna na způsob poutníka Františkána učinili, též kříž můj zlatý Jerozolimitánský mně sebou dán byl. Jako i náležitého uctění lidí duchovních a k tomu pozvaných JMti pánů ouředníků a soudců zemských a jiných, jak nejvzácněji a nejšetrněji dědic můj uzná zapotřebí bude a k pohřbu náleží, s vochtostí od sebe učiniti a ctíti, tak aby pochvala byla, dobrá památka zůstala, žádný nedostatek se nevynacházel.

Chudým pak, kdokoliv a odkudkoliv obojího pohlaví při témž pohřbu mém by se vynacházel, chci, aby každému čtyry krmičky na hliněných miskách: polívku, masa jednu libru, dvoje dobré vaření, dvě libry chleba, půl pinty piva a šest krejcarů na penězích s ochotnou myslí týž den dáno bylo, tak aby se za mne, manželky mé a rod náš Pánu Bohu všemohoucímu, blahoslavené Panně Mariji a všem milým svatým pomodlili a se skroušeným srdcem přimluvili.

A maje od JMti císařské a krále pána nás všech nejmilostivější povolení dané, abych o statcích a jmění svém, jakž mi se koliv líbiti bude, řídití, jej na jakýkoliv způsob a komukoliv po smrti mé zanechati, ano i v fideicomissum uvéstí mohl, z té příčiny tímto kšaftem a poslední disposití mou všechny statky mé, totižto panství Petersburské se vším, co k tomu přikoupeno a připojeno, panství Kysiblské se vším k tomu příslušenstvím, jak jsem s JMti císařskou za panství Žlabské vyfrejmarčil, panství Najdecké, jak jsem je od knížete z Fridlandu na porážku dluhu mně za panství Peckovské dosáhl na ratificatí JMti císařské se vším příslušenstvím, panství Milčovské s připojením Sedčic, Velké Černoce, Čeradic, Lube

(Hluban) a co víc připojeno, panství Kostecké, tak jakž jsem je od JMti knížecí Václava z Lobkovic pořádně koupil se vším příslušenstvím, stateček Velechovský, kterež jsem po manželce své Anně Salomeně Hradištské z Hořovic zdědil, panství Šmidberské v Slezště od JMti císařské Ferdinanda Třetího koupené, dvůr v Ounhošti pod správu Křivoklátskou náležející, neméně jako i těch devadesáte a pět tisíc zlatých rejnskejšch, kderé na panství JMti císařském Mělnickém sobě smlouvou opatřeno a ujištěno mám; a dáleji kdybych od JMti císařské též panství do dědičnosti uvedl anebo dědic můj skrze milost JMti císařskou, aby k tomu přivedl (an bez toho v jistotě za tu sumu nestojí, toliko pro pokoj, nebo těžká práce při komoře placení dobejvati) o to se staral a spravil. Dům můj v Menším Městě Pražském, dskami zemskými se řídící, dům v Starém Městě šosovní u jednorozce řečený, dům na Novém Městě Pražském, slove Lyskovců, i pokudž bych z milosti boží a požehnání božího jakejchkoli statků, domů a mohobytí nabyt s tou vejminkou, kdybych za živobytí mého co od čeho nahoře jmenovaných statků neb domů komukoliv buď zadal, daroval neb prodal, aby vše své místo mělo, se vším týchž panstvích, statkův, domův svršky a nábytky, dobytky, domovními hospodářstvími a příslušenstvím, nic odtud nevyměňující a jak mne na to vše dsky zemské svědčiti mají, kdež toto věděti sluší, že jsem ode všech statků svejšch od vkladu Ludvíkovi Synmerovi, depositeru při dskách zemských, v létu šestnáctistým třicátým sídmým všecky na hotově krom jednu postu na žádost JMti nejvyššího pana purkrabí z Martinic vedle prvního pošlého nejvyššího ouřadu komornického zašlého, jak se vynašlo taxy též druhou postu na žádost JMti panu panu Hendrychovi z Kolovrat, jakožto toho času nejvyššímu komorníku, aby vše na dukátech bylo, oboum k zalíbení jsem proti quitancím odvedl a po zapravení toho všeho quitancí hlavní vedle rejstříku významenaných statkův vlastní rukou psanou od Synmera, dotčeného depositora, jsem přijal, a věcí díl do desk vepsání nepřišlo, protož kdyby Pán Bůh vše-

mohoucí mne dřív nežli bych to k slušnému vyřízení a vložení nepřivedl, aby pravdivou vědomost nápadník můj o tom měl a v tom se opatřiti hleděl.

Těž smaragd orientálskej v zlatě ve dvou hadech fasovanej a safír velký v zlatě fasovanej a řetěz od JMti kurfiřta Kolínského mně darovanej (kteréžto tři kusy jsouce s JMtí císařskou v Linci toliko před vpádem Švejdským a jiného nic zachováno.)

To vše v fideicommissum perpetuum (svěřenství) uvozují a za dědice universálního, jak téhož fideicommissum, tak také všeho a všelijakého jiného jmění a statku mého, na čem by to koliv záleželo anebo jakýmkoliv jmění jmenováno býti mohlo, strejce mého obzvláště milého Humprechta Jana Černína z Chudenic na Hausníku (Choustníku), Radeníně, Mitrovicích a Kostomlatech nařizují tak, aby on toho všeho dle povahy fideicommissi familiae perpetui a dle vyměření níže podepsaných do smrti své užívati mohl a moc měl. Kdyby pak jeho Pán Bůh všemohoucí z tohoto světa povolati ráčil, a on že by po sobě dědicův mužského pohlaví z manželstva řádného zplozených nezanechal, tehdy tomu chci, aby tož fideicommissum familiae perpetuum tím vším způsobem a právem připadlo na syna jeho nejstaršího, z téhož zase na syna nejstaršího a vnuka dotčeného prvního dědice mého Humprechta Jana, a potom tím způsobem vždy dáleji po nejstarších in linea descendenti, dokudž táž linie od prvorozeného téhož Humprechta Jana Černína dolů rovně stupující trvati bude. Pakli by syn prvorozený jeho Humprechta Jana Černína bez dědicův mužského pohlaví z světa sešel, na třetího syna téhož Humprechta Jana a dále na jinší syny jeho tím vším způsobem, jakž se o prvním synu a synech jeho dokládá, rozuměti má.

Pokudž by pak svrchu psanej dědic můj fideicommissární Humprecht Černín bez dědicův mužského pohlaví s tohoto světa sešel aneb smrti mé nedočkal, tedy tomu chci, aby často opáčený fideicommissum na bratra téhož Humprechta Jana na Heřmana Václava, bratra jeho, na jeho linii dolů infinitum stupující, a kdyby i též mladší bratr jeho neb synové jeho

bez dědicův mužského pohlaví s světa sešli, tedy na nejstaršího strejce z linie Nedrahovské, a kdyby již žádnéj v živobytu nezůstával, tehdy na strejce mého nejstaršího z linie Chuděnické a potom na syny jich a linii dolů stupující.

A naposledy po těchž liniích na jiného nejstaršího z nejbližších strejců mejch a syny jeho až do skonání rodu našeho, vše tím způsobem a řádem též observírováním prvorozených a dolů stupujících již nejináč než jak se o Humprechtovi Janovi Černínovi, prvním dědicem mejm a synech jeho, též i jinších dolů stupujících jejich nahoře píše (vypouštějíce od též successí z jistých příčin toliko Diviše Černína, strejce mého) přicházelo a připadalo.

Kdyby pak všickni z rodu našeho sešli, tehdy tomu chci, aby nápad často psaného fidei commissum na strejnu mou nejbližší a z ní na syny, vnuky a jiné dolůstupující její mužského pohlaví, a kdyby těch nebylo, na druhou nejbližší strejnu mou a syny neb jiné dolů stupující její mužského pohlaví, a tak dále rozumějíce se to vše o jinejch strejnách mejch, dokud by se která z nich nacházela. A kdyby dotčená první strejna aneb jiné strejny mé bez dědicův mužského pohlaví s světa sešly, tehdy na dcery jich, jejich syny (počna od nejbližší) a těchž synův syny přecházel, a oni jeho tím vším napodobně řádem a subservováním linií dolůstupujících, též prvorozenosti synův a vnukův užívati mohli a moc měli, s tou pak při tom znamenitou vejminkou, na kterého by tak z nich designirovaných ujcův mejch a dědicův fideicommissárních mužského pohlaví takový nápad přišel, aby s milostivým krále JMti obdarováním a dovolením erbu a jména rodu našeho užíval, čehož pokudž by se spěčovati chtěl, tehdy nařizují to, aby se téhož fideicommissum osoba ta, která by vedle svrchu ode mne rozepsané successí po něm následovala, ihned komorníkem od desk zemských ujíti mohla a moc měla, což vše na ty tolikéž se rozuměti má, kteří by náboženství katolického a řádně na svět splozeny byly a rodu svého skrze manželství neb jináč nesnížily, nebo pokudž by svrchu psané fideicommissum na některého

z strejcův neb strejnic, jenž by nekatoličtí neb krom manželství splozeny byly, item že by rod svůj, jakž dotčeno, zlehčily, přecházelo, tehdy moc a právo má míti ten anebo ta, komu neb kteréž by ihned po něm nebo po ní nápad téhož fideicommissum vedle psané posloupnosti přináležel, téhož nápadu se s komorníkem od desk zemských ujíti, jeho do smrti své právem fideicommissárním užívati; a potom dáleji, excludirující takové osoby nezpůsobné, na další osoby, k témuž fideicommissum ode mne napsaným způsobem vocírované, přenéstí.

A též zachováváno býti má, kdyby byvše některý z těchž nápadníkův při ujiti takového fideicommissum katolický, potom by se od víry katolické odvrátil neb nadepsaným způsobem rod můj zlehčil nebo zlehčila, jako i kdyby se přitrefilo, že by kterýkoliv z těch dědicův mejch na zdraví a na rozumu svém dokonce nedostatečný byl anebo nad vzácností svou se zapomenul, notorie lehkovážný (jak se to mezi vzácnými rody někdy přitrefuje) a nepodařilý život vedl, tehdy tomu chci a nařizuji, aby páni strejcové moji se sjeli, to dobře uradivše, jiného svrchu psané posloupnosti, po něm následujícího, s komorníkem od desk zemských do téhož fideicommissum uvedli tak, aby takové hanby, ano i následující od toho škody nenesli. Takovému pak strejci šaty potřebné a vychování od držitele statku (berouce jeho tvrdě neb libě do trestu, jak by případnost ukazovala) do smrti jeho dáváno a vychováváno bylo.

Ti pak dědicové moji, kterýmž takové fideicommissum familiae perpetuum zanechávám, totiž buď ten na prvním místě jmenovaný aneb, pokudž by on téhož dědictví nedočkal neb dřívěji vyplnění vůli mé s tohoto světa vykročil, jinší následující dědicové fideicommissární povinni budou:

Předně dluhy mé (pokudž by se jakékoliv vynašly) neprodlévající hleděti ouroky platiti, žádnému nezadržovati, s lidmi o všecko se umlouvati a nikdy k žádný žalobě a soudu přijíti, kde možno, nedati, dáleji níže psané legata a odkazy po smrti mé vyplňovati.

Jmenovitě tak, jakž jsem na panství Petrspur-

ském před některým litem kostelu mému Stebenskému vedle jistého pojištění Žateckého tři sta kop míš. pod věčnej plat nadal a vykázal na ten způsob, aby pan děkan Jesenickej nynější i budoucí povinen byl v témž kostele Stebenskej každého měsíce jednou, a to v pátek, za mne a dvě manželky mé tu ležící svatou mši sloužiti.

Item kostelu Jesenickému, an jsem jej na děkanství vyzdvihl, jeden tisíc zlatejch rejskejch jsem na věčnej plat při páních Rakovnickejch na opravování kostela, též přilepšení z toho, co býti může, šulmistru, obyčejně varhaníku, ještě přivětšuje jeden tisíc fl., kostelu Stebenskému dvě stě kop míš., vše na věčnej plat, a dáleji všem kostelům mejm, v kterejch se služby boží drží a mše svaté slouží, každému obzvláště na všech statcích mejch žádného nepomíjence, pod věčnej a z téhož statku, jak leží, každoročně pořádně placení ouroků vycházení od nápadníka mého pojištění vycházeti má, vodkazují jedno sto kop míš. tak, aby se v těchž kostelích a místech za mne, manželky mé a rod můj Pánu Bohu všemohoucímu s skroušeným srdcem pomodlili.

Item hned povinni budou tíž dědicové moji kostelu sv. Víta na hradě Pražském, kde náleží, jedno sto zlatejch rejskejch na hotově, jedno sto svatému Václavovi Augustinům na Novém Městě, jedno sto zlatejch k svatému Tomáši, jedno sto zlatejch Františkánům u Matky Boží Sněžný, pánům Páterům Jesuitům obojím po jednom stu fl., špitálu Vlaskému na Malé Straně jedno sto zlatejch, na Oujezd k sv. Maří Magdaleně jedno sto fl., též pánům Karmelitánům jedno sto zlatejch, aby se za mne hříšného Pánu Bohu všemohoucímu vroucně pomodlili. Takové peníze nejdéleji po smrti mé do třetího dne mají na hotově, kde náleží, dodány býti.

Co se pak kostela našeho na Chudenicích dotýče, kterejž statek v rodu našem bez proměny přes šest set let stále, jsouce tu vymalováno a vypsáno, jak fundátor první téhož chrámu Páně s novejm erbem v ruku držícím, kteréhož nyní užíváme, opustivše toho času pro jakoukoliv příčinu erbu lva, tak také

Protiva, strejc a předek náš, biskup Klatovskej a sestra jeho svatá Anna Amabilie, jenž vždycky za rod náš katolickej při Pánu Bohu všemohoucím orodují, vymalování jsou, nařizují, aby ihned po smrti mé k náležitým potřebám kostelním ve čtyřech nedělních po mé smrti dvě stě zlatejch rýns. do Chuděnského kostela dal, a mimo to jeden tisíc zlatejch na věčnej plat pojistil a pořádně ourok aby vycházel, však aby též každý měsíc jednu svatou mši s vroucnými modlitbami, a to v pátek, dáti sloužití za mne a manželky mé obě dvě a rod náš povinno bylo a se vykonávalo, nestalo-li by se, aby týž tisíc zlatejch minul a jinde, kde by to pilně vykonáváno bylo, obrácen byl; též aby žádnéj můj nápadník (na to pozor dal), aby v témž kostele Chuděnském pod žádnéj způsobem starejch malování a psanejch věcí tam jsoucích neobnovovali, tím méněji rušili, nýbrž v své podstatě a starožitné památce zanechali.

Co se kostelíčka sv. Volkfanga nad Chuděnicí na vrchu ležícím dotejče, připomenouti to sluší, kterak strejci mému Humprechtovi, bratru otce mého, tři dni před smrtí na Chuděnicích anděl Páně přede dnem se ukázal a smrt jeho zvěstující, aby k sv. Volkfangu šel, Pánu Bohu se modlil, jeho napomínal, což ihned tu hodinu vstavše přede dnem, syny a dcery své zbudivše, přivzavše faráře Chuděnského, nahoru šli, v témž kostelíčku svatou mši slyšeli a Pánu Bohu se modlili, dolů zdráv jsou se navrátili a po některém dnu se roz nemohl, a v Pánu Bohu svůj věk šťastně dokonal, odkazují k témuž kostelíčku na věčný plat též jedno sto zlatejch, aby každoročně, an tu slavná pouť bejvá, jedna mše svatá za mne a manželky mé čtena byla, aby Pán Bůh všemohoucí nás k zhotovení se na cestu věčnosti také milosrdně tak napomenouti ráčil.

A jakž jsem kaply dvě, jednu v zámku Peterspurce a druhou na jednom vrchu nad Peterspurgem vystavěti dal, založení sv. Vavřince a druhou Všech Svatejch, a oumyslu toho jsouce tu na blízce špitál pro lid chudej postaviti, protož aby se též intentí mé (an by mezi tím ode mne samého vyplněna nebyla) za dosti stalo, mají a povinni budou dědicové moji

týž špitál v pohodlném místě ihned, jak by Pán Bůh pokoj svatý uděliti ráčil, postaviti, a v něm vždycky osm osob mužského pohlaví ze všech panství vybraných, kteříž léta svá tu pracovali, dle způsobu jak v šatech tak v stravě špitála Strahovského chovali, je pak k tomu se vši pilnosti přidrželi, aby oni život pobožnej vedli, svatejch mší neobmeškávali, za mne, manželky mé a rod náš Pánu Bohu všemohoucímu aby se pilně modlili.

A poněvadž jsem v zámku Peterspurském kapličku založení sv. Vavřince Pánu Bohu všemohoucímu, kterýž mne z moci a nebezpečností tehdejších rebelantů (vysvobodil), kteříž mne chytiti nařídili (takže jsem na den sv. Vavřince z téhož kostelíka na vrchu Bílé Hoře ležícího ode mše svaté vyvstati, a vyjedouce tři čtvrtě na jedenáctou hodinu na půl orloji v sídmou hodinu ten den u večer z Čech až do nejprvnější vesnice kurfiršta Saského, slove S e i d e n, se dostal) z srdečnosti povinné vystavěti dal, i aby se v týž kaple vždycky služby boží náležitě vykonávati mohly, poroučím a nařizuji, aby dědic můj vždycky kaplana při zámku Peterspurském choval, jemu stůl sebou nebo v nebytí doma náležitě ho opatřil, a jedno sto zlatejch rýn. ročně dával, kterýžto kaplan, aby byl povinnen každého dne (krom noci boží) v té kapli svatou mši sloužiti a za mne a manželky mé každéj měsíce, a to v sobotu svatou mši vykonávati; nevykonával-li by pak toho anebo nepřikladnej život by vedl, nemá trpín bejtí, nýbrž dědic můj pamatujíce na odplatu boží a na dobrodiní ode mne všem učiněné, jiného pobožného dosaditi a ty svatý mše pilně vykonávati dáti.

Co se pak manželky mé nejmilejší Sylvie Kateřiny z Millesimu a věna jejího i nad věno dotejče, čehož obojího v jedné sumě sto tisíc zlatejch rejnškejch, jedenkaždý po 60 kr. počítajíce, činí, takové věno na statku Kostí sobě pojištěno majíc (pokudž by se s ní ihned dědicové moji o též věno i nadvěno náležitě nevyrovnali) ačkoli věčnej plat klášteru sv. Václava na Novém městě, to jest ourok ze třiceti a třech tisíc kop míš. ročně vychází a zapsáno jest, to manželce mé nejmilejší ani dotčenému klášteru nic na

žádnou škodu býti nemá, a dědic můj o to se pilně starati, aby manželka má nejmilejší co nejlépeji a nejdříveji býti může, spokojena býti mohla tak, aby i v tom klášter sv. Václava nic netrpěl, ve všech ourocích stále contentirován byl, tehdy bude moci v dotčenej statek Kost manželka má nejmilejší se uvázati a jej dle dotčeného zápisu a obnoveného zřízení zemského, dokudž by téhož svého věna úplně nedosáhla, držeti a užívati, jakož pak pánův strejců mejch za to důvěrně žádám, že též manželce mé nejmilejší jak příčinou této pořádné a privilejované pretensí její, tak i jináčeji žádné protimyslnosti činiti nebudou, učiniti nedopustí, nýbrž všelijakou uctivostí, volností a služebností předcházejíce pro dobrodiní, kteréž jim všem tímto kšaftem prokazují, poručenou míti a při témž právě jejím chrániti budou, jsem tím ujištěn, když se to od vás stane, že od ní všelijakou uctivost a dobré přátelství seznáte, a mimo věno manželky mé k bytu a vychování jejímu panství Mělnické do vdaní jejího, nevdala-li by se, do smrti její zanechávám, aby všecky důchody bráti a jich užívati mohla, toliko aby k vystavení špitálu Petersburskému až do vystavení jeho s tím se vším, co k tomu náleží, pro její též dobrou toho skutku vystavení památku pět set kop mš. ročně vydávala, jak se stavěti má sama disponovala, po dostavení dáleji nic k tomu špitálu dávati povinna nebude, nežli pro mou památku po dostavení téhož špitálu s pomocí nápadníka mého, počnouce od sv. Jiří nebo sv. Havla v roce pořád zběhlém z téhož panství Mělnického pro mou lásku, kterou jsem k ní měl, to učinila a povinna byla tři sta zlatejch mezi chudé lidi, kde se jí koliv líbí, v mejch statcích, jejích anebo kdežkoliv rozdělití tak, aby ten každěj přijímající za duši mou a manželek mejch všech jednou Otčenáš a Zdravas Maria přeříkali. A týž statek po smrti její zase tak, jak přijat byl, nápadníku a držiteli statků mejch do rukou přišel. Též v domě mém na Malé straně do smrti své neb vdaní bez překážky nápadníka mého užívati, v něm býti mohla, po smrti též zase do rodu mého, aby nápadníku přišel, tak nařizují.

A jsouce já toho vždycky žádostiv, aby rod náš netoliko v počtu osob, ale také i ve vzácnostech cnost a rozmnožení své bral, z té příčiny zavazuji tímto kšaftem mejm dědice mého, aby on nejdéle v roce pořád zběhlém tří pacholátek z rodu našeho z chudejch i bohatejch rodičů obral a je s vědomím jejich starších neb poručníkův jich do škol pánův Páterův Societatis Jesu v Praze aneb kdekoliv jinde pod správu hodného praeceptora na učení dal, kteřížto pacholátka v dotčených školách předně humanioribus, též theologii, druhý jurisprudentiae a třetí geometrii a geografii se učiti mají; na vychování pak jich též sustentací praeceptora bude povinnen dědic můj dotud, dokud by léta patnáctého nedosáhli, ročně osm set zlatejch rejn. a patnáctého léta až do dvamecítmého po dvanácti stech zlatejch rejn. (aby se dáleji odati mohli) v jistotě vydávati. Z toho následovati bude, že se pánu svému dědičnému i vlasti své (anto zlatá půda se jmenuje) hoditi moci budou.

Kdež jestliže by kterej z nich dříveji, nežli by takové studium své dokonal, smrtí zachvácen byl, tehdy to nařizuji, aby na místě jeho jinej k této intenci mé dosazen byl, jako pak kdyby i z těch tří pacholátek jeden z nich učení své dokonal, a těch dvamecítma let učení jeho prošlo, dědic můj nebude povinnen na něj dál co nakládati, ale povinnen dědic můj má býti jiné pacholátko z rodu našeho obrati a ve třech měsících pořád zběhlých v místo vacírované dosaditi, nápodobně nakládati; nebo jsouce v roce věku svého osiřalej a do žádné školy ani umění od poručníkův svých dán nebyl, vím, co mi škodného bylo. A pakli by kdo z rodičův (kterému žádnému se nebrání) pro lepší pomoc jeho studí svému synu neb poručníci sirotku co přidati chtěli, v jejich moci pozůstává a pakli by ten kterejkoliv, od kterejch by se takové pacholátka do učení požádali, se vydání jeho spěchoval, té milosti od Pána Boha uznati nechtěl, dobrodiní a mínění mého sobě lehce vážil, dítěte svého k takovému učení vydati se spěchoval, ten a takovej nápadu svrchupsaného i posloupnost jeho, jako i pacholátko v témž učení hejskajíce a až do leta ode

mne nahoře designovaného setrvati nechtělo, dokonale zbaveno a k němu dáleji připuštěn býti nemá, dědic pak každé aby obzvláště dítky své nezameškával a vyučovati dal.

Žádám při tom všech pánův strejcův, aby vždycky některéj z nich, příkladem pana Diviše Černína, kterejžto křižovníkem jsouce, v Maltě velmi se dobře choval, památky zanechal a tam náležitě pochován jest, já tomu každému, kterej se do toho řádu dá, na pomoc jisté cesty do Malty jeden tisíc reichstalerů odkazují a aby od nápadníka mého beze chyby dávány bývaly.

Jakož pak jsem rozpisující nahoře succesí tohoto commisum familiae perpetuum pana Diviše strejce mého z jistých příčin vypustil, nařizují, aby jemu na podnik můj každoročně bez všeliké chyby šest set zlatejch do smrti jeho, pokudž by se neoženil, vydávalo; pakli by se chvalitebně s dobrou radou přátel svejch oženil, tehdy nápadník můj bude povinnen stateček, kterej by za patnácte tisíc zlatejch stál, koupiti, a jemu jej v roce a ve dni po voženění, minouce vydávání těch šest set zlatejch ročně, postoupiti.

Těž strejcům všem svejm, co jich na světě jest, velkejm i malejm, aby na mne památku měli, vodkazují na řetízek každé osobě po pěti stech zlatejch, ode dne smrti mé v roce pořád zběhlém dědic můj každému pojistiti i s ourokem a co nejdříve možná vyplatiti.

Jiříčkovi Václavovi, strejci svému Mirotickému, dvanácte tisíc zlatých z lásky též odkazují, aby je nápadník můj dostatečně pojistil i s ourokem a vedle strejcovské námluvy pěkně co možná nejspíš splatil.

Víceji strejnejm mejm paní strejně paní Kateřině, panně Lidušce každéj po jednom tisíci zlatejch, pannám dcerám obou paní sester nebožek mejch, mejm tetám, jsou dvě neb tři po jednom tisíci zlatejch, paní Lidmile Loubské jeden tisíc zlatejch, Adamovi Kokořovcovi jeden tisíc fl. odkazují,

aby nápadník můj ihned ve čtyrech nedělích pořád zběhlejch jim s ourokem pojistiti povinen byl a každého co nejspíš možná s dobrou volí, an chvála Pánu z čeho jest, náležitě spokojil, jakož i deset tisíc fl. panu Theobaldovi a panu Karlovi též deset tisíc vše zlatejch rejskejch, aby nápadník můj povinen byl na dostatečných jistotách nebo od sebe pojištění učiniti i s ourokem v půl letě pořád zběhlém.

Čeládce pak mé šatmi smutečnými náležitými i manželky mé nejlepší opatřiti a ve třech měsících pořád zběhlejch jim jejich služby doplatiti a každému, co jich jest, tak dobře dolejším dvorským při všech statecích a dvořích, jako i hořejší čeládce za jeden rok služby odvedl nápadník můj tak, aby každěj za mne a manželky mé Pánu Bohu se pomodlili a na mne památku měli.

A poněvadž i to se přihází, kdyby se třeřilo, že by některej z rodu našeho se toho opovážil a jakékoliv rebelii proti vrchnosti své dědičné JMti císařské se dopustiti chtěl aneb dopustil, tu aby nápadník můj se všemi pány strejci na to vždycky dobrej pozor dajíce, takové osoby neb osob takových se zmocnili, je neb jeho k JMti císařské rukám se vším při tom oznámením a k trestání obžalováním dodali tak, aby věrností svou v milosti JMti císařské ostávajíce o ten klinot fideikommiss se nepřipravili, takovém způsobem to předešli.

A poněvadž Chudenice po novu rodu našeho dům rodinný (Stammhaus) jest, a již přes šest set let stále a neproměnitelně v rodu našem zůstává a slušné, by do fideicommissi náležel, protož aby někdy bídně z rukou rodu našeho (jak se stává) nevyšel, pokudž bych já za živobyčí mého takového statku nepříkoupil, tehdy nařizují, aby povinen byl držitel statkův mejch, první nápadník, jej z pozůstalejch mejch dluhův a z důchodův koupiti, nařizují, by mimo uznání všech pánů strejců témuž držiteli statku Chuděnského, zač by spravedlivě stál, ještě přes to pět tisíc zlatejch rejskejch přidal tak, aby se ven z rodu jinam nedostal. Pakli by téhož statku do rodu ne, a rači jinému

prodal, aby týž strejc i s dětmi svými takového fideicommissum se zbavil a nikdy připouštění nebyli.

Víceji nařizují a tomu chci, aby každý držitel statku a nápadník můj, začnouce od času nám od Pána Boha všemohoucího daného pokoje, po třech letech každého roku do kassy, jenž poklad celého našeho rodu slouti má, na Peterspurce k tomu místo obrané, ze všech a všelijakejch důchodův, všech panství a statků mejch, tři tisíce kop míš. přichoval a složil tak, aby sobě odtud i celému rodu našemu v důležitých a nevyhnutelných příčinách a potřebách (však proti navrácení vždyckny v roce a ve dni zas do kassy beze vší chyby, a to passírováno bude všem v rodu našem bez interessu) spomoženo býti mohlo, ale jinším a dobřejm našim přátelům, kdyby se i to pohodlí půjčkou do dne a roku stalo, tehdy s ourokem k zaplacení a se dobře opatření aby chyba nebyla a credit se zachoval, na podnik dobrej pozor dal, a kdyby přehléd anebo se namluviti dal, aby nepochybně z důchodů do kassy konečně složil.

Jakož pak mimo přikupování statkův tohoto mého přikupování fideicommissum, z kterejchž Švihov přední býti a co nejdříve, nestalo-li by se ode mne, (přináleživše předešle k Chudenicům), ano i Poříčí. I přikoupení do fideikommissu z toho pokladu a vedle ocasí z všeliké pomoci a pilnosti nápadníka mého to se státi tak, aby ten statek Chudenice, od kterého svůj začátek od Pána Boha všemohoucího požehnání vzalo, s tím připojen jsouc, v své podstatě a vážnosti ostával.

Poněvadž mimo všecky psané odkazy mé každý possesor dobře obstáti a důchod dobrej míti bude, jen ať v termínech stojí, a jakž na hrabě náleží (jsouce majestátem královským, jehož datum ve Vídni dvacátého pátého měsíce července 1644, že všichni nápadníkové moji po mne za hrabata vyzdvižení) se chovati, neméně i dětem svejm (pokudž dobřejm hospodářem bude) dobře se míti a jim dosti nachovati může.

Manželce mé nejmilejší, aby srdečnou lásku ode mne znala a za duši mou jeden Otčenáš a Zdravas Maria vroucně se pomodlila, ještě mimo věno i nadvěno statek svůj K a m ý k se vším p ís l u š e n s t v í m,

svršky i nábytky, kterýžto pěknej a zaplacenej jest, daruji a odkazuji.

Co se pak koliv dluhův mejch dotejče, co já komukoliv a co zas kdo mně povinnovati jsou, to všechno v rejstřích dlužních poznovu v lethu 1646 v den sv. Jiří založených, jak samo v sobě jest, se vynajde, z čehož se uhlídá mé nařízení a odkazy každému zaplacený beze vši nepřiležitosti, též příčiníce se, vyupomínány býti mohou.

Prvního pak dědice mého, tak i jiné všechny dle posloupnosti z počátku rozepsané k tomuto fideicommissum přicházející přísně zavazují, aby pod žádnou barvou a způsobem, kterej by byl, co svět stojí, practicírován byl aneb ještě se vynajíti a practicírovati mohl, statky mé v toto fideicommissum familiae perpetuum potažené aneb kterýž by skrze dědici mé fideicommissovní ještě dáleji k tomu přikoupeny byly, neprodával, nezastavoval, nezměňoval, ani darem ani jináčeji žádným vymyšlenějm způsobem nealieniroval, dluhův na ně nebo zárukování ani zápisů, krom jednoho věnního své nejmilejší na jedno sto tisíc zlatejch, však vždycky každéj z důchodův týž statek co nejspíš možná očistiti, do svobody uvésti povinen jest, nebo to snadno z důchodův spraviti může, neuvozoval a in suma žádnějch jinejch (an toho do konce potřeba není) závad jakěj jménem jmenovány býti mohou na ně nečinil, pro pochvalu a rod je stále v podstatě zachoval, stavení všeliká zdržoval a dobře sobě hospodařil, každému ve všem víru držel, k žádnějm soudům, kde na světě možná, přijíti nedal, nýbrž všelijak hleděl všudy lásku zejskati, dobřejch lidí se držel a na to, pakli by se proti této mé přísné záповědi co takového stalo, tehdy aby při žádném právé platnosti neneslo, ten pak kterej by se toho dočinil, aby ihned tohoto fideicommissum familiae perpetuum zbaven byl a do něho jinej dle posloupnosti komorníkem od desk zemskejch uvésti se mohl a moc měl.

Též rozvažuje i to, že i mezi dobřejmi by se přitřefiti mohlo (ačkoliv o páních strejcích a strejnách následujících dědicích se toho nenaději), pokudž by se kdo z nich o to opovážil a tuto poslední vůli mou,

co se nařízení dědičného a nápadu dalšího fideicommissárního dotejče, disputirovati anebo nejméněji deficultirovati, natahovati, neřády by začínati chtěli, v těch a takových příčinách důvěrně žádám JMti vysoce urozeného Bernarda hraběte z Martinic, nejvyššího hofmistra království Českého a JMti Jana Hartvíka Nostice, nejvyššího sudího v království Českém, poněvadž já tuto nemaje rodičů ani dětí a žádnému ničímž povinnen a zavázán nejsem, a tak dle libosti mé o jmění mém disponirovati, smysl svůj vykládati, i též vejkład komu chci comitirovati mohu a moc mám, aby oni páni Patronové moji strany interessirované vyslyšeli, vše s pilností bedlivě povážili, a potom v tom remota omni provocatione, co k mé intencí směřeného a slušného býti uznají, vynesli a vyřikli, ten pak z dědicův mejch, kterejž by tak kšaft a poslední vůli mou jináč vykládati a disputirovati chtěl, týž právo své tratil a jinej posloupně následující do téhož fideicommissum komorníkem od desk zemských uveden byl; to na všechny nápadníky se posloupně vztahovati, rozuměno býti má, kterážto pokuta i toho následovati má, kterýž by toho, co já tuto jak v příčině těla mého, fundací, legátův neb odkazův i jinejch applicování rodu mého k studím a naposledy i jináčeji v jakejchkoliv příčinách nařizují v tom čase, který se k tomu vysazuje, plniti zanedbával aneb plniti nechtěl (kdež však nicméně také i cesty právní otevřené těm zanechávám).

Svršky a nábytky, jak na Kamejku, tak na Mělníku mé nejmilejší zanechány byly, a mimo to z srdečné lásky pro lepší vychování Pražské dvůr v Unhošti se vším, co se jmenuje, daruji.

Naposledy toho sobě v moci své svobodné zanechávám a vymíňuji, abych týž kšaft můj, pokudž by mi se líbilo zrušiti, v nic obrátiti, jinej udělati, k němu přidati nebo ujíti, jako kdybych i co za zdravého života svého nebo na smrtné posteli nebo kde jinde Codicillem podpisem ruky mé vlastní odkázal nebo daroval, aby to své místo, jakoby slovo od slova v tom kšaftu obsaženo bylo, jmělo, a tomu od dědice mého za dosti učiněno bylo.

Pánův pak JMti nejvyšších ouředníků zemskejch, též pánů ouředníků Pražskejch menších desk zemskejch za to služebně a přátelsky žádám, kdybykoliv tento kšaft můj po smrti mé ke deskám zemskejm dodán a položen byl, že jej vedle milostivé vůle JMti císařské obnoveného zřízení zemského do desk zemskejch vepsati naříditi a nad ním ruku ochrannou držeti budou.

Na potvrzení toho všeho pečeť mou přirozenou k tomuto kšaftu a poslední vůli mé s jistěm mejm vědomím a dobřejm rozmyslem dal jsem dobrovolně přitisknouti a v něm jsem se též dobrovolně rukou vlastní svou podepsal. A pro lepší toho jistotu dožádal jsem se: Urozeného pana, pana Viléma Albrechta Krakovského z Kolovrat na Týnci, Langendorfu, Khulmu, JMti cís. radu, komory české presidenta a místodržícího v království Českém a pana Aleše Ferdinanda Vratislava z Mitrovic a na Nalžovicích, JMti císařské radu, hejtmana Nového Města Pražského a urozených a statečných rytířův pana Voldřicha Sezimu Skuhrovského ze Skuhrova na Louňovicích, JMti císařské radu, soudce zemského, místodržícího království Českého a podkomořího v království Českém a pana Jana Viléma Gerstorfa z Gerstorfu a z Malčovic a na Níměřicích a Oujezdě, JMti císařské radu a místopurkrabě Pražského, že jsou pečeti své k tomuto kšaftu a poslední vůli mé jim pánům a dědicům jich budoucím beze škody na svědomí vedle zřízení zemského nového vyměření všichni spolu dožádání jsouce, pořádně přitiskli a rukama svejma se podepsali. Jehož datum jest tisícího šestistého padesátého, patnáctého dne Juni v Praze.

Heřman Tschernin z Chudenic.

Vilém Albrecht Krakovský z Kolovrat.

Voldřich Sezima Skuhrovský ze Skuhrova.

Aleš Ferdinand Vratislav z Mitrovic.

Jan Vilém Gerstorf z Gerstorfu. ¹⁾

¹⁾ D. Z. Lit. J. 7.

III.

Členové rodu Černínského za doby zřízení
svěření rodu dle seznamu hr. Heřmana
(1634—1640).

NEDRAHOVIČTÍ:

Heřman brabě Černín z Chudenic, první rodu svého.

Jan [st.] na Choustníku (* 1597 ☉ ec. 1623 † ²²/₁₁ 1642),
synovec předešlého, manžel Zuzany, roz. Homutové
z Harasova.

Humprecht Jan (* ¹⁷/₂ 1628, ☉ ³¹/₅ 1652, † ¹³/₃ 1682)
syn Jana st.

† D ana Marie, roz. markr. Hippolyti de Gazoldo.

Heřman Václav (* ²²/₇ 1634 ☉ ¹¹/₄ 1662, † ²⁴/₆ 1683)
syn Jana st.

† Marie Marketa roz. hr. Desfours de Mont-Adienville.

Diviš (☉ ¹⁹/₁₁ 1652, † ⁷/₁₀ 1659) syn Viléma na Trkově
a Anny, roz. Budkovské z Budkova; synovec Heř-
manův, narozen před r. 1617, (neboť toho roku otec
jeho byl již mrtev).

Sourozenci jeho byli: Voršila, Regina (její třetí manžel
Bejšovec) Anna Kateřina († Nesslinger v. Schölleng-
grab), Ludmila († slč. Liduška) Jan Vilém a Protiva
na Hostouni.

Manželka: Marie Žofie, roz. Straussová z Heiderstorfu,
provdaná od r. 1663 za Bukovského.

Heřman Maximilián, vlastně Maximilian Heřman, syn
shora dotčeného Jana Viléma a Elišky, roz. Vratislavé

z Mitrovic (podruhé provdaná za Dona Christophora de los Olivios), tudíž syn synovce Heřmanova; byl živ ještě 1641.

sv. p. **Jiří Václav** na Vostračíně, bratr předešlého, * 1627, † $30/5$ 1687.

1. **W Maxm. Alžběta** Bukovanská z Bukovan, 2. **W Salomena Maxm. Vratislavová** z Mitrovic, 3. **W Anna Ludm. Františka** Mitrovská z Nemyšle.

CHUDENIČTÍ:

Jindřich Švihovský (* 1598, † $8/2$ 1640) syn Humprechta »pobožného« na Chuděnicích a Ludmily Kocové z Dobře; bratranec Heřmanův.

Humprecht Protiva, syn předešlého (☉ 1645, † $23/5$ 1666).

Jan Maximilian, bratr předešlého (1636 ještě nezletilý, † 1657).

sv. p. **Theobald Protiva** na Chuděnicích († věkem sešlý $2/12$ 1660) syn **Adama**, rady **Bedřicha Falckého**, syna Humprechta »pobožného«, syn bratrance Heřmanova.

Adam Jindřich, syn předešlého (1660 již zletilý, zemřel $5/5$ 1664).

Václav Bedřich, bratr Theobalda Protivy, 1622, 1630 ještě nezletilý, 1641.

Heřman, bratr Theobalda Protivy, 1622, 1630 ještě nezletilý, 1641.

Humprecht Ouňovský, syn Jana na Sv. Poli (a Ludmily, roz. Bysické z Byšic), syna Humprechta pobožného; syn bratrance Heřmanova, 1601, 1637.

MĚLNIČTÍ: (větve Tasnovická)

Jiří nejst. na Vostračíně a Radonicích (1627, † 1669), syn **Viléma** na Mělnicích (1589—1612) a **Anny Kočovské** z Kočova.

Jan Maximilian (1627 nezletilý, 1653 již mrtev), syn **Drslava** na Mělnicích a 2. jeho manželky **Ludmily** z Widrsperka.

Václav Protiva (1630—1667) syn Jana na Chotiměři († 1630) a Anny Alžběty z Janovic, ovdovělé z Příchovic; 1630 nebylo mu ještě 8 let.

LIŠŤANŠŤÍ (větve Tasnovická):

Jan Karel na Lištanech (☉ $27/11$, 1628, † $17/9$, 1686) exulant v Hofu v Bavořích.

Václav, nejspíše **Václav Protiva** (z větve Radnické) na Oujezdě pod Vostrým (* 1610, † $5/3$, 1640), syn Jiřího Theobalda a Zdenky Kaplířové ze Sulevic.

Exulanti:

Karel Černín u Pappenheima (syn po něm ve Francii a dcera ve Švýcarsku).

Jan Callabres a **Diviš**, syn jeho, v Drážďanech.

Omyly tiskové.

Str.	17.	řádek	3.	z	dola	místo	koruna čti komora.
>	23.	>	5.	>	>	>	55.070 zl. čti 55.970 zl.
>	46.	>	24.	>	>	>	Bargasu čti Burgasu.
>	90.	>	22.	>	>	>	Šimovi čti Šimonovi.
>	106.	>	8.	>	>	>	Václav Diviš čti Diviš (srovnej v příloze).
>	107.	>	8.	>	>	>	Jan Heřman čti Adam Jindřich (srv. v příloze).
>	109.	>	9.	>	>	>	Liechtenštejnskému čti Liebštejnskému.
>	164.	>	9.	>	>	>	ze Sobče čti ze Solce.

Ukazovatel.

- z **Adlshofenu**, nejvyšší vach-
mistr 113.
Adriatické moře 14.
Ahmet aga 129.
Ahmet baša 39, 43, 48, 49.
Ahmet Han, sultán 25, 41, 50,
65, 66, 155.
Ahmet Chiai 20, 27, 42.
Ahmet, velký vezír 132, 135.
Albert, arcivévoda 61.
Alberice 17
Alexandrie 13.
Alexinac 36.
Ali baša 29, 31, 32, 33, 43.
Alhan hrabě Adolf 32.
Amberk 114.
Andělská Hora (Engelsberg) 64,
82, 109, 116.
sv. Anežky jeptišky 175.
Anna, královna česká 18.
sv. Anny jeptišky 175.
Aschersleben 84.
Augsburg 82, 94, 101, 120, 177.
- z **Badenu Leopold Vilém, mar-
krabě** 180.
Baja 34.
Bajazet, sultán 37.
Balbín Bohuslav 104.
Bamberk 114.
Baner Jan 111, 112, 114, 115.
Batočina 36.
Bedlno 113.
- Bedřich Falcký** 54, 56, 57, 59,
62.
Bechyně z Lažan Jan 118.
Bechyně z Lažan Mikoláš 118,
130, 184.
Bejšovec z Bejšovic Markvard
147.
Bejšovec z Bejšovic Vilém 182.
Beck Dorota a Krištof 99, 100
Benátský vévoda 9, 10.
Benátky (Vlašské) 11, 14, 120,
143, 161, 164, 170, 183.
Benátky n. L. 17, 164, 167.
Benedikt, doktor 177.
Beník z Petersdorfu Štěpán 89.
Besserer Adam 44, 45.
Berka z Dubé Bohuchval 53.
**Berka hrabě Hovora z Dubé a
Lipé Jindřich Wolf** 151, 155,
157.
Bernard ze Sigo 49.
Betlehem 12, 139.
Bělehrad 25, 26, 35, 47, 48, 49,
130, 132.
Bělehrad Stoličný 33.
Bilenice 113.
Binago Antonín 80, 81, 126.
Binau, poručík 113.
Binther Pavel JUDr. 43.
Blatná (Ploden) 113.
Blumenthal sv. pán 167.
Bočkaj Štěpán 24.
Bohuchvalova Eliška z Hrádku 7.

- Bohuše z Otěšic Vilém Jan 93. 158, 163, 168, 169, 170, 185
 Bochoř 64, 109, 116. 186.
 Bochsád 84. z Castiglione kníže 158.
 Boleslav Mladá 147, 164, 167. Colloredo hrabě Rudolf 126, 139,
 Bologna 120. 152, 170, 177.
 de Bologna Marcellus 144. Colona z Felsu Anna Sidonie
 Bonn 82. 64, 79.
 Boremski šlechtic 44. Colona z Felsu Linhart 64, 109.
 Bosius Karel, plukovník 97. Columna Pompeji 42, 45.
 z Brandenštejna Izák, podplu-
 kovník 97, 98. Cypr 11.
 Braniborský kníže 171. Cyrill, gen. vikář řádu Augu-
 Brandýs n. L. 17, 111, 112, 164. stiniánů 158.
 Breda (město) 98.
 Breitenfeld 96.
 Breuning Berchthold 35, 39, 46.
 Brno 172.
 Brod Český 57.
 Brod Uherský 85.
 Brody (Pröllas) 72.
 Brozany 97.
 Brussa v Asii 138.
 Brussel 61, 150, 183.
 z Bubna Varleich Křištof Jin-
 dřich 184.
 z Bubna hrabě 175.
 Budak Nagy 28.
 Budějovice 52, 55, 91, 111, 161,
 163, 164, 169, 170.
 Budín 26, 29, 31, 33, 34, 43,
 44, 45, 48, 49, 110, 126, 128,
 129, 130, 132, 133, 147.
 Budkovská z Budkova Anna 182.
 Budovski šlechtic 45.
 Buchwalde 114.
 Buonbomo Petr, kurýr 49.
 Buquoy hr. Karel 90.
 Burgas 37, 46.
 Buškovice (Puschwitz) 168.
 Buzek Filip 71.
 Bydžov Nový 57.
 Bystřice na Šumavě 10, 47.
- C**
 Caccia Benedikt 126.
 Cáhlava 126.
 Cařibrad 18, 25, 26, 27, 35, 37,
 38, 42, 43, 44, 45, 46, 50, 52,
 65, 66, 68, 118, 126, 127, 130,
 132—135, 138, 139, 142, 143,
 144, 146, 150, 152, 155, 157,
 158, 163, 168, 169, 170, 185
 186.
 z Castiglione kníže 158.
 Colloredo hrabě Rudolf 126, 139,
 152, 170, 177.
 Colona z Felsu Anna Sidonie
 64, 79.
 Colona z Felsu Linhart 64, 109.
 Columna Pompeji 42, 45.
 Cypr 11.
 Cyrill, gen. vikář řádu Augu-
 stiniánů 158.
- Č**
 Čáslav 51, 57.
 Čejkovice 114
 Čeradice 93, 98, 109, 114.
 Černín z Chudenic: Anna 58;
 Děpolt Protiva 130, 147, 174;
 Diviš (otec H.) 7; Diviš (bratr
 Heř.) 51, 58, 59, 60, 61, 62;
 Diviš (synovec H.) 187; Eli-
 ška Johanna 182, 183; Eva
 9, 61; Eva Polyxena 182,
 183; František Josef br. 100;
 Heřman Jakub hr. 146; Heř-
 man Václav 148, 149, 183;
 Humprecht 58, 87, 98; Hum-
 precht st. 95; Humprecht
 Jan hrabě 8, 146—151, 156,
 157, 161, 163, 167, 171, 172,
 175—179, 183, 186; Hum-
 precht Protiva 174, 175, 182;
 Jan nejstarší 7, 58; Jan starší
 100, 104, 181, 183; Jan Karel
 167, 171; Jan Maximilián 118;
 Jan Trkovský 182; Jan Vi-
 lém 97; Jindřich 174; Jiří
 Mirotický 175; Jiří Vostrač-
 ský 145; Johanna 9; Lud-
 mila 9; Marie Anna 182;
 Martin 58; Maximilián Miro-
 tický 118, 145, 146; Protiva
 93, 109, 182; Protiva Václav
 94, 109; Regina 182; Sylvie
 95, 100, 101, 109, 110, 111,
 112, 128, 133, 134, 138, 140,
 144, 148, 149, 157, 158, 161,
 167, 168, 169, 172, 174, 175,
 177, 178, 180, 181, 186; Vi-
 lém 98; Vilém Trkovský 182;

- Zuzana 100, 117, 147, 148, 149, 150, 156, 157, 161, 163, 170, 179, 182, 183; Černinský rod 105—108 (Příloha).
Černína Heřmana družina 20 až 22 (1 vyslanectví); 118—120 (2 vyslanectví).
Černé moře 42.
Černoc Velká 93, 109, 167.
Červené moře 12
Čorli 37, 46.
- Damiatta** 12.
Dampierre Jindřich 51.
Desfours, plukovník 85.
Dessava 84, 85.
Děpoltovice (Tüppelsgrün) 144.
Děvice 28.
Diemer Augustin Ehrenreich 156
Dietrich z Reifenberku Jan 29
Dietz Jan, kurýr 118, 119, 139
Dlažkovice 94, 109, 149, 150, 158
Dobrohošť 61.
Dobřenský z Dobřenic J. V. 184.
Dobalský z Dohalic, nejvyšší vachtmistr 125.
Domažlice 96.
Dotzauer Jiří 175; Michal 82.
Doupovec z Doupova Bedřich 93.
Dragoman 36, 47.
Drážďany 101, 154.
Drinopol (Adrianopol) 26, 37, 46, 131.
Drotningholm 160.
Dubkovic 93, 109, 111, 117, 158.
Dürschenreith 146.
Dvůr Králové 57.
- Ebersdorf** 49, 168, 176.
Eisen Jan Kr. 50
Eleonora, císařovna 138.
Elisbusi Kašpar 86.
Englmann pan 84.
Erfurt 166.
Eski Baba 37, 46.
Ešwegen 83, 94.
- Fabricius Platter Jiří** 59.
Falknov 67, 93.
Ferdinand II., císař 18, 59, 62, 63, 65, 66, 68, 69, 78, 89, 95, 103, 110; Ferdinand III., císař 95, 104, 110, 118, 145, 151, 156, 174; Ferdinand (IV) 147, 159.
Ferdinand, kurfiřt Kolínský 82, 110, 142, 160, 175.
Ferdinand, sekretář Heřmanův 119.
Ferrara 11.
Filip III., král španělský 14, 95.
Filsek 114.
Florencie 164.
Földvar 48.
Francemon, doktor 175.
Frankfurt 85.
František Albrecht, vévoda Sasko-Lauenburský 115.
Freissleben z Bischöffen Daniel 84.
z Frohnberku Jan Jiří 144.
Frýburk 98.
- Gabor Bethlen** 24, 85, 86.
Gallas hr. Matyáš 96, 111, 137
Gallata 26, 39, 42, 43, 44.
Gallo Cesare, sekretář Heřmanův 20, 27, 28, 29, 82, 35, 38, 39, 41, 42, 43.
Gaza 12.
Gerstorff z Gerstorfu J. Vilém 148.
Gonzaga Vespasián 8, 9.
Grad z Grünenberku Krištof 90.
Gráf Jiří Vilém 90
de Grana, markýz 71, 72.
Gratián Kašpar, sekretář 20, 27, 29, 32, 39, 41, 42, 43, 45.
Greifenglau Alexander 131, 132.
Gustav Adolf, král švédský 96.
- Habil Efendi** 35.
Hadžikaraman 37.
Hafner Wolf 163.
Hafsa 37.
Hagi Cornelius 43.
Hájek Jan 99.
Halberstadt 83, 81.
Halil bej 129.
Halil kapitán baša 43.
Halle (Německo) 84; (Solnohradsko) 55.
Hamburk 120.

- Harant z Polžic a Bezdruzic
Jan Vilém 70, 71, 72, 73, 74,
76, 77; Jiří 9; Krištof 9, 10,
11—15, 51, 58, 60, 62, 63,
68, 70, 72, 74, 76, 127; Leo-
pold Jiří 71, 74, 78; Ludmila
Kateřina 9; Sybilla 71; Vá-
clav Rudolf 71, 76, 79; Vilém
Humprecht 9.
- d'Harli sv. pán Sausi Achilles 43.
- Harmanli 37, 46.
- Harrach hr. Arnošt, kardinál 159.
- Hartenstein 64.
- Hasan baša 47, 49.
- Hasan baša Palanka 36, 47,
131, 132.
- Hasan vezír 41.
- Haslauer z Haslau Jiří 88.
- Hatzfeld br. Melchior 113, 130.
- Haugwitz z Biskupic Alexan-
der 128.
- Haugwitz z Biskupic Jan Adam
90, 91.
- Hausleuten 63.
- Hayer Ondřej 156, 184.
- Helmeková Kristina Kordula 182
z Herberštejna Adam 42.
- Hieserle z Chodova Ferdinand
Arnošt 118.
- Hisardžik 36.
- Hissarlyk 47.
- Hlohovec 85, 86.
- Hložek ze Žampachu Albrecht
175.
- Hlubany 165.
- Hof (Bavory) 171.
- Hofkirch Vavřinec 111, 124.
- Hora Bílá 51, 55, 56, 59, 62, 90.
- Hora Kutná 52, 57.
- Horčický z Tepence Martin 184.
- Hornsdorf 167.
- Hory Železné 52.
- Hořovice 113.
- Hosián z Marchendorfu Svatoš
183, 184.
- Hostouň 182.
- Hradčany 26, 59, 65, 67.
- Hradec Králové 57; Hradec
Štýrský (Graz) 14.
- Hradištská z Hořovic Anna 15,
61; Anna Salomena 61, 68,
70, 72, 76, 84, 94, 99, 100;
Jan 61.
- Hrobčický z Hrobčic Oldřich
95, 110.
- Husejn baša, vezír 136.
- Hušínová z Gerau Marie Est-
hera 176
- Hübner Bartoloměj 34.
- Chanovský z Dlouhé Vsi Jan**
Jindřich 147.
- Charlota Amalie Dánská 155.
- Cheb 78, 83, 90, 101, 108, 158,
154—157.
- Chiesa František 126.
- Chlumčany 113.
- Chlumec Vysoký 8
- Chomútov 87.
- Chotek z Chockova Jiří 65, 110.
- Chotouchovský z Nebovid Vá-
clav 18.
- Chotušov 113
- Chrudim 57.
- Chudenice 172—174.
- Jáchymov 90.
- Jagodna 36, 47, 131.
- Jan Jiří, kurfiřt Saský 154.
- Jaroměř 57.
- Jaroslav (v Polsku) 161.
- Javoví 115.
- Jericho 12.
- Jerusalem 11, 12, 139.
- Jesenice (v Tábořsku) 8, 60.
- Jesenice (Jechnitz) 99.
- Jičín 167.
- P. Jiljí, přev. Augustiniánů 158.
- Joppe 11.
- Jordán 12.
- Jusuf baša 140.
- Ibrahim, sultán 131, 134, 140.
- Ichtiman 37, 47.
- Illok 34, 130.
- Innocenc X., papež 158.
- Innsbruk 159.
- Isolani Jan Marek hrabě 83.
- Išl 55.
- Itehoe 89.

- Kadaň** 146, 165.
Kairo 12, 13.
Kamenice Saská (Chemnitz) 111.
Kamejtský z Lstiboře Jiří 98, 95, 109.
Kamýk 93, 109, 158, 180.
Kandia 11.
Kanize 42, 48.
Kaplířové ze Sulevic 60; **Kateřina** 93.
Kapoun ze Svojkova Albrecht 148, 183.
z Kappue, arcibiskup 158.
Kapucíni (Hradčany) 175; (**Nové Město**) 175.
Karansebeš 48.
Karlovice 84.
Karlovy Vary 111, 116, 153, 154—157, 160, 161.
Kassel 93, 94.
Kateřina sv. 12.
Katornya (Szan) 48.
Katzenseiner Jiří 39.
Khlesel Melchior 18, 27, 82, 49.
Kchern N. 182.
Kiesel Vít 98.
Kinský Vilém 57.
Kladruby (Kladrau) 174.
Koc z Dobrše Heřman 47; **Jan Václav** 47; **Ludmila** 47.
Kodaň 155.
Kojanocki Štěpán 43.
Kokořovec z Kokořova Jiří Petr 68; **Karel** 16; **Krištof Karel** 68.
Kolbendorf 17.
Kolín 52, 57.
z Kolovrat Krakovský Vilém Albrecht 81, 131, 166.
z Kolovrat Liebštejnský Ferdinand 89; **Jáchym** 102, 103; **Jaroslav** 53, 64, 109; **Jindřich** 9, 132; **Oldřich František** 79 až 81, 118, 123, 143, 151—155; **Václav** 102, 103; **Václav Heřman** 51.
Komárno 20, 26, 29, 80, 49, 128.
Kompostella 61.
Korecki pan 45.
Korweitz 154.
Kotenský z Terešova Ctibor 163.
Kosmonosy 167, 176.
Kosová Hora 7.
Kost 103, 110, 113, 147, 152, 156, 164, 167, 169, 180, 183, 184.
Kostomlatská z Vřesovic Majdalena 100.
Kostomlaty 95, 104, 181.
Košice 137, 138.
Kouřim 57.
Kovin (Rácz Keve) 84.
Königsmark Jan Krištof 160, 161, 162, 163, 166.
Kysibí 64, 87, 109, 116, 155, 156.
Krásný z Palatinu Daniel Krištof 183.
Krásný Dvůr (Schönhof) 168.
Kraus Jan, úředník Mělnický 159.
Kristián IV, král Dánský 77.
Kristián V., princ Dánský 158 až '55.
Kroměříž 85.
Krty (Gerten) 82, 109, 113.
Křivoklát 150.
Kunaš z Machovic Jiří Jaroslav 163.
Kuručešme 36, 47.
K: stoš ze Zubří Jindřich 153.
de Lago Jan Kř. 134
z Lamberku hrabě 172.
Lamormain Vilém 71.
z Landštejna Anna 61.
Lažanský hr. Ferdinand Rudolf 25, 33, 34, 88, 44.
Leopold Ignác, arcivévoda 172.
Leopold Vilém, arcivévoda 78, 79, 81, 82, 112, 116, 146, 182, 183.
z Leskovce Leskovec Vojtěch Sebestián 93, 110.
Letňany 176.
Levenc 86.
Lichemburk 51.
z Lichtenštejna Karel kníže 56, 67, 68, 87, 91.
Linec 110, 145, 152, 159, 160.
Lipp plukovník 117.
Lipsko 166.
Liteň 175.
Litoměřice 97, 111.
Lobkovice 111.

- z Lobkovic Popel František
Vilém 153; Popel Václav 98;
Oldřich Felix 113; Václav
Eusebius kníže 103, 104, 110,
142.
Loket 146.
Loretto 158
z Losenštejna pan 118.
Losi Jan Antonín 153.
Lovosice 109, 180.
Löbl pan 90.
Lštín 7.
Lubek 96.
Ludwig Jindřich 35.
Ludvík, král 48.
Lysá n. L. 17.
- M**adrid 61.
Magdeburg 197.
Magnis hrabě František 165;
Magnisů hrabat rod 165—166.
Magrle ze Sobíšku Václav 57.
Machková z Bukové Ludmila 16.
Malicki pan 49.
Malovec z Malovic Václav 97.
Malta 188.
Mansfeld Arnošt 56, 84, 85, 86;
Filip hr. 180; pan 118.
Mantua 71, 72.
Marie Anna, princezna španěl-
ská 95.
Marieme Bernard, plukovník
128; paní 128.
Markéta, arcivév. rakouská 14.
Markvartová z Hrádku Ludmila 9
Maršov (Marschendorf) 17.
z Martinic Bernard Ignác 74,
143, 144, 151, 175; Jaroslav
Bořita 59, 84, 87, 94, 114,
159; Jiří Adam 109, 143, 158,
169, 175; (Gonzagová) Jo-
hanna 157.
Mathiades Jiří 63.
Matyáš císař 17, 18, 19, 20, 24,
50, 59, 62, 65, 66.
Mauthausen 55.
Maximilián, arcivévoda 24.
Maximilián, kurfiřt Bavorský
55, 56, 59, 69, 101, 114, 142.
Mehmet baša 37, 43, 44.
Meisner Jan Kř., důchodní 113,
114.
Melander z Holzappelu Petr
hrabě 157.
Metekhofen Walther Claudius
118, 130.
Mělník 110, 145, 146, 152, 157,
159, 161, 167, 171, 180.
Mětřovice 35, 48.
Michal di Paula, kurýr 118, 119
Michna z Vacinova hrabě Pavel
84, 85, 90, 91, 96, 98; Vá-
clav 99, 100, 168.
Mikuláš Sv. (Sz. Miklós) 84.
Milán 61.
Milčoves 93, 98, 109, 114, 146, 165.
z Millesimo hr. Karel Leopold
175, 177; Štěpán 100.
Mirovice 95, 182.
Mirkovská ze Stropčic Barbora
61, 62.
Misír 45.
Mnichov 142.
Moháč 48.
Mohučský kurfiřt 142.
Mojžiš 12.
Molart sv. pán Hanuš 27.
Moller Jiří 63.
Montecuccoli Raimund hr. 111.
Morzin Jan Rudolf hr. 80, 97.
Most (Brůx) 146, 162.
Most nad Litavou 49.
Moumějice 113.
Mrtvé moře 12.
Mussa baša 126.
Mustafa baša Zeupri 37, 46.
Münden 55.
Myslík z Hiršova Adam 91,
Zikmund Jan sv. pán 116
142, 150, 182, 183.
Mýto Vysoké 57.
- N**adasdy hrabě František 164.
Nakas Hasan baša 44, 45.
Nam baša 37.
Nani rytíř Bailo Almoró 48.
Naxos 42.
Nazaret 12.
Nebilov 15, 16, 18, 68.
Nedrahovice 7, 8, 53, 60.

- Nesslinger ze Schöllengrabu
Jan Ludvík 96.
Neudek 64, 77, 88, 109, 170, 171.
Neustadt na Váhu 86.
Nezmil 30.
Nissa (Neusse) 85
Niš 26, 86, 47, 181.
Norimberk 61, 99.
Nostic z Nostic Jan Hartvík 87,
143, 175; Otto 67.
Nové Město u Vidně 49.
- O**bermannsdorf 114
Olay bej 129.
z Olbramovic Veronika 174.
Olomouc 85.
z Opperstorfu Anna Maximiliána 92.
Oreb 12.
Osek 16.
Osman baša, vezír 129.
Ostrašín 145.
Ostrihom 26, 29, 30, 31, 49, 129.
Ottowaldský z Ottowaldu Arnošt 162.
Oudřč 102.
Oujezd 94, 109, 149, 150, 158.
- P**adua 11, 14.
Paka Nová 167.
Palaviccini markýz 164.
Pálffy hr. Pavel 28; Štěpán 164.
Papazli 37, 46.
Pappenberger Krištof 89.
Pardubice 17.
z Parmy princ 98
Paros 42.
Patř 61, 149, 150, 156, 183.
Pásek Martin Stebenský 175.
Pasov 55, 183.
Pauzarováz Michnic Anna 15, 61.
Pavel sekretát 175
Pecelius z Adlersheimu Adam 119.
Pecka 58, 61, 62, 64, 70—74,
76, 77, 109.
Pečka Smržický z Radostic Michal 63.
Pechmann, plukovník 85, 89.
Pelhrimov 96.
Pera 140.
- Perno 95, 101.
Pešť 31, 33, 129.
Petersburk 58, 64, 71, 72, 78,
76, 88, 100, 102, 109, 111,
112, 116, 125, 133, 144, 164,
165, 170, 174, 180, 185.
Petrovarazdín 34, 180.
Petřín 52.
Pětipeský Štastný Václav 90, 91.
Piccolomini Octavio hrabě 114
117, 177.
Pironi Ondřej 140
Pírot 36, 47.
Písek 182
Philipp Jiří 114.
Plachý Jiří 104.
Plaveč 113.
Pleymann pan 118.
Plovdiv 26, 36, 46.
Plzeň 9, 98, 101, 115, 155, 156.
Podbořany 113.
Podek Mikuláš 43.
Podolí 42.
Ponte Grande 87, 46.
Ponte Piccolo 38, 46.
Popel z Vesce Ignác 164.
Praha 18, 27, 49, 50—52, 56,
57, 61—63, 64, 67, 72, 78, 75,
79, 81, 90, 93, 94, 96, 98, 99,
110, 111, 112, 114, 147, 150,
154, 155—157, 160—167, 169,
178, 183.
Prešpurk 26, 27, 28, 68, 104,
128, 147, 151, 152.
Preus Jiří 44.
Prhova 48,
Procházka Jiří, purkrabí Kostecký 113.
Pruskovský z Pruskova Oldřich Desiderius 61.
Prehořov 93, 109, 113.
Přerov nad L. 17.
Příchovský z Příchovic Magdalena Justina 71; Markvart 29.
Pšovlky 64, 109, 118.
Puchheim Jan Rudolf hrabě 104,
117, 120.
- z **Q**uestenberka Gerhard hrabě 89.
Quintinský dům 26, 65, 67.

- Ráb** 19.
Rabštejn 102, 103.
Račín z Račina Hubert 44.
Radenín 117, 147, 163, 171, 181, 183.
Radičevce 98.
Rakoczy Jiří 117, 126, 129, 133, 184, 187, 188, 189.
Rašín z Riesenburku Rudolf 188.
Rauš Michal 44.
Ražani Palanka 47.
z Raedern sv. pán Krištof 65.
Regenštejn 114.
Rhodope 87.
Richtersohn Jakub Josef 100.
Rizziardi, doktor 177.
Roubovice 163.
z Rozdražova hrabě Ferdinand 184.
z Rožmberka Petr Vok 98.
Rudolf II, císař 9, 14—17, 58, 60, 65, 66, 68, 98, 110.
Ryžmberský z Janovic Adam 57.

Řezno 54, 80, 82, 96, 101, 114, 115, 180.
z Říčán Jan 7; **Ludmila** 7; **Marianna** 7; **Vilém** 175.
Rím 147, 151, 157—159, 161, 167, 188.

ze Saku Sak Konrád 118, 130.
Salzbach 114.
Sanischol, rytíř 70.
Sarambey 37.
Sattler Erasmus Konstantin 118.
Scendr baša 43.
Sedčice 72, 98, 109, 146.
Selim 37.
Selzeman Antonín 38.
Semišce 46.
Schanz, velitel na Schmiedeburku 115.
Schmid ze Schwarzenhornu Jan Rudolf 169, 170.
Schmidt Augustin 120.
Schmiedebek 74, 77, 87, 110, 113—115, 125, 164, 167, 178.
Scholastikus Jan 98, 94.

Silivrie 37, 46, 131.
Sinai 12.
Sinan baša 37.
Skuhrovský ze Skuhrova Oldřich Sezima 148.
Skutari 44, 45.
Slankamen 35.
Slavata z Chlumu a Košumberku **Diviš Lacembok** 162; **Jáchym Oldřich** 142; **Jindřich Vilém** 162, 163, 166; **Vilém** 14, 18 59, 79, 87, 94, 109, 115, 188 162, 169.
Slavkov 156.
Slepotický Zdeněk 175.
Sobotka 113.
Sofia 26, 86, 47, 131.
ze Soier Augustin 182; **František Augustin** 182.
Soldin Jan Jiří 35, 42.
Soliman 84, 48.
Solnohrad 182.
Soseň 64, 109, 113.
ze Sparru Arnošt, generál 147.
Spoletto 151, 157.
Srbice 114.
Srbiště (Zerbst) 85.
Stange Gabriel 94.
ze Starhemberka hrabě Kašpar 115.
Stark Václav 88.
Starzer Michal 37, 40, 46.
Staelhandske, generalmajor 115.
Stebno 68, 99, 100, 113, 174.
Steinsdorferová ze Simsdorfu Anna Marie 165.
Stody 146.
Strakonice 111.
Strašecí Nové 165.
Straubingen 55.
Střela z Rokyc Purkart 57.
Suchomasty 16.
ze Svárova **Ludmila** 7; **Marianna Časlava** 16, 18, 65, 68, 100; **Václav st.** 16.
Sziget 34.
Szön 189.

Šanovec ze Šanova rytíř 121; **Katerina** 90.

- Šarkoi 86, 47.
 Šašek z Mezihůří Daniel Florian 99.
 Šenov 64, 72, 109, 114.
 Škopková Barbora 61, 62.
 Slik hrabě Jindřich 111, 161, 168.
 ze Šlovic Eliška 58.
 Šmalkald 83.
 Šmikusy 72, 110.
 Štampach ze Štampachu Jindřich 82, 109.
 ze Šternberka Adam 59; paní 79, 80.
 Štětín 111.
 ze Švamberka Adam 91, 92; Anna Maximiliána 91; Jan Jiří 58.
 Švandorf 114.
 Švechat 49.
 Švihov 174, 175.
 Švihovský z Riesenberka Ferdinand Václav 104, 105.

Tábor 75, 162, 183.
 Tahout Baša Palanka 132.
 z Talberka Jan starší 7; páni 61.
 Tasnovice 58.
 Tata (Dotis) 80.
 Tatarpazardžik 46.
 Terst 95.
 Teufl sv. pán 18.
 Těňovice 16.
 Thierbach (Dürrbach) 88.
 Thumbser Jiří Arnošt 153.
 Thun sv. pán Krištof Šimon 90.
 z Thurnu hr. Matyáš 62.
 Tilly hrabě Jan 77, 84, 85, 96.
 Titel 35.
 Tolna 84, 48.
 Torstensohn Linhart 126, 137.
 Továrník 48.
 Trautmansdorffhrabě Maxmilián 132.
 Trautsohn Pavel Sixt hrabě 27, 120.
 Trčka Adam Erdman 101; Rudolf 57.
 Trenčín 86.

 Trident 11.
 Třebele 156.
 Trutnovské vesnice 17, 19.

 z Ulenfeldu, plukovník 97.
 Umhošť 110, 180.
 Ústí nad L. 124.

Vácov 31, 34, 48.
 Wagner Jan 85.
 Valdice 71, 76.
 z Valdštejna Adam 68; Albrecht 56 64, 70, 71, 72, 74, 76, 77, 78, 83, 84, 85, 86, 89, 93, 94, 96, 97, 98, 101, 109, 153; Karel Ferdinand 176; Veronika 110.
 Vančura z Řehnic pan 164.
 Van de Vort, bankéř 143.
 Varšava 48.
 Weisenfeld 114.
 Velechov 110, 164.
 Wenner Adam 26, 39, 50.
 Vereszmarth (Vöröszmarth) 34.
 de Werth Jan 146.
 Vídeň 20, 27, 37, 46, 49, 50, 51, 62, 63, 67, 73, 95, 100, 104, 112, 116, 117, 125, 134, 185, 137, 140, 142, 144, 151, 162, 167, 169, 172, 175, 176, 177, 178, 183.
 Widersperková Anna, rozená Černínová 58.
 Viktor Amadeus Savojský 51.
 Viktorin ze Solce Šalomoun 164.
 Vilzhofen 55
 z Windischgraetzu pan 118.
 Winkelhofer z Englassu Kašpar Melichar 97.
 Vinoř 176.
 z Winterfeldu Polyxena 149.
 de Witte Jan 71, 72, 84, 89.
 Wittemberk, generál 159, 160, 161, 165, 166.
 Vjetren 87, 46, 47.
 Vladař pan 119.
 Vogel Jakub, úředník 170.
 Wolfinger Jan Krištof 101.
 Voračický z Paběnic Jan Leopold 97.
 Voršílky 110.

- Vrbice 113.
Wrangel Helm 156; Karel Gustav 146, 156.
Vratislav z Mitrovic Aleš Ferdinand 148; Kateřina 90; hrabě 100, 101.
Vrchlabí 97, 167.
Vrcholice 95.
Vroustek 72, 95, 109, 113.
z Vrtby hrabě Sezima 89, 103, 104, 148; hraběnka 165.
Vřesovec z Vřesovic Wolf 68, 92; hraběnka 79.
Vukovar 34, 48.
Vyšehrad (Blindenburg) 81.
- Z**abaň 85.
Zálužský z Podboře Petr 7.
- Zámojský hrabě 164.
Zante 11.
Zavidov (Saida) 52.
Zemuň 85, 48.
Zettl Petr 164.
z Zinzendorfu Krištof 118, 120, 180.
Zlatý roh 42.
- Ž**atec 87, 97, 100.
z Žerotína Anna Maxmiliána 92; Veronika 162, 163.
Žďár (Saar) v Trutnovsku 17.
Žďár v Žatecku 113.
Žible 65, 85, 110.
Žitvatorok 18.
Žleby 18, 27, 64, 109.
-

- Svazek X.: Msgra Em. Bougauda „**Ježíš Kristus. Důkaz Jeho božství**“. Z frančtiny přeložil Antonín Melka. Cena 90 h.
- Svazek XI.: P. Victora Cathreina T. J. „**Socialismus**“. Autorisovaný překlad VII. vydání z r. 1898. Cena 3 K.
- Svazek XII.: J. A. Zahma „**Věda a učenci katoličtí**“. Z angl. přel. ThC. Václav Hazuka. Cena 1 K 50 h.
- Svazek XIII.: Dr. Ant Vřešťála „**Lichva a úrok ve světle mravouky katolické**“. Cena 1 K 50 h.
- Svazek XIV.: „**Mimo církve není spásy**“. Studie o neshledlivosti církve. Napsal August Nicolas. Vyňato ze spisu »Filosofické studie o křesťanství«. Dle VII. franc. vydání přeložil Vojtěch Kameš. Cena 1 K.
- Svazek XV.: P. Lva z Hammersteinů T. J. „**Od ateismu k plné pravdě (Edgar)**“. Autorisovaný překlad dle 9. vyd. pořídil Alois Svojsík. Cena K 2'30.
- Sv. XVI.: P. J. Biederlacka T. J. „**Otázka sociální**“. Přeložil Dr. Ferdinand Beneš. Cena 2 K 50 h.
- Svazek XVII.: Rudolfa Vrby „**Stávky**“. Několik úvah z bojiště práce s kapitálem. Cena 1 K.
- Svazek XVIII.: P. Aug. Röslera C. SS. R.: „**Pravá a nepravá emancipace žen**“. Cena 60 h.
- Svazek XIX.: „**Mozek a duše**“. Napsal Dr. Štěp. Pawlicki. Přeložil Frà Jos. Mergl. Cena 80 h.
- Svazek XX.: P. Bern. Duhra T. J. „**Bajky o jesuitech**“. Přeložili a doplnili Dr. Jos. Tumpach a Dr. Ant. Podlaha. S dodatkem „**Co jsou jesuité?**“ od P. Jos. Svobody T. J. Cena K 12'60.
- Svazek XXI.: Dra Rich. Špačka „**Práce ve světle zjevení Božího**“. Cena 80 h.
- Svazek XXII.: „**Katolická filosofie dějin**“. Napsal Louis Leroy, přel. Vojt. Kameš. Cena 80 h.
- Svazek XXIII.: „**Několik vynikajících katolických povah XIX. století**“. Napsal L. z Hammersteinů, přel. prof. Jan Kosina. Cena K 2'30.
- Svazek XXIV.: Dra. Jana Sýkory „**Pravost, neporušenost, věrohodnost a příslušná vážnost knih novozákonných vůbec, evangelií pak zvlášť**“. Cena K 1'60.

- Svazek XXV.: P. J. A. Krose: „**Jak náboženské vyznání působí na mravnost**“. Cena 1 K.
- Svazek XXVI.: Fr. Tom. Cármary „**Náboženství a věda**“. Odpověď na Draperovy Dějiny konfliktů mezi náboženstvím a vědou. Přel. A. Frecr. Cena K 480.
- Svazek XXVII.: „**Východní církevní otázka a úkol Rakouska při jejím řešení**“. Napsal prof. dr. Alb. Ehrhard. Přeložil Dr. K. B. Kašpar. Cena 1 K
- Svazek XXVIII.: „**Víra katolická dokázaná a obhájená slovy a důvody nepřátel**“. Napsal Jak. Bottau. Ve výběru z vlaš. podává ThC. J. Mergl. Cena K 250.
- Svazek XXIX.: Fr. Tischerera: „**Heřman hrabě Černín z Chudenic**“. Cena K 350.
- Svazek XXX.: „**O bolesti**“. Napsal Msgr. Em. Bougaud, biskup lavalský. Přel. Ant. Melka. Cena 90 h.
- Svazek XXXI.: „**Bedřich Nietzsche a jeho filosofie**“. Napsal Dr. Ant. Podlaha. Cena 180.
- Svazek XXXII.: P. Vavřince Wintery „**Odboj Broumovských**“ (V tisku.)
- Svazek XXXIII.: Dra. J. Kachníka „**Dějiny filosofie**“. (V tisku.)

Na řadu přijdou: „**Eucharistie ve světle nejstarších památek literárních, ikonografických a epigrafických**“; Napsal Dr. Josef Bilczewski, arcib. ve Lvově, podává Dr. Josef Tumpach; „**Výbor z listů sv. Kateřiny Sienské**“ podává Dr. Karel Vrátný; „**Stručné dějiny křesťanského umění výtvarného se zvláštním zřetelem k zemím českým**“ od Dra. Ant. Podlahy. (S hojnými obrazy.) „**Ženská otázka**“ od prof. Dra. Jana Sedláka v Brně. „**O původu křesťanství**“ od prof. J. Havránka; „**Dějiny staršího pisemnictví křesťanského**“ s připojenou anthologií; **Aestetika** všeobecná i zvláštní; **Astronomie** a mn. j.

Vzdělávací knihovna katolická

vychází v seš. o 3 arších. — Cena sešitu **50 hal.**

Cyrillo-Methodějské knihkupectví G. Franci v Praze.